

М. О. Демчук

СЛОВ'ЯНСЬКІ
АВТОХТОННІ
ОСОБОВІ
ВЛАСНІ ІМЕНА
В ПОБУТІ УКРАЇНЦІВ
XIV—XVII ст.

Відповідальний редактор М. Л. Худаш

Затверджено до друку вченою радою
Львівського відділення Інституту мистецтвознавства,
фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР

Редакція мовознавства

Редактор Ю. І. Бойко

Монографія посвячена лексико-семантичному, структурному і етимологічному аналізу личних собствених імен ісконно славянського (в основному праславянського) походження, функціонуваних в быту українців XIV—XVII вв. і збережених ще з тих часів в складі сучасних українських родин. В роботі розглядається питання масштабу і частоти використання славянських автохтонних личних собствених імен. Розглядаються також перешенні і дискусійні антропонімічні питання теоретичного і термінологічного характеру, важливі для загального розвитку антропоніміки як наукової дисципліни.

Для дослідників — філологів, етнографів, істориків, викладачів і студентів.

До свого сучасного стану українська антропонімія пройшла довгий і складний еволюційний шлях. В ній так або інакше знайшли своє віддзеркалення нашарування різних суспільно-політичних, соціально-економічних, етнічних, історико-культурних і побутових процесів, а також різні явища, що відображають історичний розвиток української мови.

Українська антропоніміка — це молода лінгвістична наука, яка перебуває ще тільки на стадії свого становлення — накопичення науково-дослідного і фактичного матеріалу (132, 1).

Наявні досягнення в галузі дослідження української антропонімії (як історичної, так і сучасної) на загальнослов'янському антропонімічному фоні ще дуже скромні. Ось чому на сьогодні дослідження даного мовного явища, в якому б аспекті воно не велося, є актуальним і одним з першочергових.

Якщо говорити про існуючі в українській антропонімії прогалини, то головною з них є нерівномірна увага до дослідження складових інгредієнтів української антропонімічної системи на різних синхронних зрізах її розвитку і в діахронії в цілому. Це наочно проявляється в майже односторонній зацікавленості до дослідження тільки прізвищ або назв, що походять від прізвищ, і другорядній увазі до вивчення особливих власних імен, зокрема в історичній антропонімії — імен слов'янського автохтонного походження.

Широковживані в українському побуті аж до XVIII ст. традиційні слов'янські автохтонні імена предметом спеціального вивчення ще не були. Проте дослідження цієї категорії антропонімів становить неабиякий науковий інтерес уже хоча б тому, що в переважній більшості випадків вони є праслов'янською антропонімією спадщиною, тобто зародковим елементом усіх слов'янських антропонімічних систем, їх генетичною основою. Переживши складний шлях свого розвитку, цей, сформований в специфічний традиційний народний іменник ще в доісторичні часи клас антропонімів залишив

дуже помітний і незгладний слід в сучасній українській антропонімії, зокрема в складі сучасних українських прізвищ. Без докладного вивчення складних процесів розвитку іменувань людей того чи іншого народу в минулому не можна успішно вивчати сучасного стану антропонімії, адже «матерія і форма рідної мови» стають зрозумілими тільки тоді, — відзначав Ф. Енгельс, — коли простежується її виникнення і поступовий розвиток, а це неможливо, коли не приділяти уваги, поперше, її власним відмерлим формам і, по-друге, спорідненим живим і мертвим мовам» [20, 313—314]. Це ж підказують нам і положення В. І. Леніна: «дивитись на кожне питання з точки зору того, як певне явище в історії виникло, які головні етапи в своєму розвитку це явище проходило, і з точки зору цього його розвитку дивитись, чим дана річ стала тепер» [39, 63]; «Весь дух марксизму, вся його система вимагає, щоб кожне положення розглядати тільки (α) історично; (β) тільки в зв'язку з іншими; (γ) тільки в зв'язку з конкретним досвідом історії» [49, 315].

Дослідження слов'янських автохтонних імен є актуальним не лише в антропонімічному, а й топонімічному відношеннях, в першу чергу при етимологізації відантропонімічних ойконімів. Важливе значення має вивчення слов'янських автохтонних імен в українській історичній антропонімії і з загальнолінгвістичного боку, особливо в плані більш глибокого дослідження української апелятивної лексики і словотвору. Адже багато антропонімів цього типу взято безпосередньо з апелятивної лексики, проте в писемності значна їх кількість вперше зафіксована саме в ролі антропонімів, а не апелятивів. А втім, зібрано нами цей матеріал переважно з писемних джерел, не використаних при дослідженні української апелятивної лексики. Отже, антропоніми даного типу не заміняти при хронологізації відповідних лексем, писемно не засвідчених як апелятивні.

Пропонована праця містить також цікаві дані для етнографії, соціальної історії, історії культури українського народу, художньої літератури. Вона може бути корисною для вузівської практики, при складанні спецкурсів з української антропоніміки та топоніміки.

Мета цієї праці — дослідити функціональні, сигніфікативні та структурні особливості генетично слов'янських автохтонних особових власних імен в українській антропонімії XIV—XVII ст.

Зокрема, ставимо перед собою завдання:

1. Розглянути проблематичні питання, пов'язані з дослідженням слов'янських автохтонних особових власних імен.
2. Здійснити аналіз досліджуваного матеріалу в межах

його класифікаційних різновидів, якими є: а) слов'янські автохтонні особові власні імена-композиції; б) відкомпозиційні слов'янські автохтонні особові власні імена; в) слов'янські автохтонні особові власні імена відапелятивного походження.

3. Під час аналізу особових власних імен-композицій спробувати виявити питання діапазону їх поширення, багатства іменника з залученням і ойконімічних свідчень. При дослідженні відкомпозиційних особових власних імен — розглянути проблему їх розмежування із відапелятивними особовими власними іменами, а при аналізі останніх — проблему їх розмежування із вуличними прізвишками та питання класифікації.

Джерелами фактичного матеріалу в праці послужили опубліковані писемні пам'ятки XIV—XVII ст., в яких ідентифікуються особи української народності майже всієї етнічної території України, а також всіх соціальних верств населення. В контрольному аспекті (для умовного визначення кінцевого рубежу вживання в українському побуті слов'янських автохтонних особових власних імен) використано важливі видання українських писемних пам'яток також XVIII ст. Джерела цього дослідження в українській антропонімічній літературі переважно відомі і з джерелознавчого боку одержали вже відповідну оцінку як в самих їх виданнях (напр.: Гр. XV 5—23¹; АКЖМУ 5—37; ДМВН 5—19; АСО 2—Б), так і в деяких антропонімічних працях, зокрема в монографії М. Л. Худаша «З історії української антропонімії» [128, 32—44].

Основа цих джерел становлять пам'ятки, писані староукраїнською мовою. Однак, крім них, в монографії використовуються також писемні пам'ятки з інших мов: латинські (AGZ), польські (OKZR, RZ, ЛК, ЛСБ, ССХ, ЛКС, ЛЛС) та російські (ПК, ХІ), в яких ідентифікуються особи української народності. В названих іншомовних ділових документах українські антропоніми в багатьох випадках фігурують у невластивій українській мові огласовці, як, наприклад, латинській (Petrus alias Nyemyerka, Prokopius Nyeczuya), польській (Puatko Jagu) та російській (Степка Шестак, Саска Найденой і под.). І все ж для вивчення слов'янських автохтонних імен в українській антропонімії XIV—XVII ст. ці іншомовні джерела в цілому мають дуже важливе значення, оскільки в них у багатьох випадках зустрічаються різні українські антропонімічні факти, не зафіксовані староукраїнською писемністю. В значній мірі ці пам'ятки дають можливість більш повно відтворити стан української антропонімічної системи досліджуваного періоду та виявити багатство українського імен-

¹ Список умовних скорочень додається. Арабські цифри після скорочень вказують на сторінку.

ника того часу, його генетичні джерела, словотворчі типи та моделі.

Однак, якщо йдеться про джерела фактичного матеріалу даного дослідження, необхідно попередньо відзначити ще один дуже суттєвий момент. Писемні пам'ятки, які фіксують українську антропонімію досліджуваного періоду, представлені дуже нерівномірно як в діяхронному, так і в територіальному відношеннях, а також за ступенем наявності в них антропонімів. Українська антропонімія XIV — I-ї половини XVI ст. засвідчена майже виключно в різного виду грамотах і актах, де іменування людей зустрічаються рідко, а ті, що зустрічаються частіше, стосуються переважно представників соціальної верхівки із західних та північно-західних регіонів України. Суцільні списки українського населення з соціальних низів стали з'являтися тільки з другої половини XVI ст. Враховуючи ці факти, ми відмовились від застосування в праці якихось порівняльних діяхронних таблиць і діаграм, оскільки вони не відтворювали б реальної антропонімійної дійсності в часі й просторі.

Досліджуваний матеріал у праці наводиться із збереженням графіки видань, з яких він узятий. Антропоніми, зафіксовані в непрямих відмінках, подаються в називному відмінку, надрядкові букви вводяться в рядок без позначення цих випадків; антропоніми, засвідчені в написанні з малої букви, подаються з великої (виняток становлять контексти). Антропонімійний матеріал із латино-польських писемних пам'яток не транслітерується. Лише у випадках наявності неясних або непевних форм тих чи інших особових назв у дужках дається їх українська транслітерація.

Відзначимо також, що в роботі розглядаються лише чоловічі слов'янські автохтонні імена, оскільки в добу феодалізму жінка, як юридично і звичаєво нерівноправний з чоловіком суб'єкт, називалася в писемних пам'ятках дуже рідко. В досліджуваних матеріалах нам зустрілося буквально кілька жіночих слов'янських автохтонних імен, зокрема в одночленних іменуваннях: *Ждана* (АрхЮЗР, 1561, VI/1, 36), *Lubka* (ОКЗР II, 218), *Милоха* (ОКиЗ 115), *Mizinka* (ЛКС 184), *Немила* (АрхЮЗР, 1586, VIII/3, 634), *Нyeradka* (ОКЗР III, 351), *Prošitka* (ЛК 47), в двочленних іменуваннях; *Богдана* Заяцовой (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 349), *Богдана* Федоровна (АрхЮЗР, 1584, VIII/4, 181), *Богдана* Филоновна (АрхЮЗР, 1596, VI/1, 243), *Богумила* Ивановна (АрхЮЗР, 1563, VI/1, 14), *Духна* Мормылевая (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 134), *Ждана* Федоровна (АрхЮЗР, 1542, IV/4, 254), *Щасная* Крупская (АрхЮЗР, 1511, VIII/4, 214), *Soxa* Zelmanuša (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 577).

Розділ I

ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ АВТОХТОННИХ ОСОБОВИХ ВЛАСНИХ ІМЕН В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ XIV—XVII ст.

1. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ПО ДОСЛІДЖУВАНОМУ ПРЕДМЕТУ

Як уже відзначалося, слов'янські автохтонні особові власні імена в українській антропонімії предметом спеціального вивчення ще не були. Таким чином, огляд літератури, присвяченої предмету дослідження, відпадає. Тут вкажемо лише на найважливіші праці, в яких слов'янські автохтонні особові власні імена в українській антропонімії досліджуваного періоду розглядаються принагідно, маргінально або як один із об'єктів різноаспектного антропонімічного дослідження.

Оскільки немаловажне значення для вивчення слов'янських автохтонних імен в українській антропонімії мають праці, присвячені даному класу особових власних імен в антропонімії інших слов'янських народів, вкажемо також і на них.

Першою науковою працею, яка містить відповідний матеріал, присвячений слов'янським автохтонним особовим власним іменам в українській антропонімії, є монографія Л. Л. Гумецької «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV—XV ст.» [29]. В цій монографії, крім словотворчих особливостей апелятивної лексики мови староукраїнських актів XIV—XV ст., розглядаються також словотворчі особливості пропріальної лексики, зокрема особових власних імен-композит та імен відапелятивного походження [29, 18—22; 25—26].

Заслуговує на увагу також стаття Л. Л. Гумецької, присвячена генезису форманта *-ят/-ат* в українській мові [31].

Слов'янським автохтонним особовим власним іменам із закарпатських писемних пам'яток XIII—XV ст. приділена увага в монографії П. П. Чучки «Антропонімія Закарпаття» [139, 31—38]. Назване дослідження містить цікаві спостереження та цікавий матеріал із нововведених в антропонімічний обіг іншомовних джерел. П. П. Чучці належить також ґрунтовна розробка «Розвиток імен та прізвищ» у колективній монографії «Історія української мови. Лексика і фразеологія»

[140], присвячена характеристиці української антропонімійної системи XIV—XV ст. в її генетичних зв'язках з давньоруською антропонімійною системою. Належне місце в цьому параграфі відведено і особовим власним іменам досліджуваного нами типу, зокрема їх структурним особливостям [140, 592—604].

Корисний матеріал для дослідження слов'янських автохтонних імен містять монографічні праці, присвячені вивченню українських прізвищевих назв XVI—XVII ст., зокрема, кандидатські дисертації І. Д. Сухомлина [111], О. Д. Неділько [83], Р. Й. Керсти [61], а також окремі наукові праці цих авторів [58; 59; 60; 84; 85; 112; 113].

Більш ґрунтовно зупинився на слов'янських автохтонних іменах в українській антропонімії досліджуваного періоду М. Л. Худаш у монографії «З історії української антропонімії» [130, 148—200] і великому за обсягом підрозділі «До питання класифікації прізвищевих назв XIV—XVIII ст.» колективної монографії «Питання української лексикології та ономастики» [132, 96—160].

У названій монографії українським особовим власним іменам, в тому числі й слов'янським автохтонним, присвячено окремих розділ — «Власні імена як основний засіб ідентифікації особи та основне лексичне джерело для формування українських прізвищ і прізвищ (нехрещені і хрещені власні імена, їх історико-етнографічні основи, особливості побутового функціонування)», написаний, однак, майже виключно в екстралінгвістичному аспекті [132, 148—168]. У згаданому підрозділі М. Л. Худаш запропонував оригінальну схему класифікації слов'янських автохтонних особових власних імен за їх онімійною семантикою [132, 114—120].

На цьому перелік праць, у яких певне місце відводиться вживанню в українській історичній антропонімії слов'янським автохтонним іменам, вичерпується. Не можна тут, однак, не відзначити того факту, що у вивченні досліджуваного типу імен певний вклад внесли також дослідники української топонімії. Із таких топонімічних праць заслуговують окремої уваги доробки Ю. А. Карпенка [53; 54; 55; 5], монографії та окремі статті О. А. Купчинського [67; 68; 69; 70; 71], кандидатська дисертація К. Й. Галаса [24] та його статті, присвячені питанням топонімії [25, 61—62], а також кандидатська дисертація Д. Г. Бучка [19].

Якщо ж досягнення в ділянці дослідження слов'янських автохтонних особових власних імен в українській антропонімії на сьогодні незначні, то в антропонімії деяких слов'янських народів такі розробки мають уже глибокі традиції і привели до порівняно помітних результатів, навіть до ство-

рення фундаментальних праць загальнослов'янського значення.

Так, у Чехословаччині вперше до слов'янських автохтонних імен як об'єкта дослідження звернувся ще в кінці XVIII ст. Й. Добровський [165, 14], у Росії на поч. XIX ст. — Є. Болховітінов [35]. У 20-х роках минулого століття І. Пачич уклав словник цих імен, виданий з певними доповненнями в 1838 р. Я. Колларом [90]. У 1832 р. таким іменам присвятив свою працю відомий чеський дослідник Ф. Палацький [159], а в 1840 р. у Росії — А. Вельтман [21]. Але найбільш ґрунтовне дослідження слов'янських автохтонних особових власних імен в загальнослов'янському масштабі здійснив Ф. Міклошич у відомій праці «Die Bildung der slavischen Personennamen» [152], яка не втратила свого наукового значення й дотепер. Вслід за названою працею Ф. Міклошича, яку в дослідницькому аспекті можна вважати основоположною, появився складений російським автором М. Морошкіним дуже важливий для вивчення цих імен, широковідомий в науковому обігу «Славянський іменослов» [81]. Після появи названих праць інтерес до слов'янських автохтонних особових власних імен посилювався. Наприклад, у Росії в кінці XIX — поч. XX ст. з'явилися статті А. Балова [7; 8], Г. Гінкена [26], А. Соболевського [104], А. Соколова [105], Н. Чечуліна [136], Н. Харузіна [125]. В 1903 р. був виданий цінний «Словарь древнерусских личных собственных имен» Н. М. Тупикова [118].

Оскільки російська, українська і білоруська антропонімійні системи мають спільного предка — давньоруську антропонімію і в іменнику цих трьох народів більше спільного, ніж відмінного, то праці російських дослідників використовуємо також як надійний матеріал при аналізі української антропонімійної дійсності досліджуваного періоду.

Помітних досягнень у вивченні загальнослов'янської антропонімійної спадщини в минулому столітті домоглися також учені інших слов'янських народів [165, 14—21; 168, 34—35]. Серед них особливо слід відзначити відому працю Т. Маретича «О погоднім іменіма і презіменіма и Hrvata i Srba» [151].

У 20—30-ті роки нашого століття помітно поживавилось дослідження слов'янських автохтонних особових власних імен в польській антропонімії. Особлива заслуга в цьому належить В. Ташицькому, праця якого «Najdawniejsze polskie imiona osobowe» [168] має загальнослов'янське значення.

Помітно зріс інтерес до дослідження особових власних імен цього типу у всеслов'янському масштабі в післявоєнні роки. Перелік відповідних праць зайняв би багато місця, до того ж на найважливіші з них далі будемо посилались. Тут лише відзначимо, що особливе значення для дослідження спільно-

слов'янської антропонімійної спадщини мають праці, які появились у післявоєнний період. Це дослідження російських учених О. М. Селіщева [99], В. К. Чичагова [138], А. М. Мирославської [77; 78; 79], А. В. Суперанської [108; 109] та ін.; фундаментальна монографія Я. Свободи «Staročeská osobní jména a naše příjmení» [165]; ґрунтовні статті польського дослідника Т. Мілевського [154; 155; 156; 157]; монографія М. Мален «Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych» [150], її ж «Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych» (Mal.); праці білоруських дослідників М. В. Бірила [12; 13; с. 181—325] і А. К. Устинович [121, с. 107—177], монографія і статті української дослідниці сербохорватських особових власних імен І. М. Железняк [39; 41; 43; 44; 45; 46; 47], а також праці сербської дослідниці М. Гркович «Речник личних имена код срба» [Грк.] та «Имена у дечанских хрисовуљама» [Грк.; Ил.]

2. ПОНЯТТЯ І ТЕРМІН «СЛОВ'ЯНСЬКЕ АВТОХТОННЕ ІМ'Я»

Незважаючи на помітні досягнення в галузі дослідження слов'янських автохтонних особових власних імен у всеслов'янському масштабі, в антропонімійній літературі ще й до цього часу немає єдиного загальноприйнятого терміна для їх визначення. Різні автори називають ці імена по-різному, зокрема, в українській антропонімії вживаються терміни: *нехристиянське ім'я*, *некалендарне ім'я*, *неканонічне ім'я*, *нецерковно-календарне ім'я*, *нехрещене ім'я*, *дохристиянське ім'я*, *поганське ім'я*, *давньоруське ім'я*, *неофіційне ім'я*, *народне ім'я*, *слов'янське ім'я*, *автохтонне ім'я*. Такі ж різноманітні терміни на означення цих імен використовуються і в російській антропонімійній літературі [134, 169—170].

Уживання термінів із запереченням *не-*: *нехристиянське ім'я*, *некалендарне ім'я*, *неканонічне ім'я*, *нецерковно-календарне ім'я*, *нехрещене ім'я* — явище не випадкове. Об'єктивно воно викликане потребою термінологічно віддзеркалити факт наявності ще від моменту введення на Русі християнства своєрідних антропонімійних «ножиць» — уживання двох типів особових власних імен — церковно-християнських, у своїй основі грецького, латинського й старовірського походження і власне слов'янських. У конкурентній боротьбі цих двох різновидів імен, як відомо, перемогли церковно-християнські, а традиційні слов'янські залишили свій слід у сучасних прізвищах і прізвищах. Саме тому при розрізненні названих двох типів імен прийнято відштовхуватися від церковно-християнських, які різні автори за своїм уподобанням терміно-

логічно строкато позначають як *християнські*, *календарні*, *канонічні*, *церковно-календарні*, *хрещені*, а звідси для означення їх конкурентів (слов'янських за походженням особових власних імен) уживаються слова-антоніми із заперечною часткою *не-*: *нехристиянські*, *некалендарні*, *неканонічні*, *нецерковно-календарні*, *нехрещені*. Як у першому, так і в другому випадках перелічені терміни — абсолютні синоніми, що є серйозним недоліком східнослов'янської антропонімійної терміносистеми.

На наш погляд, при спробі вдалого вибору терміна для позначення поняття «особове власне ім'я споконвічно слов'янського походження» слід врахувати думку М. Л. Худаша, згідно з якою вони з заперечною часткою *не-* (*нехристиянські*, *некалендарні*, *неканонічні*, *нецерковно-календарні*, *нехрещені*) на означення досліджуваного нами типу імен не підходять. «Церква, — в даному випадку східнослов'янська, православна, — пише М. Л. Худаш, — поступово зараховувала до сонму святих, канонізувала і вводила в святці та церковні календарі своїх власних, східнослов'янських чимось заслужених перед нею представників (наприклад, святі *Ольга*, *Володимир*, *Борис*, *Гліб* та ін.), імена яких, будучи слов'янськими, відтоді ставали церковно-календарними, а, отже, хрещеними. З іншого боку, в пізніші часи, коли сувора церковна настанова хрестити усіх новонароджених і давати їм при цьому виключно церковно-календарні імена святих вже втратила силу і навіть при церковному хрещенні дітям можна було давати й імена, що в церковний календар не входили, наприклад, колишні давньоруські, так звані «княжі» імена, останні, таким чином, теж ставали хрещеними, хоч і не церковно-календарними» [132, 111]. З цією думкою не можна не погодитися.

Вимагають відповідних уточнень також такі терміни, як *дохристиянське ім'я* і *поганське ім'я*, про які в названому дослідженні М. Л. Худаша не згадується.

В «Словаре русской ономастической терминологии» Н. В. Подольської *поганське ім'я* визначається як «неканонічне ім'я», пов'язане з періодом первісних релігійних вірувань і культів у різних народів, але які продовжували існувати й після введення світових релігій поряд з канонічними іменами. Напр., у росіян: *Гостята*, *Яроша*, *Волчок*, *Любим*, *Кривец*, *Радехъ*, *Миронег*; у романців: *Люпо* (від *Lupus* — «вовк») [91, 81], а дохристиянське ім'я як «умовний термін, адекватний імені поганському, вживаний для різних категорій особових імен різних народів, які прийняли християнство, зокрема слов'ян, балтів, угро-фіннів, деяких тюркомовних народів в період до прийняття ними християнства, а пізніше і поруч з християнськими іменами. Напр., *Ярослав*.

Святополк, Прибиша, Стоян, Радонега, Любава, Баба» [91, 72].

Неважко помітити, що наведені вище терміни — *поганське ім'я* та *дохристиянське ім'я* — синонімічні, оскільки відображають, по суті, одне і те ж поняття — «особове власне ім'я, яке функціонувало в період поганства». Отже, вони не вдалі в застосуванні до споконвічно слов'янських імен, які побутували і в період після зникнення поганства.

Термін *давньоруське ім'я* відображає локальне і хронологічно обмежене поняття, тому не може бути прийнятий на означення збереженої в антропоніміках усіх слов'янських народів спільнослов'янської антропонімійної спадщини.

Не можна вважати вдалим і термін *неофіційне ім'я*, оскільки в умовах функціонування звичаєвого права офіційна ідентифікація особи, по суті, співпадала з неофіційною [133, 38—39].

Не зовсім підходить і термін *народне ім'я*. Адже імена, які побутували на Русі після введення християнства, з часом адаптувалися, «народнилися», а в багатьох випадках змінилися навіть до невпізнання і стали, таким чином, теж народними (пор., напр., народні побутові українські імена: *Юхим, Хома, Архип, Охрім* і т. п.).

Не зовсім задовільним є і вживаний у деяких антропонімічних працях термін *слов'янське ім'я*. Адже означуване ним поняття поширюється і на слов'янські по своїй суті, але етимологічно іношомовні особові власні імена, наприклад, на давньоруські імена скандинавського походження — *Ігор, Олег, Ольга, Гліб*.

На нашу думку, найбільш вдалим терміном можна вважати введений у науковий обіг М. Л. Худашем термін *автохтонне ім'я* з дефініцією: «особове власне іменування, яке має джерельну основу в лексичних фондах рідної мови і присвоюється новонародженим дітям у традиційній народно-побутовій обстановці» [132, 112—113]. Деталь визначення «...присвоюване новонародженій дитині в традиційній народно-побутовій обстановці» виключає поширення цього терміна на адаптовані форми церковно-християнських імен, бо останні, хоча й були народними варіантами канонічних церковно-християнських імен, ніколи, однак, не присвоювалися дітям у традиційній народно-побутовій обстановці. Але термін цей теж не зовсім досконалий. Зокрема, в слово *автохтонний* вкладається поняття «корінний», «первісний», «початковий». Таким чином, вживання його в сполученні зі словом *українські (українські автохтонні імена)* доводить, що імена, які насправді мали загальнослов'янське поширення, є надбанням тільки українського народу. В принципі названий термін можна прийняти

виключно на означення особових власних імен, які виникли на українському мовному ґрунті й невідомі антропонімійним системам інших слов'янських народів. Проте такі імена — рідкісні. За своєю сигніфікативною функцією, словотворчими особливостями та лексичними джерелами переважна більшість українських антропонімів нецерковно-християнського походження належить до загальнослов'янських. Тому вважаємо більш доцільним для визначення імен цього типу застосовувати термін *слов'янське автохтонне ім'я*, вкладаючи в нього зміст: «ім'я праслов'янського походження або утворене пізніше, вже в антропонімії того чи іншого конкретного слов'янського народу, на споконвічно слов'янському мовному ґрунті». Доданий до терміна «слов'янське ім'я» компонент *автохтонне* призначений конкретизувати поняття «слов'янське ім'я» в напрямку його непоширення і на слов'янські імена неслов'янського походження. Цим терміном користуємося в даній праці.

Крім того, в роботі користуємося також термінами *ім'я-прізвисько* та *вуличне прізвисько*. Запропонований М. Л. Худашем та В. М. Абашиною [134, 170] термін *ім'я-прізвисько* застосовуємо до слов'янських автохтонних імен, засвідчених у функції не стержневих, а додаткових компонентів ідентифікації при іменах церковно-християнських, а термін *вуличне прізвисько* чи *прізвисько* вживаємо на означення антропонімів, які черпалися з лексичного складу рідної мови, але присвоєні їх носіям випадково, переважно уже в зрілому віці за якоюсь характерною особливістю зовнішності, поведінки чи за іншими мотивами².

Цими термінами і будемо оперувати в наступних частинах роботи.

3. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОВ'ЯНСЬКИХ АВТОХТОННИХ ОСОБОВИХ ВЛАСНИХ ІМЕН У ЗВ'ЯЗКУ З НАРОДНОЮ АДАПТАЦІЄЮ ІМЕН ЦЕРКОВНО-ХРИСТІЯНСЬКИХ. ПИТАННЯ ХРОНОЛОГІЧНИХ РАМОК ЇХ ПОБУТУВАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ ДОСЛІДЖУВАНОГО ПЕРІОДУ

Питання хронологічних рамок функціонування слов'янських автохтонних імен на Україні в українській антропонімії не ставилося і не обговорювалося.

² Особові власні іменування цього типу одні дослідники називають *вуличними прізвищами*, інші просто *прізвищами*. Враховуючи специфіку цих антропонімів, їх властивість «прилипати» до своїх носіїв поза сімейним середовищем, в побутовому, умовно «вуличному», оточенні, вважаємо більш доцільним вживати для їх означення термін *вуличне прізвисько*.

У поняття «хронологічні рамки функціонування слов'янських автохтонних імен на Україні» вкладаємо діахронію вживання цього типу антропонімів у ролі особових власних імен до періоду остаточного занепаду звичаю їх вживання. Звичайно, таке мовне явище не може бути визначене чітко, якимись конкретними датами. Слов'янські автохтонні імена, які функціонували в українській історичній антропонімії, своїм корінням сягають глибокого праслов'янського періоду, а деякі з них — і праіндоевропейської доби. Це, так би мовити, їх джерела в загальнослов'янському масштабі. Період остаточного занепаду звичаю називати новонароджених дітей слов'янськими автохтонними іменами в українській антропонімії ще належним чином не визначений (якщо не враховувати принагідної уваги М. Л. Худаша про те, що звичай присвоювати подібні імена у східнослов'янських народів існував до XVIII ст.) [130, 186].

Не вивчене в українській антропонімії і питання функціональних особливостей слов'янських автохтонних імен у зв'язку з народною адаптацією імен церковно-християнських.

Грунтовно досліджувались ці питання в аспекті вивчення відповідної російської антропонімійної дійсності досить широко в працях Н. М. Тупикова та В. К. Чичагова. Оскільки ж суттєвих відмінностей у вживанні розглядуваного типу антропонімів в Росії та на Україні не було, результати їх дослідження в російській антропонімії мають для нас дуже важливе значення як в теоретичному, так і фактографічному відношеннях.

На основі аналізу давньоруського та власне староруського антропонімійного матеріалу з писемних пам'яток XI—XVII ст. Н. М. Тупиков дійшов висновку, що найшвидше (XIII ст.) на Русі занепадає звичай називати слов'янськими автохтонними іменами в княжому середовищі [118, 63]. В середовищі нижчих соціальних верств населення, за свідченням Н. М. Тупикова, в Росії ще й у кінці XVII ст. вживання вказаних імен було звичайним явищем. Основою для викладеного положення послужили автору виявлені ним багаточисленні приклади вживання в двочленних іменуваннях в ролі стержневих компонентів ідентифікації не церковно-християнських, а слов'янських автохтонних імен типу *Бажень Микитинь*, *Любимь Алферьевь*, *Первой Нероновь*, *Путило Нечаевь*, *Шестой Гольшкинъ*, *Нечай Путилов*, *Пятой Зубов* [118, 67].

Н. М. Тупиков відзначає також, що слов'янські автохтонні імена в досліджуваній ним період вживались в Росії і в ролі прізвищ, зокрема в моделях іменувань із словом *прозвище* типу «Ивань Микитинь, а прозвище *Меншикь*»; «Тимофей Петров, ... прозвище *Волкъ...*»; «Федорь, а прозвище *Сухан-*

ко...» [118, 68—71]. Але в більшості випадків, на його думку, питання про те, які слов'янські автохтонні імена в Росії в той час перейшли в розряд прізвищ, «вирішити неможливо» [118, 73].

Грунтовно розглядав питання визначення хронологічних рамок функціонування в російському побуті слов'янських автохтонних імен, а також відношення їх до церковно-християнських імен В. К. Чичагов [138, 11—38]. На противагу своєму попереднику він дійшов висновку, що ці імена в ролі особових власних вживались тільки до XV ст., а з XV ст. уже трансформувалися в прізвища [138, 27]. Із російських писемних пам'яток XVII ст. В. К. Чичагову добре були відомі приклади двочленних іменувань осіб з використанням у ролі стержневого ідентифікаційного засобу слов'янських автохтонних імен, зокрема наведених Н. М. Тупиковим, типу *Жданъ Петровъ*, *Бажень Микитинь*, *Любимь Алферьевь*, *Первой Неронов*. Однак цим фактам він, очевидно, не надавав значення, оскільки в даному випадку для нього більш важливою була наявність слов'янських автохтонних імен на другому плані ідентифікації особи (після церковно-християнського) з часто вживаним в таких випадках словом *прозвище* типу: *Ивань*, *прозвище Первой*, *Алексей*, *прозвище Будила*. «Отже,— пише В. К. Чичагов,— всі руські імена (за винятком, зрозуміло, тих, які попали в святці) виконували в XV—XVI ст. роль прізвищ, а всі грецькі імена виконували роль особових власних імен» [138, 25—26].

По-іншому підійшла до цієї проблеми А. Н. Мирославська. Полемізуючи з В. К. Чичаговим і не погоджуючись з наведеною вище його думкою, вона розцінює імена розглядуваного типу в російській антропонімії до XVII ст. як функціонально другі, паралельні з церковно-християнськими особові власні імена, призначені, однак, виключно для побутового вживання [78, 138]. «Навіть в суто офіційних документах,— відзначає авторка в статті «О древнерусских именах, прозвищах и прозваниях»,— при необхідності називати іменовану особу календарним іменем, слов'янські автохтонні (за її терміном — первісні руські антропоніми), вживаючись навіть на другому плані ідентифікації, не втрачали своєї первісної функції особового власного імені, а лише протиставлялись церковно-християнським іменам як неофіційні» [79, 213].

Не погоджується з наведеною думкою В. К. Чичагова і В. А. Никонов, відзначаючи, що слов'янські автохтонні імена в Росії зберігали свою первісну функцію особових власних імен, а не прізвищ ще у XVII ст. В його статті «Русская адаптация иноязычных личных имен» читаємо: «Мають рацію Н. М. Тупиков та А. Н. Мирославська, оскільки нецер-

ковні імена навіть в XVII ст. нерідко виступають як повноправні імена в судових актах, в купівельно-продажних і обмінних записах, в заповітах і інших документах» [86, 54—55].

Аналогічної точки зору дотримуються і інші дослідники російської історичної антропонімії, зокрема Є. А. Бакланова та В. І. Тагунова.

Розглядаючи російську антропонімію останньої чверті XVII ст., Є. А. Бакланова виявила в писемних пам'ятках того часу багато фактів ідентифікації осіб слов'янськими автохтонними іменами, як *Бажень, Ждан, Дружина, Любим, Шумил, Кушкавей, Первой, Пятой, Третьяк* [6, 37]. «А серед піддячих із Володимирського стола, — відзначає В. І. Тагунова, — ще і в кінці XVII ст. зустрічаються імена: *Замятня Симонов, Крик Кисленский, Крик Зиновьев, Неудача Жердев, Путило Есин, Ждан Ромоданов*» [114, 41].

Цікаві дані з приводу функціонування слов'янських автохтонних імен в XVII ст. на території Пинежжя наводить Г. Я. Симинова. Як відзначає авторка, такі імена ще і в другій половині XVII ст. були реальним фактом і вживалися в ролі особових власних імен поряд з церковно-християнськими, про що свідчать іменування типу «*Поспелко Антонов сынъ Воронин*», «*Томилко Савин сынъ Чюркин*» [100, 28]. На думку Г. Я. Симиної, саме слов'янські автохтонні імена служили в побуті населення Пинежжя основним засобом номінації особи, а церковно-християнські в той час тут майже не вживались. Авторка підкріплює це положення записами із «Переписної книги 1678 р.»: «Двор пуст *Баженка* Родионова, а прямого имени не знают, сшел безвестно в прошлом году»; «Двор пуст выморочной *Дружины* Ерофеева, умре лет сорок, прямого имени не знают»³.

Праці інших учених, присвячені дослідженню слов'янських автохтонних імен в Росії, якихось суттєвих доповнень у викладену картину нестабільності поглядів дослідників на обговорюване питання не вносять, тому зупинятися на них немає потреби.

Про існування в Росії звичаю присвоювати новонародженим дітям слов'янські автохтонні імена свідчать також джерела, які згаданими авторами не використовувалися. Так, якщо не про широке поширення цього звичаю, то, у всякому разі, про його пережитки у XVIII ст. в Росії, згадує російський історик В. Татищев, відзначаючи, що і в його часи зна-

³ У наведених Г. Я. Симиною цитатах перед нами цікавий, вжитий російським писарем XVII ст. термін *прямє ім'я*, під яким розуміли тоді, як це впливає з контексту, поняття «церковно-християнське ім'я». Отже, слов'янські автохтонні імена в офіційній практиці ідентифікації особи в Пинежжі розцінювалися теж як особові власні імена, але як «непрямі».

ходились люди, які вірили в містичну силу традиційних народних імен, очевидно, слов'янських автохтонних [115, 384]. Пережитки вказаного звичаю в окремих областях Росії спостерігалися в минулому столітті. Про це свідчить, зокрема, Є. А. Болховітінов, у статті якого «О личных именах у славяноруссов» дослівно читаємо: «Есть по некоторым местам России у поселян и донныне обыкновение не стричь волосов у детей до третього, а инде и до седьмого года, и обряд сей совершают при собрании сродников своих, особливо в день имени. При сем случае дают иногда и прозвище дитяти по способностям в нем усмотренным» [14, 21].

Враховуючи результати дослідження питання хронологічних рамок і функціональних особливостей слов'янських автохтонних імен у працях російських учених, спробуємо розглянути ці питання на матеріалі української антропонімії.

Насамперед, слід відзначити, що уже з часу введення на Русі християнства православна церква повела з слов'янськими автохтонними іменами послідовну боротьбу як з одним із проявів поганства. Різні методи цієї боротьби, серед яких вагоме місце займала і християнізація давніх поганських звичаїв, привели до того, що надавані при обряді хрещення новонародженим дітям церковно-християнські імена (за писемними свідченнями) уже в XI ст. ввійшли в давньоруський побут усіх соціальних верств населення, в тій чи іншій мірі пройшовши і процес місцевої адаптації. Нововведені церковно-християнські імена, підтримані церквою і світськими властями, в давньоруському побуті поступово завоювали панівне місце. І все ж із цього зовсім не випливає, що наші давньоруські предки зразу ж після введення християнства відмовилися від своїх прадідівських звичаїв, обрядовості, в тому числі і від своїх традиційних споконвічно слов'янських імен. З ранніх давньоруських писемних джерел відомо, що до кінця давньоруського періоду паралельно з церковно-християнськими іменами на Русі побутували і традиційні слов'янські імена з вказівкою на те, яке ім'я дана людина одержала при хрещенні, а яке мала в побуті (світське). Пор. літописні записи, зібрані М. Н. Тупиковим [118, 52—82]: «*въ крещении Иосиф, а мирски Остромиръ*» — 1056; «*нареченный в крещении Василий, Руським именем Владимиръ*» — 1096; «*имя ему крестное Яковъ, а мирски Творимиръ*» — XII в.; «*родися у Игоря сынъ и нарекоша имя ему в крещении Андреянь, а княжее Святославъ*» — 1177 г.; «*Нарекоша ему имя во святем крещении Дмитрей, а мирски Володимиръ*» — 1187; «*преставися князь Михайло, зовомый Святполк*» — 1113; «*се азъ князь великий Гаврииль, нареченный Всеволодъ*» — 1139; «*князь Никола Святославъ*» — 1137; «*Константинъ, а мирски Добрыло*» —

1164; «Родися у великого князя Всеволода сынъ Федоръ, а прозванъ бысть Ярославъ» — 1190; «родися у Ярослава сынъ Михайль, а княже имя Изяславъ» — 1190; «Милонъгъ, Петръ по крещению» — 1199; «въ лѣто 6720 преставися великий князь Всеволодъ, нареченый в святомъ крещеніи Дмитрій» — 1212.

Починаючи з XIV ст., початкового періоду східнослов'янського етнічного розгалуження та формування трьох окремих східнослов'янських народів — російського, українського та білоруського, розвиток антропонімійних процесів у них іде в напрямку продовження давньоруських традицій. Для ідентифікації осіб, незалежно від їх соціальної приналежності, в українських писемних пам'ятках досліджуваного періоду, як правило, вживаються церковно-християнські імена. Вже на той час вони були остаточно засвоєні та закріплені в побуті як народні, хоча і з неясною семантикою. У зазначений період ці імена уже виступають як масове загальнопоширене явище в усій різноманітності народних іменотворчих адаптованих типів — різних усічених (гіпокористичних і пейоративних) форм. А найбільш поширені з них, як, наприклад, канонічні календарні форми типу *Иоаннъ, Василий, Михайль, Григорий*, зустрічаються в найрізноманітніших структурно-морфологічних варіантах, часто тепер уже не вживаних або таких, що дійшли до наших часів лише в закріпленій формі як прізвиська чи прізвища: *Иоаннъ* — у формах: *Иванъ, Івась, Івашко, Івахно, Іванець, Іванашко, Івашина, Івасько, Іванцьо, Івах, Івануць, Івасейко, Івасечко, Іванько, Ванько, Ваньо; Григорій* — *Григор, Гринь, Гринько, Гриникъ, Гринець, Гринда, Грика, Гриць, Грицько, Грицина, Грицуньо* і т. п.; *Михайль* — *Михайло, Михно, Михай, Мих, Мисько, Мишко, Миш* і т. п.; *Федоръ* — *Ф(Хв)едо(і)р, Ф(Хв)едько, Ф(Хв)едяй, Ф(Хв)едець, Педоръ, Педанъ, Педашъ, Педько* і т. п.; *Василий* — *Василь, Васько, Васьян, Васик, Васюта* і т. п.; *Семеонъ* — *Семен, Сема, Семко, Семех, Сех, Сенько* і т. п.; *Стефанъ* — *Степанъ, Степашко, Степура, Степанець, Стецько, Штепа, Штепко, Штефко; Даниль* — *Данило, Данько, Дацько, Дашко, Дацунь* і т. п.; *Яковъ* — *Яцько, Яцина, Яцунда, Яшко* і т. п.

Здавалось би, якщо в конкурентній боротьбі між слов'янськими автохтонними і церковно-християнськими іменами перемогли останні, то перші закономірно повинні були б безповоротно зникнути. Але так не сталося. У досліджуваній період ця категорія антропонімів на Україні прослідковується в усій різноманітності свого багатства, однак еволюція їх іде в новому напрямку, початок якого намітився ще в давньоруський період.

Як традиційний засіб ідентифікації особи слов'янські автохтонні імена не зникають безслідно, а вживаються пара-

лельно з церковно-християнськими, в багатьох випадках не втрачаючи також і колишньої своєї, в даному випадку рівноцінної імені церковно-християнському функції особового власного імені. Пор. приклади документальної ідентифікації осіб: Митко или *Мальшиъ* (ЛСХ, 1565, 152), Максим инако *Владъ* (Туп., 1424, 143), Fedka olim *Nyemyerka* (AGZ, 1485, XIX, 1036)⁴, Mikita olim *Huda* (АрхЮЗР, 1576, VIII/3, 366), Pauli in domo olim *Nyezgodá* (AGZ, 1473, VI, 104), Allexander cum *Nyelep* (AGZ, 1446, XIV, 1845), Iwano dicto *Loy* (AGZ, 1355, III, 5), Iohannes dictus *Stognyew* (AGZ, 1443, XIII, 2083), Petri dicti *Lubost* (AS, 1444, I, 107), Iaczko dicti *Żyelybor* (AGZ, 1463, XII, 4419), Georgy dicti *Voyska* (-*Воишка* — AGZ, 1464, XII, 3201), Syenko dictum *Halka* (AGZ, 1466, XV, 3385), Michalko dictum *Stenko* (AGZ, 1469, XVI, 603), Nicolaus dictus *Nyezgodá* (AGZ, 1472, VI, 104), Iohannes dictus *Russok* (AGZ, 1475, 3752), Iohanne dicto *Wyesczyk* (-*Вищук* — AGZ, 1491, XVI, 3466), Iohannes alias *Radak* (AS, 1414, I, 36), Danil alias *Nyelepyecz* (AGZ, 1416, XIV, 1416), Allexandroni alias *Nyedán* (AGZ, 1437, XIII, 7228), Tischko alias *Zawalko* (-*Завялко* — AGZ, 1439, XII, 709), Petrus alias *Rozumnyk* (AGZ, 1439, XII, 572), Prokopio alias *Nyeczuya* (AGZ, 1442, XIV, 343), Petro alias *Żyd* (AGZ, 1444, XIV, 1234), Danil alias *Nyelepecz* (AGZ, 1445, XIV, 1427), Nicolaus alias *Stoczyto* (AGZ, 1446, XIV, 1848), Prokopum alias *Nyeczuya* (AGZ, 1447, XIII, 3840), Malloffey alias *Mircza* (AGZ, 1449, XIII, 3987), Fyedor alias *Bukmuth* (AGZ, 1449, XIV, 3424), Nicolaus alias *Żuk* (AGZ, 1453, XIV, 2989), Ihnath alias *Oliwka* (AGZ, 1453, XIV, 2809), Michael alias *Mużilo* (AGZ, 1453, XII, 2548), Ilkonem alias *Czarnotha* (AGZ, 1454, XIX, 2717), Petro alias *Karasz* (AGZ, 1455, XII, 2762), Zachariam alias *Nyemyera* (AGZ, 1456, XIV, 3712), Iohannes alias *Dusza* (AGZ, 1456, XIX, 2740), Ihnath alias *Lewo* (AGZ, 1457, XV, 198), Petka alias *Wolczko* (AGZ, 1458, XII, 2897), Iwan alias *Holubyey* (AGZ, 1460, XIII, 4556), Nobilis Petrus alias *Nyemyrka* (AGZ, 1461, XII, 2976), Nicolai alias *Rosza* (AGZ, 1465, XIII, 5839), Andreas alias *Bohdan* (AGZ, 1468, XV, 668), Iwasko alias *Deczatko* (AGZ, 1468, XIII, 7132), Martinum alias *Nyepokoy* (AGZ, 1471, XIX, 35), Pyetrik alias *Borzylo* (AGZ, 1476, XV, 1532), Nikon alias *Drohobysz* (AGZ, 1479, XVII, 1692), Gregorio alias *Woyasz* (AGZ, 1483, I, 1146), Onaczko alias *Nyelubyecz* (AGZ, 1483, XV, 4136), Zachariam alias *Nyemyera* (AGZ, 1483, XV, 4152), Hynath alias *Berynda* (AGZ, 1483, XV, 4223), Andreas alias *Namaczalo* (AGZ, 1484, I, 742), Martyanycz alias *Malucha* (AGZ, 1487,

⁴ При посиланні на AGZ римська цифра вказує на том; після неї арабські цифри в томах I—IX вказують на сторінку, а в томах X—XIX на № документа.

XIX, 1416), Georgius alias *Bogydan* (AGZ, 1490, XIX, 2150), Theophilo alias *Bogumyl* (AGZ, 1495, XVIII, 2490), Kosko alias *Rasz* (AGZ, 1491, XVIII, 1992), Georgium alias *Nyepokoy* (AGZ, 1494, XVII, 2610), Mathwey alias *Lylyk* (AGZ, 1495, XVIII, 2498), Paulus alias *Volczko* (AGZ, 1499, XV, 4607) та ін.

Наявність у наведених прикладах слів *інако* (інакше), *olim* (іноді), *in domo olim* (дома іноді), *cum* (а саме, вірніше), *dictus* (званий), *alias* (або) наочно ілюструє рівноцінні та паралельні форми номінативної функції церковно-християнського і слов'янського автохтонного імен⁵. В досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаємо ряд фактів, які наочно підтверджують, що із двох цих імен перевага надавалась слов'янському автохтонному імені, як, очевидно, єдинс^жживаному в побутовому оточенні ідентифікованого. Так, названі при першій згадці особи «*Petrus alias Rozumnyk*» (AGZ, 1439, XII, 572), «*Procopio alias Nyeczuyua*» (AGZ, 1442, XIV, 343), «*Danil alias Nyelepyecz*» (AGZ, 1445, XIV, 1416), «*Allexander cum Nyelep*» (AGZ, 1446, XIV, 1845), «*Ilkonem alias Czarnota*» (AGZ, 1454, XIX, 2717), «*Petrus alias Nyemyrka*» (AGZ, 1416, XII, 2976), «*Zachariam alias Nyemera*» (AGZ, 1483, XV, 4152), «*Kosko alias Rasz*» (AGZ, 1490, XVII, 1992) та ін. при повторних згадках зафіксовані уже тільки під слов'янськими автохтонними іменами, відповідно: *Rozumnyk* (AGZ, 1439, XII, 625), *Nyeczuyua* (AGZ, 1442, XIV, 352), *Nyelepyecz* (AGZ, 1445, XIV, 1427), *Nyelep* (AGZ, 1446, XIV, 1872), *Czarnota* (AGZ, 1454, XIX, 2717), *Nyemyerka* (AGZ, 1461, XII, 2976), *Nyemera* (AGZ, 1483, XV, 4152), *Raszko* (AGZ, 1490, XVIII, 1992).

Особливо промовистими є виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках приклади, коли в одному випадку ідентифікації конкретної особи перед слов'янським автохтонним іменем стоїть уточнююче слово, а в другому — воно відсутнє. Пор.: «*Petrus alias Rozumnyk*» (AGZ, 1439, XII, 572) і «*Petro Rozumnyk*» (AGZ, 1439, XII, 625); «*Procopium alias Nyeczuyua*» (AGZ, 1448, XIII, 3840) і «*Procopius Nyeczuyua*» (AGZ, 1442, XIV, 352); «*Petrus alias Nyemyrka*» (AGZ, 1461, XII, 2976) і «*Petro Nyemyrka*» (AGZ, 1444, V, 101); «*Iohannes dictus Stognyew*» (AGZ, 1445, XIII, 2083) і «*Iohannis Stognyew*» (AGZ, 1462, XIII, 4913); «*Iwan alias Holubyeu*» (AGZ, 1460, XIII,

⁵ Про те, що слово «*alias*» і насправді вказувало на вживання слов'янського автохтонного імені в ролі особового імені, свідчать аналогічні приклади, в яких вживається повне церковно-християнське ім'я, а після уточнюючого *alias* — його похідний народний побутовий варіант. Пор.: *Stepan alias Sczepanko* (Pdiw, 1442, IV, 700), *Tyedor alias Fyedorko* (AGZ, 1468, XV, 619) та ін.

4556) і «*Iwan Holubyecz*» (AGZ, 1472, XIX, DCCXVVI); «*Alexius alias Naszutho*» і «*Allexius Nassutha*» (AGZ, 1472, XIX, DCCXVVI); «*Nicolai alias Rosza*» (AGZ, 1465, XIII, 5839) і «*Nicolaus Rosza*» (AGZ, 1477, XVII, 1403); «*Syenko dictus Halka*» (AGZ, 1466, XV, 3385) і «*Syenkone Galka*» (AGZ, 1466, XV, CXLIII); «*Martinus alias Nyepokoy*» (AGZ, 1471, XIX, 35) і «*Martinum Nyepokoy*» (AGZ, 1462, XIII, 4845), «*Hynath alias Berynda*» (AGZ, 1483, XV, 4223) і «*Hynath Berynda*» (AGZ, 1475, XVIII, 780).

Такі випадки ідентифікації — знаменні. Вони свідчать про те, що, вірогідно, не всі писарі і не у всіх писемних джерелах вдавалися до деталізації шляхом уживання уточнюючих слів *dictus*, *alias*, *olim* та ін. Отже, в ідентифікаційних моделях без цих слів сміло можна вбачати аналогічну картину, тобто паралельне вживання церковно-християнського і слов'янського автохтонного імені. Пор.: *Nicolaus Sobeslai* (AS, 1403, I, 19), *Stephan Stanymyr* (AGZ, 1486, XIX, 2045), *Andream Zeliber* (AGZ, 1486, XV, 1823), *Georgius Radinia* (AGZ, 1492, III, 2045), *Iwan Dolhomil* (OKЗР, 1565, I, 75), *Ивань Боуфалъ* (АрхЮЗР, 1565, I/1, 12), *Kurilo Semerko* (ЛСХ, 1565, 154), *Марко Борейко* (АрхЮЗР, 1572, VI/1, 194), *Матей Буївидъ* (АрхЮЗР, 1597, I/6, 203), *Федір Путята* (КЗС, 1602, II, 63), *Іван Хорошко* (КЗС, 1603, II, 103), *Александр Ладята* (АрхЮЗР, 1605, VIII/4, 605), *Митко Немира* (АрхЮЗР, 1605, VII/1, 6), *Семень Третьакъ* (АБМУ, 1614, 15), *Wasil Slawuta* (МІГ, 1648—1649, I, 5), *Мисько Братина* (Р, 1649, 61), *Василь Бой*, *Семень Лагодка*, *Івань Сіомакъ*, *Юрко Нечай*, *Грицько Коханъ*, *Семень Борисикъ*, *Стась Богъ*, *Івань Боголюбъ* (Р, 1649, 110, 125, 150, 185, 189, 190, 237, 311), *Мартинко Житомиръ* (ПК, 1666, 409), *Навгуло Додакко* (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 469) і т. п.

І все ж по відношенню до обов'язкових для кожної людини в досліджуваній період церковно-християнських імен слов'янські автохтонні імена були, по суті, факультативними, другорядними, що й дає підставу називати їх іменами-прізвищами. Вживаючись паралельно з церковно-християнським іменем на другому плані ідентифікації особи, слов'янські автохтонні імена-прізвища поступово набували тенденції передаватись у спадок і ставати, таким чином, сімейно-родовими прізвищами. У кожному конкретному випадку без широкого контексту важко визначити, чи в другому члені таких іменувань перед нами індивідуальне слов'янське автохтонне ім'я-прізвище (тобто друге ім'я), чи уже сімейно-родове прізвище. Пройшовши стадії особове ім'я → індивідуальне ім'я-прізвище → сімейно-родове прізвище → прізвище, слов'янські автохтонні імена в закостенілому виді

з глибини віків дійшли до нашого часу і залишили помітний слід у складі сучасних українських прізвищ.

Однак відмічений еволюційний шлях слов'янських автохтонних імен на Україні не був таким прямолінійним, як це може здатися на перший погляд. Дані писемних пам'яток свідчать про те, що для досліджуваного періоду правомірно говорити про функціонування багатьох з цих імен у ролі стержневих засобів ідентифікації, які цілком і повністю замінюють імена церковно-християнські. У досліджуваних документах XIV—XVII ст. зустрічаємо немало випадків, коли та чи інша особа фігурує лише під слов'янським автохтонним іменем, як, наприклад, в одночленних іменуваннях: *Володиславъ* (ССМ, 1377, I, 143), *Некрашъ* (ССМ, 1401, II, 37), *Хмѣль* (ССМ, 1412, II, 508), *Домаратъ* (ССМ, 1415, I, 149), *Rozumko* (PdLw, 1444, IV, 152), *Берило* (ЦДІА, 1453, 95), *Нелѣнко* (ССМ, 1463, II, 38), *Неверъ* (ССМ, 1463, I, 32), *Лютикъ* (АрхЮЗР, 1475, VIII/4, 20), *Ростко* (Туп., 2495, 395), *Стоянъ* (ССМ, 1499, II, 391), *Щасный* (АрхЮЗР, 1504, VIII/4, 173), *Вешнякъ* (ОЧЗ, 1552, 588), *Гадинка* (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 115), *Кохан* (АрхЮЗР, 1586, VIII/3, 633), *Нечай* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250), *Ненадъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246), *Раико* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246), *Гвоздь* (АрхЮЗР, 1605, VIII/4, 29), *Грушко* (КЗС, 1608, II, 275), *Калинка* (АрхЮЗР, 1618, III/1, 249), *Мудрук* (МІГ, 1648, I, 51), *Радиславъ*, *Невдашъ*, *Балына* (Р, 1649, 122, 150, 179), *Остророгъ* (АрхЮЗР, 1648, I/II, 399), *Добринчинко*, *Рожокъ* (ПК, 1666, 268, 350), *Божко* (АрхЮЗР, 1692, III/2, 256) і т. п.; у двочленних іменуваннях: *Боб* Оприша(к) (ССМ, 1421, I, 591), *Завиша* Романовичъ (АрхЮЗР, 1487, VIII/3, 4), *Балота* Кожичъ (АрхЮЗР, 1547, VIII/4, 65), *Буракъ* Горбовичъ (АрхЮЗР, 1552, VII/1, 633), *Козелъ* Калениковичъ (ОВЗ, 1552, 626), *Братшина* Кунатовский (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 195), *Воинъ* Боговитиновичъ (АрхЮЗР, 1571, VIII/4, 429), *Борейко* Кнерутский (АрхЮЗР, 1575, VIII/4, 446), *Жукъ* Макаровичъ (АрхЮЗР, 1577, VI/1, 103), *Заец* Луковский (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 347), *Светославъ* Липский (АрхЮЗР, 1583, VIII/3, 386), *Война* Порядничъ (АрхЮЗР, 1584, III/1, 14), *Богуфаль* Туръ (АрхЮЗР, 1596, III/1, 79), *Малашъ* Билецкий (АрхЮЗР, 1612, VIII/3, 534), *Ралько* Жаданенко, *Розмыслъ* Цируликъ (Р, 1649, 6, 155), *Владиславъ* Немиричъ (АрхЮЗР, 1650, VII/2, 430), *Берега* Греговичъ (АрхЮЗР, 1671, I/10, 305) і т. п.

Ми навели декілька найбільш типових прикладів іменувань осіб слов'янським автохтонним іменем в одночленній і двочленній ідентифікації. Ширше тематичні класифікаційні розряди цих імен будуть проілюстровані далі.

Важливо відзначити, що досліджувані писемні пам'ятки фік-

сують немалу кількість прикладів уживання слов'янських автохтонних імен у функції патронімів, як, наприклад, *Маличъ* (ССМ, 1437, I, 572), *Вячкович* (АС, 1458, I, 501), *Грибовичъ* (ОВЗ, 1552, 626), *Шиловичъ* (АрхЮЗР, 1577, VIII/4, 103), *Зубовичъ* (АрхЮЗР, 1578, VIII/4, 85), *Путиловичъ* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 103), *Радичъ* (КЗС, 1602, I, 41), *Немировичъ* (АрхЮЗР, 1605, VII/1, 10), *Буяковичъ* (КЗС, 1606, II, 214), *Лагодичъ* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 323), *Чаплич* (КЗС, 1606, II, 288), *Грабкович* (КЗС, 1608, II, 330), *Любків* (МІГ, 1648, I, 289), *Чайковичъ* (АрхЮЗР, 1638, III/1, 374), *Богунъ*, *Бойковъ*, *Боговъ*, *Лютенко* (Р, 1649, I, 25, 225, 228), *Яревъ*, *Святчиковъ*, *Острятовъ*, *Добрынинъ*, *Божовъ* (ПК, 1666, 191, 237, 254, 287, 355) та ін. Відомо, що патроніми вживались як додаткові ідентифікаційні засоби, утворені від особового імені батька іменованого. Отже, батьки названих у наведених вище прикладах осіб були відомі в своєму оточенні під слов'янськими автохтонними іменами: *Малъ*, *Вячко*, *Грибъ*, *Шило*, *Зубъ*, *Путило*, *Радъ*, *Немиръ*, *Буякъ*, *Лагода*, *Чапля*, *Грабка*, *Любка*, *Чайка*, *Богунъ*, *Бойко*, *Богъ*, *Лютъ*, *Яръ*, *Святчикъ*, *Острята*, *Добрыня*, *Божъ*.

Характерно, що при називанні осіб досліджувані імена виступають в писемних пам'ятках серед церковно-християнських імен як самотійні і повноправні. Пор. у контекстах: «*Rad et Iwan*» (AGZ, 1443, XI, 1715); «*Kmethones in Powyethna: Crupa, Handa, Iwan Radzowycz*» (AGZ, 1443, XIII, 2120); «*Malischa et Chodor*» (AGZ, 1456, XIV, 3671); «*Szostak et Jacowecz*» (AGZ, 1460, XII, 3871); «*In kmethonibus in villa Pakossowka, videlicet in Wassil, Szienko et Jaworko*» (AGZ, 1481, XVI, 1493); «И теми разы тые мещане вроуцькие... на (и)ма Иванъ... а гаврило..., а *кваша* просили насъ абыхмо имъ тые корчмы на колико годо(в) продали» (ССМ, 1489, I, 472), «*Bohdan, a Zdan, a Semen, a Wasko... z imenia otcyzny swoiey majuť horodniy mity*» (ОЖЗ, 1545, 128); «Дворецъ Кокоревский: в нем слуги найма *Гневоитъ*, а Федоръ, а Павелъ» (ОКЗ, 1553, 31); «елатных дей людей его отчизных на име Юшка из двема сынна его, *Жука* Манцевича, Курила Онишковича, Юся и брата его Андрейца...» (АрхЮЗР, 1560, VIII/4, 337); «*A umiona ich the sza: Mychno, Pniwosz, Haraszim, Kucz, Wasko*» (ЛЛС, 1564, 358); «*W niei knieczci pacieznich iest dziesiecz... Denis, Marko, Masto, Maxim, Steczko...*» (ЛСХ, 1565, 145); «*Na then czas sza czy: ...Iwasko, Oliszei, Denis, Petrasz, Nieczajak, Andreyko*» (ЛСХ, 1565, 148); «...s tich kazdi na trzech czwierciach: *Symko Castellan, Iaczko Karkoszka, Kuzma, Klymkow, Lewko, Zienko, Chwedog, Holubko, Olexa*» (ОКЗР, 1565, I, 239); «*Ktorich the sza imiona ... Ihnath, Lawrin, Mylasz, Myszka, Lawrin, Miszko, Horon*» (ЛСХ, 1565, 146); «...и шесть

чоловиковъ ... на ймя: Ивашка, а Левка Бегановичов, а *Малоту* Панковича, Занка, а *Стася* Мишечкевичовъ, Васка Шимчича, которые мели прийти...» (АрхЮЗР, 1565, V/1, 56); «... a ymiona kmieczy the ssa: ... Michno Maznik, Iwasko Stankow, Truchancza Paskow, *Byczko* Syenkow, Iwan Woloszin (OKЗР, 1565, II, 248); «... a ymiona ych the sza: Iwan Brathkowicz, Demko Strzelezowicz, Roman Solonkow, *Krolik* Lathkowicz, Mucz Pankow, *Radko* Solonkow» (OKЗР, 1565, III, 396); «Ktorich imiona the sza: Iwan, *Mielesko*, *Borisz*, Hriniecz, Makar, Martin, Dmitr, Timopiey, Victor, *Olieffier*» (ЛСХ, 1565, 160); «A imiona kmieczy the sza: Hawriło, Andrey, Wasko, Haraszim, *Holubiecz*, *Bratko*» (ЛКС, 1565, 214); «A imiona tich kmiecz sza: Petrik wataman, Ziniecz, Wasko, *Radko*, *Szenko*» (ЛКС, 1565, 171); «Imiona kmiec sza: Lewko, Konon, Waszyl, Stepan, Luczka, Jacob, Michailo, *Bratko*» (ЛКС, 1565, 207); «Ktorich imiona sza the: Iwasko, Hasiło, Supron, Ihnath, Tharasz, Bochdan, *Brodko*, Duma, Sawka, Herman» (ЛСХ, 1565, 161); «Imiona tich kmiecz the sza: Lewko, Michno, Wasko, Nikon, Jurko, Iwaczina, Chwedor, Griga, Danilo, *Niekrasz*, *Andrusko*» (АрхЮЗР, 1565, VII/2, 265); «А то есть люде того имени Берестечка: ...люди тяглые: Яцъ на дворици, Мартынь на дворици, Савка на дворици; а то огородники: Ивашко, *Казимиръ*, Микита, Томко, *Лебедь*, Никопоръ, Сидоръ» (АрхЮЗР, 1576, I/1, 56); «...на имя Андроса, Ермила, *Чужа*, Окла, *Щоку*, Кузьму Лучника...» (АрхЮЗР, 1582, I/1, 155); «также подданных... на ймя; Олешка, Левка, *Мируту*, Яцка, Ивана» (АрхЮЗР, 1596, VI/1, 254); «Imiona tich kmiecz sza: Chwedor, *Sostak*, *Nestor*» (АрхЮЗР, 1605, VII/2, 241); Imiona tich kmieczy sza: Saiko, Man, Hrisko, *Bratko* (АрхЮЗР, 1609, VII/2, 268); «A imiona ich the sza: *Andrusko*, *Iliey*, *Panasz*, *Bud*, *Sienko*, *Malena*, *Dinis*...» (АрхЮЗР, 1608, VII/2, 221); «...оповедаючи и обтежливе жалуючи на... Юська, на Васька, на *Стася*, на *Боба*, на *Комара* Сотника и на инших мещан и подданных *Фастовских*» (АрхЮЗР, 1618, III/1, 238).

Не можна не відмітити випадків, коли слов'янські автохтонні імена виступають в одному ряду з церковно-християнськими при називанні дітей однієї і тієї ж сім'ї, рідних братів. Пор.: «Махут, Чота, а *Жук*, а *Сзарик* Kowalewiczу» (ОЛЗ, 1552, 180), «Михна, а *Богдана*, а Гаска, а Винка, а *Гневоша* Лидуховских» (ОКЗ, 1552, 23); «1542 г., марта 4. Акт раздела имени Яковичи между братьями *Щастным*, Евтихием и Василием Семеновичами Яковицкими» (АрхЮЗР, VIII/4, 429); «1559 г., мая 14. Декрет Луцкого гродского суда по тяжбе между братьями Романом и *Радком* Бытенскими о праве на двор в с. Бытном» (АрхЮЗР, VIII/4, 75); «*Мальшко*, Денись, Гришко, Иванъ Мишкевичи» (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246); «Ва-

силь Прийма сыновъ мае два: Тимошь а *Шестакъ*»; «Василь Лелетовичъ сыновъ мае два: Кузма а *Ненадъ*»; «Курило Мозоревичъ сыновъ мае два: Васко а *Рашко*»; «Давидъ Гринчинъ... сыновъ мае чотыры: Яцко, Данило, *Нечай*, Иванъ»; «Трохимъ Гавриловичъ сыновъ мае шесть: *Ралко*, Онопрей, Исай, Иванъ, *Ненадъ*, Пилипъ»; «Трохимъ Пашкевичъ сыновъ мае чотыры: Денись, Сенко, *Миронъ*, *Гридко*»; «Мойсей Оскичъ... сыновъ мае три: *Богдан*, *Малко*, *Филонъ*»; «Захария Туровець... сыновъ мае два: Ивана а *Рака*» (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 249—252); «Мещанинъ Федоръ Ермаков, у него три сына: *Калина*, Тимофей, Левонтей...» (ПК, 1666, 116).

Цікаві також приклади називання слов'янськими автохтонними іменами представників соціальної верхівки, що яскраво свідчить про поширення цих імен і в даному суспільному середовищі. У цьому випадку показові контексти: «а при том были свѣдци... пан *лѣсота*, воевода кременецкий и его брат пан *вербота* ставишин» (ССМ, 1361, I, 164); «Мы князь двѣ дмитриевич *кна(з) русанъ* плаксичъ... чинимы знаменито...» (ССМ, 1388, II, 307); «А при том были свѣдци... пан анъ количъ... пан *лань* креховичъ» (ССМ, 1404, I, 538); «...а на розѣзде были землане и панъ *ленько* зарубичъ, воевода зудечовскни, панъ *коровай* процевичъ» (ССМ, 1411, I, 498); «...а при том были шляхетни панове: пан *волчко* пересложичъ... па(н) *клюс* вижнанский» (ССМ, 1414, I, 173); «А при том были сведьки, наша верная рад(а): владыка луцкий Феодосий, панъ *Монивидъ*, панъ Юрша» (АрхЮЗР, 1430, VIII/4, 8); «а при том были свѣтки... панъ *Богданъ* Янчинский, пан *Волчко* Кназьский» (ССМ, 1470, I, 194); «А при том были добрые люди: панъ *Взячъ*... панъ *Тинъ* Горчица» (АрхЮЗР, 1471, VIII/3, 628); «А при том былъ: панъ Васко Воютинский, панъ *Война* Немеичъ, панъ Микита Гулевичъ» (АрхЮЗР, 1473, VIII/4, 154); «А при том были свѣтки: Иванъ Сангушковичъ... а панъ Гринко Мукосѣевичъ, а панъ *Немиря* Богдановичъ» (АрхЮЗР, 1473, VIII/4, 103); «А при том были светки: ...пан *Немира* Толпыжииский, пан *Цата* Офремович» (ССМ, 1481, II, 436); «А при том былъ вл(а)дыка лукий Ярофѣй... кн(а)зь *Путята* Ивановичъ городничий луцкий» (ССМ, 1483, II, 278); «Биль нам чолом наместникъ вруцкий панъ *Горностаи* Романовичъ» (ССМ, 1493, I, 251); «Наместник Веницки *Быкъ* Александровичъ» (АЛРГ, 1494, 38); «Я боулга(к) *лисицин* сын... знаменито чиним... што ж небожчик оць мой па(н) *лисица* записа(л) был стому николе пусты(н)скому монастырю половину селища иванинцов» (ССМ, 1499, I, 547); «А в тот час при пану его млсти воеводе были: панъ Семень Полозовичъ, староста вруцкий... а панъ *Суморокъ* Ивановичъ Радогощанинъ» (АрхЮЗР, 1517,

VIII/4, 165); «Нач. XVI в. Вводный лист в означении имени пана *Щасного* Михайловича Чуватова» (АрхЮЗР, 1548, VIII/4, 179); «...а при мне на тот час были: князь Василей Курцевичъ, пан *Волчко* Якимовичъ *Жасковский*» (АрхЮЗР, 1548, VIII/4, 350); «А при том были свѣтки добрые: был панъ *Немира* Цевовский, панъ *Волчко* Ощовский, а панъ Пашко Смыковский» (АрхЮЗР, 1558, VIII/4, 193—194); «1579, июня 21. Завѣщание князя *Богумила* Федоровича Корецкого, воеводы земли Волынской, старосты Луцкого, Браславского и Винницкого» (АрхЮЗР, I/1, 95); «...ставши очевисто ... возный повету Володимерского, панъ *Жданъ* Чырский» (АрхЮЗР, 1592, I/6, 74); «*Жданъ* Боровицкий, войский Луцкий, умыслне розъславши то въ томъ краю...» (АрхЮЗР, 1591, I/1, 315).

Яскравим прикладом у даному випадку може служити також іменування славного сина українського народу, гетьмана Богдана Хмельницького, який мав церковно-християнське ім'я *Зіновій*, але був загальновідомий під слов'янським автохтонним іменем *Богдан*.

Характерно, що особи, зафіксовані в тих чи інших документах під слов'янськими автохтонними іменами, і самі ними себе іменують, як у випадках: «а се азъ *Чорило* Бродовский далъ есм(ъ) село сво(е) бродово князю федору данильевичю» (ССМ, 1385, I, 124); «мы панъ *гнѣвоишъ* староста русскоѣ земли...» (ССМ, 1399, I, 245); «А се я пан *Гриб* Ивешеневич сознаваю и записываю сим моим квитом...» (ССМ, 1439, I, 262); «Я пан *Волчко* Хренницкий... отдал есми дочку мою Марину за пана Пашка Посяговецкого ему за жону» (АрхЮЗР, 1472, VIII/3, 2—3); «Я *Волчъко* Бод(н)ковский и своим де(т)ми... визнавае(м)... иж продали есмо... сѣлнца наших...» (ССМ, 2-га пол. XV ст., 103); «Я, *Война*, пана Немирынъ сынъ» (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 27); «Я *Щасный* Федоровичъ Полозовича, будучи в полном разуми...» (АрхЮЗР, 1514, VI/1, 6); «А я, *Щасный* Михайлович Чуватова про лѣпшую справедливость сего моего списка и печать есми свою приложил...» (АрхЮЗР, поч. XVI ст., VIII/4, 355); «Я, раб Божий *Гневои* Семенович Гулевич...» (АрхЮЗР, 1548, VIII/4, 434); «Передо мною, *Богумешъ* Федоровичомъ Корецкимъ, старостою луцким, браславским и веницким...» (АрхЮЗР, 1565, VIII/4, 355); «Якож я, *Радко* Гневошевичъ, просил есми ихъ мил пановъ...» (АрхЮЗР, 1578, VIII/4, 81); «Я, *Жданъ* Семеновичъ Щенивский, возный земский земли воеводства Киевского, визнаваю то сим листом моим...» (АрхЮЗР, 1585, VII/1, 248); «А я сам, *Гнево(ш)* Дми(т)ровичъ Стрижевски(и), во(и)ски(и) вы(н)ницки(и)...» (АКЖМУ, 1586, 139); «...предо мною, *Щасным* Кгалезским, подстаростимъ Луцким...» (АрхЮЗР, 1593, I/1, 351); «Послали троихъ чоловіковъ, то есть: Ивана Бе-

резьского и мене *Ждана*, и Федора Савчича до пана Ласка» (АрхЮЗР, 1596, VI/1, 243).

Не слід, однак, вважати, що ідентифікована тим чи іншим слов'янським автохтонним власним іменем особа в дійсності не мала церковно-християнського імені, адже таких випадків православна церква не допускала. Підтвердженням цього є деякі приклади з актів Луцького земського суду XV—XVI ст., виданих в АрхЮЗР. Засвідчений в цих документах згаданий уже *Волчко* Якимович *Жасковский* (АрхЮЗР, 1558, VIII/4, 142, 151, 152, 153; 193, 194, 350), виявляється, мав церковно-християнське ім'я *Олексій*, вжите в іншому документі паралельно з традиційним слов'янським автохтонним іменем. Пор.: «1563, юля 21. Дарственная запись от *Алексыя* *Волчка* Якимовича *Жасковского* жене его Ганне Васильевне на третью часть родовых имений». А нижче він і сам називає себе цими двома іменами. Пор.: «Я, *Олексій* *Волчко* Якимовичъ *Жасковский*, судя повету Володимерского, чиню явно самъ на себе симъ моим листом...». У кінці документа стоїть і його підпис: «*Волчко-Алѣксѣй*» (АрхЮЗР, 1558, VIII/4, 175). Ще один приклад: син згаданого вже старости луцького *Немиры* Разановича, ідентифікований в різних актах як «*Война* пана *Немиры* сынъ» (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 27) або як «*Война* *Немѣровичъ*» (АрхЮЗР, 1476, VIII/4, 154), мав церковно-християнське ім'я *Яковъ*. Пор. наступні фіксації: «Сынъ *Немиры* *Яковъ* *Война*» (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 178), просто «*Яков* *Война*» (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 98), а також «*Яковъ-Война*, сынъ *Немиры*» (АрхЮЗР, XV ст., VIII/4, 154).

Пор. інші іменування, в яких також можна вбачати аналогічну картину, тобто паралельне вживання церковно-християнського і слов'янського автохтонного імені: «*Коробка* *Игнат* *Кондратович*» (УГр., XV, 66); «*Berilo* *Micolai* *Soczewka*» (AGZ, 1440, XI, 1305); «*Опанасъ* *Бобына* *Хмелевский*» (АрхЮЗР, 1476, VIII/4, 154); «*Онани* *Волчко* *Хриньницкий*» (АрхЮЗР, 1503, VIII/4, 444); «*Юхно* *Кошка* *Семеновичъ*» (АрхЮЗР, 1508, VIII/4, 177); «*Мартинъ* *Михайлович*, *Мудрейко*» (АрхЮЗР, 1536, VIII/3, 9); «*Капуста* *Тимофей* *Александровичъ*» (АрхЮЗР, 1549, VIII/4, 237); «*Andrej* *Boszko* *Olenin*» (RZ, 1559, 107, 113, 119); «*Пави*а *Богухвалъ* *Михайловичъ*» (АрхЮЗР, 1567, VIII/3, 141); «*Богданъ* *Патрикій* *Радогостекій*» (АрхЮЗР, 1569, II/1, 10); «*Андрей* *Хмара* *Миловскій*» (АрхЮЗР, 1569, II/1, 6); «*Андрей* *Головня* *Острожецкій*» (АрхЮЗР, 1569, II/1, 6); «*Тимофей* *Зыкъ* *Князкий*» (АрхЮЗР, 1569, II/1, 9); «*Иван* *Лопата* *Осталовский*» (АрхЮЗР, 1569, I/10, 38—39, 53); «*Михайло* *Ворона* *Осталовский*» (АрхЮЗР, 1569, II/1, 12); «*Тишко* *Кисель* *Дорогицкий*» (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 319); «*Михайло* *Голубъ* *Сердяцкий*» (АрхЮЗР, 1580, I/1, 127); «*Алек-*

сандръ Ворона Боротинский» (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 110); «Матфий Кошка Жоравицки» (АрхЮЗР, 1598, I/10, 501); «Михайло Нѣмѣра Лебедский» (АрхЮЗР, 1598, I/6, 220); «Павелъ Монвидъ Дорогостайский» (АрхЮЗР, 1604, VIII/3, 495); «Петро Душа Подгорецкий» (АрхЮЗР, 1607, VIII/3, 524); «Iwan Bohusz Deszkowsky» (АрхЮЗР, 1608, VII/1, 264); «Hryhorey Boreyko Knegucky» (АрхЮЗР, 1632, II/1, 176); «Миколай Святополк Четвертенский» (АрхЮЗР, 1639, II/1, 252); «Andrey Voy Kotowicz» (АрхЮЗР, 1640, I/10, 552); «Константин Казимиръ Семашко» (АрхЮЗР, 1646, I/6, 801); «Софроний Жеребило Лобуньский» (АрхЮЗР, 1647, II/1, 346); «Roman Husak Holynski» (МІГ, 1648, I, 155); «Василь Бутко Игнатенко»; «Кузьма Зубъ Петкаловъ», «Яцько Хмиль Антроповичъ», «Иванъ Величко Босовский», «Ярема Мудръї Василевичъ», «Петро Величко Дунаевский», «Филонъ Немира Судя» (Р, 1649, 6, 46, 72, 140, 141, 169, 180); «Alexandr Woyna Oransky» (АрхЮЗР, 1662, II/2, 147); «Konstantyn Boguslaw Zubczewsky» (АрхЮЗР, 1667, II/2, 235); «Alexandr Redka Holynski» (АрхЮЗР, 1668, I/10, 268); «Александр Волчко Барский» (АрхЮЗР, 1671, I/10, 305) ⁶.

Поширеність на Україні в досліджуваний період слов'янських автохтонних імен добре підтверджують приклади з писемних пам'яток суцього адміністративно-юридичного характеру, в яких, як відомо, навіть в часи неунормованої офіційної антропонімійної системи вимагалась скрупульозна ідентифікація осіб як юридичних суб'єктів. Так, наприклад, у «Переписних книгах» 1666 р. (ПК) та «Харківському переписі» 1660 р. (ХП) серед переважної більшості називань різних осіб церковно-християнськими іменами аж ніяк не відсутні слов'янські автохтонні імена. Пор.: *Жданъ Корнилевъ, Жданъ Иванов, Ждан Андрѣв, Жданко Шолгач, Жданко Кислый, Жданко бурмистръ Леоновъ сынъ, Жданко Мукосѣевъ* (ПК 191, 286, 310, 341, 348, 372), *Калина Дмитреевъ, Калина Польвый, Калина Чюмак, Калина Емельянов, Калина Климов, Калина Михайловъ сынъ, рыбака* (ПК 152, 170, 215, 217, 241, 270), *Калинка Лукашенко, Калинка Степанов, Калинка Юрьевъ, Калинка Симанов* (ПК 236, 294, 364, 386), *Малый Григорьевъ, Малыш Васильевъ, Малыш Зиновьев* (ПК 197, 225, 232), *Мороз Кованко* (ПК 230), *Осмакъ Харитоновъ* (ПК 110), *Радка Федоровъ, Радка Аврамовъ сынъ, резник, Радка Елфимовъ* (ПК 361, 370), *Радко Верхалаб, Радко Шевченко, Радко Глущенко, Радко Яковлевъ, Радко Семеновъ сынъ,*

⁶ Звичай давати дитині два імені — церковно-християнське і своє автохтонне у деяких народів СРСР, зокрема тих, які пізно прийняли християнство, існує і до теперішнього часу [97, с. 219—228; 103, с. 168—169; 116, с. 163—165].

Радко Афанасьевъ сынъ, Шевченко, Радко Левчин, Радко Чеханский, Радко Калашникъ, Радко Михайловъ, сынъ Безбородченко (ПК 254, 299, 302, 317, 326, 330, 377, 385, 386, 388), *Ратка Борисовець, Ратка Кондратовъ* (ПК 348, 349), *Ратко Бокаченко, Ратко Ортемовъ сынъ Денченко* (ПК 367, 369), *Хвалѣйко Филипов* (ПК 362), *Хотянко Захожей* (ПК 365), *Ярушко Еремченко* (ПК 229); *Бурма Смыкченко* (ХП 144), *Редко Григоренко* (ХП 143), *Манько Федоренко* (ХП 147), *Милашъ Иваненко* (ХП 171), *Мирунъ Лаврѣиенько* (ХП 157), *Раско Грищенко* (ХП 144), *Славко Будянский* (ХП 156), *Жаданъ Иляшенко, Жаданъ Иваненко, Жаданъ Курганъ, Жаданъ Михайленко, Жаданъ Дмитренко* [ХП 142, 144, 164, 170], *Радко Яхненко, Радко Болоховець, Радко Кушнер, Радко Марченко, Радко Харченко, Радко Левченко* [ХП 140, 142, 143, 156, 170], *Ярош Яненко, Ярош Трохименко, Ярошъ Калачник, Ярушъ Гребенникъ* [ХП 140, 141, 143, 145].

Збереження на Україні слов'янських автохтонних імен у ролі особових пояснюється, в першу чергу, стійкістю багатовікових традицій їх уживання. Не виключено також, що в різних випадках цими іменами називали з певних містичних мотивів, скажімо, маючи намір приховати справжнє ім'я (в даному випадку церковно-християнське) з метою відвернення «нечистої сили» чи чарів.

Адже з етнографічної літератури можна навести немало прикладів існування цього повір'я в різних народів [124, 281], в тому числі і в деяких народів нашої країни [28, 156—157].

Цікавий випадок, коли дане при хрещенні ім'я все життя приховувалося й замінювалося слов'янським автохтонним, описаний в статті В. А. Никонова «Мистика імен» на прикладі відомого російського діяча XVII ст., воєначальника і головнокомандуючого, боярина Богдана Хитрово [87, 29].

Яскравим доказом того, що наведені вище з українських писемних пам'яток у ролі стержневого засобу ідентифікації антропоніми були слов'янськими автохтонними іменами, а не якимись випадковими вуличними прізвищами, є наявність цих же антропонімів у відповідних ідентифікаційних моделях інших східнослов'янських народів. Наведемо декілька прикладів: укр. *Малій Щашичъ* (ОЧЗ, 1552, 590), рос. *Малій Тимоховъ* (Вес., 1492, 192), блр. *Малій Нестеровичъ* (ПКГЭ, 1558, I, 15); укр. *Радко Приступа* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 356), рос. *Радко Матвеевичъ* (АЮБДР, 1596, II, 37), блр. *Радко Кривопускъ* (ОМЗ, 1552, 628); укр. *Воинъ Боговитиновичъ* (АрхЮЗР, 1571, VIII/4, 429), рос. *Воин Булычов* (Туп., 1670, 145), блр. *Воин Сенич* (Бір., 1528, 203); укр. *Война Немеричъ* (АрхЮЗР, 1476, VIII/4, 154), рос. *Война Офонасьевъ* (Туп.,

1610, 145), блр. *Война* Зеньковичъ (Бір., 1528, 203); укр. *Русанъ* Плаксичъ (УГр, XV, 82), блр. *Русанъ* Чарниновичъ (Бір., 1528, 253); укр. *Добрыша* Мисюровичъ (Туп., 1464, 185), рос. *Добрыша* Яковлевъ (Вес., 1612, 87); укр. *Гнѣзавицъ* Ворона (Туп., 1552, 163), рос. *Гневоицъ* Яковлевичъ (Вес., 1569, 80); укр. *Богушиъ* Динденко (Р, 1649, 31), блр. *Богушиъ* Гривна (Бір., 1528, 266); укр. *Лютикъ* Климовъ (Туп., 1562, 293), рос. *Люттикъ* Ивановичъ (Вес., 1564, 189); укр. *Путило* Вакуличъ (Туп., 1563, 383), рос. *Путило* Козлов (Вес., 1570, 260); укр. *Жданъ* Волчковичъ (ОЧЗ, 1552, 591), рос. *Жданъ* Качалов (АЮБДР, 1649, II, 94), блр. *Жданъ* Богдановичъ (Бір., 1528, 213); укр. *Бажанъ* Пѣгуленко (Р, 1649, 78), рос. *Баженъ* Кряжевъ (АЮБДР, 1671, I, 585); укр. *Печай* Ященко (Р, 1649, 236), рос. *Печай* Степановъ (Вес., 1547, 135), блр. *Печай* Тышевич (Бір., 1567, 239); укр. *Некраш* Микитенко (Р, 1649, 81), рос. *Некрас* Васильевич (Вес., 1496, 125), блр. *Некраш* Ромодановичъ (Бір., 1528, 239); укр. *Немира* Резановичъ (АрхЮЗР, 1555, VIII/4, 445), рос. *Немир* Михайлович (Вес., 1545, 217), блр. *Немира* Олферовичъ (ОМЗ, 1552, 635); укр. *Шостак* Савченко (Р, 1649, 56), рос. *Шестак* Никитов (АЮБДР, 1668, II, 7), блр. *Szostak Szawcicz* (ПКГЭ, 1558, I, 307); укр. *Щасний* Богушевич (АКЖМУ, 1584, 113), блр. *Щасний* Бобан (Бір., 1567, 199); укр. *Жук* Кунич (ЛЛС, 1564, 362), блр. *Жук* Иванович (Бір., 1539, 214); укр. *Зверъ* Тышковичъ (Туп., 1545, 216), рос. *Зверъ* Кутузов (Вес., XVI в., 121); укр. *Котъ* Костенко (Р, 1649, 54), рос. *Котъ* Давыдовъ (АЮБДР, 1516, III, 128, 129), блр. *Kot Iwanowicz, Kot Lucewicz* (ПКГЭ, 1558, I, 477, 524); укр. *Черня(к)* Петренко (Р, 1649, 57), рос. *Черник* Иванов (Вес., 1606, 351), блр. *Szernik* Hołubow (ПКГЭ, 1558, I, 451); укр. *Волко* Якимович (АрхЮЗР, 1547, VIII/4, 142), рос. *Волк* Каменскій (Вес., XV ст., 70), блр. *Wolk Pilipowicz* (ПКГЭ, 1558, I, 529); укр. *Хотянко* Захожий (ПК, 1666, 365), рос. *Хотен* Борисович (Вес., XVI ст., 342), блр. *Choczuan Żukowicz* (ПКГЭ, 1558, I, 290).

Таких прикладів можна навести значно більше. Сумарно всі вони не є відображенням випадкового збігу, а наочним свідченням того, що перед нами, без сумніву, слов'янські автохтонні особові власні імена, які становлять ще давньо-руську антропонімійну спадщину.

Про вживання в побуті українського народу XIV—XVII ст. слов'янських автохтонних імен свідчить наявність їх навіть у церковних пом'яниках (чи так званих синодиках). Прикладом тут може служити пом'яник Києво-Печерської лаври XVI—XVII ст. (27, 5—82), в якому серед цілого ряду церковно-християнських імен, вписаних переважно в їх канонічній формі, як *Серапионъ, Галасѣй, Євстратій, Савотѣй, Фотій,*

Дементій, Ондрианъ, Кононъ, Нестрѣ та ін., зустрічаються і слов'янські автохтонні імена, як *Русан* (11), *Соубота* (24), *Сорока* (29), *Мѣзинець* (32), *Быкъ* Александрович (32), *Нимиль* (37), *Бобъ* (40), *Страшко* (41), *Завиша, Зѣвръ* Волкович (59), *Воинъ* Боговитинович (63), *Жаба, Кошка* (66), *Некрасъ, Поутята* (67), *Кисель* (80), *Кашц* (82).

Всі наведені вище ілюстрації дають підставу твердити, що факт вживання слов'янських автохтонних імен у ролі стержневого засобу ідентифікації — особових власних імен — в досліджуваній період на Україні не підлягає сумніву і вимагає більш чіткого визначення періоду остаточного занепаду звичаю їх уживання.

З цією метою ми використали писемні пам'ятки XVIII ст. (див.: АрхЮЗР, ч. I, т. 2; АрхЮЗР, ч. I, т. 3; АрхЮЗР, ч. I, т. 4; ч. II, т. 3; ч. III, т. 2; ч. III, т. 3; ч. III, т. 5; ч. V, т. 1; ч. V, т. 2; ч. VI, т. 1 (Приложение); ч. VI, т. 2; МИЮК; ДНРМ; ГРУ; ЛСКВ) і встановили, що слов'янські автохтонні імена в ролі особових власних імен вживаються в них рідко, уже як випадкове, явно пережиткове явище. З таких імен нам зустрілись: імена-комполити *Станиславъ* Львовичъ (АрхЮЗР, 1701, III/2, 813), *Богуславъ* Барановскій (АрхЮЗР, 1703, III/2, 603); *Станіславъ* Кошка (АрхЮЗР, 1732, III/3, 33), *Богуславъ* Залескій (ГРУ, 1735, 67), *Владиславъ* Рожковскій (АрхЮЗР, 1736, III/3, 164—165), *Войтехъ* Богатко (АрхЮЗР, 1748, III/3, 405), *Володимиръ* Лагутинъ (ГРУ, 1760, 302), *Станиславъ* Горскій (ЛСКВ, 1763, 583), *Богданъ* Кучевскій (АрхЮЗР, 1765, V/2, 119), *Radywoi* Maniukiewicz (АрхЮЗР, 1780, V/1, 441), *Bogdan Ostrwoski* (АрхЮЗР, 1789, III/5, 154, 156); *Dobrogost* (АрхЮЗР, 1789, III/5, 264), *Казимиръ* Сухоцкий (АрхЮЗР, 1791, VI/2, 391); відкомполитні імена *Lubusz* — АрхЮЗР, 1704, I/4, 243 (пор. комп. *Любозаръ, Любогостъ* і под.); *Радко* Запаренко (ДНРМ, 1720, 119), *Радко* Кравченко — ГРУ, 1722, 36 (пор. комп. *Радивой, Радосинъ, Радславъ* і под.); *Раско* Резникъ — ДНРМ, 1728, 200 (пор. комп. *Раславъ* < *Ра[ди]славъ*); *Борисъ* Лазоль (ДНРМ, 1730, 227), *Борисъ* Мироншинъ — ДНРМ, 1749, 125 (пор. комп. *Бориславъ*); *Сулима* — АрхЮЗР, 1750, III/3, 595 (пор. комп. *Сулимиръ*); *Dabiža* — АрхЮЗР, 1753, VI/1, Прил., 587 (пор. комп. *Дабиживъ*); *Гудимъ* — АрхЮЗР, 1753, III/3, 651 (пор. комп. *Гудимиръ*); *Страхъ* — АрхЮЗР, 1753, I/4, 519 (пор. комп. *Страхославъ, Лютострахъ* і под.); *Богунъ* — АрхЮЗР, 1758, I/4, 540 (пор. комп. *Богунѣгъ*); *Sobko* — АрхЮЗР, 1758, I/4, 533 (пор. комп. *Собѣславъ, Собѣмыслъ* і под.); *Bogoszko* — АрхЮЗР, 1758, I/4, 568 (пор. комп. *Боривой, Бориславъ* і под.); *Вошко* — АрхЮЗР, 1758, III/3, 686 (пор. комп. *Божидаръ, Божетѣхъ* і под.); *Берко* — ГРУ, 1759, 299 (пор.

комп. *Бериславъ, Беридрагъ* і под.); *Душко* — АрхЮЗР, 1766, III/3, 755 (пор. комп. *Духославъ*); *Галочка* — АрхЮЗР, 1767, I/3, 91 (пор. комп. *Галимиръ, Галесинъ* і под.); *Лада* — ЛСКВ, 1769, 28 (пор. комп. *Ладимиръ, Ладиславъ* і под.); *Mislik* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 541 (пор. комп. *Мислиборъ, Добромислъ* і под.); *Kazko* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 59 (пор. комп. *Казимиръ*); *Борейко* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 97 (пор. комп. *Боривой, Боримиръ* і т. п.); *Bohum* — АрхЮЗР, 1789, III/5 (пор. комп. *Богумилъ*); *Hud Wołkowinski* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 610 (пор. комп. *Гудимиръ*); *Radko Lichwiap* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 32 (пор. комп. *Радивой, Радосинъ* і т. п.); *Богущъ* — АрхЮЗР, 1789, V/2, 626 (пор. комп. *Богуславъ, Богумилъ* і т. п.); *Завиша* — АрхЮЗР, 1789, V/2, 644 (пор. комп. *Вышеславъ*); *Bersza* — АрхЮЗР, 1789, III/5, 32 (пор. комп. *Беридрагъ, Беримиръ* і т. п.); *Володко* — АрхЮЗР, 1799, VI/2, 200 (пор. комп. *Володимиръ, Володиславъ* і т. п.); і вжиті в ролі стержневого засобу ідентифікації особи, очевидно, особових власних імен відапелятивні імена: *Шпакъ* (АрхЮЗР, 1703, III/2, 520); *Oreł* (АрхЮЗР, 1734, III/3, 75); *Medwid* (АрхЮЗР, 1735, III/3, 370); *Калина* Кривецький (ГРУ, 1735, 67); *Wieczorka* (АрхЮЗР, 1743, III/3, 350); *Łob* (АрхЮЗР, 1746, III/3, 376); *Нечай* (МИЮК, 1748, 132), *Бобошко* Вдовиченко (МИЮК, 1749, 35); *Познякъ* (МИЮК, 1749, 35); *Нещастной* (АрхЮЗР, 1750, III/3, 546); *Mogoż* (АрхЮЗР, 1751, III/3, 464); *Obuch Voszczatynski* (АрхЮЗР, 1754, III/3, 675); *Ralik Jamilkowski* (АрхЮЗР, 1758, III/3, 700); *Sycz* (АрхЮЗР, 1758, III/3, 685); *Неживой* Харченко (АрхЮЗР, 1759, III/3, 647); *Szyszka Jarochowicz* (АрхЮЗР, 1765, V/2, 100); *Криворучка* (АрхЮЗР, 1773, VI/2, 120); *Жукъ* (АрхЮЗР, 1776, VI/2, 361); *Żugawł* (АрхЮЗР, 1789, III/5, 368); *Orłuk* (АрхЮЗР, 1789, III/5, 688); *Sereda* (АрхЮЗР, 1789, III/5, 706).

Таким чином, хронологічні рамки функціонування слов'янських автохтонних імен на Україні закриваються умовно XVII ст.

У вигляді короткого резюме викладених вище спостережень відзначимо такі основні моменти:

А. У досліджуваній період (XIV—XVII ст.) основним (опорним) елементом ідентифікації особи на Україні були імена церковно-християнського походження, процес народної адаптації і народного засвоєння яких, в основному, завершився ще в давньоруський період. Ці імена як у побуті, так і в офіційній канцелярській практиці вживалися переважно в адаптованих гіпокористичних формах.

Б. Однак і до кінця досліджуваного періоду в побуті українського народу ще живим і поширеним був звичай давати

новонародженим дітям традиційні слов'янські автохтонні імена, успадковані через давньоруське посередництво ще з праслов'янської доби, як *Богданъ, Ярославъ, Доброславъ, Малъ, Радъ, Добрикъ, Богушъ, Жданъ, Бажанъ, Нечай, Щасний, Здоровко, Середа, Береза, Вовкъ, Шило, Морозъ* і ін. В зазначений період ця категорія антропонімів пережитково виконувала ще пряму функцію особових власних імен, внаслідок чого зафіксовані в тих чи інших писемних пам'ятках особи з різних місцевостей України відомі тільки за своїм слов'янським автохтонним іменем, хоча, звичайно, в кожного з них було і церковно-християнське.

В. Хронологічні рамки побутування на Україні звичаю вживати слов'янські автохтонні імена в ролі особових власних імен закриваються умовно XVII століттям.

Г. У більшості випадків слов'янські автохтонні імена знаходимо на другому плані ідентифікації особи, в позиції після імені церковно-християнського, типу *Иванъ Богуфалъ, Дмитро Нечай, Яковъ Миронъ, Івашко Некрасъ*, тобто в ролі індивідуальних імен-прізвищ чи в різних випадках, можливо, і сімейно-родових прізвищ.

КЛАСИФІКАЦІЙНІ РІЗНОВИДИ СЛОВ'ЯНСЬКИХ
АВТОХТОННИХ ОСОБОВИХ ВЛАСНИХ ІМЕН
У ІХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ВИЯВАХ
В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ XIV—XVII ст.

1. СЛОВ'ЯНСЬКІ АВТОХТОННІ
ОСОБОВІ ІМЕНА-КОМПОЗИТИ

Особові імена-компози́ти як найдавніша антропоні́йна категорія. Сортимент і питання соціально-побутового функціонування їх на Україні. Слов'янські особові власні імена-компози́ти в українській антропонімі́ці предметом спеціального дослідження ще не були. В науковій літературі про цей вид антропоні́мів трапляються лише розрізнені фрагментарні згадки як про релікт давньоруської чи, вірніше, праслов'янської антропоні́мійної спадщини, оскільки майже всі вони (імена) мали загальнослов'янське поширення і зустрічалися якщо не в давньоруських, то в давніх писемних джерелах інших слов'янських народів.

Враховуючи спільні риси в структурі багатьох слов'янських автохтонних імен-компози́т з відповідним видом імен неслов'янських індоєвропейських народів, уже в минулому столітті дослідники розцінювали їх як в своїй основі праслов'янську антропоні́мійну спадщину праіндоєвропейського походження [21, 162—176; 142, 93—97; 156, 106—107]. Цієї думки дотримувався А. Фік [144, 233]. Т. Мілевський, відомий дослідник імен-компози́т, вважав, що вони є найдавнішою антропоні́мійною категорією, основою інших різновидів слов'янських автохтонних імен — відкомпози́тних та відапелятивних [155, 233].

Особові власні імена-компози́ти в слов'ян далекого минулого були такими ж продуктивними, як і в інших індоєвропейських народів. Однак цілком помилково деякі вчені вважають, що ці імена слов'янському мовному типові були не властиві і нібито розвинулися і поширилися за чужими, неслов'янськими, індоєвропейськими зразками як лексико-семантичні кальки неслов'янських особових власних імен [165, 36—37]. Ви-словлювалась також думка, згідно з якою антропоні́мійні ком-

пози́ти у слов'ян розвинулися від простих імен. Наприклад, Є. Пулграм уважав, що слов'янське ім'я *Хотебор* виникло від імені *Хот*, а не навпаки [165, 37].

Більш переконлива є думка тих авторів, які вважають, що іменам-компози́там первісно передувало ціле розгорнуте речення, яке містило в собі відповідне побажання новонародженій дитині [157, 194; 47, 198]. Згодом через громіздкість і довготу антропоні́мійне речення спростовується до складного слова. «Тут, — як вірно відзначає І. М. Железняк, — діяв загальний закон максимальної економії формальних ознак слова: найкоротшою формою вираження складної думки-побажання є компози́т» [45, 57].

У науково-дослідному відношенні слов'янські особові власні імена-компози́ти, як спільнослов'янська антропоні́мійна спадщина, привернули до себе увагу вчених ще в минулому столітті. Про них знаходимо згадку у П. Й. Шафарика [142, 151] ще до появи першого ґрунтовного дослідження їх у названій уже праці Ф. Міклошича «Die Bildung der slavischen Personennamen». У минулому столітті з'явилися і перші іменослови з цими іменами І. Пачича — І. Коллара [90] та М. Морошкіна [81]. З часом почали з'являтися і наукові праці, присвячені особовим власним іменам-компози́там окремих слов'янських народів [75; 168, 46—74; 165, 51—62; 41; 150; 162]. Зазначені праці містять як відповідний джерельний, так і теоретичний матеріал і, таким чином, в кожному конкретному випадку дальших розглядів цього типу антропоні́мів можуть служити науково-дослідним зразком і надійною базою для поси-лань і різного виду зіставлень.

Відомо, що з введенням християнства давні слов'янські автохтонні імена, в тому числі і особові імена-компози́ти в різних слов'янських народів активно почали витіснятися церковно-християнськими. У східнослов'янських народів їх сортимент помітно звужувався і вже в давньоруський період звівся до вживання в побуті лише найпопулярніших з цих імен. Така тенденція ще більш активно продовжувалася після розпаду давньоруської етнічної і державної спільності в антропоні́мії трьох уже окремих східнослов'янських народів — російського, українського та білоруського. Як давньоруська чи генетично ще праслов'янська спадщина особові власні імена-компози́ти в досліджуваній період хоча й були вже, по суті, антропоні́мійним пережитком, все ж ще досить помітно вживались як у ролі особових власних імен, так і в ролі імен-прізви́ськ та патроні́мів, тобто були невід'ємною складовою частиною староукраїнської антропоні́мійної системи. Тому виявлення і аналіз цього виду власних імен в українській історичній антропоні́мії становить значний інтерес як збережена

ще в той час функціонально жива антропонімія спадщина глибокої давнини⁷.

Як ми вже відзначали, спадщина особових власних імен-комполит збережена з давньоруського періоду в українській антропонімії, незначна. Але необхідно відзначити ще й те, що серед цього, досить вузького кола антропонімів зустрічаються утворення, відносно яких ми не завжди певні, чи названі ними особи належали саме до української, а не, скажімо, польської народності, оскільки польський етнічний елемент на Україні в XIV—XVII ст. складав уже значний прошарок, особливо серед соціальних верхів⁸.

Аналіз особових власних імен-комполит в українській антропонімії досліджуваного періоду почнемо з їх переліку в алфавітному порядку (з технічних причин окремо кириличні, а окремо латино-польські написання). В одноклених іменуваннях: *Богданъ* (ОВЗ 623; АрхЮЗР, 1566, 1576, I/6, 55; ПК 144), *Болеславъ* (Туп., 1569, 114), *Броніславъ* (КЗС, 1594, I, 126); *Владиславъ* (Гр. XIV, 74), *Войтех* (АрхЮЗР, 1598, I/6, 237; КЗС, 1604, II, 133; ПК 399), *Володиславъ* (ССМ, 1377, I, 143), *Ватславъ* (Гр., XIV, 42), *Добеславъ* (ЦДІА, 1456, 100), *Добеславъ* (ССМ, 1368, I, 304), *Домарат(ъ)* (ЦДІА, 1543, 243; ССМ, 1415, I, 149), *Драгомиръ* (УГр. XV, 107; Чуч., 1404, 33), *Драгумиръ* (ССМ, 1378, I, 142), *Збыгнъъ* (ССМ, 1399, I, 390; Гр. XIV, 143; АрхЮЗР, 1671, VI/1, Прил., 107), *Казимиръ* (АрхЮЗР, 1576, I/1, 56), *Казимиръ* (АрхЮЗР, 1576, I/1, 56; ПК 249), *Казимиръ* (АрхЮЗР, 1647, I/4, 464), *Ладмиръ* (Роз., 23), *Ладомиръ* (ССМ, 1377, I, 536), *Милоданъ* (Р, 162), *Монивид* (ССМ, 1392, I, 613; АрхЮЗР, 1605, VIII/4, 27), *Радиславъ* (Р 122), *Радомиръ* (Чуч., 1401, 33); *Станмиръ* (ССМ, 1457, II, 378); *Станиславъ* (АрхЮЗР, 1471, VIII/4, 628; ООЗ, 594), *Стиборій* (ЦДІА, 1445, 85), *Стиборъ* (Роз., 1359, 10), *Судивой* (ССМ, 1349, II, 398; АрхЮЗР, 1605, VIII/4, 26, 27), *Татомиръ* (Чуч., 1401, 38; АрхЮЗР, 1669, I/11, 600), *Цтиборъ* (ССМ, 1359, II, 387), *Щиборъ* (ССМ, 1488, II, 569),

⁷ Слід зазначити, що в досліджуваній період, особливо в XVI—XVII ст., в українській антропонімії з'явилася досить помітна кількість особових власних назв аналогічної комполитної структури уже власне українського походження, але утворених за традиційними словотворчими моделями загальнослов'янських особових власних імен-комполит (пор. *Лизогуб, Лиходід, Рябошапка, Затулівітер* і т. п.), що вживалися виключно в ролі вуличних прізвищ. (Про українські антропоніми цього типу див.: [127, с. 146—157; 128, с. 136—145]).

⁸ У даному випадку критеріями віднесення носіїв таких імен-комполит до української народності нам служили, головним чином, історичні відомості про різні шляхетські роди, контекстуальні дані писемних пам'яток (зокрема, про склад населення в ширших описах), а також антропонімічний контекст.

Ярославъ (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 214); *Bogumyl* (AGZ, 1495, XVIII, 2490), *Bohdan* (OKЗР I, 83), *Boleslaus* (ЦДІА, 1504, 153), *Czarnossin* (PdLw, 1442, 708), *Czechoslaw* (AGZ, 1475, XIX, 151), *Daczbogius* (AGZ, 1482, XIX, 987), *Dalibor* (AGZ, 1483, XII, 423), *Dobeslaus* (AGZ, 1447, III, 1720), *Doboslaus* (AGZ, 1479, XVIII, 1178), *Doboslaw* (AGZ, 1479, XVII, 1178), *Dobramer* (Чуч., XV, 33), *Dobrogosth* (AGZ, 1449, XII, 2253), *Domarad* (AGZ, 1428, XI, 298), *Domorath* (AGZ, 1427, V, 42), *Domastoy* (PdLw, 1443, IV, 997), *Jaroslav* (RZ, 1557, 6), *Hołobud* (AGZ, 1450, XI, 2864), *Holobuth* (AGZ, 1470, XVI, 786), *Jaremir* (PdLw, 1416, III, 25), *Kazemerius* (Чуч., XV, 33), *Ladislaus* (Чуч., XV, 33), *Ladslaw* (AGZ, 1444, XI, 1925), *Lichohud* (OKЗР I, 153), *Lodomer* (Чуч., XV, 33), *Ludomill* (AGZ, 1472, XVIII, 316), *Miroslao* (AGZ, 1453, XIV, MCLXXIII), *Msczislau* (AS, 1436, I, 88), *Msczyg(o)ius* (AGZ, 1492, XVIII, 2217), *Msczyslaw* (AGZ, 1491, XIX, 2253), *Myeczslaw* (AGZ, 1446, XIII, 3072), *Pribyslao* (AGZ, 1334, VII, 5), *Sambor* (RZ, 1557, 6; OKЗР, II, 100), *Szambor* (AGZ, 1424, XI, 57), *Sbygneus* (AGZ, 1470, XV, 3489), *Sbislaus* (AGZ, 1470, XIII, 3502), *Sbroslau* (AGZ, 1449, XII, 2302), *Skrobirog* (AGZ, 1478, XVIII, 1605), *Slowomiri* (AS, 1430, I, 74), *Sobeslao* (AGZ, 1357, IV, 1), *Stanimiro* (AGZ, 1453, XIV, MCX), *Stanislaw* (RZ, 1556, 5; OKЗР II, 86), *Stiborio* (AGZ, 1425, II, 8), *Stiborius* (AGZ, 1439, XII, 540), *Stognew* (AGZ, 1450, XIII, 4275), *Stojgniew* (PdLw, 1422, III, 72), *Stoynog* (AGZ, 1465, XIX, 2500), *Thathamir* (Чуч., XV, 34), *Thatomir* (OKЗР I, 152), *Thathomyr* (Чуч., XV, 34; OKЗР I, 240) *Wetrislao* (AGZ, 1421, III, 91), *Wieczslaw* (OKЗР I, 2), *Woleslao* (AGZ, 1436, II, 110), *Woyslaw* (AGZ, 1462, XI, 3718); у двоклених іменуваннях: *Богданъ* Бореико (АрхЮЗР, 1590, I/1, 265), *Богданъ* Гостекій (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 286, 287), *Богданъ* Дрозденскій (АрхЮЗР, 1569, II/1, 5), *Богданъ* Заецъ (АрхЮЗР, 1611, VIII/3, 533), *Богданъ* Заморенокъ (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 217), *Богданъ* Масальскій (АрхЮЗР, 1565, II/1, 14), *Богданъ* Михаленко (Р 31), *Богданъ* Недбайло (Р 213), *Богданъ* Непеденко (Р 156), *Богданъ* Перекладовскій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218), *Богданъ* Протасенко (Р 151), *Богданъ* Смыковскій (АрхЮЗР, 1569, II/1, 7), *Богданъ* Хринницький (АрхЮЗР, 1569, 14), *Богданъ* Чопорный (Р 49), *Богданъ* Юденко (Р 49), *Богуславъ* Іваницький (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218), *Богуфалъ* Григорьевичъ (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 440), *Богуфалъ* Лабунський (АрхЮЗР, 1547, VIII/4, 429), *Богуфалъ* Туръ (АрхЮЗР, 1596, III/1, 79), *Богухвалъ* Дмитривичъ (АрхЮЗР, 1514, VIII/4, 323), *Владиславъ* Андриевичъ (АрхЮЗР, 1570, VII/2, 380), *Владиславъ* Збараскій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 216), *Войтех* Белокриницький (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 221),

Вячеславъ Вигнановский (ЦДІА, 1578, 337), Доброгостъ Чорный (ЦДІА, 1411, 50), Ерослав Ерославовичъ (АрхЮЗР, 1579, I/1, 77), Милотанъ Лукяненко (Р 189), Светославъ Липскій (АрхЮЗР, 1583, VIII/3, 386), Станиславъ Кандыба (АрхЮЗР, 1593, III/1, 52), Станиславъ Козакевичъ (АрхЮЗР, 1650, VII/2, 448), Станиславъ Литвинченко (ПК 30), Станиславъ Масарчикъ (ОКиЗ 110), Татомиръ Балицкий (ССМ, 1411, II, 423), Bogusław Hogaïn (АрхЮЗР, 1670, II/1, 387), Bohdan Perszko (АрхЮЗР, 1613, VII/1, 413), Bohufal Olexicz (АрхЮЗР, 1631, VII/1, 366), Stanislaus Iwczin (ОКЗР, III, 306), Stanisław Holubiey (ОКЗР, II, 91), Stanisław Korytko (АрхЮЗР, 1689, II/2, 485), Stanisław Goskovycz (AGZ, 1495, XVIII, 3799), Władisław Niemirycz (АрхЮЗР, 1645, II/1, 281), Władisław Sapiha (АрхЮЗР, 1680, II/2, 404), Władysław Chrebtowicz (АрхЮЗР, 1645, II/1, 281).

Зрідка зустрічаємо гіпокористичні форми деяких імен-комполит, як *Богданецъ* (ОКиЗ 106), *Богдашко* (ПК 307), *Bohdas* (ЛСХ 148). Окремі з названого типу імен-комполит засвідчені лише як патроніми, зокрема, на **-ович(ъ)**: *Боговитиновичъ* (АрхЮЗР, 1571, VIII/4, 429), *Богухваловичъ* (АрхЮЗР, 1560, VIII/4, 430), *Владиславович* (АрхЮЗР, 1583, VI/1, 233), *Войтиховичъ* (Р 28), *Володимировичъ* (ССМ, 1450, I, 158), *Драгосиновичъ* (ССМ, 1424, I, 324), *Мстиславовичъ* (АрхЮЗР, 1444, I/6, 8), *Синодановичъ* (Р 31), *Станиславовичъ* (Р 237), *Хвалибогович* (ЦДІА, 1459, 103), *Bogdanowicz* (AGZ, 1417, IV, 37), *Bohowitinowicz* (ЛК, 75), *Dobrosławowicz* (АрхЮЗР, 1668, I/10, 230), *Samborowicz* (AGZ, 1457, XV, 112), *Sciborowicz* (AGZ, 1446, XI, 2121), *Sczyborowicz* (AGZ, 1435, XI, 701), *Stognyewowicz* (AGZ, 1447, XIII, 3504); на **-ов-(ъ)**: *Богдановъ* (ПК 164; АрхЮЗР, 1686, VII/1, 540), *Воинъговъ* (ССМ, 1435, I, 188), *Войтехов* (ПК 349), *Володимеров* (ПК 284), *Другомиров* (КЗС, 1565, III, 122), *Станиславов* (ПК 164); *Czernyegow* (AGZ, 1445, XII, 1501), *Spowidow* (AGZ, 1442, XII, 997); на **-ин(ъ)**: *Боговитинъ* (АрхЮЗР, 1447, VIII/4, 10; АрхЮЗР, 1607, II/1, 83); на **-ич(ъ)**: *Домагаличъ* (ЦДІА, 1681, 488), *Мирославичъ* (ССМ, 1495, I, 595), *Ярославичъ* (ССМ, 1499, II, 585), *Bohubożicz* (ОКЗР I, 11), *Msczislawicz* (AGZ, 1389, IX, 4); на **-енко**: *Казимиренко* (Р 21), *Милоданенко* (Р 83), *Милодуженко* (Р 149), *Станиславенко* (Р 177), *Ярохваленко* (Р 96); в єдиному випадку зустрілась посесивна форма родового відмінка на **-а**: *Андрей Воротимира* (Р 46).

Деякі імена-комполити виступають після церковно-християнського імені як додаткові ідентифікаційні засоби — індивідуальні чи сімейно-родові імена-прізвиська: *Степанъ Благодаръ* (Р 280), *Иванъ Боголюбъ* (Р 311), *Иосифъ Богуславъ* (АрхЮЗР, 1699, I/4, 123), *Иванъ Богуфалъ* (АрхЮЗР, 1565,

I/1, 12), *Павша Богуфалъ* (АКЖМУ 70), *Матей Буйвидъ* (АрхЮЗР, 1597, I/6, 203), *Мишка Войтех* (КЗС, 1615, III, 305), *Осташъ Голобутъ* (ССМ, 14П, I, 248), *Кондратъ Доброказъ* (Р 290), *Павель Домжизъ* (АрхЮЗР, 1532, I/6, 352), *Андрей Доморатъ* (АрхЮЗР, 1594, VIII/3, 461), *Мартинко Житомиръ* (ПК 409), *Мартинъ Казимиръ* (АрхЮЗР, 1663, VI/1, 45, 47), *Иванъ Кривосудъ* (Р 230), *Лукьянъ Милоданъ* (Р 5), *Мартинъ Милоданъ* (Р 32), *Гордъй Молибогъ* (Р 274), *Грегориъ Святополк* (АрхЮЗР, 1639, I/6, 751), *Валентинъ Стогневъ* (ЦДІА, 1567, 305), *Николай Стогнѣвъ* (АрхЮЗР, 1623, VIII/2, 57); *Chwedor Bogda(n)* (ОКЗР I, 288), *Jacobus Bogoslai* (AS, 1417, I, 40), *Ihnath Bohumus* (ОКЗР III, 227), *Iwan Dolhomil* (ОКЗР I, 71), *Nielos Jermir* (PdLw, 1414, III, 12—13), *Stephan Kanymyr* (AGZ, 1486, XIX, 2045), *Martinus Luboracz* (AGZ, 1473, XIX, 1959), *Iohan Ludmar* (PdLw, 1387, III, 533), *Nicolai Lutoslau* (AS, 1413, I, 33), *Johannes Miloborius* (AS, 1437, I, 91), *Nicolaus Myeczslaw* (AGZ, 1489, XIX, 609), *Nicolaus Sobeslai* (AS, 1403, I, 19), *Oleszko Stanisław* (АрхЮЗР, 1639, II/1, 264), *Hricz Stanisław* (ОКЗР, II, 237), *Hrehorium Tatomir* (АрхЮЗР, 1668, I/10, 268), *Andream Żelibor* (AGZ, 1486, XV, 1823), *Iaczko Żelybor* (AGZ, 1463, XII, 4419). В гіпокористичній формі засвідчено в ролі імені-прізвиська лише один антропонім — *Лаврѣнъ Богданко* (Р 237).

Неважко запримити, що серед наведених вище імен (особливо в польських латиномовних писемних пам'ятках) зустрічається немало таких, які, в одних випадках, виступають в різних графічно затемнених формах, як *Luboracz* = *Luborad*, *Msczyslaw* = *Mstyslaw*, *Msczyg(o)ius* = *Mstygoius*, *Wieczslaw* = *Wieczslaw*, *Stognyewowidz* = *Stognyewowicz*, а в інших — в різних фонетично видозмінених або zdeформованих різновидах, як, напр., *Драгумиръ* замість *Драгомиръ*, *Ерославъ* — *Ярославъ*, *Милотанъ* — *Милоданъ*, *Светославъ* — *Святославъ*, *Володимеръ* — *Володимиръ*; *Bogumyl* — *Bogumyl* — *Dobramer* — *Dobromir*, *Holobuth* — *Holobud*, *Jermir* — *Jar(o)mir*, *Ludmar* — *Ludmyr*, *Lodomer* — *Ladomir*, *Slowomir* — *Slawomiri*, *Thathomir* — *Thathomir* та ін.

З числа наведених вище імен-комполит лише *Богданъ*, *Войтѣхъ*, *Станиславъ* виділяються за порівняно значною частотою вживання, причому в фіксаціях всього досліджуваного нами періоду (XIV—XVII ст.). Всі інші зустрічаються спорадично або в поодиноких випадках.

Серед проілюстрованих імен-комполит наявні також утворення, давньоруською писемністю не засвідчені, не відомі і в східнослов'янських відантропонімічних ойконімах, рідкісні і на загальнослов'янському антропонімічному і ойконімічному фоні, як *Благодаръ*, *Богубожъ*, *Богумусъ*, *Висовидъ*, *Голо-*

буд(т)ъ, Дажбогъ, Доброказъ, Домоголъ, Домаратъ, Домживъ, Кривосудъ, Лихогудъ, Малодобръ, Милоданъ, Молибогъ, Монивидъ, Самборъ, Татомиръ, Хвалибогъ, Ярохвалъ та ін.

І все ж наявність, хоч і реліктова, цих особових власних імен-комполит у писемних пам'ятках досліджуваного періоду є наочним підтвердженням їх колишньої популярності; якби було навпаки, то до такого пізнього часу вони не збереглися б. У свою чергу, цей факт викликає і деякі інші асоціації. Зокрема, він приводить до здогаду, що, коли в досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаються ще реліктові особові власні імена-комполити, то, можливо, їх сортимент і побутове функціонування у той період насправді були значно ширші, ніж це відображено в писемності. Адже в результаті своєї жанрово-стилістичної обмеженості і недостатньої збереженості писемність донесла до нашого часу далеко не всі антропонімії явища. Цей факт тісно асоціюється також з іншим припущенням. У слов'янській ономастичній літературі склалася думка, що імена-комполити в період їх широкого побутового функціонування були прерогативою тільки вищої суспільної верхівки [99, 145; 137, 9; 165, 18, 41, 46]. В українській антропонімії цю думку підтримала Л. Л. Гумецька [29, 18]. Однак на основі аналізу української антропонімії Закарпаття П. П. Чучка дійшов висновку, що носіями імен-комполит в XIII—XV ст. на Закарпатті були представники всіх соціальних верств населення, а не лише привілейовані класи [139, 35].

Це спостереження П. П. Чучки підтверджує і наш фактичний матеріал, зібраний з писемних пам'яток, що стосуються різних місцевостей України навіть більш пізнього періоду. Так, в досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаються імена: *Войтѣхъ*, кухар (АрхЮЗР, 1598, I/6, 237), *Казимиръ*, огородникъ (АрхЮЗР, 1576, I/1, 56), крест'янинъ *Богданъ* (ПК, 144), *Станиславъ*, старець (АрхЮЗР, 1591, VI/1, 215), *Станиславъ* Масарчикъ, пушкаръ (ОКиЗ 110), крест'янинъ *Станиславъ* Литвинченко (ПК 30); *Jaremir, sutor* — PdLw, 1416, III, 25 (sutor — швець), *Stanislaus, scultetus* — AGZ, 1424, XI, 62 (scultetus — різьбяр), *Stanisla(w) stelmechir* — PdLw, 1445, IV, 1436 (stelmechir — стельмах), *Holobuth scol-teti* (AGZ, 1470, XVI, 786), *Czechoslaw labogiosum* (AGZ, 1475, XIX, 151), *Bohdan sidelnik* (ЛБС, 1565, 132); у переліку козаків: *Богданъ* Сидоренко, *Богданъ* Михаленко, *Богданъ* Юдепко, *Богданъ* Чопорний, *Богданъ* Протасенко, *Богданъ* Непеденко, *Богданъ* Недбайло (Р 18, 31, 49, 151, 156, 213), *Милоданъ* Цапенко (Р 122), *Радиславъ* Мултяницъ (Р 162); імена-прізвиська: *Лукьянъ Милоданъ*, *Мартынъ Милоданъ*, *Ивань Кривосудъ*, *Лаврънъ Богданко*, *Гордѣй Молибогъ*, *Степанъ Благодаръ*, *Кондратъ Доброказъ*, *Ивань Боголюбъ* (Р 5, 32,

230, 237, 274, 280, 290, 311); патроніми: *Казимиренко*, *Милоданенко*, *Ярохваленко*, *Милодуженко*, *Станиславенко*, *Станиславовичъ* (Р 21, 83, 96, 149, 177, 237); серед селян в описах XVI ст.: *Богуславъ* Іваницькій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218), *Войтѣхъ* Белокриницькій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218); *Wiecz zlaw, Lichohud, Thathomyr* (ОКЗР I, 2, 153, 240), *Sambor* (ОКЗР II, 100); *Bohowitipowicz* (ЛК 75), *Bohubozicz* (ОКЗР I, 11). Отже, особливо поширеними в селянському середовищі були імена-комполити *Богданъ* та *Станиславъ*; серед злочинців, в основному теж селян XVI ст., засуджених в Саноці: *Stanislaw, Sambor* (RZ, 1557, 5, 5); серед селян і міщан в «Переписних книгах» 1666 року: *Богдашко* (ПК 307); *Мартинко Житомиръ* (ПК 409); патроніми: *Богданов*, *Станиславов*, *Володимиров*, *Войтѣховъ* (ПК 164, 284, 387)⁹.

До наведених вище ілюстрацій на користь думки про загальне поширення особових власних імен-комполит на Україні, тобто незалежно від станової приналежності їх носіїв, необхідно навести ще один важливий аргумент. Функціонування імен-комполит на Україні, як уже частково згадувалось, помітно йшло по низхідній лінії. Більша частина цих імен засвідчена писемністю XIV — 1-ї половини XVI ст. і значно менше — писемністю 2-ї половини XVI—XVII ст. Однак староукраїнських писемних пам'яток з XIV — 1-ї половини XVI ст. збереглась до нашого часу незначна кількість і не з усіх українських етнічних територій, в основному, у вигляді ділових документів (особливо грамот), в яких особові власні імена виступають не густо, а наявні стосуються в основному представників соціальної верхівки. Отже, можна не сумніватися, що писемні пам'ятки досліджуваного періоду, як ми уже відзначали, у відношенні способів і засобів ідентифікації особи не дають певної реальної картини, що має безпосереднє відношення і до вживання особових власних імен-комполит в середовищі соціальних низів.

Слов'янські автохтонні імена-комполити в українській антропонімії досліджуваного періоду за даними української ойконімії. Відмічений вище факт далеко не повного відображення досліджуваними писемними пам'ятками української антропонімії дійсності відносно функціонування особових власних імен-комполит стосується згаданого вже припущення про можливе більш широке їх вживання в побуті, ніж це випливає із

⁹ У зв'язку з піднятим тут питанням про поширення особових власних імен-комполит незалежно від станового цензу можна вийти і за рамки староукраїнської антропонімії. У цьому випадку цікаво відзначити, що, наприклад, у Польщі, як про це свідчить папська булла від 1136 р., ще в XII ст. особові власні імена-комполити були не рідкістю навіть серед селян-рабів [169, 71—75].

свідчень писемних джерел. Деякі підтвердження на користь цієї думки дає також українська відантропонімна ойконімія композитного походження. Вона, зокрема, дає можливість установити ті вживані ще в досліджуваній період особові власні імена-композити, яких не засвідчила писемність в складі антропонімів.

Правда, тут ми стикаємося з випадками певної ненадійності відповідного ойконімного матеріалу в нашому аспекті дослідження. Суть її виявляється в тому, що здебільшого у нас немає достовірних даних, які вказували б на те, коли, власне, виник, був названий (чи у відповідних випадках переіменованний) відантропонімним композитним іменем населений пункт. Чи справді це відбулося в досліджуваній староукраїнській період, а не, скажімо, ще в давньоруській? Багато не засвідчених давньоруською писемністю відантропонімних композитних назв українських населених пунктів за різними даними насправді можуть бути ще давньоруською ономастичною спадщиною, особливо ті, що виникли за давньоруськими чи й праслов'янськими словотворчими моделями (як, напр., антропонімійні утворення на *-їь, або -чи, -ичи, -овичи, -ов, -ин, утворення в безсуфіксній плюральній формі та ін.)¹⁰, але продуктивні також у східнослов'янському ойконімному творенні досліджуваного періоду.

Певна умовність застосування ойконімного матеріалу полягає і в труднощах з визначенням, до якої народності (української чи, як на ті часи, польської) належав носій імені-композити, що послужило основою номінації того чи іншого населеного пункту.

Ці міркування можуть навіть нашкодити на думку, чи доцільно взагалі використовувати ойконімний матеріал при дослідженні імен-композит в українській антропонімії XIV—XVII ст. У цьому відношенні дотримуємося погляду, згідно з яким згаданий матеріал в нашому діалекті дослідження все ж не повинен залишатися поза увагою. Було б неправомірно від нього відмовлятися лише на тій підставі, що якийсь ойконім міг насправді виникнути іще в давньоруській, а не в досліджуваній період, або що носій того чи іншого імені, яке послужило для номінації відповідного українського населеного пункту, в досліджуваній період міг належати і не до української народності. По-перше, такі випадки важко або й неможливо встановити, а, по-друге, якщо вони й зустрічаються, що взагалі не виключене, то хоча й порушують дослідницьку скрупульозність, все ж не суперечать загальній картині

¹⁰ Засвідчені давньоруськими писемними пам'ятками назви східнослов'янських населених пунктів див.: [9; Ет.].

відображення відповідного виду давньоруської чи іще праслов'янської антропонімійної спадщини, засвідченої в українській ойконімії. У даному випадку виправданим вважаємо принцип: краще взяти до уваги і ненадійні випадки, ніж їх не враховувати взагалі. Цей принцип ми, однак, не схильні застосовувати беззастережно. У сумнівних випадках робитимуться відповідні примітки. А взагалі матеріал цього підрозділу в цілому розцінюємо в нашому дослідженні як допоміжний.

З метою реконструкції імен-композит розглянемо ойконіми в межах формотворчих типів, посилаючись при цьому на джерело «Адміністративно-територіальний поділ УРСР за 1946 р.» (АТП) з вказівкою в дужках на сторінку фіксації наведеного з нього ойконіма.

За формотворчими ознаками досліджувані відантропонімні ойконіми-композити поділяються на два розряди — субстантивні і ад'єктивні. Серед субстантивних мають місце як безсуфіксні, так і суфіксальні сингулятивні і плюральні утворення.

Субстантивні утворення. 1. Сингулятивні безсуфіксні: *Берислав* (700) < *Бериславъ*; пор. болг. *Берислав* (Ил. 72), схв. *Berislav* (Sv. 69); *Богуслав* (704) < *Богуславъ*; пор. болг. *Богуслав* (Ил. 79), п. *Bogusław* (SSNO I/2, 189); *Мечислав* (791) < *Мечиславъ*; пор. п. *Мечиславъ* (Mor. 122); *Морислав* (795) < *Мориславъ*; пор. п. *Morzysław* (SSNO V/1, 106). 2. Плюральні безсуфіксні: *Богомили* (704) < *Богомилъ*; рос. *Богомилъ* (АЮБДР II, 678), болг. *Богомил* (Ил. 79), п. *Bogomił* (Mikl. 35); *Будиголови* (732) < *Будиголовъ*¹¹; *Мислибори* (791) < *Мислиборъ*; пор. п. *Myslbor* (SSNO III/3, 591), полаб. *Myslbor* (Sv. 81); *Жалибори* (742) < *Желиборъ*; пор. п. *Želibor* (SSNO, I/2, 217), ч. *Želibor* (Sv. 312). 3. Плюральні суфіксальні: а) на -к(и): *Добромірки* (837) < *Добромірко* < *Доброміръ*; пор. болг. *Доброміръ* (Ил. 175), серб. *Dobromir* (Mikl. 58), п. *Dobromir* (SSNO I/3, 489), ч. *Dobromir* (Sv. 263); б) на -ці: *Гориславці* (727) < *Гориславъ*; пор. д.-р., ч. *Гориславъ* (Mor., 62); в) на -ичі: *Гориславичі* (727) < *Гориславъ*; *Городиславичі* (729) < *Городиславъ*; пор. д.-р. *Городиславъ* (Mor. 62), схв. *Gradislav* (Mag. I, 119); *Сновидовичі* (844) < *Сновидъ*; пор. д.-р., п. *Сновидъ* (Mor. 181)¹².

¹¹ Тут і далі відповідні паралелі із антропонімії інших слов'янських народів до засвідчених в українських ойконімах імен-композит не наводяться у двох випадках: якщо вони в антропонімії інших слов'янських народів не виявлені і якщо уже наводились раніше.

¹² Не наводимо тут ойконімів-композит з південних областей України, зокрема, утворень деминутивної суфіксальної форми на -к(а) та -івк(а) тилу *Любомірка* (782), *Мечиславки* (791), *Богодарівка* (704), *Богомолівка* (703),

Ад'єктивні утворення. Вони представлені виключно посесивними сингулятивними формами, зокрема: а) на *-*jь*, *Добромилъ* (737) < *Добромилъ*, пор. болг. *Добромил* (Ил. 175), ч. *Dobromil* (Sv. 263); *Добромишль* (737) < *Добромисль* < < *Добромыслъ*, пор. серб. *Dobromysl* (Mikl. 58), п. *Dobromysl* (SSNO I/3, 489); *Радомишль* (889) < *Радомисль* < *Радомыслъ*, пор. серб. *Radomysl* (Mikl. 93); *Драгомишль* (739) < *Драгомисль* < *Драгомыслъ*, пор. п. *Драгомисль* (Mor. 77); б) на *-*jь*, з чергуванням приголосних г — ж; д — ж: *Витоніж* (719) < *Витонѣжъ* < *Витонѣръ*; *Виторожъ* (711) < *Виторожъ* < *Виторогъ*; *Вороніж* (721) < *Воронѣжъ* < *Воронѣръ*; *Мислібіж* (792) < *Мислибожъ* < *Мыслибогъ*; *Дорогобуж* (739) < < *Дорогобужъ* < *Дорогобудъ*, пор. ч. *Драгобудъ* (Mor. 77); в) на *-*jь*, які в староукраїнський період сприймалися не як посесивні прикметникові форми типу давньоруських *Будимиръ*, *Домажиръ*, *Самборъ* (город), а як іменникові форми називного відмінка однини, хоча в різних випадках виникли вони, можливо, і безпосередньо як субстантивні утворення: *Будомир* (707) < *Будомиръ* < *Будомиръ*, пор. болг. *Будимир* (Ил. 91), схв. *Vudmir* (Sv. 72); *Видибор* (716) < *Видиборъ* < < *Видиборъ*; *Добросин* (737) < *Добросынъ* < *Добросинъ*; *Добротвір* (737) < *Добротворъ* < *Добротворъ*; *Домамор* (737) < *Домаморъ* < *Домаморъ*; *Домажир* (738) < *Домажиръ* < < *Домажиръ*, пор. д.-р. *Домажиръ* (Туп. 188), п. *Domazur* (SSNO I/3, 506); *Люботих* (782) < *Люботѣхъ* < *Люботѣхъ*; *Поздимир* (823) < *Поздимиръ* < *Поздимиръ*; *Самомир* (836) < < *Самомиръ* < *Самомиръ*; *Хотимир* (863) < *Хотимиръ* < < *Хотимиръ*; пор. луж., ч. *Хотимиръ* (Mor. 201), полаб. *Chotomir* (Sv. 76); г) на *-iv* (< *-ovъ*): *Богомилів* (704) < *Богомилъ*; *Сновидів* (844) < *Сновидъ*; д) на *-ща* < *-stj(a)*: *Воєгоща* (720) < *Воєгостъ*, пор. д.-р. *Воигостъ* (Mor. 45); *Доброгорща* (737) < *Доброгоръ*; *Радогоща* (829) < *Радогостъ*; пор. схв. *Radogost* (Mag., I, 117); е) на *-ov(e)*: *Богодарове* (704) < *Богодаръ*; *Милорадове* (791) < *Милорадъ*.

Однак всі ці ад'єктивні посесивні ойконіми, за винятком перелічених в рубриці е), хоча давньоруською писемністю і не засвідчені, в дійсності могли виникнути ще в давньоруський період. У першу чергу, це стосується утворень на *-*jь*.

Братолюбівка (700), *Буймирівка* (708), *Велідарівка* (713), *Всеволодієвка* (722), *Добролюбівка* (737), *Миловидівка* (791), *Милорадієвка* (791), *Миролобівка* (792), *Радомислівка* (829), що виникли зовсім недавно, чи то шляхом найменування нових населених пунктів від уже існуючих старших назв типу *Станіславчик* < *Станісла(е)*, чи то шляхом переіменування населених пунктів за новими словотворчими зразками, чи ще за якимсь іншим мотивами.

Адже, за свідченням дослідників, топоформант *-*jь* перестав бути продуктивним в кінці XII — початку XIII ст. [70, 49].

З числа надзвичайно рідкісних імен-комполит, що виступають лише в українських ойконімах і невідомі антропонімії та топонімії інших слов'янських народів, наведемо: *Будиголосъ*, *Витонѣгъ*, *Видиборъ*, *Добросинъ*, *Доброгоръ*, *Добротворъ*, *Домаморъ*, *Люботѣхъ*, *Любомудръ*, *Мислибогъ*, *Поздимиръ*, *Самомиръ*. Цей факт, однак, не вважаємо доказом виключно староукраїнського походження таких імен-комполит, адже як препозитивні компоненти *Буди-*, *Вито-*, *Види-*, *Воро-*, *Добро-*, *Дома-*, *Любо-*, *Мисли-*, *Позди-*, *Само-*, так і постпозитивні *-голосъ*, *-нѣгъ*, *-рогъ*, *-боръ*, *-синъ*, *-горъ*, *-творъ*, *-моръ*, *-тѣхъ*, *-мудръ*, *-богъ*, *-миръ* мали загальнослов'янську складову продуктивність. Не виключено, що деякі з цих імен-комполит могли і справді бути продуктом місцевого українського словотворення за аналогією до відповідних традиційних слов'янських автохтонних імен-комполит.

Структурні особливості слов'янських автохтонних імен-комполит в українській антропонімії XIV—XVII ст. Структурним особливостям слов'янських автохтонних імен-комполит у ономастичній літературі приділено багато уваги як у загальнослов'янському масштабі дослідження [152, 21—118], так і в межах антропонімії конкретних слов'янських народів [168, 46—76; 99, 142—145; 29, 18—22; 41, 198—211; 165, 51—103; 162, 7—25; 150, 64—132].

Слов'янські автохтонні імена-комполити в українській антропонімії досліджуваного періоду — це в своїй основі давньоруська антропонімія спадщина загальнослов'янського походження, нічим особливим в ділянці словотвору не відмінна.

У працях, присвячених слов'янським автохтонним іменам, знайшли відповідне висвітлення і особливості словотвору цих імен і питання семантики їх складових компонентів, вироблена певна методика аналізу, якої нижче і будемо дотримуватися. І все ж необхідно підкреслити, що, незважаючи на відмічені досягнення в ділянці дослідження слов'янських автохтонних власних імен-комполит, на сьогодні ще не всі питання їх вивчення остаточно з'ясовані й вирішені. Існує ряд моментів, не досліджених і спірних, стикаючись з якими вчені або констатують їх проблематичність, або посилаються на вже існуючі з їх приводу думки інших дослідників.

Так, як ми уже згадували, своєю морфологічною структурою слов'янські автохтонні імена-комполити сягають ще індоєвропейської антропонімії системи, в зв'язку з чим вважаються найбільш архаїчною антропонімією категорією. У праслов'янський період антропоніми даного типу виражали ще цілу думку-речення, яке містило відповідне побажання

дитині. Тому справедливо відзначають дослідники цих імен, що семантика багатьох з них була не ясною уже в епоху виникнення писемності у слов'ян [158, 198].

Неясність значення багатьох слов'янських імен-комполит, в свою чергу, викликає значні труднощі при їх морфологічній інтерпретації, зокрема, при віднесенні тих чи інших складових компонентів до відповідних частин мови. З цього приводу вірно відзначає І. М. Железняк, що в «період виникнення слов'янських антропонімічних комполит слова не мали тої граматичної диференціації, яку ми спостерігаємо в історичні часи. Треба гадати, що на певному етапі розвитку індоевропейських мов корінь (особливо в складі комполити) міг мати значення предметності, якості, а також дії» [41, 199].

Саме внаслідок відміченої причини в слов'янській антропонімічній літературі зустрічаються випадки, коли ті чи інші складові компоненти дослідники розцінюють по-різному. Зокрема, до таких сумнівних відносяться й найбільш популярні в слов'янських особових власних автохтонних іменах-комполитах компоненти **-славъ** і **-миръ**, які одні дослідники відносять до іменників [152, 77, 98; 168, 56—59; 99, 144; 165, 79—80, 84; 71, 62—63], а інші — до прикметників [42, 177—178; 41, 199]. У цьому дослідженні ми не ставимо перед собою мети розв'язувати всі такі спірні питання в зв'язку з порівняно незначною кількістю виявленого нами відповідного матеріалу в староукраїнській антропонімії досліджуваного періоду. Тут лише відзначимо, що з приводу трактування як частин мови компонентів **-славъ** і **-миръ** ми схильні приєднатися до думки більшості дослідників, які вважають їх субстантивними.

Виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках імена-комполити за граматичною природою їх складових компонентів не дуже різноманітні. Найбільш показовими з них вважаються імена з вербальними, субстантивними і ад'єктивними компонентами, причому як у першій, так і в другій частинах комполити або ж виключно тільки в одній з них.

1. Вербальні компоненти, які зустрічаються в препозиції: **Бери-** (*брати* «брати») ¹³, **Брани-** (*брань* «боротьба, захист»), **Влади-** (*владѣти* «володіти»), **Вороти-** (*воротити* «повертати», а також «крутити»), **Городи-** (*городити* «огороджувати»), **Даж-** (*дажъ* «дай»), **Жели-** (*желати* «бажати»), **Мысли-** (*мыслити* «мислити, думати»), **Мечи-** (*метати* «метати, кидати, подавати»), **Мори-** (*морь*, морити «мор, морити»), **Мсти-** (*мстити* «мстити»), **Носи-** (*нести* «нести»), **Позди-** (із *пожъди*, *жъдати*

¹³ Тут і далі при визначенні семантики комполитних компонентів базуються на словниках: [Срезн.; Фасм.; SP], а також на працях [168, 49—62; 155, 234—247; 165, 69—104; 162, 10—23; 47, 64; 69, 62—63; Мал., 64—132].

«ждати, очікувати»), **Скроби-** (вважаємо це деформацією компонента **Скорби-**: *скрѣбити* «смутити, журитися, жаліти»), різноваріанті: **Сти-**, **Цти-**, **Ши-** (*чьтити* < *чьстити* «шанувати, поважати»), **Хоти-** (*хотѣти* «хотіти»).

2. Вербальні компоненти, які зустрічаються в постпозиції: **-гудъ** (*гудити* «ганьбити»), **-далъ** (*давати* «давати»), **-творъ** (*творити* «творити, робити»), **-тѣхъ** (*тѣшити* «тішити»), **-х(-ф)алъ** (*хвалити* «хвалити, славити»).

3. Вербальні компоненти, які зустрічаються в пре- і постпозиції: **Буди-**, **-будъ** (*будити* «будити», а також «**быти**» «бути»); **Боро-**, **-боръ** (*бороти* «бороти»); **Види-**, **-видъ** (*видѣти* «бачити»); **Кази-**, **-казъ** (*казити*, «псувати, спотворювати»); **Гори-**, **-горъ** (*горѣти*, «горіти»); **Моли-**, **-моль** (*молити* «молити, просити»); **Стани-**, **-станъ** (пор. *стати* «стати, настати»); **Стои-**, **-стой** (*стояти* «стояти, бути, триматися»); **Суди-**, **-судъ** (*судити*, «судити, засуджувати»).

4. Субстантивні компоненти, які зустрічаються в препозиції: **Благо-** (пор. цсл. *благо* «добро»), **Жизно-** (*жизнь* «життя»), **Жито-** (*жити* «жити»), **Жиро-** (*жиръ* «жир, корм, харч»), **Лудо-** (*лада* «супруг, милий, любий»), **Лихо-** (*лихо* «зло, злоба»), **Лудо-** (*люд* «народ»); **Сно-** (*снѣ* «сон, сновидіння»), **Тато-** (укр. *тато*; п., ч. *tata* «батько»).

5. Субстантивні компоненти, які зустрічаються в постпозиції: **-гой** (псл. **gojъ* «мир, лікарство, достаток»), **-голосъ** (*голосъ* «звук, мова, розмова»), **-нѣга** (*нѣга* «ніжність»), **-полкъ** (*пѣлкѣ* «військо, загін»), **-рогъ** (*рогъ* «ріг», «багатство, достаток»), **-сынъ** (*сынъ* «синь»).

6. Субстантивні компоненти, які зустрічаються в пре- і постпозиції: **Брато-**, **-братъ** (*брат* «брат»), **Бого (у, ъ)-**, **-богъ** (*богъ* «бог, щастя, доля»), **Вой-**, **-вои** (*воин*, воевати «воїн, воювати»), **Вуи-**, **-вуи** (*уи* «дядько, брат матері»), **Госто-**, **-гость** (*гость* «гість»), **Даръ-**, **-даръ** (*даръ* «данна, жертва»), **Миро-**, **-миръ** (*миръ* «спокій, згода»), **Славо-**, **-славъ** (*слава* «честь, похвала, слава»).

7. Ад'єктивні компоненти, які зустрічаються в препозиції: **Буй-** (*боуи* «хоробрий, відважний, пишний»), **Голо-** (*голий* «голий»), **Добро-** (*добръ* «добрий»), **Драгъ-** (*драгъ* «дорогий, почесний, шанований»), **Криво-** (*кривий* «кривий, невірний, фальшивий»), **Остро-** (*острый* «гострий, швидкий»), **Свято-** (*святъ* «святий, благочестивий»), **Яр(о, е)-** (*яръ* «лютий, енергійний, сильний»), **Черно-** (*чѣрный* «чорний»).

8. Ад'єктивні компоненти, які зустрічаються в постпозиції імен-комполит: **-галъ** (псл. **galъ* «чорний»); **-дужъ** (*дужий* «сильний»); **-живъ** (*живий* «живий»).

9. Ад'єктивні компоненти, які зустрічаються в пре- і постпозиції імен-комполит: **Любо-**, **-любъ** (*любъ* «милий, люби-

мий, приємний»), **Мило-**, **-милъ** (*милъ* «дорогий, милий, любий»), **Радо-**, **-радъ** (*радъ* «радісний, благородний»).

Низькою продуктивністю відзначаються компоненти, які зустрічаються лише в препозиції імен-комполит, а саме: а) ад'єктивні компаративні форми: **Боле-** (*боле* «більше, краще»), **Добе-** (*добъ, добиш* «славний, кращий»), **Вят-** // **Вяче-** (*вяче* «більше»); б) прономінальні форми: **Все-** (*весь*); в) адвербіальні форми: **Дом-** // **Дома-** // **Домо-** (*дом, дома*); г) префіксальні дієслівні форми: **З (С) + бро-** (*бронити* «боронити»); **З (С) + бы;** **При + бы** (*бы* «бути, зміцнювати»).

Словотворчі типи досліджуваних імен-комполит. При аналізі словотворчих типів імен-комполит особливо чітко прослідковується взаємообумовленість їх складових компонентів, що в значній мірі допомагає в'яснити семантику комполитних антропонімів у цілому.

Уживані в українській антропонімії особові власні імена-комполити досліджуваного періоду за своєю будовою досить різноманітні. Однак найбільш продуктивними серед них є структури типу «іменник + іменник», «іменник + дієслово», «прикметник + іменник», «прикметник + дієслово», «дієслово + іменник».

Для наочності наведемо всі ці структурні типи імен-комполит, не вдаючись до їх повторної паспортизації.

1. Субстантивно-субстантивні: *Боговитъ, Богодаръ, Богуславъ, Витонъгъ, Виторогъ, Wojslaw, Воєгостъ, Жизномиръ, Житомиръ, Ладомиръ* і *Ladomer, Ladislaus, Мирославъ, Мирогостъ, Slavomir, Татомиръ*.

2. Субстантивно-ад'єктивні: *Богомилъ* і *Bogumyl, Bogurad, Гостомилъ, Ludomil*.

3. Субстантивно-вербальні: *Богданъ, Bogdal* і *Bogodal, Богомолъ, Богухвалъ* і *Богуфалъ, Лиховидъ, Lichohud, Сновидъ*.

4. Ад'єктивно-субстантивні: *Благодаръ, Болеславъ, Буймиръ, Вячеславъ, Вятславъ, Добеславъ, Дорогобратъ, Добромиръ* і *Dobramer, Доброславъ, Dobrogost, Добромислъ, Добросинъ, Драгомиръ, Драгумиръ* і *Dragumer, Драгосинъ, Драгомислъ, Драгославъ, Mylgost, Остророгъ, Радогостъ, Радиславъ, Радомислъ, Радомир, Святополк, Jaremir, Jermir, Ярославъ, Czarnosin, Czechoslaw*.

5. Ад'єктивно-ад'єктивні: *Dolhomisl, Добромилъ, Любомилъ, Любомудръ, Милодужъ, Милорадъ, Милоданъ*.

6. Ад'єктивно-вербальні: *Нолобуд(th), Доброгоръ, Доброказъ, Добростанъ, Добротворъ, Дорогобудъ, Dalibog, Кривосудъ, Люботъхъ, Ярохвалъ*.

7. Вербально-вербальні: *Želibog*; різноваріантні: *Стиборій, Цтиборъ, Щиборъ*.

8. Вербально-субстантивні: *Бериславъ, Будимиръ, Броніславъ, Bogoslau, Будиголосъ, Владимиръ, Владиславъ, Велидаръ, Гориславъ, Городиславъ, Дажбогъ, Збыгнъвъ, Казимиръ, Мечиславъ, Мислибогъ, Мориславъ, Мстиславъ, Msczyg(o)i, Msciwiuj, Поздимиръ, Pribyslao, Sbygneu, Sbislaw, Skrobirog, Станиславъ, Станимиръ, Судивой, Stojgniew, Stojnog, Хотимиръ*.

9. Вербально-ад'єктивні: *Будимилъ, Боромилъ*.

10. Адвербіально-субстантивні: *Домажиръ, Domaslau, Domozlo* (-Домославъ).

11. Адвербіально-ад'єктивні: *Домогалъ, Domarad, Домживъ*.

12. Адвербіально-вербальні: *Доморатъ, Domostoy*.

13. Пронімінально-субстантивні: *Самомиръ, Sobeslao*.

14. Пронімінально-вербальні: *Всеволодъ, Sambog*.

Серед досліджуваних імен-комполит мають місце й такі, в структурному складі яких зустрічаються компоненти вже неясної сигніфікації, як **Ветри-** в імені *Wetrislao*; можливо, компонент **Ветри-** — це деформація компонента **Верти-** (пор. комп. схв. *Vratislav* — *Mag. II, 122*; п. *Vercižug* — *SSNO VI/1, 114*); **Висо-** в патр. *Висовидовичъ* (< *Висовидъ*); пор. *вистъти*, але, скоріше за все, це — деформація компонента **Више(о)-** (пор. д.-р. *Вышеславъ* — *Туп. 156*; болг. *Вишеслав* — *Ил. 112*; п. *Wyszomir* — *SSNO VI/2, 24*); **Воро-** в імені *Воронъгъ*, від якого походить назва російського міста *Воронеж* [49] — первісно посесивна прикметникова форма на *-*jъ* від *Воронъжъ градъ* (пор. *ворон, вороной* — «черной масти»); **Мони-** в імені *Монивидъ*, також, найвірогідніше, деформація компонента **Мани-** (пор. *манити* «заманювати»; пор. комп. схв. *Manislav* — *Mag. II, 8*); **Сто-** в імені *Стогнъвъ*; тут **Сто-** є, мабуть, деформацією продуктивного загальнослов'янського комполитного компонента **Стои-** (пор. комп. болг. *Стоислав* — *Ил. 466*; п. *Stoigniew, Stoj(i)mir, Stoj(i)slaw* — *SSNO, V/2, 209*; схв. *Stojdrag, Stojislav* — *Sv. 86*; укр. *Domostoy* — *PdLw, IV, 50*).

На основі викладених спостережень в цьому підрозділі слід відзначити такі моменти:

А. Виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках імена-комполити майже виключно давньоруська антропонімія спадщина праслов'янського походження, на що безпосередньо вказує їх поширеність у писемності інших слов'янських народів.

Б. За певними даними, зокрема ойконіміями, сортимент слов'янських автохтонних імен-комполит у досліджуваний період на Україні насправді був багатший, ніж його засвідчують писемні пам'ятки. І все ж незаперечним є факт, що цей вид антропонімів все помітніше йшов по низхідній лінії вживання і ставав, можна сказати, пережитковим.

В. Особові власні імена-компози́ти на Україні в досліджуваній період не були прерогативою вищої суспільної верхівки. Вони були поширені серед усіх соціальних верств населення. Переважання їх документальних фіксацій серед соціальної верхівки пояснюється специфікою писемних пам'яток періоду XIV — I-ї половини XVI ст., у яких порівняно рідко фігурували представники з низів суспільства.

2. ВІДКОМПОЗИТНІ СЛОВ'ЯНСЬКІ АВТОХТОННІ ІМЕНА

Питання генезису відкомполитних слов'янських автохтонних імен. Проблема їх розмежування із слов'янськими автохтонними іменами відапелятивного походження. Праслов'янська спадщина в сучасних слов'янських антропоніміїних системах досить виразна, якщо йдеться про давні слов'янські особові імена-комполити типу *Володимир, Ярослав, Мстислав, Доброгост, Боримир, Творимир*. На спільнослов'янське походження цих антропонімів указує вже сама характерна комполитна структура з типовими давньослов'янськими комполитними основами, а також загальнослов'янське поширення, навіть якщо в деяких випадках окремі з них виступають із затемненою семантикою, викликаною різними фонетико-морфологічними змінами типу *Дреговит (< Драговитъ), Редимир (< Радимиръ), Рацлав (< Рат[и]славъ), Брацлав (< Брат[и]славъ)*.

Однак праслов'янська антропоніміїна спадщина в сучасних слов'янських мовах — це не лише повні або вже здеформовані особові власні імена-комполити. Детальний порівняльний аналіз слов'янської антропонімії (як історичної, так і сучасної) переконує в тому, що праслов'янська антропоніміїна спадщина дуже показова і в інших розрядах слов'янських антропонімів. У першу чергу це стосується імен відкомполитного походження, наявність яких у всіх слов'янських мовах дає підставу розцінювати їх теж як праслов'янську спадщину, яка своїм корінням сягає ще праїндоевропейської епохи. Зрештою, думка ця в антропоніміїній літературі не нова [114, 33—35; 26, 443—446; 154, 37]. Посилаючись на інших дослідників, цей момент відзначив і відомий чеський ономаст Я. Свобода, підкресливши, що скорочування особових власних імен-комполит «є явищем так само давнім, як і самі складні імена та принцип їх творення», і що вони є «складовою частиною індоевропейської антропоніміїної системи» [165, 105].

Проте, відстоюючи думку про праїндоевропейське походження чи виникнення тенденції до скорочування особових власних імен-комполит і велику популярність цих скорочень

ще в доісторичні часи, ми не схильні вважати, що власні імена-комполити і похідні від них скорочення — це в усіх випадках хронологічно синхронні паралельні утворення.

Критичний огляд висловлювань різних авторів та власні спостереження над типологією давніх слов'янських антропонімів (особових власних імен-комполит і відкомполитних утворень) дають підставу твердити, що скорочені відкомполитні гіпокористично-демінітивні форми (стосовно праслов'янських імен-комполит) — продукт пізнішого творення. В антропоніміїній літературі переважає думка, згідно з якою скорочування власних імен-комполит було викликано незручністю їх вживання через громіздкість і довготу [168, 75].

Намічена ще в праїндоевропейській період тенденція до скорочення імен-комполит і творення відкомполитних дериватів так чи інакше відбилась на історичній динаміці цих двох різновидів слов'янських автохтонних імен, яка виявилась в поступовому звуженні сфери вживання імен-комполит і розширенні сфери вживання імен відкомполитного походження. Так, якщо імена-комполити ще в давньоруський період втрачали свою продуктивність, а з розпадом давньоруської єдності на українському мовному ґрунті в кінці XV ст. були вже рідкісно вживаними, то цього не можна сказати про похідні від них деривати — відкомполитні слов'янські автохтонні імена. Як продуктивний і, порівняно з іменами-комполитами, більш динамічний в східнослов'янській антропоніміїній еволюції взагалі, цей вид слов'янських автохтонних імен (пізніше імен-прізви́ськ) заслуговує спеціального дослідження.

В українській антропоніміїній літературі відкомполитні утворення об'єктом спеціального дослідження ще не були, можна сказати, з двох причин. Перша з них та, що українські писемні пам'ятки засвідчили порівняно незначну кількість імен-комполит як вихідних форм творення похідних від них антропонімів. Другу вбачаємо в тому, що внаслідок співзвучності кореневих морфем відкомполитних дериватів з апелятивними чи апелятивами дослідники механічно відносять більшість з них до розгляду відапелятивних імен.

На думку С. Роспонда, питання розмежування відкомполитних антропоніміїних та апелятивних дериватів вимагає невідкладного вирішення, оскільки, за його словами, «до цього часу слов'янська антропоніміїна продовжує знаходитися в колі допелів і догадок, чи імена *Miř, Jar* є скороченнями відповідних комполитних структур *Miřoslav, Jaroslav*, чи, може, утворені від загальних назв *miř, jar*» [95, 21]. І справді, цілий ряд представлених в українських писемних пам'ятках антропонімів типу *Добръ, Малышъ, Хотянъ* можна розцінювати і як похідні утворення від імен-комполит (*Добръ < Доброй,*

Доброгостъ; Малышъ < Малъ < Малославъ, Маломиръ; Хотянъ < Хотъ < Хотеборъ, Хотемиръ), і як відапелятивні імена (*Добръ* — «добрий, хороший», *Малышъ* — «малий, невеликий ростом», *Хотянъ* — «бажаний, той, якого в сім'ї «хотіли»).

У дослідницькій практиці антропоніми наведеного типу одні вчені розцінюють як відкомполітивні утворення, інші — як відапелятивні. Наприклад, імена *Будай, Будило, Будело, Буй, Буянъ, Боянъ, Воинъ, Война, Войко, Войнило, Громъ, Громика, Горяща, Гнѣзощъ, Гнѣзашъ, Добръ, Добрыня, Малъ, Малга, Малыха, Малюшка, Путило, Радоха, Радко, Русакъ, Русава, Ратай* та ін., співзвучні з відповідними апелятивами, але одночасно і з відповідними (переважно препозитивними) компонентами імен-комполіти, Ф. Міклошич [152, 34—118] і Т. Скуліна [162, 26—32] відносять до відкомполітивних дериватів. Однак деякі дослідники кваліфікують ці або однотипні з ними особові назви як відапелятивні утворення. Наприклад, наведені вище імена *Будило, Война, Громъ, Громька, Добрыня, Малыха, Малюшка, Малюга, Радоха, Русакъ* та ін. М. В. Бірило відносить до відапелятивних, зокрема імена *Громъ, Война* — до підгрупи «назви абстрактних явищ природи і суспільства», імена *Малыха, Малюга, Малюшка, Русакъ* — до підгрупи «назви осіб за зовнішнім виглядом», імена *Будило, Громика, Добрыня, Радоха* — до підгрупи «назви осіб за розумовими якостями, особливостями характеру або звичками» [12, 190, 194, 195]. Особові власні імена *Будай, Будило, Буянъ, Гневаш, Путило* О. М. Мирославська відносить до підгрупи іменувань «за родом суспільної діяльності» [77, 338—341]. У деяких випадках згадана авторка окремі з таких імен супроводжує відповідними тлумаченнями типу *Будай* — «хто будить», *Путило* — «той, хто спутав, зв'язав руки» [77, 340]. Особове ім'я *Малъ* А. А. Угрюмов відносить до імен «за зовнішнім виглядом»; *Добръ, Добрыня, Боянъ* — «за рисою характеру»; *Воинъ* — «за професією». *Добрыня*, на думку цього автора, — «дуже добрий, дуже хороший», *Боянъ* — «боєць, воїн, той, хто сміливо б'ється» [119, 7—8].

Непоследовну позицію в даному питанні займав О. М. Селіщев, оскільки одні і ті ж імена розгляданого типу в одному випадку відносив до відапелятивних, а в іншому — до відкомполітивних. Так, у згаданій уже праці цього автора [99, 136—137] імена *Любим, Милота, Миляй, Малец, Малик, Малыга, Малюта, Домаш, Домаха, Домашня, Домашней, Домец, Вышата, Жирой, Жироха, Жируха, Жирята* та ін. віднесені до відапелятивних, а в іншій [145] вони поміщені також і між відкомполітивними.

Таких прикладів можна навести довгий ряд з праць ще й інших авторів, вітчизняних і зарубіжних. Всі вони в кінце-

вому рахунку свідчать, що питання розмежування співзвучних відкомполітивних слов'янських автохтонних імен та відапелятивних в слов'янській антропонімічній літературі залишається відкритим¹⁴.

Сформулювати надійні критерії розмежування в загальній масі антропонімів імен відкомполітивного походження та відапелятивного — завдання не з легких і напевно чи у всеохоплюючому аспекті (стосовно застосування до всіх конкретних випадків такого розмежування) практично здійснимо. На наш погляд, у даному випадку може йти мова тільки про критерії, основані на узагальненні яскраво виражених типологічних закономірностей вияву відповідних антропонімічних явищ у загальнослов'янському масштабі.

Виходячи саме з такої постановки питання, нижче спробуємо вказати на окремі групи антропонімів, які, на нашу думку, за їх типологічними ознаками слід відносити до відкомполітивних антропонімічних утворень, а не відапелятивних. Це, зокрема:

Антропоніми — кореневі чи суфіксальні або суфіксально-префіксальні утворення, корені чи основи яких співпадають як з відповідними компонентами імен-комполіти, так і з відповідними коренями апелятивів, однак ці антропонімічні утворення в ролі апелятивів у слов'янських мовах не вживаються: *Беръ, Берко, Берило, Беракъ*, утворені від *Бериславъ, Беридрагъ*, а не від апелятива *брати*; *Сулъ, Сулко, Сулѣй* — від *Сулимиръ, Сулигой* і под., а не від апелятива *сулити*; *Будъ, Будело, Будило, Будахъ, Буданъ, Будко* — від *Будиславъ, Будмилъ* і под., а не від апелятивів *буда* чи *будити*; *Боръ, Бореша, Борело, Борило, Борута, Борша, Бориша* — від *Бориславъ, Боривой* і под., а не від апелятивів *бор* чи *боритися*; *Преславъ* від *Пре[ди]славъ*, а не від апелятива *преславний*.

Антропоніми, співзвучні з абстрактними чи конкретними загальними назвами, але не мислимі як апелятиви в ролі особових власних імен типу *Людъ, Людко* — від *Людмилъ, Людславъ*, а не від апелятива *люд* (в значенні «народ»); *Домъ, Домецъ* від *Домарадъ, Домаславъ* і под., а не від апелятива *дом*: *Судъ, Судило, Судиша* від *Судивой, Судиславъ*, а не від апелятива *суд*.

¹⁴ Принагідно торкнувся цього питання Я. Свобода, але, відзначивши, як практично до його вирішення підходили А. Фік, В. Баннер та Ф. Сольмсен, власних критеріїв його вирішення не запропонував, а обмежився лише зауваженням, що в своїй праці при практичному розмежуванні старочеських відкомполітивних імен і відапелятивних прізвищ та прізвищ до перших відносить лише антропоніми, які мають стійкі паралелі в інших слов'янських мовах [165, 43].

Антропоніми, які в різних слов'янських мовах продуктивно творяться від імен-комполит праслов'янського походження і до теперішнього часу типу *Любка, Любикъ, Любчикъ* від *Любомиръ*; *Станко, Станикъ, Станецъ* від *Станиславъ*; *Славко, Ярко* від *Ярославъ*.

Антропоніми, на відкомполитне походження яких вказує фінальний приголосний, що в іменах-комполитах був початковим приголосним постпозитивного компонента і зберігся при його усіченні типу *Будимъ* від *Будимиръ*; *Гудимъ* від *Гудимиръ*; *Сулимъ* від *Сулимиръ* та численні похідні від таких утворень (*Гудима, Гудимецъ, Гудимко; Сулима, Сулимко* і т. п.).

Певного осмислення і практичного вирішення вимагає питання підходу до антропонімів, що за словоформою повністю співпадають з апелятивами типу субстантивних утворень *Бой, Братъ, Гнѣвъ, Гостъ, Миръ, Рогъ, Хвалъ*, а також ад'єктивних утворень типу *Добръ, Красъ, Кривъ, Лютъ, Малъ, Милъ, Радъ, Русъ, Чернъ*, різних похідних від цих утворень з типовими для апелятивного іменотворення суфіксами, як *-к(о)* типу *Братко, Гнѣвко, Краско, Малко*; *-икъ* типу *Добрикъ, Лютикъ, Черникъ*; *-ецъ(ь)* типу *Малець, Милецъ, Радець*. У досліджуваній період імена цієї класифікаційної різновидності асоціювалися уже, слід гадати, з відповідними апелятивами, хоча всі вони мали також безпосереднє відображення в одному з двох компонентів особових власних імен-комполит. З кваліфікацією цього виду антропонімів справа складніша, адже в слов'янській антропонімії факт творення як відкомполитних, так і відапелятивних антропонімів загальновідомий. Складність вирішення проблеми розмежування співзвучних відкомполитних та відапелятивних антропонімів розгляданого виду полягає в тому, що справжні мотиви їх виникнення вже безповоротно втрачені. Вдало з цього приводу висловився ще М. Морозкін: «Щоби правильно визначити справжній смисл особових імен, для цього необхідно бути присутнім при самому процесі їх творення і походження. Тепер про це ми можемо судити лише приблизно» [81, 2].

І все ж не без підстав можна вважати антропоніми наведеного вище типу як первісно відкомполитні деривати, а не відапелятивні утворення. Адже, як відомо, найбільш архаїчною антропонімією категорією вважаються імена-комполити. До числа дуже давніх, в багатьох випадках ще праіндоєвропейського походження, належать і імена-комполити, в функції складових компонентів яких виступають і виділені вище, співзвучні з апелятивами та відповідними комполитними компонентами, антропоніми. Оскільки ж вони фіксуються як імена, а також в складі топонімів дуже давніми писемними пам'

ятками в усіх слов'янських мовах, то є підстави вважати, що своїм генезисом такі співзвучні з апелятивами та відповідними компонентами імен-комполит антропоніми походять все-таки від імен-комполит, а не безпосередньо від апелятивів. Правда, в досліджуваній період імена цього типу в народному побуті, в народній свідомості вже якщо не цілковито втратили, то втрачали свій генетичний зв'язок з іменами-комполитами і асоціювалися з певними апелятивами, наприклад, антропонім *Лютикъ* — з *лютий*, *Рожко* — з *рог*, *Радко* — з *радий*, *Малець* — з *малий*. І все ж їх первісний зв'язок з іменами-комполитами не заперечний, то ж їх теж слід розцінювати як відкомполитні антропонімії утворення.

Способи творення відкомполитних слов'янських автохтонних імен. Відкомполитні слов'янські автохтонні імена і способи їх творення від імен-комполит в антропонімічній літературі мають уже відповідне наукове висвітлення. В українській, як і в інших слов'янських антропонімії систем, скорочення імен-комполит здійснювалося шляхом афери, синкопи і апокопи. Серед відкомполитних антропонімії скорочень виділяються *безсуфіксні* (або, як їх ще називають, з нульовим суфіксом) і явно превалюючі над ними різноманітні *суфіксальні* утворення.

Виявлені нами в досліджуваних документах безсуфіксні відкомполитні утворення представлені сімома типами скорочень:

1. Скорочення шляхом усічення постпозитивного компонента імені-комполити (в утвореннях із сполучним голосним — постпозитивного компонента разом з цим голосним) і збереження в ролі власного імені препозитивного компонента типу *Бци < Бци[миръ]*, *Галъ < Гал[емиръ]* чи *Гал[есинъ]*; *Громъ < Гром[ославъ]*, *Малъ < Мал[овуй]* чи *Мал[огой]*; *Рогъ < Рог[оволодъ]*.

2. Скорочення шляхом усічення постпозитивного компонента імені-комполити із збереженням його початкового приголосного або початкового приголосного із сполучним голосним типу *Борисъ < Борис[лавъ]*, *Воинъ < Воин[ъгъ]*, *Гудимъ < Гудим[иръ]*, *Сулимъ < Сулим[иръ]*, *Радивъ < Радив[ой]*, *Радоб < Радоб[удъ]*.

3. Скорочення шляхом усічення постпозитивного та другого складу препозитивного компонента імені-комполити із збереженням першого приголосного постпозитивного компонента типу *Босъ < Бо[гу]с[лавъ]*, *Дробъ < Дро[го]б[удъ]*, *Расъ < Ра[ди]с[лавъ]*.

4. Скорочення шляхом усічення постпозитивного та другого складу препозитивного компонента імені-комполити типу *Госъ < Гос[тиславъ]*, *Росъ < Рос[тиславъ]*. Можливо, і через стадію *Госъ < Го[сти]с[лавъ]*, *Росъ < Ро[сти]с[лавъ]*.

5. Скорочення шляхом усічення постпозитивного та другого складу препозитивного компонента імені-композиції із збереженням першого приголосного постпозитивного компонента, перетвореного в інший приголосний типу *Брашъ* < < *Бра[ни]с[лавъ]*, *Рошъ* < < *Ро[сти]с[лавъ]*.

6. Скорочення шляхом усічення постпозитивного та другого складу препозитивного компонента імені-композиції і збереження в ролі власного імені його першого складу, оформленого відповідним суфіксом типу *Жихъ* < < *Жи[рославъ]* чи *Жи[диславъ]*, *Буц[ч]ъ* < < *Бу[диславъ]*.

7. Скорочення шляхом усічення другого складу препозитивного компонента імені-композиції типу *Маславъ* < < *Ма[ни]славъ*, *Раславъ* < < *Ра[ди]славъ*.

З метою наочної ілюстрації відмічених способів творення відкомпонентних особових власних імен наведемо найбільш типові приклади з досліджуваних писемних пам'яток спочатку безсуфіксних, потім суфіксальних відкомпонентних слов'янських автохтонних імен в їх відомих функціональних виявах (тобто не тільки в функції особового власного імені, а й у функції імені-прізвиська та патронімів з відповідними паралелями інших слов'янських мов¹⁵).

Найявний у нашому розпорядженні матеріал згруповано в межах окремих кореневих мікрогнізд за сформульованими вище типами скорочень. Наводимо також збережені в антропонімії різних слов'янських народів імена-композиції (з метою економії місця по мінімальній кількості прикладів), від яких розвинулися розглядані відкомпонентні утворення.

¹⁵ У цьому дослідженні з усіх класифікаційних різновидів слов'янських автохтонних імен тільки імена цієї різновидності розглядаємо в широкому порівняльному аспекті. Вивчення способів творення відкомпонентних імен порівняльним методом дає можливість виявити рівень багатства цих антропонімів у їх первісному виді як спільнослов'янської спадщини, дозволяє прослідкувати їх динаміку, виявити характерні їх словотворчі моделі, а тим самим вносить певні корективи в існуючі помилкові етимології ряду антропонімів типу згаданих уже «*Путило* — той, хто спутав, зв'язав руки» та ін., а також у помилкові етимології багатьох назв східнослов'янських населених пунктів антропонімного походження, зокрема, утворених від відкомпонентних слов'янських автохтонних імен. Пор., напр., у книзі Ю. М. Кругляка «Ім'я вашого міста» [64], «*Войнилів* — від слів «*війни улов*, на цій території часто велися війни, битви» [20—21]; «*Гніввань* — назва походить від слова *гнів*. Розповідають, що жителі часто сварились між собою за пасовиська, довго гнівалися один на одного» [35]; «*Рахів* — від *рахувати*. Мешканці цього краю ходили пішки з села до села і, щоб знати, яка віддаль між ними, рахували кроками дорогу» [111]; так само в праці білоруського автора В. А. Жучкевича «Краткий топонимический словарь Белоруссии» [48]: «*Любча* — місце шлюбних ритуалів, зустрічей, ігрищ» [216]; «*Негино* — південний схил місцевості, що добре нагрівається сонцем» [253]; «*Мстиж* — в основі «*міст мстити*» [246].

Насправді ж перелічені ойконіми — це посесивні прикметникові форми,

1 *Баль* (пор. комп. болг. *Балосинъ* — Мор. 7; схв. *Balislav* — Мар. I, 113); укр. *Ваї* (АрхЮЗР, 1658, VIII/2, 93), *Нгісз Ваї* (ОКЗР II, 87), патр. *Waiewicz* (АрхЮЗР, 1681, I/4, 536), *Баленко* (Р 62), *Баличъ* (ОВЗ 604); пор. рос. патр. *Балинъ* (АЮБДР I, 729; Туп. 526), блр. патр. *Balicz* (ПКГЭ I, 259), хорв. *Bal* (Leks. 20), п. *Bal* (SSNO I/3, 79).

Берь (пор. комп. болг. *Беримир*, *Берислав* — Ил. 72; схв. *Beridrag*, *Berivoj* — Мар. I, 113); укр. патр. *Bericz* (ОКЗР II, 96), *Berycz* (МІГ I, 178); пор. хорв. *Ber* (Leks. 41), ч. *Ber* (Sv. 258), п. *Ber* (SSNO I/1, 123).

Божъ (пор. комп. болг. *Божидар* — Ил. 60, п. *Božebog* — SSNO I/2, 240, ч. *Bozetch* — Sv. 259); укр. патр. *Божов* (ПК 355), *Боженко* (Р 190, 312; ПК 189); пор. д.-р. патр. *Божин* (Туп. 538), п. *Bož* (SSNO I/2, 238).

Брань (пор. комп. болг. *Бранислав* — Ил. 87; схв. *Branimir* — Мар. II, 145; п. *Branimir* — SSNO I/2, 243); укр. *Philip Bran* (МІГ I, 275); пор. болг. *Бран* (Ил. 87), п. *Bran* (SSNO I/2, 241), блр. патр. *Branicz* (ПКГЭ II, 163), ч. *Bran* (Mikl. 38).

Бродъ (пор. комп. п. *Brodzislav* — SSNO I/2, 246); укр. *Brodicz* (ОКЗР II, 94, 106), *Бродович* (ОКЗ 104), *Brodyn* (МІГ I, 200); пор. п. *Brod* (SSNO I/2, 246), г. *Brod* (Sv. 260).

Бронъ (пор. комп. п. *Bronslaw* — SSNO I/2 252; схв. *Bronislav* — Мар. I, 114); укр. патр. *Broniewicz* (МІГ I, 242); пор. п. *Bron* (SSNO I/2, 250), ч. *Bron* (Sv. 260), блр. патр. *Broniew* (ПКГЭ I, 236).

Буй (пор. комп. схв. *Bujmir* — Sv. 72; *Bujzil* — Мар. II, 88; ч. *Bujislav* — Sv. 72); укр. *Буй* (ОКЗР I, 309); патр. *Буенко* (ПК 275); пор. рос. *Буй* (Вес. 52); хорв. *Buj* (Leks. 80), п. *Buj* (SSNO I/2, 278).

Воино (пор. комп. болг. *Воиномиръ* — Ил. 115); укр. *Воино* Томилово (ОЧЗ 89); пор. болг. *Войно* (Ил. 115), рос. *Войно* (Суп. 81).

Вячъ (пор. комп. д.-р. *Вячеславъ* — Туп. 157; болг. *Вячеслав* — Ил. 121; рос. *Вячеслав* — Вес. 76); укр. *Wiacz Jurkowicz* (ОЖЗ 181); пор. рос. *Вячъ* (Мор. 55), мор. *Vec* (Мор. 55).

що вказують на приналежність у минулому населеному пункту певній особі, ім'я якої і послужило для його номінації. Їх етимологію слід виводити від відкомпонентних слов'янських автохтонних імен, зокрема, ойконім *Войнилів* — від особового власного імені відкомпонентного походження *Войнило* (< *Воинъ* < *Воинѣъ*); *Гніввань* — від особового імені *Гнівванъ* (< *Гнівъъ* < *Гніввомиръ* чи *Лютогнѣъ*, *Мстигнѣъ* і под.); *Рахів* — від особового імені *Рахъ* (< *Радобудъ* чи *Радославъ* і т. д.); *Любча* — від особового власного імені *Любка* (< *Любъ* < *Любомиръ* чи *Любогостъ* і под.); *Негино* від особового власного імені *Нѣга* < *Нѣъъ* < *Нѣгославъ* чи *Радонѣъ* і под.); *Мстиж* — від особового власного імені *Мстигъ* (< *Мстигнѣъ*). Прикладів таких можна навести багато.

Галь (пор. комп. болг. *Галимир* — Ил. 124; серб. Galešić — Mikl. 49): укр. *Галъ* (ь) (АрхЮЗР, 1664, VI/1 Прил. 66), *Галъ* сынъ Се(н)ковъ (АСО, 1579, 204), *Галъ* Китайгородский (Р 172), *Hal Wolossin* (ОКЗР I, 209), Лукьянъ *Галъ* (Р 91), патр. *Галенко* (ПК 41; Р 261, 272), *Галичъ* (Р 110, 281), Галев (АрхЮЗР, 1598, II, 29), *Halowicz* (ОКЗР II, 25); пор. д.-р. *Галъ* (Туп. 157), рос. патр. *Галинъ* (Туп. 569), серб. Gal (Mikl. 49), схв. Gal (Mag. II, 134), п. Gal (SSNO III/1, 75).

Годъ (пор. комп. болг. *Годеславъ* — Ил. 138; схв. Godebrať, Hodivoj — Mag. I, 119, 120; п. Godosław — SSNO, II/1, 145): укр. патр. Godow (AGZ, 1441, XII, 888); пор. рос. патр. *Годов* (Туп. 573), п. God (SSNO, II/2, 143).

Голь (пор. комп. п. *Голислав* — Мор. 61; укр. Holobud — AGZ, 1493, XI, 2864): укр. патр. *Голенко* (Р 32, 85, 172), *Голин* (ПК 163), *Gotycz* (ОКЗР III, 343), *Holiewicz* (ОКЗР I, 181); пор. рос. патр. *Голев* (Туп. 574), ч. Hol (Sv. 267), п. Goł (SSNO II/1, 161).

Горъ (пор. комп. д.-р. *Гориславъ* — Туп. 577; блр. *Горевой* — Бір. 207; ч. Horivoj — Mikl. 52): укр. патр. *Горенко* (Р 71, 156), *Горовичъ* (Р 309); пор. болг. *Горо* (Ил. 138), рос. патр. *Горынъ* (Туп. 577), п. Gor (SSNO II/1, 163).

Громъ (пор. комп. п. Gromisław — SSNO II/2, 207): укр. Hrom (ОЛЗ, 177), Iwan Grom (ЛК 117); патр. *Громенко* (Р 138, 325); *Gromiewicz* (АрхЮЗР, 1649, I/10, 458/1); пор. рос. патр. *Громов* (АЮБДР II, 494), блр. Долматъ *Громъ* (Туп. 176), п. Hrom (SSNO II/2, 315), ч. Hrom (Sv. 268).

Даль (пор. комп. п. Dalemir — SSNO I/3, 452; луж. Dalbog — Sv. 74; ч. Dalebor — Sv. 262): укр. Dmytro Dal (ОКЗР II, 201); пер. рос. *Даль* (Вес. 45), п. Dal (SSNO I/3, 451), ч. Dal (Sv. 262).

Добръ (пор. комп. д.-р. *Доброгостъ* — Туп. 185; болг. *Добромир* — Ил. 175; схв. Dobrovit — Mag. I, 118; п. Dobrońieg — SSNO I/3, 493; ч. Dobrovest — Sv. 263): укр. патр. *Добренко* (Р 83); пор. ч. Dobr (Sv. 263), блр. патр. Dobrycz (ПКГЭ II, 160).

Домъ (пор. комп. д.-р. *Домажиръ* — Туп. 188; укр. Domosloy — PdLw IV, 50; схв. Domarad — Mag. I, 118; ч. Domamysl — Sv. 263): укр. патр. Domycz (ОКЗР III, 289), Домуп (AGZ, 1497, XV, 2521), *Домовичъ* (Р 71); пор. блр. Dom Flizow (ПКГЭ II, 416), п. Dom (SSNO I/3, 502).

Дорогъ (пор. комп. д.-р. *Дорогомилъ* — Мор. 76; укр. *Дороголюбъ* — Туп. 1654, 188; рос. *Дорогомилъ* — в патр. *Дорогомилевич* — Вес. 100): укр. патр. Dorołowicz (МІГ I, 266) пор. рос. патр. *Дорогинъ* (Туп. 591).

Духъ (пор. комп. ч. Duchoslav — Sv. 75); укр. Wasil Duch

(МІГ II, 93); пор. болг. *Духо* (Ил. 189), блр. Янъ *Духъ* (Туп. 196), п. Duch (SSNO I/3, 534).

Жидъ (пор. комп. д.-р. *Жидиславъ* — Туп. 205; ч. Židebor — Mikl. 63; словін. Židislav — Sv. 98): укр. žyd (ОКЗР III, 27), Михалко *Жидъ* (Туп., 1401, 205); пор. болг. *Жидо* (Ил. 204), ч. Žid (Sv. 312), п. Žyd (SSNO VI/3, 374).

Жить (пор. комп. схв. Žitigoj — Mag. II, 135; хорв. Žitomir — Leks. 760, ч. Žitmir — Sv. 319): укр. *Житенко* (АрхЮЗР, 1600, VI/2, 88); пор. ч. Žit (Sv. 313), болг. **Жит* (в призв. *Житев* — Ил. 205), рос. патр. *Житовъ* (Туп. 605), п. патр. Žytow (SSNO VI/3, 381).

Каль (пор. комп. болг. **Калигор*, **Калимер* — в призв. *Калигоров* та *Калимеров* — Ил. 233—234; хорв. Kalmir — Leks. 276): укр. патр. Kalin (ЛКС 196), Kalicz (ОКЗР I, 190), Kalewicz (ЛРС 274; ОКЗР I, 293); пор. болг. *Калъ* (Мор. 97), п. Kał (SSNO, II/3, 523).

Красъ (пор. комп. болг. *Красимир* — Ил. 276; п. Krasibor — SSNO III/1, 134; ч. Krasomysl — Sv. 95): укр. Kras (AGZ, 1439, XI, 1174), патр. *Красенко* (ПК 378; Р 177); пор. блр. Kras Piotrowicz (ПКГЭ I, 10), болг. *Крас* (Ил. 276), ч. Kras (Sv. 275).

Людъ (пор. комп. д.-р. *Лудьслав* — Черн. 32; болг. *Людмила* — Ил. 310; схв. Ludevit — Mag. II, 116; п. Ludomir — SSNO, III/2 293; ч. Ludislav — Sv. 78): укр. патр. *Лудовичъ* (АрхЮЗР, 1588, VI/1, 190); *Людьч* (ПК 274); пор. болг. *Лудо* (Ил. 310), п. Ludo (SSNO III/2, 293).

Маль (пор. комп. укр. Malodobr — AGZ, 1439, XIX, 134; болг. *Маломиръ* — Ил. 317; хорв. Malogoi — Leks. 389): укр. *Маль* Коренный (Р 14), *Mał Tarhowka* (AGZ, 1465, XIX, 2500), патр. *Маличъ* (ССМ, 1437, I, 572), *Małowicz* (ОКЗР II, 35; ЛЛС 339), *Małowicz* (ОКЗР II, 28); пор. д.-р. *Маль* (Черн. 32), хорв. Mał (Leks. 387), п. Mał (SSNO, III/2, 369), ч. Mał (Sv. 49).

Манъ(ь) (пор. комп. схв. Manislav — Mag. II, 8; п. Manomir — SSNO III/2, 391): укр. патр. Maniewicz (ОКЗР II, 148), *Манев* (ССМ, 1411, I, 574), Maniow (ОКЗР I, 54), Manowicz (ОКЗР III, 122); пор. ч. Man (Sv. 280), п. Man || Man (SSNO, III/2, 391).

Моръ (пор. комп. укр. **Морислав* — в ойк. *Морислав* — АТП 791; п. Morzysław — SSNO III/3, 558): укр. патр. *Моричъ* (АрхЮЗР, 1545, IV/1, 43), *Моренко* (Р 81), *Моревичъ* (ССМ, 1495, I, 613); пор. рос. патр. *Моринъ* (Туп. 705; АЮБДР I, 214), болг. *Моро* (Ил. 344), ч. *Моръ* (Мор. 129).

Муть (пор. комп. схв. Mutimir — Mag. II, 111): укр. Mut (RZ 164), патр. Mutenko (ЛКС, 212); пор. болг. призв. *Мутов* (Ил. 348).

Остръ (пор. комп. д.-р. *Остромиръ*, *Остророгъ* — Туп. 349; п. Ostrogńiew — SSNO IV/1, 152); укр. патр. *Остренко* (Туп., 1683, 738); пор. болг. **Остр* (в прізви. *Остров* та *Острев* — Ил. 370), п. патр. Ostrew (SSNO IV/1, 152—153).

Путь (пор. комп. схв. Putislav — Mar. I, 126); укр. *Путь* (Туп., 1485, 383), патр. Puticz (ОКЗР III, 268); пор. болг. прізви. *Путов* і *Путев* (Ил. 411).

Рогъ (пор. комп. д.-р. *Рог(о)володъ*, *Рогдай* — Туп. 393; ч. Rohovlad — Mikl. 95); укр. *Рог* (Туп., 1481, 393), Семен *Рог* (Р 18), патр. *Роженко* (Р 247), Rohowicz (ОКЗР II, 151); пор. рос. *Рогъ*, Иващка *Рог* (Туп. 393), блр. *Рог* Алексеев (Бір. 252), болг. *Рог* (Ил. 426), хорв. Rog (Leks. 563), п. Rog Zabrowsky (SSNO, IV/3, 470), ч. Roh (Mikl. 95).

Русъ (пор. комп. серб. Rusmir — Mikl. 96; п. Rušbor — SSNO IV/3, 521); укр. *Русъ* Ганко (ССМ II, 309); пор. блр. патр. Rusowicz (ПКГЭ II, 483), хорв. Rus (Leks., 572), п. Rus (SSNO IV/3 517), ч. Rus (Sv. 295).

Сель (пор. комп. болг. *Селимир* — Ил. 446; п. Selislav — Mikl. 98; ч. Selibor — Mikl. 98); укр. патр. *Селов* (ПК 73), *Селенко* (Р 117), Seliow (ОКЗР III, 324); пор. рос. патр. *Селинъ* (АЮБДР II, 205), болг. *Селе* (Ил. 445), ч. Sele (Sv. 298).

Скоръ (пор. комп. болг. *Скоромир* — Ил. 453; серб. Skogovoj, Skogoslav — Mikl. 98); укр. патр. *Скоричъ* (АрхЮЗР, 1699, III/2, 363), ч. Skor (Sv. 299).

Страшъ (пор. комп. болг. *Страшимир* — Ил. 468; схв. Strašimir — Sv. 87); укр. Strasz (ОКЗР III, 81), Іванъ *Страшъ* (ЦДІА, 1583, 341), патр. *Страшенко* (Р 106); пор. п. Strasz (SSNO V/2, 218), ч. Straš (Mikl. 104).

Ступъ (пор. комп. ч. *Ступогнѣвъ* — Мор. 188); укр. патр. *Ступенко* (Р 132), Stupicz (Р 132); пор. рос. патр. *Ступинъ* (Туп. 821), ч. Stup (Sv. 301).

Терпъ (пор. комп. рос. *Терпигоръ* — Туп. 446, ч. *Trpislav — Sv. 306; схв. *Trpimir — Mar. I, 130); укр. *Терпъ* Максакъ (ССМ, 1388, II, 429); пор. хорв. Trp (Leks. 690).

Хотъ (пор. комп. луж. Chotibud — Sv. 270; полаб. Chotomir — Sv. 76; ч. Chotbor — Sv. 270); укр. патр. Chotewicz (ОЛЗ 182), Choticz (ОКЗР I, 100); пор. д.-р. *Хотъ* Станимировичъ (Туп. 473), п. Chot (SSNO, I/2, 335), ч. Chot (Sv. 270).

Чернь (пор. комп. серб. Černomir — Mikl. 114; хорв. Černigoj — Leks. 110; ч. Črnhost — Sv. 262); укр. Czern (AGZ, 1398, XI, 1593), патр. *Черневич* (Гр. XIV, 58); пор. д.-р. Чернь (Туп. 66), п. Czern (SSNO I/3, 420).

Яръ (пор. комп. д.-р. *Ярополкъ* — Туп. 514; болг. *Ярослав* — Ил. 572; п. Jarogniew, Jaromir — SSNO II/3, 442; ч. Jarmir — Sv. 271); укр. патр. *Яревъ* (ПК 191); Jarucz (RZ, 1683,

VII/1, 509); пор. ч. Jar (Sv. 271), болг. *Яре*, *Яро* (Ил. 571—572).

Серед різноманітних типів скорочень слов'янських автохтонних імен-комполит Я. Свобода окремо виділяє тип антропонімів, утворених шляхом скорочення (усічення) препозитивного компонента (апокопа) і збереження в ролі власного імені постпозитивного компонента, як Drug від Pribidrug, Voljedrug; Host від Dobrohost та ін.

При цьому, однак, автор зауважує, що в кожному конкретному випадку таких утворень важко встановити, яким способом виник кожний із них — шляхом афези чи апокопи, оскільки одні й ті ж кореневі компоненти можуть зустрічатися як в препозиції, так і в постпозиції імені-комполити, в зв'язку з чим, наприклад, особове власне ім'я Bohes moglo утворитися як від Bohdal, так і від Modlibog, Bud — як від Budivoj, так і від Chotěbud, Mir — як від Miroslav, так і від Bohumir, Vlad як від Vladimír так і від Bohovlad [165, 108].

З цим спостереженням Я. Свободи не можна не погодитися. Справді, кореневі компоненти слов'янських імен-комполит, що зустрічаються в препозиції, помітно багатші й різноманітніші від корневих компонентів в постпозиції. Виходячи з таких міркувань, розглядати цей тип відкомполитних скорочень окремо вважаємо недоцільним.

З числа утворень, які могли виникнути як шляхом апокопи, так і шляхом афези, а швидше за все, шляхом більш типової апокопи, назвемо:

Богъ (пор. комп. д.-р. *Богуславъ* — Туп. 113; укр. *Богуф(х)алъ* — Туп. 113; болг. *Боголюб* — Ил. 79; серб. Bogovoj — Mikl. 35; п. Bohugad — SSNO I/2, 197 і болг. *Хвалабог* — Ил. 159, п. Chwalibog — SSNO, I/2, 348); укр. Стасъ *Богъ* (Р 237), патр. *Боговъ* (АСО, 1579, 204; Р 225); пор. п. Bog (SSNO I/2, 185).

Бой (пор. комп. ч. Bojслав — Mikl. 36 і Dobroboj — Mikl. 36; схв. Radoboj — Mar. I, 126); укр. Boy (AGZ, 1447, 3376), Василь *Бой* (Р 110); пор. рос. патр. Боевъ (Туп. 538), п. Boj (SSNO I/2, 206), ч. Boy (Mikl. 36), хорв. Boj (Leks. 57).

Боръ (пор. комп. д.-р. *Бориславъ* — Туп. 116; болг. *Боривой* — Ил. 84 і схв. Zelibor — Mar. II, 134; ч. Čstibor — Sv. 262); укр. Іванъ *Боръ* (Р 313), патр. *Боровъ*, *Боренко* (Р 169, 334), Bogucz (МІГ I, 348); пор. рос. патр. *Борев* (Туп. 540), блр. *Bor* Maskowicz (ПКГЭ I, 531), ч. Bor (Mikl. 37).

Братъ (пор. комп. *Бративой* — Ил. 88; п. Bratomir — SSNO I/2, 244 і схв. Lubibrat — Mar. I, 121; ч. Milobratr — Sv. 282); укр. *Братъ* Климовъ, Ярема *Братъ* (Р 168, 302); патр. *Братенко* (Р 124); пор. болг. *Брат* (Ил. 87), п. Brath (SSNO I/2, 243), блр. патр. Bratow (ПКГЭ II, 372).

Будь (пор. комп. рос. *Будиславъ* — Вес. 52; схв. *Budmir* — R III, 712; п. *Budziwuj* — SSNO I/2, 278 і ч. *Bohobud* — Sv. 72): укр. *Bud* (Чуч. 34; АрхЮЗР, 1552, VII/2, 221), патр. *Буденко* (ПК 16), *Budyn* (МИГ I, 235); пор. хорв. *Bud* (Leks. 79), ч. *Bud* (Sv. 108), блр. патр. *Budowicz* (ПКГЭ I, 348).

Вой (пор. комп. д.-р. *Воиборъ*, *Воиславъ* — Туп. 145, 146; болг. *Воймир*, *Войтех* — Ил. 115 і схв. *Dobriwoj* — Mar. I, 117): укр. патр. *Военко* (ПК 384); пор. болг. *Войо* (Ил. 116).

Гой (пор. комп. схв. *Goimir* — Mar. II, 110, *Gojслав* — Mar. II, 119; хорв. *Gojbud* — Leks. 179 і слов. *Budigoj*, *Zitigoj* — Kos. 113, 132, 150): укр. *Andrus Goy* (МИГ II, 4), *Onisko Goy* (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 483); пор. блр. *Гой* (Туп. 157), п. *Goj* (SSNO, II/1, 149), хорв. *Goj* (Leks. 179).

Гостъ (пор. комп. схв. *Gostimir* — Mar. II, 110; п. *Gostmil* — SSNO II/1, 174; ч. *Hostirad*, *Hostislav* — Sv. 267 і ч. *Lubohost* — Sv. 279): укр. патр. *Гостенко* (Р 104); пор. рос. *Гостъ* Дмитриев (Туп. 173—174); патр. *Гостевъ* (Туп. 579); пор. блр. *Иван Гостъ* (Туп. 174), болг. *Гостъо* (Ил. 139), ч. *Host* (Sv. 267).

Гудъ (пор. комп. хорв. *Гудимиръ* — Мор. 66 і укр. *Lichobud* — ОКЗР I, 153): укр. патр. *Гудевичъ* (ПК 161), *Гудимъ* (АрхЮЗР, 1591, VI/1, 215); пор. д.-р. патр. *Гудов* (Мор. 66), болг. *Гудо* (Ил. 144).

Драгъ (пор. комп. д.-р. *Драгомиръ* — Туп. 189; болг. *Драгослав* — Ил. 182; ч. *Drahomil*, *Drahograd* — Sv. 263; схв. *Radidrag* — Mar. I, 126); укр. *Васко Драгъ* (Туп., 1552, 189); пор. ч. *Drah* (Sv. 263), п. *Drag* (SSNO I/3, 517).

Жиръ (пор. комп. д.-р. *Жирославъ* — Туп. 206, п. *Domazyg* — SSNO I/3, 506): укр. *Процикъ Жиръ* (Р 302); пор. рос. *Артемий Жиръ* (Вес. 115), хорв. *Zig* (Leks. 760), п. *Zyg* (Mikl. 64).

Любъ (пор. комп. болг. *Любмил*, *Любозар* — Ил. 310; схв. *Lubibrat*, *Lubigoj* — Mar. I, 121; п. *Lubomir* — SSNO III/2, 288; ч. *Lub(o)host* — Sv. 279 і схв. *Bratolub* — Mar. I, 115; ч. *Bohol'ub* — Sv. 259): укр. патр. *Любич* (ССМ, 1478, I, 568; Р 255); пор. д.-р. *Любъ* (Туп. 293), блр. патр. *Lubowicz* (ПКГЭ I, 276), ч. *Lub* (Sv. 279).

Лютъ (пор. комп. схв. *Ljutostrah* — Mar. II, 117; п. *Lutobor*, *Lutogniew* — SSNO III/2, 300—301; ч. *L'utomil*, *L'utomysl* — Sv. 279 і п. *Bolelut* — SSNO III/1, 279; ч. *Zelilut* — Sv. 78): укр. патр. *Лютенко* (Р 229), *Лютинъ* (Р 211; ПК 349), *Luthowycz* (AGZ, 1447, XIV, 1857), *Luticz* (ОКЗР III, 399); пор. д.-р. *Лютъ* (Туп. 293), блр. патр. *Лютовичъ* (ПКГЭ II, 549), п. *Lut* (SSNO III/2, 297), хорв. *Liut* (Leks. 368), болг. *Лютъ* (Ил. 311).

Миль (пор. комп. д.-р. *Милонъ* — Туп. 307; рос. *Мило-*

слав — Вес. 199; серб. *Milivoj* — Mikl. 77; п. *Milowuj* — SSNO III/3, 516; ч. *Milhost* — Sv. 282 і схв. *Vojmil* — Mar. II, 85; ч. *Bolemil* — Sv. 259): укр. *Mil Proskurnicz* (ОКЗР I, 183), *Hawriło Mil* (ОКЗР I, 183), патр. *Миленко* (Р 175), *Milowicz* (ОКЗР II, 182); пор. блр. *Mil Radziew* (ПКГЭ I, 348), серб. *Mil* (Mikl. 76), ч. *Mil* (Sv. 43).

Миръ (пор. комп. д.-р. *Миронъ* — Туп. 307; укр. *Мирославъ* — ССМ I, 595; болг. *Миролюб* — Ил. 337 і д.-р. *Станимиръ* — Туп. 427; укр. *Ладомиръ* — Роз. 23): укр. *Миръ* (Р 288), патр. *Mirow* (МИГ II, 213), *Мировичъ* (АБМУ 107), *Миренко* (Р 45); пор. рос. *Миръ* Гамов (Вес. 199), п. *Mir* (SSNO III/3, 519), ч. *Mir* (Sv. 282), хорв. *Mir* (Leks. 436).

Радъ (пор. комп. укр. *Радиславъ* — Р 122; болг. *Ради-вой* — Ил. 416; серб. *Radosin* — Mikl. 93; хорв. *Radoboj* — Leks. 545 і п. *Bogurad* — SSNO IV/3, 415): укр. *Радъ* (УГр. XV, 37; Р 302), *Rad Suchobri*, *Rad Timkowicz* (ОКЗР I, 154, 183), *Rad Russanowicz*, *Rad Mikulicz*, *Rad Karpiowicz* (ОКЗР II, 26, 103), *Rad Peredowicz*, *Rad Hawriłowicz* (ОКЗР III, 147, 209), патр. *Radewicz* (ОКЗР II, 151), *Раденко* (Р 20), *Радич* (КЗС, 1602, II, 42), *Радовичъ* (АрхЮЗР, 1570, VI/1, 81); пор. болг. *Рад* (Ил. 415), серб. *Rad* (Mikl. 92), п. *Rad* (SSNO IV/3, 428), ч. *Rad* (Mikl. 92).

Ратъ (пор. комп. д.-р. *Ратиславъ* — Туп. 390; схв. *Ratimil* — Mar. I, 127; п. *Ratbor* — SSNO IV/3, 449; ч. *Ratmir* — Sv. 294 і укр. *Domogath* — AGZ, 1426, V, 42): укр. *Rat* (PdLw, 1406, II, 30); пор. п. *Rat* (SSNO IV/3, 448).

Славъ (пор. комп. болг. *Славозар* — Ил. 454; схв. *Slavogost* — Mar. I, 127; п. *Slawomir* — SSNO V/1, 113; ч. *Slavobor* — Sv. 299 і д.-р. *Жирославъ* — Туп. 206; рос. *Будиславъ* — Вес. 52): укр. *Zlav* (Чуч., XIV ст., 34), патр. *Slawicz* (AGZ, 1463, XIX, 1843), пор. болг. *Слав* (Ил. 454), серб. *Slav* (Mar. I, 145), ч. *Slav* (Sv. 299).

Станъ (пор. комп. укр. *Станиславъ* — АрхЮЗР I/1, 235; болг. *Станимир* — Ил. 463; укр. *Добростанъ* — в ойк. *Добростани* — АТП 838; болг. **Горостан* — в *прізви. Горостанов* — Ил. 139): укр. *Stan* (Чуч., XV ст., 34); *Станъ* *Бабиць* (ССМ, 1435, II, 380), *Стан* *Фальчевский* (АрхЮЗР, 1539, VII/1, 35), патр. *Stanicz* (ОКЗР II, 240), *Staniewicz* (ОКЗР I, 203), *Staniow* (ОКЗР II, 252); пор. болг. *Стан* (Ил. 463), серб., ч. *Stan* (Mikl. 102), п. *Stan* (SSNO V/1, 171).

Стой (пор. комп. болг. *Стоймир*, *Стойслав* — Ил. 466; п. *Stojgniew* — SSNO V/2, 210—211; п. *Domastoj* — *Twardostoj* — SSNO V/2, 209; ч. *Soběstoj* — Sv. 300): укр. патр. *Стоенко* (Р 319); пор. болг. *Стойо* (Ил. 466).

Страхъ (пор. комп. п. *Strachomir* — SSNO V/2, 217 і схв. *Lutostrach* — Mar. II 117): укр. *Страхъ* (АрхЮЗР, 1601,

1/4, 519), Антонъ *Страхъ* (Р 116), *Vasko Strach* (ЛБС 131); патр. *Strachowicz* (AGZ, 1457, XV, 65); пор. рос. *Страхъ* (Туп. 430), болг. *Страх* (Ил. 468), п. *Strach* (SSNO V/2, 216).

Судъ (пор. комп. д.-р. *Судиславъ* — Туп. 434; укр. *Судивой* — Гр. XIV, 35; ч. *Sudomir* — Sv. 87 і ч. *Bolesud, Slavosud* — Sv. 87); укр. патр. *Судьчъ* (Туп. 434), *Суденко*; пор. рос. патр. *Судовъ* (Туп. 822), п. *Sud* (SSNO V/2, 246), ч. *Sud* (Sv. 302).

Сулъ (пор. комп. п. *Suligad, Suliwuj* — SSNO V/2, 249—253; ч. *Sulislav* — Mikl. 105 і п. *Dobrosul, Radsul* — SSNO V/2, 254); укр. патр. *Суловъ* (Туп., 1677, 823); пор. рос. патр. *Суловъ* (Туп. 823), п. *Sul* (SSNO V/2, 253), ч. *Sul* (Sv. 302), болг. **Сул* (в прізв. *Сулев* — Ил. 470).

Хв(ф)аль (пор. комп. рос. *Хвалимир* — Вес. 337; п. *Chwalibog* — *Chwalislaw* — SSNO I/2, 348; ч. *Bohuchval* — Sv. 77); укр. *Chwal* (AGZ, 1436, XIII, 267), *Stecz Fal* (RZ 112), патр. *Chwalowicz* (ОКЗР III, 268), *Фалевичъ* (ССМ, 1429, II, 497), *Falowicz* (ОКЗР II, 25); пор. рос. *Фал* (Вес. 334), блр. *Fal* (ПКГЭ I, 268), серб. *Hval* (Mikl. 111), п. *Chwal* (SSNO I/2, 535), ч. *Chval* (Sv. 270).

У досліджуваних писемних пам'ятках найбільш численно представлені різні суфіксальні утворення від антропонімів наведеного типу скорочень. Суфіксальні відкомполитні антропоніми, як і наведені вище безсуфіксні, наводимо в межах окремих мікрогнізд за відповідним відкомполитним усіченням. Імена-комполити, які послужили основою для їх творення, наводимо тільки у випадках, якщо вони не були наведені в мікрогніздах безсуфіксних відкомполитних усічень.

Суфіксальні деривати. **Бал-** Укр. *Балай* (Р 177), *Баланъ* (ССМ, 1434, I, 84), *Балачъ* (ССМ, 1491, I, 84), *Балица* (ССМ, 1403, I, 84), *Балына* (АрхЮЗР, 1643, I/6, 778; Р 179), *Балота* (ССМ, 1418, I, 85), *Balko* (ОКЗР III, 143), *Balon* (AGZ, 1441, V, 88), *Balusz* (AGZ, 1489, XV, 1944), *Балота* Кожичъ (АрхЮЗР, 1547, VIII/4, 65), *Балушъ* Афанасевичъ (Туп., XVII, 65), *Pyas Bala* (ОКЗР III, 313), *Piotr Balasz* (ОКЗР III, 255), *Wan Balyak* (ОКЗР II, 116), *Еско Балека* (Р 62), *Яцько Баликъ* (АрхЮЗР, 1611, I/6, 398), *Иванъ Балко* (Туп., 1540, 95), *Павель Балыка* (ОКЗ III, 116), патр. *Балкевичъ* (ПК 376), *Balkow* (ОКЗР II, 252), *Balkowicz* (ОКЗР III, 143); пор. рос. *Ермак Балан* (Туп. 94), *Василей Балахша*, *Балач* Васильевъ (Туп. 94), *Семен Балаш* (Вес. 23), блр. *Артем Балаш* (Бір. 197), болг. *Балан*, *Балаш*, *Балко*, *Бало*, *Балуш*, *Балчо*, *Бальо* (Ил. 60—62), серб. *Balaja*, *Balica*, *Balša* (Mikl. 33), хорв. *Balez*, *Baleta*, *Baliko*, *Balko* (Leks. 20—22), п. *Balesz*, *Balica*, *Balich*, *Baluta* (SSNO I/1, 79—85), ч. *Balej* (Sv. 258).

Бел- (Пор. комп. болг. *Белизар*, *Белослав* — Ил. 70; хорв. *Beligoj* — Leks. 37); серб. *Belimir* — Mikl. 41); укр. *Bielas Marusicz* (ОКЗР I, 1), *Vylik Parasczicz* (ОКЗР I, 2), *Белко* Харанурич (ОВЗ 626), *Белько* Дебрыцкий (ОВЗ 628), *Белякъ* Гуриновичъ (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250), *Федоръ Белашко* (Р 326); пор. рос. *Беляй*, *Беляница* Александровичъ (Вес. 36—37); блр. *Миклай Белан*, *Ян Белик* (Бір. 198); болг. *Белешко*, *Белико*, *Белица*, *Белиш*, *Белко*, *Бело*, *Белой*, *Белуш*, *Беляй*, *Белян* (Ил. 69—71), хорв. *Belan*, *Belas*, *Beliga*, *Belik*, *Belko*, *Belos*, *Beloša*, *Belša* (Leks. 36), п. *Bielak*, *Bielec*, *Bielej*, *Bielica*, *Bielik*, *Bielusz*, *Belko* (SSNO I/1, 142—144), ч. *Bělek*, *Bělik* (Mikl. 41).

Бер- Укр. *Берило* (ЦДІА, 1453, 95), *Byerko* (ОКЗР III, 303), *Беричка* (ССМ, 1495, I, 94), *Берца* (Р 140), *Berilo Soczewka* (AGZ, 1440, XI, 1305), *Berilo Czoboth* (AGZ, 1456, XIV, MCD XV), *Marczin Bera* (ОКЗР II, 95), *Steczko Berilo* (ОКЗР III, 98), *Данилко Беричко* (ПК 401), *Stasz Beroczko* (ОКЗР II, 217), *Georgius Bercza* (АрхЮЗР, 1671, I/10, 307), патр. *Berkowicz* (ОКЗР III, 307), пор. рос. *Берен* Васильевич (Вес. 36), патр. *Беришов* — Вес. 37 (< *Берша*).¹⁶ блр. *Віерук* (ПКГЭ II, 30), *Вірыало* (ПКГЭ I, 395), болг. *Берко*, *Беро*, *Берон*, *Берчо*, *Берьо* (Ил. 73), серб. *Beroje*, *Berilo*, *Beriko*, *Berko*, *Beros* (Mikl. 34), хорв. *Berak*, *Beran*, *Berk*, *Beres*, *Berek*, *Berij*, *Berša*, *Beršik*, *Beruta* (Leks. 41—43), *Beranek*, *Beryto* (SSNO I/1, 122—127), ч. *Beran*, *Berka*, *Beris* (Mikl. 34), *Beran*, п. *Berka*, *Berun'* (Sv. 258).

Бог- Укр. *Bogsza* (AGZ, 1440, XIX, 161), *Bogysz* (AGZ, 431, XII, 1144), *Bogszyk* (AGZ, 1416, V, 10), *Piotr Boguta* (ОКЗР II, 186), *Игнагъ Богутъ* (Р 133); пор. д.-р. *Богша* (Туп. 113), болг. *Бого*, *Богой* (Ил. 79), серб. *Bogoj*, *Bogeta*, *Bogut*, *Bogic'*, *Bogiša* (Mikl. 35), п. *Bogota*, *Bogsza*, *Bogszyca*, *Bogszyk*, *Boguchna*, *Boguta* (SSNO I/2, 191—205), ч. *Bohuch*, *Boheš* (Sv. 259), *Bohut*, *Bohuta* (Mikl. 35).

Бож- Укр. *Божко* (АрхЮЗР, 1692, III/2, 256), *Boszko* (МІГ, I, 204), *Божко* Боровий (Р 290), *Нгус Воџак* (МІГ, I, 175), *Тутко Voska* (ОКЗР II, 106), *Дацько Божко* (Р 274), *Максимко Бошко* (ПК 373), *Иванъ Божокъ* (ПК 228), *Фадѣйко Божушка* (ПК 358), *Ihnath Boszczenia* (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 477), патр. *Божановъ* — АрхЮЗР, 1581, III/4, 671 (< *Божанъ*), *Божкевичъ* (АрхЮЗР, 1633, I/10, 544); пор. рос. *Варламъ Божко* (Туп. 113), болг. *Божан*, *Божикъ*, *Божил*, *Божичко*, *Божко*, *Божо* (Ил. 80—81), серб. *Božoje*, *Božilo*, *Božen*, *Božica* (Mikl. 35), хорв. *Vožak*, *Vožan*, *Vožek*, *Vožich*,

¹⁶ Реконструкції вихідних форм патронімів наводимо лише у випадках, якщо ці вихідні форми не засвідчені в ролі імені чи імені-прізвиська.

Vožjak, Vožo (Leks. 65—66), п. Vožej, Vožek, Vožko, Vožen, Vožusz, Vožyk (SSNO I/2, 238), ч. Vožej, Vožek, Vožata, Vožek, Vožik, Vožech (Mikl. 35).

Бой-. Укр. Semen *Bojko* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 511), Фетка *Бойко* (ПК 399), Данилко *Бойко* (Р 142), патр. *Бойченко* (Туп. 1654, 538), пор. рос. *Бойшикъ* (Туп. 113), патр. *Бойков* (Вес. 43), *Бояшев* — Вес. 48 (< *Бояшъ*), блр. *Bojko* Krokowicz (ПКГЭ II, 30), болг. *Бойо*, *Бойко* (Ил. 82), серб. *Воја*, *Војан*, *Војко*, *Војас*, *Војса* (Mikl. 36), п. *Војан*, *Војанк*, *Војса* (SSNO I/2, 206—207), ч. *Војан*, *Војата*, *Војек*, *Војиша* (Mikl. 36).

Бол-. (Пор. комп. д.-р. *Болеславъ* — Туп. 114; ч. *Bolemil* — Sv. — 259; п. *Bolebor*, *Bolelut* — SSNO I/2, 208—210): укр. *Больша* Яцко (АрхЮЗР, 1601, VIII/4, 219); пор. рос. *Болах*, *Болаш*, *Болх* (Вес. 43—45), патр. *Болаков*, *Болакинъ* (Вес. 43), *Болков* — Туп. 539 (< *Болко*), *Болкошынъ* — Туп. 539 (< *Болкоша*), *Болкуновъ* — Туп. 539 (< *Болкунъ*), блр. *Volko* Poliubis (ПКГЭ I, 378, 381), *Volcz* Wortkowicz (ПКГЭ I, 426), *Volkus* Marczinowicz (ПКГЭ I, 142), болг. *Боло*, *Болчо*, *Болян* (Ил. 82—83), хорв. *Volc*, *Bolek*, *Volša* (Leks. 58), п. *Bolech*, *Bolek*, *Volko*, *Volk*, *Bolesz*, *Bolij*, *Bolik*, *Bolsza* (SSNO I/2, 208—213), ч. *Bolech*, *Boleп* (Sv. 259), *Bolek*, *Bolik*, *Bolich* (Mikl. 37).

Бор-. Укр. *Боранка* (ПК 353), *Борейко* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 88; Туп., 1596, 115), *Воруауко* (МИГ I, 280), *Воратун* (ОКЗР II, 175), *Borisz* (ОКЗР III, 125, 391), *Borutha* (АрхЮЗР, 1587, I/10, 430; ОКЗР I, 13); *Borsz* (ОКЗР III, 311), *Ворупня* (ОКЗР I, 239), *Boruch* (АрхЮЗР, 1680, VI/1, 131), *Воруџо* (AGZ, 1414, XVI, 3226), *Borycha* (AGZ, 1500, XVII, 428), *Borsz* Kusewicz (ОКЗР I, 63), *Iwan Borai* (ОКЗР I, 190), *Якимъ Боракъ* (Р, 266), *Степка Боран* (ПК 395), *Dmitr Borey* (МИГ I, 348), *Марко Борейко* (АрхЮЗР, 1572, VI/1, 94), *Ивашко Борон* (ПК 399), *Григорій Борко* (АрхЮЗР, 1572, VIII/3, 266), *Кондрать Борша* (Р 190), *Юрій Борч* (ЦДІА, 1578, 336), *Андрей Борута* (Р 64), патр. *Воратун* — ОКЗР II, 175 (< *Бората*), *Борейков* (Р 248), *Boryszyn* — МИГ I, 338 (< *Бориша* чи *Боришъ*), *Борикинъ* — Туп., 1562, 540 (< *Борика*), *Бориленко* (Р 109), *Вогkow* (МИГ II, 28), *Бороненко* — ПК 261 (< *Боронъ*), *Борошенко* — Р 228 (< *Борошъ*), *Борченко* (Р 316); пор. рос. *Максимъ Борецъ* (АЮБДР II, 817), *Остафій Борейко*, *Федоръ Борейша* (Туп. 115), блр. *Boruta* (ПКГЭ I, 430), *Гаврило Борышко* (Бір. 199), патр. *Borkowicz* (ПКГЭ II, 102), болг. *Борик*, *Борил*, *Борян* (Ил. 84), схв. *Boriŕo*, *Borko*, *Boruj* (R III, 552—557), хорв. *Borak*, *Boran*, *Boras*, *Borosko*, *Borek*, *Boriša*, *Borjan*, *Borka*, *Boroje*, *Borota* (Leks. 60—61), п. *Boryŕo*, *Borek*, *Borko*, *Boruta* (SSNO I/2, 218—225).

Бран-. Укр. *Braniec* (МИГ I, 215), *Stefan Branei* (АрхЮЗР,

1611, I/10, 558); пор. блр. *Григорій Бранецъ* (Туп. 120), хорв. *Braniš* (Leks. 68), серб. *Branoje*, *Branilo*, *Braniko*, *Branko*, *Branoš* (Mikl. 38), п. *Branisz*, *Branko* (SSNO I/2, 243), ч. *Bran* (Sv. 259).

Брат-. Укр. *Bralha* (Чуч., XV ст., 34), *Bratan* (ОКЗР I, 9), *Братина* (Р 168), *Bratysz* (AGZ, 1453, XIV, 2756), *Братина* (ССМ, 1388, I, 119), *Братко* (ССМ, 1430, I, 121), *Bratko* Lewkow (AGZ, 1401, XV, 1567), *Bratko* Jarossow (ОКЗР I, 44), *Bratko* Ogmiankow (ЛБС 216), *Bratko* Diniszowicz (ОКЗР III, 223), *Братчина* Куватовський (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 195), *Василь Браташъ* (Р 271), *Мисько Братына* (Р 61), *Елфимка Братинко* (ПК 353), *Иванъ Братикъ* (Р 163), *Kupasz Brathczina* (ЛБС 271); патр. *Браташовъ* — Р 149 (< *Браташъ*), *Братаевичъ* — ССМ, 1419, I, 118 (< *Братай*), *Братиловичъ* — ССМ, 1411, I, 94 (< *Братило*), *Братищенко* — Р 137 (< *Братишъ*), *Brathkowicz* (АрхЮЗР, 1545, VI/1, 26), *Братущенко* — Р 88 (< *Братушъ*), *Бранченко* (Р 93, 145); пор. рос. патр. *Братищев* — АЮБДР II, 659 (< *Братище*), болг. *Братай*, *Братан*, *Братил*, *Братко*, *Братун*, *Братуш*, *Братян* (Ил. 87—88); схв. *Brateš*, *Bratañ*, *Bratca*, *Bratilo*, *Bratko*, *Bratoš*, *Bratuj*, *Bratuš* (R. II, 598—610), п. *Bratak*, *Bratek*, *Bratko*, *Brathena* (SSNO I/2, 243), ч. *Bratroš* (Sv. 259).

Брод-. Укр. *Broda* (ЛК 73), *Brodko* (ЛСХ 161; АрхЮЗР, 1565, VII/1, 161), *Iwan Broda* (ОКЗР III, 11), *Michailo Brodka* (ОКЗР I, 22), *Ілко Brodak* (МИГ I, 159), *Andreyko Brodko* (ОКЗР III, 371); пор. хорв. *Brodaš*, *Brodek*, *Brodič* (Leks. 67), п. *Brodek*, *Brodko*, *Brodka* (SSNO I/2, 248).

Брон-. Укр. *Iwan Bronia* (МИГ I, 276), *Матвѣй Бронка* (Р 190), *Васько Бронинко* (Р 56), патр. *Броневищъ* (Туп., 1552, 545); пор. блр. *Бронка* Ескович (Туп. 121), хорв. *Bronec*, *Bronič* (Leks. 75), п. *Brona*, *Bronek*, *Bronko*, *Bronk*, *Bronuta* (SSNO I/2, 250—255).

Буд-. Укр. *Буда* (АБМУ 69), *Budilo* (ОКЗР III, 86), *Budin* (ОКЗР III, 81), *Budko* (ОКЗР I, 302), *Боуда* Столникъ (ССМ, 1448, I, 127), *Павло Буда* (АКПГУ 68), *Иванъ Будакъ* (Р 246), *Нгуско Budko* (МИГ II, 7), *Богданъ Будко* (ОВЗ 626), *Kalin Budok* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 511); патр. *Будиловъ* (ПК 248), *Budkowicz* (AGZ, 1443, XIII, 1999); пор. рос. *Будай* Иванович, *Будыха* Микулишич (Вес. 52), *Будило* Федоровъ (Туп. 123), блр. *Budak* (ПКГЭ II, 31), *Будко*, *Миколай Будило* (Бір. 200), болг. *Будко*, *Будо*, *Будил* (Ил. 91), схв. *Budak*, *Budan*, *Budilo*, *Budiša*, *Budoje*, *Budulo* (R III, 707—713), хорв. *Budaj*, *Budek*, *Budeša*, *Budij* (Leks. 78—79), п. *Buda*, *Budak*, *Budek*, *Budko* (SSNO I/2, 272), ч. *Bud'ak* (Sv. 108), *Budek*, *Budik*, *Budiš* (Sv. 260).

Буй-. Укр. Вуйак (AGZ, 1478, XVII, 1506), Вуйаї (AGZ, 1491, XIX, 2231), Вуйпо (AGZ, 1442, XIV, 475), Вууан (ОКЗР III, 75), Naumiecz Вууан (ОКЗР III, 77), Иванъ Буйко (Туп., 1661, 124), Яцько Буякъ (Р 214), патр. Буйковъ, Буяченко (Р 47, 239), Буяковичъ (КЗС, 1606, II, 214), Буйшинъ — Р 179 (< Буйша), Вууцун — АрхЮЗР, 1616, VII/1, 292 (< Буйка); пор. рос. Буянъ Жохов (АЮБДР III, 235), патр. Буянов (Туп. 551), блр. патр. Вуйkowicz (ПКГЭ I, 46), болг. Буйко (Ил. 92), хорв. Вуйак, Вуйан, Вуйко, Вуйас (Leks. 80), п. Вуйаї (SSNO I/2, 278), ч. Вуйан (Sv. 260).

Верх(ш)-. (Пор. комп. п. Wırchoslaw — SSNO VI/1, 120; ч. Vrchoslav — Sv. 310): укр. Werchoń Sobech (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 512), Романъ Вершило, Тишко Вершута (Р 94, 124), Андрей Верхунъ (Туп., 1631, 140), Панка Вершанка (Туп., 1654, 140); пор. рос. Верх Данилов (АЮБДР II, 512), Вершина Дементьевъ (Вес. 66), Верхвйко Строй, Петрушка Верхота (Туп. 140), патр. Верховкинъ — Туп. 558 (< Верховка), п. Wırzchoń, Wırzchosz, Wırzchota, Wırzchuta (Mal. 77), ч. Vrchota, Vršek (Sv. 310).

Вел-. (Пор. комп. Велеслав — Ил. 105; хорв. Velemir — Leks. 708; п. Wielebog, Wielisław — SSNO VI/1, 57—59; ч. Velislav — Sv. 308): укр. Welisch (PdLw, 1417, III, 42), Welusch (PdLw, 1414, II, 134), Charko Wielik (МИГ, I, 175), Грицько Велія (Р 141); пор. болг. Веле, Велешко, Велик, Велко, Велун, Вельо, Веляк, Велян (Ил. 105—106), хорв. Veles, Velićko, Velić, Velk, Velo (Leks. 709), п. Wielk, Wieloń, Wielec, Wieluń, Wielek, Wielko (SSNO VI/1, 57—63), ч. Velek, Velik, Velim (Sv. 308).

Ви(ы)ш-. (Пор. комп. д.-р. Вышеславъ — Туп. 156; схв. Višeslav — Mar. II 125; ч. Vyšehněv — Sv. 75): укр. Visata (Чуч., XIV ст., 32), Vysko (AGZ, 1444, XII, 1267), Куземка Вишка (ПК 351), Федоръ Вышенъка (АрхЮЗР, 1626, VI/1, 463); пор. д.-р. Вышата, Вышко (Туп. 156), рос. Виша Григорьевич (Вес. 69), блр. Вишота Залъскій (Туп. 156), болг. Вишанъ, Вишко, Вишо (Ил. 112), хорв. Višak, Višek (Leks. 718), п. Wyszota, Wyszach, Wyszak, Wyszek, Wyszko (SSNO VI/2, 233—241), ч. Vyšek (Sv. 310), Vyšen (Mikl. 48).

Вой-. Укр. Woisza (МИГ I, 118), Woyschik (AGZ, 1448, II, 74), Woyschath (AGZ, 1472, IX, 16), Воица Сербинъ (Туп., 1672, 146), патр. Вояхевичъ — АрхЮЗР, 1690, I/5, 296 (< Вояхъ), Войковичъ — АрхЮЗР, 1622, I/5, 517 (< Войко), Войченко (ПК 326), Воиловичъ — Гр. XIV, 82 (< Воило); пор. рос. Войка (Туп. 145), блр. Якуб Войшко (Бір. 203), болг. Войко (Ил. 115), п. Wojak, Wojasz, Wojech, Wojek, Wojk, Wojka, Woiko, Wojsz, Wojszyk, Wojuta (Mal. 78), ч. Wojak, Wojan (Sv. 309).

Вол-. (Пор. комп. схв. Volislav — Mar. II, 140; п. Wolebog, Wol(e)mir — SSNO VI/2, 187—191, ч. Volimir — Sv. 309): укр. Wolko (ОКЗР III, 227), Wolasko (ЛРС 339), Волючко (Р 72), Pasko Woluczko (ОКЗР II, 30); пор. рос. Волех (Вес. 70), блр. Андрей Волянъ (Туп. 150), болг. Вольо, Волян (Ил. 115), хорв. Volan, Volajak (Leks. 724), п. Wolasz, Wolej, Wolica, Wolisz, Wolka (SSNO VI/2, 186—191), ч. Volan, Volen (Sv. 309), Volik, Voliš (Mikl. 46).

Волод-. (Пор. комп. Володимиръ; серб. Vladislav — Mikl. 43, п. Włodzimir, Włodzisław — Mal. 77); укр. Володко (ССМ, 1458, I, 191), Володко Перегоновичъ (ОЧЗ 88), Володко Пинчук, Володко Донецъ (Р 58, 219), Фесько Володко (Р 223), патр. Володковичъ (ССМ I, 191), Володченко (Р 127); пор. д.-р. Володьша (Туп. 148), рос. Володька (АЮБДР III, 165), болг. Владай, Владан, Владе, Влади, Владей, Владо, Владун, Владьо (Ил. 113), серб. Vladoje, Vladun, Vlade, Vladeta, Vladho (Mikl. 43), п. Włodo, Włodaj, Włodak, Włodek, Włodko, Włodk, Wołodko (SSNO VI/1, 137—142), ч. Vladota, Vladik (Mikl. 43).

Вяч-. Укр. патр. Вячковичъ (АрхЮЗР, 1407, VIII/4, 2; ССМ, 1458, I, 235); пор. д.-р. Вячко (Туп. 157), блр. Wiczko Juszkow (ПКГЭ, I, 174), хорв. Vicko (Mikl. 712), п. Więcak, Więcek, Więcel, Wieck, Więcko, Więcon, Więcosz, Więcyk (Mal. 77), ч. Vicak, Vican, Vice (Sv. 308).

Гал-. Укр. Гала (ПК 375), Halan (ОКЗР III, 139, 225), Галата (ПК 261), Halec (AGZ, 1460, XIII, 4467), Galek (AGZ, 1490, XIX, 2160); Halik (RZ, 1578, 58), Hałka (AGZ, 1466, XV, 3385), Галко (АСО, 1549, 206), Halon (RZ, 1574, 48), Галуга (АрхЮЗР, 1665, I/1, 460), Haluszka (МИГ I, 200), Halsz (AGZ, 1460, XIII, 4481), Halko Filow (RZ, 1605, 109), Halko Semeliszyn (RZ, 1638, 155), Halo Hrynczak (RZ, 1509, 175), Galyk Lorencz (AGZ, 1472, XVII, 910), Галан Стенка (ПК 160), Антонъ Галанка (Р 222), Андрый Галашъ (Р 231), Петро Галка (Р 81), Сенько Галька (ЦДІА, 1464, 115), Iwan Halko (МИГ I, 339), Мишко Галика (КЗС, 1603, II, 115), Дениско Галика (КЗС, 1591, I, 145), Fedko Haliszanka (МИГ I, 235), Andrei Galuga (МИГ II, 91), Nicolaus Halsch (AGZ, 1466, XIII, 6204), Роман Галченя (АрхЮЗР, 1626, VI/1, 463), патр. Галъенко — Р 110 (< Галъй), Галчинъ (Р 273), Галченко (Р 230), Halapow (ОКЗР III, 139), Halianowicz (ОКЗР III, 174), Halkow (МИГ II, 259), Halkowicz (МИГ I, 195), Halaszowicz — ОКЗР II, 151 (< Галашъ), Haliszyn — МИГ I, 252 (< Галиша), Галшевичъ — АрхЮЗР, 1539, I/6, 524 (< Галиша або Галишъ), Галешовъ — ССМ, 1499, I, 237 (< Галешъ); пор. д.-р. Галюта (Туп. 157—158), рос. Галашъ, Галаня Дементьевъ, Галахъ Бычков, Никита Галуї (Вес. 77), Ивашко Галица (Туп. 158), блр. Galik Ignatowicz (ПКГЭ II, 417), Galisz Naumowicz (ПКГЭ

II, 497), болг. *Галко, Гало, Галуш, Галчо, Гальо, Галян* (Ил. 125), серб. *Galia* (Mikl. 49), п. *Gala, Galata, Galik, Galon, Gaiko, Galusz* (SSNO II/1, 75—78), ч. *Halas* (Sv. 265).

Гне(ъ)в-. (Пор. комп. п. *Gniewomir* — SSNO II/1, 135—136; ч. *Hněvomir* — Mikl. 51 та п. *Ostrognew* — SSNO II/1, 135—136; ч. *Lutohněv, Stojhněv* — Sv. 75): укр. *Гневоишъ* (АрхЮЗР, 1501, VIII/4, 172), *Гнѣвои* (ЦДІА, 1393, 38), *Гневко* (AGZ, 1455, XIV, 3430), *Гнiewosz* (ЛЛС 358; ОЖЗ 151), *Гнѣваишъ* Лидуховскій (АрхЮЗР, 1552, VII/2, 23), *Гнѣвоишъ* Колусовскій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218), *Гневоишъ* Олексовскій (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 200), *Гневоишъ* Дмитріевичъ (АрхЮЗР, 1570, VII/1, 231), *Гневоишъ* Костюшковичъ (АрхЮЗР, 1597, I/6, 144), *Гневоишъ* Гулевичъ (КЗС, 1603, II, 330), *Гнѣвоишъ* Ворона (Туп., 1552, 163), *Селивонъ Гневаишъ* (ОЧЗ 596), *Артемъ Гнѣвоишъ* (АБМУ 57), патр. *Гнѣвоишевичъ* (АрхЮЗР, 1551, VIII/4, 70); *Гнѣвоишовичъ* (АрхЮЗР, 1551, VIII/4, 74), *Гнѣвоишовъ* — ПК 327 (< *Гнѣвоишъ*), *Гнѣвишечко* — Р 156 (< *Гневша*); пор. рос. *Гневаишъ, Гневаишъ* Ивановъ (Туп. 164), блр. *Гнѣваишъ* Гринковичъ (Туп. 163), п. *Gniewosz, Gniewak, Gniewan, Gniewko, Gniewota, Gniewusz* (SSNO, II/1, 137—138), серб. *Gněvota* (Mikl. 51), ч. *Gnevša* (Sv. 267), *Gněvoň, Gněvek, Gněvisa* (Mikl. 51).

Год-. Укр. *Годунъ* (АрхЮЗР, 1589, I/1, 211), *Годута* (ОВЗ 605), *Грицько Годунъ* (Туп., 1585, 165), *Остапъ Годунъ* (Р 271), патр. *Годуненко* (Р 216), *Годуновичъ* (АрхЮЗР, 1587, VI/1, 189); пор. рос. *Годун* Зернов (Вес. 81), патр. *Годунов* — АЮБДР II, 124 (< *Годинъ*), блр. *Иванъ Годунъ* (Туп., 1690), болг. *Годан, Годун, Годъо* (Ил. 136), серб. *Goden, Godeč* (Mikl. 51), хорв. *Godec, Godeša* (Leks. 183) // *Hodej, Hodek, Hodja, Hodko, Hodoš* (Leks. 227), п. *Godak, Godasz, Godek, Godko, Godusza* (SSNO II/1, 143—146), ч. *Hodek, Hodik, Hodan* (Sv. 267), *Hoděj, Hodun* (Mikl. 51).

Гой-. Укр. *Goya* (AGZ, 1437, XII, 138), *Michal Hojša* (RZ, 1608, 119), *Hojszak Kopsza* (ОКЗР II, 279), *Stec Hojko* (МІГ I, 288), патр. *Гойцевичъ* — ССМ, 1492, I, 247 (< *Гоица*), *Гойченко* — Р 322, 331 (< *Гойко*), пор. блр. *Гоуп Iwanowicz, Hoien Kurzewicz*, патр. *Goikowicz* (ПКГЭ II, 129, 153, 468), болг. *Гойко, Гойо, Гойчо* (Ил. 136), серб. *Gojen, Gojak, Gojko, Gojiša* (Mikl. 52), хорв. *Goja, Gojan, Gojec* (Leks. 179—180), п. *Goja, Gojan* (SSNO II/1, 149) // *Hojak, Hojk, Hojn* (SSNO II/2, 306), ч. *Gojek* (Mikl. 52).

Гол-. Укр. *Golia* (RZ, 1597, 77), *Holan* (AGZ, 1439, XI, 1240), *Holas* (AGZ, 1487, XVI, 1835), *Holisz* (ОКЗР II, 118), *Holko* (ОКЗР III, 2), *Голочко* (АрхЮЗР, 1597, III/1, 88), *Голошка* (ПК 275), *Holuch* (Чуч., XV ст., 53), *Голишка* Бабнів (МІГ I, 219), *Гошко* Зальскій (Гр. XIV, 44), *Ihnath Golan* (Арх-

ЮЗР, 1651, VI/1, 577), *Nicolai Golanka* (AGZ, 1442, XI, 1448), *Юрій Голяшко* (ЦДІА, 1544, 244), *Тымко Голина* (Р 115), *Андрѣй Голикъ* (Р 264), *Герасимъ Голочко* (Р 9), *Фесько Голошка* (Р 276), *Грицько Гольшка* (Р 24), *Nicolai Holoch* (AS 1453, I, 135), *Iaczko Holcza* (ОКЗР III, 223), патр. *Holanowicz* (AGZ, 1417, XVI, 1417), *Golankowicz* (ОКЗР II, 177), *Holaszewycz* (AGZ, 1480, XVIII, 1316), *Голашенко* (Р 310), *Holaschcowicz* — AGZ, 1443, XI, 1769 (< *Голашко*), *Голченко* (Р 27), *Голѣнко* — Р 311 (< *Голѣй*); пор. рос. *Голен, Голец, Голик, Голица* (Вес. 81—82), патр. *Голятин* — АЮБДР II, 786 (< *Голята*), болг. *Голуш, Гъло* (Ил. 137, 147), схв. *Goloje, Holeta* (R X, 260, 648), хорв. *Golek, Golian, Golich* (Leks. 180—181), п. *Golan, Golasz, Golec, Golek, Golech, Golesz, Goiko, Golusz, Cotysz* (SSNO II/1, 146—162), ч. *Holata, Holech, Holec, Holaš, Holeš, Holiš*, (Mikl. 52).

Гор-. (Пор. комп. д.-р. *Гориславъ* — Черн. 33; рос. *Горимиръ* — Суп. 35; блр. *Горевой* — Бир. 207): укр. *Goray* (AGZ, 1404, XIII, 3051), *Gorias* (ОКЗР I, 11), *Goracz* (AGZ, 1479, XIX, 187), *Horyaczko* (ОКЗР III, 121), *Гораишъ* (Туп. 1661, 172), *Горейко* (АрхЮЗР, 1598, VIII/4, 169), *Horina* (AGZ, 1473, XVII, 1008), *Gorka* (ОКЗР III, 29), *Horko* (ОКЗР III, 225), *Horon* (ЛСХ 146), *Horoczko* (ЛРС 323), *Horosko* (ОКЗР I, 204), *Horun* (AGZ, 1439, XI, 1202), *Horuncz* (ЛСХ 137), *Horusko* (ЛСХ 141), *Horusz* (AGZ, 1466, XV, 288), *Гора* Дерличинъ (ОВЗ 606), *Гораин* Березецких (ОКЗ 24), *Tereszko Horaczka* (ОЖЗ 149), *Демянъ Горячко* (Р 133), *Hrinecz Horacznia* (ЛСХ 137), *Iwan Horaczko* (ОКЗР I, 31), *Andrey Gorka* (АрхЮЗР, 1541, I/10, 425), *Wasko Horon* (ОКЗР II, 94), *Iwan Horosko* (ОКЗР III, 209), *Stanislaw Horun* (ОКЗР I, 200), *Иванъ Горочко* (Р 268), *Iwan Horilko* (ЛСХ 142), *Гедонъ Горѣйко* (АрхЮЗР, 1563, VIII/1, 169); патр. *Horelkowicz* (ЛБС 254), *Horeczkow* (МІГ II, 257), *Horeszin* — ОКЗР I, 22 (< *Гореша*), *Gorkowicz* (МІГ I, 173), *Горуненко* (Р 245), *Горченко* — Р 249 (< *Горчъ*), *Horcowicz* (ОКЗР I, 91), *Горѣйков* (ПК 368); пор. д.-р. *Горѣнъ* (Туп. 172), рос. *Горѣй, Герасим Горяиш* (Вес. 86), блр. *Gorai, Horko* Назычус (ПКГЭ II, 41, 418), болг. *Горан, Горанчо* (Ил. 138), серб. *Goroje, Gorun, Gorjan, Goreta* (Mikl. 52), п. *Goraj, Goran, Gorasz, Gorek, Gorko* (SSNO II/1, 163—167), *Horsz, Horusz* (SSNO II/2, 311—312), ч. *Hora, Horak* (Sv. 267).

Горол-. (Пор. комп. схв. *Gradislav* — Мар. II, 102—103; п. *Hradyslaw* — SSNO II/2, 205): укр. *Pasko Horodko* (ЛРС 321); пор. рос. патр. *Городчиков* — Вес. 85 (< *Городчикъ*), болг. *Градой, Градьо* (Ил. 140), п. *Gradek, Gradko, Gradusz, Gtodko* (SSNO II/2, 194; 204—206).

Гост-. (Пор. комп. схв. *Gostimir* — Мар. II, 110; п. *Gosti-*

mił — SSNO II/1, 174; ч. Hostirad, Hostislav — Sv. 267): укр. Hosta (ОЛЗ 176), *Гостило* (ССМ, 1455, I, 257; Туп. 173), *Гостилъ* (ССМ, 1455, I, 257), Hostko (ОКЗР III, 218), *Гостило* Иванович (АКЖМУ 31), патр. Hostalowicz (< *Гостало*) — ОКЗР II, 39, Hostilowicz (ОКЗР I, 199); пор. д.-р. *Гостел* (ГВНП 99), *Гостила* (ГВНП 127), *Гостило* (Туп. 173), *Гостята* (Черн. 31), рос. *Гостюня* Никитин (Вес. 86), блр. *Гостило* (Бір. 208); болг. *Гостьо*, *Гостил* (Ил. 139), хорв. Gosta, Gostiša (Leks. 197) // Hostej (Leks. 232), п. Gostach, Gostan, Gostasz, Gostek, Gostko, Gostuj (SSNO II/1, 174), серб. Gostilo, Gostiša (Mikl. 53), ч. Hostaš (Sv. 267), Hostěj, Hosteň, Hostoň, Hostafa, Hostak, Hostša (Mikl. 53).

Гром-. Укр. Gromko (PdLw, 1404, IV, 1134), *Громыка* (Туп., 1650, 176), Nicola *Groman* (ОКЗР I, 6), Григорей *Громика* (Р 107), Мартынь *Громыка* (Туп. 163, 176), патр. *Громановичъ* (ОКЗ 105), *Громашенко* — ПК 116 (< *Громашъ*), *Громаченко* — Р 117 (< *Громачъ*), *Громченко* (Р 219); пор. рос. Левонъ *Громко* (Туп. 176), блр. Юрей *Громыка* (Бір. 208), болг. *Громко* (Ил. 142), хорв. Hromek, Hromik, Hromiš (Leks. 235), п. Gromek, Gromko, Gromiec, Gromisz (SSNO II/2, 207).

Гуд-. Укр. Hudyа (AGZ, 1482, XVII, 1804), Hudka (AGZ, 486, XV, 1870), Иванъ *Гуда* (Р 190), Андрюшка *Гудко* (ПК 308), Stecko *Hudyk* (МИГ I, 265), патр. Hudkow (ОКЗР III, 161), Hudkowicz (ОКЗР III, 42); пор. рос. патр. *Гудяковъ* — Туп. 583 (< *Гудякъ*), *Гудков* (Вес. 91), блр. Алисей *Гудко* (Бір. 209), патр. *Гудыковичъ* — Туп. 583 (< *Гудыкъ*), болг. *Гудак*, *Гудан*, *Гудул*, *Гудьо* (Ил. 144), хорв. Hudaj, Hudak, Hudij, Hudik, Hudan, Hudec, Hudek (Leks. 237), п. Huda, Hudyja, Hudek, Hudko (SSNO II/2, 321), ч. Huda, Hudě, Huděc (Sv. 268).

Дал-. Dalej (ОКЗР III, 33), Dalko (RZ, 1603, 177), Dalysz (ЛБС 272), Hryč *Dalko*, Fedor *Dalko* (RZ, 1608, 122, 123), патр. Dalkowicz (ОКЗР I, 134); пор. болг. *Дале*, *Далей*, *Дало* (Ил. 154—155), п. Dalec, Dalech, Dalej, Dalko, Dalik, Dalusz, Dałuj (SSNO I/3, 452—453), ч. Dalek, Daleš (Sv. 262), Dalata, Dalicha (Mikl. 56).

Дар-. (Пор. комп. болг. *Дарославъ* — Мор. 68 та серб. Vožidar — Mikl. 36; п. Vož(y)dar — SSNO I/2, 240): укр. *Дарый* Чигоривской (Р 164), пор. рос. *Дарюк* Ивашков (Вес. 92), болг. *Дарел*, *Дарен*, *Даритко*, *Дарко* (Ил. 157), п. Daronia (SSNO I/3, 459), ч. Daruše (Sv. 262), Daren (Mikl. 56).

Доб-. (Пор. комп. укр. *Добеславъ* — ССМ I, 304; п. Dobiegniew, Dobielut, Dobiemir — SSNO I/3, 479—481; ч. Dobeslav — Sv. 263): укр. Dobco (AGZ, 1450, XIV, DCCCLXXX), *Dobk* Zaleszky (AGZ, 1439, XII, 4217), *Добишъ* (Туп., 1633, 184), Терешко *Добиш* (АКПГУ 13), Яс *Dobko* (МИГ I, 287), Мартинъ *Добишъ* (Р 4), патр. Dobkowycz (AGZ, 1445, XIV,

1291); пор. рос. *Добишка* Дуловъ (Туп., 1681, 184); блр. *Добыш* Салышов (Бір. 210), *Dobko* Wylietowicz (ПКГЭ I, 395), п. Dobak, Dobek, Dobko, Dobk, Dobiec, Dobiesz (SSNO I/3, 477—483), ч. Doba, Dobeš (Sv. 263), Dobeň (Mikl. 57).

Добр-. Укр. Dobran (AGZ, 1443, XIII, 1915), Dobras (ОКЗР I, 9), Добрикъ (ПК 261), Dobrilco (AGZ, 1445, XII, 1503), Добрынко (ПК 268), Dobrotko (AGZ, 1435, XI, 790), Dobrocha (AGZ, 1436, XIII, 34), Dobrochna (AGZ, 1442, XIII, 1894), Dobrucha (AGZ, 1497, XV, 2557), *Добрыло* Зубаръ (ОЧЗ 592), *Добрыша* Мисюровичъ (Туп., 1464, 702; ПК 287), Dobronowicz (AGZ, 1485, I, 1162), Dobraszowicz — МИГ II, 28 (< *Добрашъ*), Dobriszewicz — ОКЗР I, 99 (< *Добрышъ*); пор. д.-р. *Добрыло*, *Добрыня* (Туп. 184—185), рос. *Добрыня*, *Добрынка* Андреевъ (Туп. 185), *Добрыша* Яковлев (Вес. 87), блр. *Добрыня* Петрович (Бір. 210), *Dobruł* Jankowicz (ПКГЭ I, 350), Mathisz *Dobriło* (ПКГЭ II, 340), болг. *Добран*, *Добрен*, *Доброй*, *Добрик*, *Добрил* (Ил. 174—175), схв. Dobran, Dobraš, Dobrik, Dobril, Dobriša, Dobrko, Dobroje, Dobros, Dobruj, Dobruško (R VII, 510—539), п. Dobrak, Dobrasz, Dobrko, Dobroch, Dobroj, Dobron, Dobrota, Dobrucha, Dobrusz, Dobryko (SSNO I/3, 485—494), ч. Dobrach, Dobroň, Dobruš (Sv. 263), Dobran, Dobroň, Dobrota (Mikl. 58).

Дом-. Укр. Domaj (ОКЗР II, 83), *Домко* (АКПГУ 32), Domach (Чуч., XV ст., 33), *Domak* Chwedorowicz (ОКЗР II, 131), Иосифъ *Домыка* (Р 12), патр. Domkowicz (АрхЮЗР, 1581, II/1, 59); пор. д.-р. *Домахъ* (ГВНП 330), рос. *Домец* (Туп. 188), блр. *Domiey* Daniłowicz (ПКГЭ II, 150, 153), *Domas* Pawłowicz (ПКГЭ I, 158), болг. *Домко*, *Домо* (Ил. 179), серб. Domiko (Mikl. 59), схв. Domana, Domša (R VII, 620), п. Domach, Domaj, Domak, Domko (SSNO I/3, 501—507), ч. Doma, Domaj, Domek, Domec, Domaš, Domaša (Mikl. 59).

Дорог(ж)-. Укр. *Дороганъ* (Р 151); пор. д.-р. *Дорожай*, *Дорожъ* (Туп. 189), рос. *Дорога* Ресницын (Вес. 99), *Дорога* Сумароковъ (Туп. 188), *Дорогой* Афанасьевичъ (Вес. 99), *Дорожка* Устиновъ (Туп. 189), патр. *Дорогининъ* — Туп. 591 (< *Дорогиня*), *Дорожкинъ* — АЮБДР I, 737 (< *Дорожка* чи *Дорожко*).

Дра(о)г-. Укр. Ивашко *Дроган* (ПК 304), патр. *Драгоев* — Гр. XIV, 109 (< *Драгой*), *Драганенко* — ПК 128 (< *Драганъ*); пор. рос. патр. *Драгановъ* (Туп. 591), блр. *Драганъ* (Туп. 189), болг. *Драгай*, *Драган*, *Драгаиш*, *Драгой*, *Драгота*, *Драгуиш* (Ил. 182—183), серб. Drago, Dragoje, Dragojlo, Dragan, Dragun, Dragiš, Dragyša (Mikl. 60), п. Drahusz, Drogan, Drogoch, Drogota, Drogusz, Drogisz (SSNO I/3, 517—524), ч. Drahek, Drahoň, Drahoš, Drahoťa (Sv. 263), Drahuš, Drahuš (Mikl. 60).

Дух(ш)-. Укр. Duszka (ЛКС 182), Dussotha (AGZ, 1444, XIII, 1427), Duchniata (ОКЗР I, 266), Сенька *Духота* (Туп., 1686, 196), *Душа* Подорецкий (АрхЮЗР, 1607, VIII/3, 524), Iwan Dusza (ОКЗР III, 311), Martin Duszen (ОКЗР III, 348), Martin Dussenka (ОКЗР III, 348), Семень *Душка* (Р 151), Kosth Duszniа (ОКЗР II, 30), патр. Duchnicz — ОКЗР I, 266 (< *Духно*); пор. д.-р. *Душиловичъ* — Туп. 596 (< *Душило*), рос. *Душак* (Вес. 105), *Душатка* Ивановъ (Туп. 196), Антон *Душата* (Вес. 105), блр. патр. *Духновичъ* (Туп. 596), болг. *Душан*, *Душил*, *Душко* (Ил. 189), серб. Dušoje, Dušan, Dišica (Mikl. 61), п. Duchan, Duchoń (SSNO I/3, 534—535), ч. Duchek, Duchoń, Dušik, Dušan, Dušek, Dušička (Sv. 264).

Жел-. Пор. комп. д.-р. Желиславъ — Туп. 203; болг. *Желимир* — Ил. 203; п. Żelibrat, Żelimysł, Żelislaw — SSNO VI/3, 362; ч. Želibor — Sv. 312); укр. Zelech (ОКЗР III, 128), Zeleszko (ЛРС 336), Martinus Żelaszko (AGZ, 1476, XV, 3759), патр. *Желеховичъ* (АрхЮЗР, 1597, I/6, 123); пор. блр. Иван *Желяй* (Бір. 213), патр. Zeleszkowicz (ПКГЭ I, 70), болг. *Желко*, **Желих* (в призв. *Желихов*), *Желчо* (Ил. 203), п. Żelach, Żelek, Żelko, Żelesz, Żelik, Żelim, Żelisz (SSNO VI/3, 357—362).

Жид-. Укр. *Жидокъ* (АрхЮЗР, 1655, III/2, 612), Żydko (ОКЗР III, 175), *Жидко* Трохимовичъ (ОЧЗ 88), *Жидокъ* Семанковичъ (Туп., 1546, 205), Иванъ *Жидикъ* (Туп., 1617, 205), Ивашко *Жидокъ* (Туп., 1686, 205), Steczko Żydko (ОКЗР II, 94); Лавринъ *Жидченя* (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 115), патр. *Жидович* — ССМ, 1388, I, 360 (< *Жидовча*), Żydkowicz (ОКЗР III, 48, 178); пор. д.-р. *Жидята*, *Жидята* Доможировичъ (Туп. 205), блр. Сидоръ *Жидяга* (Туп. 205), болг. *Жидо* (Ил. 204), хорв. Židaj, Židek, Židoj (Leks. 759), п. Żydek, Żydko (SSNO VI/3, 375), ч. Židek (Sv. 312), Zidoń (Mikl. 63).

Жир-. Укр. Żyrko (AGZ, XIX, 1908; ОКЗР II, 85), Żirota (ОКЗР II, 15), Мойсей *Жирка* (АрхЮЗР, 1643, VI/1, 537), Јаско *Жирчуха* (МІГ II, 215), патр. *Жирковичъ* (Р 188); пор. д.-р. *Жирохно*, *Жирята*, *Жирошка* Огасовичъ (Туп. 207), рос. *Жирко*, Лукьян *Жируха*, Иванъ *Жирякъ* (Вес. 111), патр. *Жировкинъ* — Вес. 115 (< *Жировка*), *Жирохинъ* — Вес. 115 (< *Жироха*), болг. *Жирко* (Ил. 205), хорв. Žiraj, Žiroš (Leks. 760), п. Żyrach, Żyrak, Żyrek, Żyrka, Żyrko, Żygo, Żygoch (SSNO VI/3, 378—380); ч. Žirota (Sv. 313), Žirák, Žirich (Mikl. 64).

Жит-. Укр. Żytka (ОКЗР II, 2), Żitko (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 467), Żytina (ЛРС 339), патр. *Житкевичъ* (АрхЮЗР, 1605, VII/2, 390, 548); пор. рос. патр. *Житко* (в призв. *Житков* — Ил. 205), хорв. Žitka, Žitko (Leks. 760), серб. Žitěje (Mikl. 64), п. Żytek, Żytka, Żytko (SSNO VI/3, 381).

Кал-. Kalisz (МІГ I, 189; ОКЗР I, 2; ЛРС 358), Kalysz

(ОКЗР III, 172), Kaleszko (ЛК 48), Kalczo — ОКЗР I, 200 (= *Кальцо*), *Калченя* (Туп., 1565, 620), *Калко* Хведоровичъ, *Калко* Клименко, *Калко* Вербиницкий (Р 23, 62, 275), Schwedor *Kalak* (ОКЗР II, 219), Serhey *Kalczenie* (ЛСХ 137), Iwan *Kaluszka* (МІГ I, 257), Харланъ *Калусъ* (Р 221), патр. Kalanow — ОКЗР III, 268 (< *Каланъ*), *Калишинъ* — ПК 276 (< *Калиша*), *Калченко* (ПК 7), Kaluszowicz (ОКЗР II, 99), Kaliszow (МІГ I, 334), Kalczowicz (ОКЗР I, 278), *Калушкинъ* — Туп., 1606, 620 (< *Калушка*); пор. рос. *Калех*, *Калем* Авакумов, Трохимъ *Калча* (Вес. 131—132), патр. *Кальянинъ* — Туп. 620 (< *Кальянъ*), блр. Kaliss Kuzniczi (ПКГЭ II, 497), болг. *Кален*, *Калеш*, *Калота*, *Калун*, *Калуш*, *Калча*, *Калчо* (Ил. 233—236), хорв. Kaloš, Kalata, Kalec, Kalik, Kalota, Kaljan, п. Kalec, Kaleń, Kalesz, Kalik, Kalisz (SSNO II/3, 519—522), ч. Kaloch, Kalús (Sv. 273).

Кан-. (Пор. комп. болг. *Канозир* — Ил. 238; п. Kanmil — SSNO II/3, 530; ч. Kanimir — Sv. 273); укр. Kanisz (AGZ, 1488, XIX, 2078), Канупка (ОКЗР III, 306), Kanica (RZ, 1562, 21), *Кано* Олексѣенко (Р 172), Symon *Kania* (ОКЗР II, 259), Василь *Канка* (Р 142), Феодосій *Канюка* (АрхЮЗР, 1620, I/11, 359), патр. Kaninkow — ОКЗР I, 55 (< *Канинко*), Kanieczicz — ОКЗР I, 93 (< *Канинка*); пор. рос. *Канюк*, *Каньга* Яковлев (Вес. 133), патр. *Каниш* — Вес. 133 (< *Канша*), *Канка* Карпов (АЮБДР III, 336), болг. *Кано*, *Кануш*, *Канчо*, *Каньо* (Ил. 238), хорв. Kanik, Kanpa, Kansa, Kanja, Kanjo (Leks. 280), п. Kanica, Kanina, Kanisz, Kaniko (SSNO II/3, 529—530), ч. Kaniš, Kanček, Kaně (Sv. 273).

Крас-. Укр. *Красько* (Р 288), Krasko (МІГ I, 158), Jaszko *Kraska* (ЛКС 203), Iwachno *Krasko* (ОКЗР I, 163), Игнатъ *Красько* (Р 128), Федоръ *Красунъ* (Р 110), патр. *Красилченко* ПК 399 (< *Красилко*), Krasonczicz — ОКЗР II, 132 (< *Красонко*), Kraskowicz (ОКЗР I, 66); пор. рос. Иван *Краско* (Вес. 163), болг. *Красен*, *Красьо* (Ил. 276), схв. Krasa, Krasoje, Krasona (R XXI, 465—469), п. Krasek, Kraska, Krasko (SSNO III/1, 134), ч. Krasa, Krasen, Krasoń (Sv. 275), Krasata, Krasota, Krasek, Krasik (Mikl. 70).

Лад-. (Пор. комп. укр. *Ладомиръ* — ССМ, 1377, I, 536; п. * Ladomir — SSNO II/2, 307; ч. Ladislav — Sv. 277); укр. Юрій *Лада* (АрхЮЗР, 1605, VIII/4, 27), Левка *Ладка* (Туп., 1654, 279), патр. *Ладковичъ* (Туп., 1662, 672); пор. рос. Ерема *Лада*, Омелько *Ладенъ* (Туп. 279), патр. *Ладухинъ* — Туп. 672 (< *Ладуха*), блр. Jakom *Lada* (ПКГЭ I, 437), болг. *Ладко*, *Лудо*, *Лада* (Ил. 295), п. Lada (SSNO III/2, 306), ч. Lada (Sv. 277), Ladek, Ladka (Mikl. 71).

Люб-. Укр. Luban (AGZ, 1447, XIII, 4231), *Любко* (ССМ, 1413, I, 569), *Любикъ* (Р 328), Lubon (AGZ, 1441, XII, 1818),

Lyubyen (AGZ, 1498, XVIII, 3876), Lubyenyecz (AGZ, 1492, XVIII, 2224), Lubochna (AGZ, 1470, XVII, 376), Lubosza (ОКЗР III, 380), *Любасъ* Максимовичъ (Р 51), *Любимка* Артемьевъ (Туп., 1667, 293), *Любимко* Максимовъ (Туп., 1654, 292), Иванъ *Любачъ* (Р 270), Якут *Luban* (AGZ, 1450, XIII, 4231), Лесько *Любыка* (Р 328), Лесько *Любикъ* (Р 328), Иванецъ *Любко* (Р 311), патр. *Любащенко* — Р 219 (< *Любащъ*), *Любченко* (Р 131), Lubkowicz (ОКЗР II, 39), Lubczicz (PdLw, 1407, II, 45), Lubkow (МІГ II, 289); пор. д.-р. *Любко* (Туп. 293), рос. *Любим* (Вес. 189), *Любко* Токарев (Туп. 293), патр. *Любушинъ* — АЮБДР III, 337 (< *Любуша* чи *Любушъ*), болг. *Любен*, *Любик*, *Любьо*, *Любо*, *Любчо* (Ил. 310), серб. Ljuben, Ljubota, Ljubinko (Mikl. 73), п. Luban, Lubasz, Lubek, Lubko, Lubiec, Lubik, Luboń (SSNO III/2, 281—289), ч. Luban, Luben, Luboń (Mikl. 73).

Люд- Укр. Ludko (ОКЗР III, 275), Iwasko *Ludko* (ОКЗР III, 275), Petrus *Ludko* (AS, 1411, I, 29), патр. *Людченко* (Туп., 1654, 689), *Людковичъ* (Р 7); пор. рос. патр. *Людаковъ* — Туп. 689 (< *Людакъ*), блр. патр. *Людковичъ* (Туп. 689), болг. *Люддо* (Ил. 310), серб. Ljuden (Mikl. 73), п. Ludek, Ludko, Ludo (SSNO III/2, 292), ч. Ludena, Ludek, Ludik (Mikl. 73).

Лют- Укр. *Лютикъ* (АрхЮЗР, 1475, VIII/4, 20; ССМ, 1475, I, 568), Lutko (AGZ, 1438, XIII, 946), Luteza (AGZ, 1455, XI, 3262), Lutosz (ОКЗР II, 280), *Лютикъ* Небогатый (ССМ, 1478, I, 568), *Лютикъ* Климовъ (Туп., 1562, 293), Lutko Chomipowicz (ОКЗР III, 209), Андюшка *Лютикъ* (ПК 349), Гаврило *Лютикъ* (Р 142), Petrus *Luthko* (AGZ, 1494, XIX, 2356), патр. *Лютковъ* (Туп., 1562, 689), Luthkowicz (AGZ, 1435, XI, 759); пор. рос. *Лютиха*, *Лютик* Иванович (Вес. 189), блр. патр. *Лютачевичъ* (Туп. 689), серб. Liutica (Mikl. 74), п. Lutek, Lutko, Lutochna, Lutosz, Lutuj (SSNO III/2, 297—300), ч. Lutka, Lutem, Lutik, Lutše (Mikl. 74).

Мал- Укр. *Малащъ* (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 114), *Малашецъ* (АрхЮЗР, 1600, VIII/4, 277), Maliecz (ОКЗР III, 102), *Малко* (АКПГУ 76), Małka (AGZ, 1446, XI, 2209), *Маликъ* (Туп., 1661, 297), Małesko (AGZ, 1495, XVII, 2762), Malisz (АрхЮЗР, 1639, VIII/2, 75), Malischa (AGZ, 1456, XIV, 3671), Maliniec (AGZ, 1498, XV, 2593), Malicha (ОКЗР III, 79), Małon (AGZ, 1440, XIII, 1360), Małosch (AGZ, 1456, XIV, 3580), *Малошеня* (АрхЮЗР, 1589, VI/1, 201), *Мальшика* (Туп., 1563, 298), *Мальшико* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246), Maluk (AGZ, 1430, XI, 404), Malian (ОКЗР II, 185), *Миланъ* (ССМ, 1436, I, 574), *Малащъ* Билецкій (АрхЮЗР, 1612, VIII/3, 534), *Малащъ* Харченко (Р 28), *Малец* Гавриловичъ (Р 59, 281), *Малик* Баша (Туп., 1586, 297), *Маликъ* Кийченко, *Маликъ* Горбаненко, *Малик* Митков (Р 14, 94, 100, 172), *Malicha* Chopkow

(ОКЗР III, 166), *Малко* Кондратенко, *Малко* Козленко (Р 103, 162), *Matyj* Sluczaniak (ОЖЗ 147), *Malutko* Stepanowicz (ОЖЗ 149), *Малчына* Гуриненко (Р 83), *Малушъ* Шостаковичъ (Р 64), *Мальшъ* Гридинъ (Туп. 298), *Мальш* Васильевъ (ПК 125, 232), *Мальш* Мироненко, *Мальш* Грицковичъ (Р 142, 215), *Мальшика* Климовъ, *Мальшика* Захарченко (Р 248), *Мальшико* Читканъ (Р 90), *Малый* Сироватченко (Р 269), патр. *Малашковичъ* — Р 23 (< *Малашко*), Małechowicz — ОКЗР III, 223 (< *Малехъ*), *Малечковичъ* — ССМ, 1368, I, 572 (< *Малечко*), Małoszow (ОКЗР III, 219), Małoszowicz (ОКЗР III, 319), *Малютовичъ* (АрхЮЗР, 1644, I/12, 102); пор. рос. *Малец* Квашин (Вес. 192), *Малейко* Харламповъ (Туп. 299), *Малюта* Лукьянович (Вес. 192), блр. *Малый* (Туп. 299), *Мальха* Мешкович, *Малюга* Ахремов (Бір. 233), *Małach* Orodkiewicz, *Małosz* Proniewicz (ПКГЭ II, 160, 368), *Maliey* Jaczewicz (ПКГЭ I, 49), *Matysz* Bohatyrowicz (ПКГЭ 373), *Maliey* Nieszczirowicz (ПКГЭ 15), болг. *Малей*, *Малиш*, *Малко*, *Малун*, *Малюш*, *Малушка* (Ил. 317), хорв. Males, Malek, Mališ, Maloš, Maluš (Leks. 387—390), п. Malesz, Malik, Małko, Małus, Małusz (SSNO III/2, 370), ч. Malek, Maloch (Sv. 280).

Ман- Укр. Maniasko (ОКЗР III, 307), Maniecz (ЛСХ 150), Maniło (ОКЗР I, 20), Manko (ОКЗР I, 125), Manczina (ОКЗР III, 121), *Манко* Лютий (Туп., 1563, 293), *Манько* Пелешенко (XII 170), *Maniło* Jurkowicz (AGZ, 1462, XIII, 4792), *Маныкъ* Широносъ (Р 24), *Maniuk* Belikowicz (ОЖЗ 149), *Манухъ* Данченко (Р 64), Jaczko *Maniło* (ОКЗР III, 249), Oleschko *Manycsz* (AGZ, 1437, XII, 147), патр. Mankowicz (RZ, 1554, 2), Manczikowicz — ОКЗР III, 143 (< *Манчикъ*); пор. рос. *Ивашко* *Мана*, *Манакъ* Окуловъ сынъ (Туп. 300), блр. *Maniec* Iwanowicz (ПКГЭ II, 364), патр. Mankowicz (ПКГЭ I, 485), болг. *Манешко*, *Манил*, *Манко*, *Мано*, *Маной*, *Мануш* (Ил. 319—320), хорв. Manće, Manoš, Manša (Leks. 392), п. Maniec, Maniech, Manko, Maniło, Manus (SSNO III/2, 389—391), ч. Mañas (Sv. 280).

Миль- Укр. *Милаха* (Гр. XIV, 144), *Милашъ* (Р 136, 177), *Милецъ* (Туп., 1552, 306), Milyan (AGZ, 1465, XIII, 5708), Milesko (AGZ, 1443, XII, 1109), Mileczko (AGZ, 1437, XIII, 156), Myluta (Туп., 1563, 307), Mylko (AGZ, 1472, XII, 4061), Miluchna (AGZ, 1449, XII, 2343), Milota (Чуч., XV ст., 33), *Милаш* Васютинський (АрхЮЗР, 1609, VIII/2, 11), *Милашъ* Петренко, *Милашъ* Федоренко, *Милашъ* Короленко (Р 14, 101, 162), *Милашъ* Иваненко (XII 171), *Милецъ* Сербинъ (ОВЗ 606), *Милецъ* Милашенко (Р 83), *Милик* Мещенко (Р 164), *Mylko* Hołowczak (ОКЗР II, 105), *Милко* Першковичъ (ОКЗР III, 116), *Милько* Лучьникъ (ОКЗР III, 115), *Milyan* Korczio (ОКЗР II, 281), Petro *Milocha* (МІГ II, 252), Юрій *Милій*

(ЦДІА, 1574, 323), Іванъ Милушъ (ЦДІА, 1569, 319), Жаданъ Милюта (Р 194), патр. Милашенко (Р 156), Милишевъ — ССМ, 1421, I, 591 (< Милушъ), пор. рос. Милюха (Мир. 353), Милея Долбилов (Вес. 199), Милюта Романов (Туп. 307), блр. Милецъ Черневичъ (Туп. 306), Milan Sczeckiewicz, Miluta Liewopow (ПКГЭ I, 5, 230), болг. Милай, Милан (Ил. 333), Miloie, Milan, Milun, Milaš, Mileš, Milša (Mikl. 77), п. Milan, Milej, Milik, Milach, Miłaj, Miłak, Miłko, Miłoch, Miłota, Miłusz (SSNO III/3, 506—516).

Мир-. Мирко (Туп., 1565, 308), Mirko Myrcza (AGZ, 1460, XIII, 4481), Myrotha (AGZ, 1500, XVIII, 2799), Myrochna (AGZ, 1499, XVIII, 2756), Мирута (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 254), Мирча Овчаръ (Р 165), Мирунъ Лавръненко (XII 157), Мирунъ Супроновъ зять (Р11), Мируша Павленко (Р 293), Kyszka Myrasz (ЛРС 289), патр. Мирков (ПК 393), Мирченко (Р 55), Мирчицъ (Туп., 1565, 701); пор. блр. Мирута, Мирюкъ (Туп. 307—308), болг. Миран, Мирко, Мирой, Мирчо, Мирян (Ил. 336—337), хорв. Mirak, Miran (Leks. 436), серб. Miroje, Miren, Mirēn, Mirko, Mirša (Mikl. 78—79), п. Mirak, Miran, Mirza, Mirko, Mirocha, Mirochna, Mirola, Miruta (SSNO III/3, 520—527), ч. Miran, Miřen, Mirata, Mirola, Mirka, Mirša (Mikl. 78—79).

Мисл-. (Пор. комп. п. Myślidar — SSNO III/3, 591—592; ч. Myślibor — Mikl. 81 та ч. Domamysl — Sv. 263; хорв. Dobromisl — Mar. II, 102): укр. Mislasko (ОКЗР II, 91); пор. рос. Мыслук Иванович Пятого (Вес. 209), болг. Мисло, Мисльо (Ил. 337—338), хорв. Mislej (Leks. 437), серб. Mišljen, Mysleta (Mikl. 80), п. Myślej, Myslik, Myślim, Myślisz (SSNO III/3, 591—592), ч. Myslik, Myslen (Sv. 283), Myslej, Myslen, Myslata, Myslek, Myslik, Myslok, Myslech (Mikl. 80—81).

Мор-. Укр. Mora (PdLw, 1442, IV, 589), Morosz (ОКЗР I, 290), Moroszko (AGZ, 1474, XVIII, 555), Морочко (АрхЮЗР, 1648, I/1, 262), Morschusz (AGZ, 1442, XIII, 1602), Лавринко Моренецъ (ПК 420), Ілко Morosz (ОКЗР I, 203), Федоръ Морочко (АрхЮЗР, 1590, I/1, 262), патр. Морейченко — Р 96 (< Морейко); пор. рос. Морохъ, Морхъ (Туп. 312), Морша Семенович, Морыга Алексеевъ, Иван Морх, Иван Морхиня (Вес. 204), патр. Моренцовъ — Туп. 705 (< Моренецъ), Морухинъ — Туп. 706 (< Моруха), Моруховичъ — Туп. 706 (< Морухъ), Морышкинъ — Туп. 706 (< Морышко), Моревъ — Туп. 706 (< Морѣй); болг. Морен, Моро, Морон, Морун, Морьо, Морян (Ил. 344), хорв. Moras, Mogo (Leks. 444), п. Morko, Morka, Moros(z)ko (SSNO III/3, 551—555), ч. Moras (Sv. 283).

Мест-. (Пор. комп. д.-р. Мстиславъ, Мстѣбогъ — Туп. 315; ч. Mstidruh — Sv. 283): укр. Mszyo (AGZ, 1494, XVIII,

136), Mscijus — AGZ, 1491, XVIII, 2058 (= Мстѣй), Mszczyszko (AGZ, 1443, XIV, 628); пор. д.-р. Мстисла (Туп. 315), п. Msta Mstasz, Mstuj, Mszczon, Mścich, Mścisz (SSNO III/3, 572—580), ч. Mstáta, Msteń (Sv. 283).

Мут-. Укр. Mutko (RZ, 1607, 113); пор. рос. Мутьяно Васьяновъ (Туп. 317), патр. Мутимцовъ — Туп. 712 (< Мутинецъ), Мутихинъ — Туп. 712 (< Мутиха), Мутшинъ — Туп. 712 (< Мутшина).

Остр-. Укр. Острияница (Туп., 1638, 349), Острия Михайлов (ПК 60), Matweiej Ostrylko (RZ, 1603, 104), патр. Остриатов — ПК 254 (< Остриата), Острионинъ — Р 254 (< Острионъ чи Острия); пор. д.-р. Остриата Доможировичъ (Туп. 349), рос. Остриецъ (Вес. 234), патр. Остриков — Туп. 738 (< Острикъ), Остриевъ — Вес. 234 (< Остриенъ), Остриков — Вес. 234 (< Острикъ), блр. Iwan Ostrieko (ПКГЭ II, 403), болг. призв. Остриков — Ил. 370 (< Острик), хорв. Ostres, Ostris, Ostrun (Leks. 473), п. Ostrasz, Ostrosz, Ostrožko, Ostresz (SSNO IV/1, 152—154), ч. Ostruch, Ostry (Sv. 286), Ostrata, Ostrech (Mikl. 86).

Приб-. (Пор. комп. схв. Pribigoj, Pribineg — Mar. I, 125—126; ч. Pribislav — Mikl. 89; п. Przybyrad, Przybysław — SSNO IV/2, 382): укр. Прибко (ССМ, 1412, I, 65), Chwedko Pribko (ОКЗР III, 88); пор. серб. Priboje, Pribyl, Priban, Pribēn, Pribak (Mikl. 89), п. Przybak, Przybek, Przybk, Przybyk, Przybyło (SSNO IV/2, 378—380), ч. Přebin, Přebina, Přebek, Přebik (Mikl. 89).

Пут-. Укр. Путята (Туп., 1458, 383; КЗС, 1597, I, 179); Путята (УГр. XV, 40), Путило Вакуличъ (Туп., 1563, 383), Путята Щасный (ДМВН 296), Гаврило Путка (Туп., 1564, 383), Прокор Putyło (ОКЗР II, 91), Наврило Puthko (ЛЛС 337), Иван Путята (ССМ, 1437, II, 278), Федір Путята (КЗС, 1602, II, 63), патр. Путиловичъ (АрхЮЗР, 1596, III/1, 103), Путченко (Р 6), Путятин (АрхЮЗР, 1491, VIII/4, 158); пор. д.-р. Путила (Черн. 34), Путята, Путыша (Туп. 383), рос. Путила (АЮБДР II, 182), Путято (Суп. 80), Путило Федоровъ (Туп. 382), Иван Путята (Вес. 260), блр. Мартин Путило, Станислав Путята (Бір. 249), болг. Пуцата (Ил. 41), хорв. Putak, Putica (Leks. 540), п. Putek, Putko (SSNO IV/3, 401), ч. Putáta, Puten (Sv. 83, 293).

Рад-. Radecz (ОКЗР III, 365), Радечко (ПК 229), Радко (АБМУ 34), Радул (АрхЮЗР, 1613, VIII/2, 14), Raducha (ОКЗР I, 115), Радунецъ (Гр. XIV, 25), Радка Федоровъ (ПК 361), Радко Мъзннченко (АКПГУ 63), Radko Woloss п (ОКЗР III, 41), Radko Kudelczyk (АрхЮЗР, 1561, VII/1, 469), Радко Горбикъ (АрхЮЗР, 1557, VI/1, 103), Радко Василевичъ (АрхЮЗР, 1646, V/1, 543), Радько Павленко (АрхЮЗР, 1683,

VII/1, 536), *Радул* Олексеенко (XII 140, 142), *Радъль* Металченко (Р 170), *Радюка* Губиничъ (ОЧЗ 88), Андрей *Радко* (ДМВН 296), Iwan *Radik* (ЛБС 241), Georgius *Radinia* (AGZ, 1492, XVI, 2054), Stephan *Radczyk* (АрхЮЗР, 1637, I/10, 548), патр. *Радкевичъ* (ОЧЗ 87), *Радковичъ* (АрхЮЗР, 1589, I/1, 211), *Радуненко* (Р 145), Radczow — ОКЗР III, 171 (< *Радцо*), *Радченко* (Р 205); пор. д.-р. *Радиша*, *Радило* (Туп. 388), рос. *Радил* (Вес. 265), блр. *Радко* Кривопуск (ОМЗ 628), (Бір. 250), болг. *Радеш*, *Раден*, *Радко*, *Радуј*, *Радој*, *Радон*, *Радоша* (Ил. 416—417), серб. Radoj, Raděj, Raduj, Radan, Radun, Radota, Radak, Radas, Raduš (Mikl. 93), п. Radek, Radko, Radocha, Raduń, Radeć, Radota, Radsza, Raduj, Radaj (SSNO IV/3, 415—426), ч. Radak, Radil, Radota, Raduj, Raduš, Raduka (Sv. 293).

Рат-. Укр. Rathay (AGZ, 1479, XIX, 187), *Ратка* (ПК 350), *Ратко* (ПК 391), *Ратка* Борисовець, *Ратка* Кошдратець (ПК 348, 349), *Ратко* Бокаченко, *Ратко* Ортемовъ сынъ (ПК 367, 369), Михайло *Ратина* (Р 171), Chwedecz *Rataiko* (ОКЗР II, 131), патр. Rathayowicz (AGZ, 1450, XIII, 4231), *Ратков* (ПК 319, 350, 368), *Ратченко* (ПК 226); пор. д.-р. *Ратко*, *Ратша* (Туп. 391), рос. *Ратай* Иванович (Вес. 266), *Ратейко* (Сим. 38), болг. *Ратия* (Ил. 421), хорв. Ratim, Ratko, Ratoša, Ratuša (Leks. 554), п. Rataj, Ratek, Ratko (SSNO IV/3, 448—449), ч. Rataj, Ratáta, Ratěj (Sv. 294).

Рог(ж)-. Укр. Rohan (ОКЗР II, 15), Rohon' (AGZ, 1477, XVII, 1396), Rožko (AGZ, 1437, XIII, 679), *Рожокъ* (ПК 350), Rožko Olenin (RZ, 1559, 107), Куземка *Рогашко* (ПК 437), Нгус *Rožanko* (МИГ II, 276), Павелъ *Рошко* (АрхЮЗР, 1498, I/6, 1), Климъ *Рошко* (Р 279), Грицько *Рожокъ* (Р 91), патр. *Рошковичъ* (АрхЮЗР, 1601, VI/1, 282); пор. рос. Федоръ *Рожокъ* (АЮБДР II, 271), болг. *Рошко* (Ил. 427), хорв. Rogan, Rogoi, Rohaj, Rohak, Rohan (Leks. 563—564), п. Rohon, Rozek, Rozko (SSNO IV/3, 476—506), серб. Rožeta (Mikl. 95), ч. Rohan (Sv. 294).

Рост-. (Пор. комп. д.-р. *Ростиславъ* — Туп. 394; рос. *Ростислав* — Вес. 271; схв. Rostimir — Маг. II, 112): укр. *Ростко* (Туп., 1495, 395), Stepan *Rostko* (АрхЮЗР, 1669, II/2, 267), пор. рос. *Ростячко* (Вес. 271), Ивашка *Ростко* (Туп. 395), Павлюкъ *Ростокъ* (Туп. 395), патр. *Ростановичъ* — Туп. 783 (< *Ростанъ*), хорв. Rost, Rostan, Rostaš, Rostok, Rostoš, Rostoi (Leks. 566—567), п. Rostas, Rostek, Rostko (SSNO IV/3, 490—491), ч. Rostek (Sv. 295).

Рус-. Укр. *Русачок* (ДМВН, 296), *Роусинко* (АСО, 1550, 226), Rusko (ОКЗР III, 396), *Русанъ* Плаксич (Гр. XIV, 82), Яцько *Роусинко* (АСО, 1610, 226), Федоръ *Русакъ* (АрхЮЗР, 1600, I/6, 289), патр. *Русакевичъ* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 102),

Русанов (ПК 8), *Русановичъ* (АрхЮЗР, 1694, I/4, 95), Ruskowicz (ОКЗР I, 199); пор. рос. *Русакъ* (Чич. 78), *Русачко* (Мир. 358), *Русинъ* Елисеєвъ (АЮБДР II, 597). *Русинъ* Григорьевъ (АЮБДР I, 176), блр. Андрей *Русакъ* (Туп. 398), Iwasko *Rusan* (ПКГЭ I, 362), болг. *Русак*, *Русан*, *Руско*, *Русо* (Ил. 432—433), п. Rusak, Rusek, Rusko (SSNO IV/3, 518—519), хорв. Rusko (Leks. 576), ч. Rusa (Mikl. 96).

Свят-. (Пор. комп. д.-р. *Святогоръ*, *Святополкъ* — Туп. 407—408; хорв. Svetomir — Маг. I, 128; ч. Svatobor, Svatoslav — Sv. 302): укр. *Святка* (Р 304), Пархомъ *Святка* (Р 304), Дмитрій *Святуха* (Туп., 1662, 408), патр. *Святчиковъ* — ПК 237 (< *Святчикъ*); пор. д.-р. *Святоша* (Туп. 408), рос. Федко *Святоша* (Туп. 408), патр. *Святухин* — Вес. 282 (< *Святуха*); пор. болг. *Светко*, *Светия*, *Светло* (Ил. 442), хорв. Svetak (Leks. 668), п. Świętak, Świętko, Świętoch, Święton, Świętosz, Świętota (Mal. 75), ч. Svět, Světěj (Sv. 302).

Сел-. Укр. Selko (ОЖЗ 127), Selan (ОКЗР I, 39), Proczik *Selanko* (ОКЗР III, 326), Senko *Selucha* (ОКЗР I, 157), Iwan *Selisko* (ОКЗР III, 43), *Селешко* Лебединченко (Р 105), патр. *Селишинъ* — Р 184 (< *Селиша*), Selikow — АрхЮЗР, 1690, I/11, 705 (< *Селикъ*), Seliskowicz — ОКЗР III, 101 (< *Селешко*), *Селешенко* — Р 114 (< *Селешъ* або *Селехъ*), *Селковичъ* (Р 321), Selankowicz (ОКЗР I, 63); пор. д.-р. *Селята* (Черн. 32), *Селило* Олексиничъ (Туп. 409), рос. *Селюта* (АЮБДР II, 7), *Селя* Ивановъ (Туп. 409), болг. *Сельо* (Ил. 446), хорв. Selak, Selan, Selek (Leks. 585), схв. Seleš, Selina (Маг. II, 104, 117), ч. Sele (Sv. 298).

Скор-. Укр. *Скоракъ* (Р 119), Skorka (ОКЗР III, 228), Skornia (ОКЗР III, 240), Skoruta (ОКЗР I, 55), *Скорутко* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 323), Skorusz (ОКЗР II, 156), Skoruszina (ОКЗР II, 155), Andrey *Skora* (ЛБС 391), Haraszim *Skornia* (ОКЗР III, 255), Андрѣй *Скорикъ* (ПК 113), Бажанъ *Скорецъ* (Р 165), Микита *Скорына*, Захарья *Скорына* (Р 48, 198), Васько *Скорынка* (Р 74), Олехно *Скорута* (АрхЮЗР, 1491, VIII/4, 158), патр. *Скорыков* (Р 94), Skorutyn (МИГ I, 200), Skoruszicz — ОКЗР I, 56 (< *Скоруча*); пор. рос. *Скоронь* (Туп. 415), Василей *Скорик*, Сергей *Скорко*, Иванъ *Скорыня* (Вес. 288), Елизарко *Скорята* (Туп. 415), блр. Матфей *Скоренъ*, Иванъ *Скорина*, Федоръ *Скорко*, Игнат *Скоряга* (Бір. 257), схв. Skoroje, Skorata (Маг. I, 121, 126), п. Skoraj, Skoran, Skotek, Skorko, Skorocz (SSNO V/1, 94—96), ч. Skorak (Sv. 299).

Син-. (Пор. комп. укр. **Синоданъ* — в патр. *Синодановичъ* — Р 31 та укр. **Добросинъ* — в ойк. *Добросин* — АТП 737; схв. Bratosin — R, III, 610; серб. Radosin — Mikl. 93): укр. *Синько* (Туп., 1552, 412), *Сина* Бирличъ (ССМ II, 1407, 345), патр. *Синковичъ* (ОЧЗ 87), *Синоченко* (ПК 75);

пор. д.-р. Василей *Синець* (Туп. 411), рос. *Синець, Синей* Улаповъ (Туп. 411), патр. *Синковъ, Синцовъ, Синяевъ* (Туп. 801—802), блр. патр. *Синяковичъ* (Туп. 802), болг. *Синан, Синко, Сино* (Ил. 451), хорв. *Sinak, Sinček, Sinko* (Leks. 643), п. *Synaj, Synek, Synoch* (SSNO V/2, 266—267), ч. *Synek, Synut* (Sv. 302).

Слав-. Укр. *Slawiec* (AGZ, 1408, III, 83), *Славута* (Туп., 1529, 417), *Славко* Будянский (ПК 156), *Wasil Slawuta* (МИГ II, 5), патр. *Slawkowicz* (ОКЗР I, 187), *Slawutyn* (ОКЗР I, 193); пор. д.-р. *Славята* (Туп. 417), рос. патр. *Славутин* (Вес. 290), блр. Стецко *Славута* (Туп. 417), болг. *Слави, Славко, Славо, Славой, Славота, Славчо* (Ил. 454), серб. *Slavuj* (Mikl. 99), схв. *Slavo* (Mag. I, 137), *Slaven, Slaveta* (Mag. II, 102, 106), п. *Slawek, Slawko, Slawk, Slawiec, Slawik, Slawoń* (SSNO V/1, 107, 115), ч. *Slavek, Slavik, Slavoj* (Sv. 299), *Slavoň, Slawoch, Slavoš* (Mikl. 99).

Соб-. (Пор. комп. схв. *Sobimisl* — Mag. II, 140; п. *Sobiebor, Sobiegorz, Sobiesław, Sobiežug* — SSNO V/1, 135—138; ч. *Soběhrd, Soběstoj* — Sv. 300): укр. *Собко* (АрхЮЗР, 1577, VI/1, 101), *Sobiech* (АрхЮЗР, 1564, VII/2, 324), *Sobanko* (ОКЗР II, 216), *Sobień* (PdLw, 1383, I, 73), *Sobosko* (ОКЗР III, 1, 15), *Sobosz* (RZ, 1614, 151), *Sobko Woytkowicz* (ОКЗР I, 280), *Sobko Tkacz* (МИГ I, 159), *Sobko Lis* (МИГ II, 235), *Собко* Адаменко, *Собко* Пороховникъ (Р 67, 194), *Iwan Sobech* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 512), *Wasko Sobeczka* (ОКЗР II, 122), *Wassil Sobota* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 577), *Иванъ Собуха* (Р 327), *Raweł Sobut* (ОКЗР II, 151), патр. *Sobkow* (МИГ II, 207), *Собковичъ* (Р 139; ОКЗР II, 88), *Собченко* (Р 72); пор. рос. *Собина* (Вес. 294), *Собаня* Васильев (АЮБДР II, 416), *Собко* Мартиновичъ (Туп. 424), блр. *Sobiech Lieskowicz* (ПКГЭ II, 341), схв. *Sobko* (Mag. I, 147), хорв. *Soba, Sobak, Soban, Sobat* (Leks. 650), п. *Sobak, Sobania, Sobek, Sobko, Sobiech, Sobiej, Sobiesz, Sobik* (SSNO V/1, 134—140), ч. *Soba, Soběn, Soboň* (Sv. 300).

Стан-. Укр. *Станко* (ССМ, 1429, II, 379), *Stanyecz* (АрхЮЗР, 1536, V/1, 177), *Stanyto* (AGZ, 1482, XIX, 1996), *Stanosch* (AGZ, 1497, XIX, 595), *Stanczko* (Chełm, 1394, 315), *Stanczyk* (AGZ, 1482, XIX, 929), *Stanczuł* (AGZ, 1460, XII, 2956), *Stanscha* (AGZ, 1441, XIII, 1546), *Stanko Buczko* (RZ, 1608, 120), *Stanko Kosimog, Stanko Kliescz, Stanko Skogura* (ОКЗР II, 112, 250, 308), *Васько Станецъ* (Р 30), *Васько Станко* (Р 41), *Андрій Стано* (ЦДІА, 1520, 180), *Dudka Stanczenia* (ОКЗР III, 57), *Jurko Stancza* (ОКЗР II, 242), патр. *Станковичъ* (ССМ, 1467, II, 379), *Stankow* (ОКЗР II, 248), *Станченко* (Р 127); пор. д.-р. *Станило* (Туп. 427), *Станиша* (ГВНП 241), рос. *Станище, Станко* (Вес. 299), блр. *Staniul, Stank* (ПКГЭ I, 297, 430), *Stanko* (ПКГЭ II, 483), *Staniuta*

Hrupiewicz (ПКГЭ I, 447), болг. *Станешо, Станик, Станила, Станил, Станиша, Станко, Стано та ін.* (Ил. 463—464), схв. *Stano, Stanoš, Stanul* (Mag. I, 125, 127, 137), п. *Stanko, Stanich, Staniec, Staniej, Stanilo* (SSNO V/1, 173—178), ч. *Staněk, Stanich, Stanik* (Sv. 300).

Стой-. Укр. *Zloyka* (Чуч., XIV ст., 33), *Стоянъ* (ССМ, 1499, 321), *Стойко* (Туп. 429), *Яцько Стойко* (Р 261), *Сава Стоянъ* (Туп., 1442, 430), патр. *Стойкевичъ* (АрхЮЗР, XVII ст., I/12, 120), *Стойченко* (Р I, 67), *Stoykowicz* (ОКЗР III, 109); пор. рос. *Якуш Стойко* (Вес. 301), болг. *Стоил, Стойко, Стойо, Стойчо* (Ил. 466), серб. *Stojak, Stojko, Stojša* (Mikl. 103), хорв. *Stojan* (Leks. 616), п. *Stojan, Stojek, Stojko, Stojsha* (SSNO V/2, 211), ч. *Stojan* (Sv. 301), *Stojen, Stojiša* (Mikl. 103).

Ступ-. Укр. *Stupka* (ОКЗР II, 32), *Федоръ Ступак* (Р 74), *Богдан Ступица, Якушко Ступок* (Туп. 432); пор. рос. *Сергушка Ступиша* (Туп. 432), блр. *Матей Ступка* (Бір. 262), хорв. *Stupac, Stupalo* (Leks. 621), п. *Stępak, Stępek, Stępoła* (Mal. 74), ч. *Stupka* (Sv. 301).

Суд-. Укр. *Sudko* (ОКЗР I, 59), *Sudasz* (ОКЗР I, 134), *Матяшъ Судя, Немиръ Судя* (Р 78, 180), патр. *Судченко* (Туп. 822); пор. д.-р. *Судило Нъжатиць* (Туп. 434), хорв. *Suda, Sudaš* (Leks. 622), п. *Sudek, Sudilo, Sudko* (SSNO V/2, 246), ч. *Sudek* (Sv. 199).

Сул-. (Пор. комп. ч. *Sulivoj, Sulislav* — Mikl. 105; п. *Sulibor, Sulibrat, Sulistryj* — SSNO V/2, 248—253 та *Domasul* — SSNO I/3, 502—510): укр. *Sulak* (AGZ, 1463, XVI, 24), *Сулко* (ССМ, 1411, II, 401), *Klimko Sulko* (ОКЗР II, 212), *Фесько Сульй* (Р 202); пор. рос. *Сулеша, Сулеша, Сулай* (Туп. 435), *Сулеш* Невзоров, *Богдан Сулай*, патр. *Сулуев* — Вес. 305 (< *Сулуй*), болг. *Сулко, Суло, Сульо* (Ил. 470), **Сулак* (в призв. *Сулаков* — Ил. 470), хорв. *Sulik, Sulje* (Leks. 623), п. *Sulak, Sulak, Sulec, Sulech, Sulej, Sulik, Sulisz, Sułk, Sulko, Sułoń, Sułosz, Sułuj, Sułuja* (SSNO V/2, 247—257), ч. *Sulek* (Sv. 302).

Тат-. (Пор. комп. д.-р. *Татомиръ* — Туп. 444; укр. *Татомиръ* — Чуч. 33; болг. *Татомиръ* — Ил. 478; п. *Tatomir* — SSNO V/3, 431): укр. *Tatura* (МИГ I, 175); пор. рос. *Александръ Татище* (Туп. 444), патр. *Татищев* (Туп. 834), болг. *Таташ, Татина, Татко, Татой, Татун, Татуш, Татян* (Ил. 478), хорв. *Tata, Tatian* (Leks. 672), п. *Tatak, Tatan, Tatek, Tatosz, Tatul, Tatur* (Mal. 76), ч. *Tatek, Taten, Tatka, Tatun* (Sv. 305).

Твор(и)-. (Пор. комп. д.-р. *Творимиръ* — Туп. 444; ч. *Tvořimir* — Mikl. 107): укр. *Творианъ* (ССМ, 1386, II, 425); пор. д.-р. *Творьянъ* Воитиховичъ (Туп. 444), блр. *Tworilo* (ПКГЭ II, 468), хорв. *Tvořecek* (Leks. 696), п. *Tworek, Tworko, Twork*

(SSNO V/3, 495—496), ч. Tvorilo, Tvořidlo (Sv. 307), Tworata (Mikl. 107).

Терп-. Укр. Иван *Терпѣло* (Р 221); пор. рос. Трофимъ *Терпило*, Ивашко *Терпячѣ* (Туп. 446), блр. Херубим *Терпята* (Бір. 264), патр. *Терпиловичѣ* (Туп. 837), болг. *Терпен* (Ил. 483), хорв. Тграк, Тгріч, Тгріп (Leks. 690).

Хв(ф)ал-. Укр. *Хвалко*, *Фалко* (ССМ, 1475, II, 497), Chwałina (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 477), *Falec* Stepanowicz (ОЛЗ 179), *Хвалко* Степаненко (Р 229), *Фалько* Павленко (Р 108), *Фалко* Шубанько (Р 337), *Falko* Kapinko (ОКЗР I, 55), *Хвалѣйко* Филипов, *Хвалѣйко* Литвин (ПК 362, 397), *Luczka Falcz* (ОКЗР II, 264), патр. *Хвалченко* (Р 5), *Хвалковѣ* (Р 44), *Хвалѣзвѣ* — ПК 401 (< *Хвалѣй*); пор. рос. *Хвалина* (Туп. 469), блр. *Faliey* (ПКГЭ I, 532), п. Chwalek, Chwalik, Chwalina, Chwałko (SSNO I/2, 347—354), ч. Chwalec, Chvalena (Sv. 270).

Хот-. Укр. *Хота* (ПК 6), *Хотян* (ПК 352), Chotynka (AGZ, 1442, XIV, 520), *Хотко* (Туп., 1649, 473), *Хотякѣ* (АрхЮЗР, 1599, III/1, 241), Choten (AGZ, 1464, XV, 3280), *Chotko* Machnowicz (ЛРС 280), *Хотько* Рубенковичъ (ООЗ 596), *Chotko* Layowicz (PdLw, 1386, I, 349), *Хотянѣ* Сиротѣ (ОВЗ 627), *Хотянка* Захожей (ПК 365), Иванѣ *Хотякѣ* (АрхЮЗР, 1618, III/1, 249), Ивашко *Хотѣна* (АрхЮЗР, 1596, III/2, 103), патр. *Хотяковѣ* (ОВЗ 606), *Хоткович* (ПК 435), *Хотков* (ПК 353, 421), *Хотченко* (ПК 397), *Хотяненко* (ПК 428), *Хотѣновичѣ* (Р 333); пор. рос. Хотен Борисович (Вес. 342), Хотѣнѣ Волобанов сынѣ Неклюдовѣ (Туп. 473), блр. Хотен Ходкович, Хотѣян Шенбель (Бір. 269), болг. Хоти, Хотин, Хото (Ил. 521), п. Chotek, Chotko, Choten, Chotyna, Chotynko (SSNO I/2, 336), ч. Chotáta, Chotek, Choteň, Chotěš, Chotuň, Chotůš (Sv. 270).

Че(о)ря-. Укр. *Черникѣ* (АрхЮЗР, 1600, I/3, 787), Czernik (ОКЗР III, 247, 390), Czernos (PdLw, 1423, III, 104), Czognyscha (ЛСХ 136); Czernita (ОКЗР III, 341), *Чернякѣ* (АрхЮЗР, 1501, V/1, 377), Czernysz (AGZ, 1444, XIV, 948), *Чернята* (Р 276), *Черната* Старый, *Черната* Яненко (Р 168, 171), *Чернята* Чечеленко (Р 104), *Чорнышѣ* Степанковичѣ, *Чорнышѣ* Унучковичѣ (ОВЗ 604, 606), *Чорнышѣ* Ничипоренко, *Чорнышѣ* Рященко, *Чорнышѣ* Беребѣнко (Р 84, 86, 123), патр. Czernishow — МІГ II, 173 (< *Чернихѣ*); пор. рос. Черник Ивановѣ, Черница Александрович, Чернуха Ефремов (Вес. 351), блр. Сидорѣ Черникѣ, Малюха Чернуха, Парфен Чернякѣ (Бір. 272), болг. Чернай, Чернейко, Черник, Черныш, Черно, Черняй (Ил. 540—541), серб. Črnota, Črneš (Mikl. 114), хорв. Černak, Černej, Černik, Černko, Černuta, (Leks. 109—110), п. Czernia, Czerniak, Czernik, Czernisz, Czernko, Czernosz (SSNO I/3, 421), ч. Črněk, Črnoch, Črnuch, Črnyš (Sv. 262), Černata (Mikl. 114).

Яр-. Укр. Jarecz (AGZ, 1408, XII, 851), Jareszko (ОКЗР I, 115), Jarutha (ОКЗР III, 226), Jaruthka (ОКЗР III, 220), *Ярушка* (ПК 277), Jaruszka (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 478), *Ярушѣ* Суетичѣ (АрхЮЗР, 1595, III/1, 69), *Ярла* Ясененко, *Ярло* Ивановичѣ (Р 84, 85), *Ярушѣ* Мозоль (ПК 229), *Ярушко* Прокопенко (XII 145); пор. д.-р. *Ярунѣ* (Туп. 515), рос. *Ярець* Офонасовѣ, *Яруня* Шестаковѣ, *Ярыга* Дмитриевѣ, *Ярышка* Струговой (Туп. 513—515), *Ярець* Бирдюкив-Зайцев, *Ярило* Яков, *Ярыга* Пашков, *Ярыш* сын Молявы (Вес. 381—382), блр. Jarka (ПКГЭ II, 337), Исай *Ярыга* (Бір. 281), патр. Jarulowicz (ПКГЭ I, 136), болг. *Яре*, *Яричко*, *Ярко*, *Яро*, *Ярчо* (Ил. 571—572), п. Jarek, Jaroko, Jarsza, Jarusz (SSNO II/3, 438—452), ч. Jarek, Jarota (Sv. 271), Jařej, Jařik, Jarochna (Mikl. 117).

Інші типи скорочених відкомполитних утворень в українській антропонімії досліджуваного періоду, порівняно з наведеними вище, представлені менш виразно. До того ж при аналізі окремих із віднесених до них утворень виникають певні труднощі, зумовлені не завжди ясним або спірним їх походженням. Всі ці випадки супроводжуємо відповідними коментарями.

2. Борисъ¹⁷ (< *Бориславѣ*); пор. комп. д.-р. *Бориславѣ* — Туп. 116; болг. *Борислав* — Ил. 84); укр. Борисъ (Гр. XIV, 135; ЛБС 133; ССМ, 1398, I, 112), *Борисѣ* Лихій, *Борисѣ* Севрюковичѣ (ОВЗ 604, 605), Iwan Boris (ОКЗР II, 263), патр. Boriszowicz (ОКЗР III, 219); пор. рос. *Борис* (АЮБДР II, 626), болг. *Борис* (Ил. 84), хорв. Boris (Leks. 60), п. Bogys (SSNO I/2, 236), ч. Boris (Mikl. 38).

Будимъ (< *Будимирѣ*); пор. комп. болг. *Будимир* — Ил. 91; ч. Budimir — Sv. 260); укр. Куземка *Будимѣ* (ПК 428); пор.: болг. *Будим* (Ил. 91), серб. Budim (Mikl. 40).

¹⁷ Слов'янське автохтонне ім'я *Борисѣ* в лінгвістичній літературі здебільшого виводять від охрещеного в 864 р. болгарського царя по імені *Богорис*, яке етимологічно пов'язують із монгольським bogogі «маленький» [див. про це ширше: 123, 194; 36, 230].

Як слов'янське, вірніше, давньоруське запозичення із тюркської (однак не із болгарської, а безпосередньо від болгарської) розцінює це ім'я І. Г. Добродомов [34, 234], виводячи його етимологію від болгарського імені *Барис* (< *Барис*). І все ж ми дотримуємося думки, висловленої ще Т. Маретичем і О. Соболевським [123, 194], що розглядуване ім'я за походженням слов'янське, утворене від особового власного імені-комполити *Борислав*. Спеціальне дослідження цього питання зайняло б немало місця. Тому на користь своєї думки наведемо лише головні лаконічні аргументи. Зокрема, про слов'янське походження даного імені свідчать такі факти, як: а) загальнослов'янське поширення його в давніх слов'янських писемних пам'ятках різних слов'янських народів, в тому числі віддалених як від болгар, так і від болгар західнослов'янських; б) широке поширення моделі відкомполитного скорочення шляхом усічення постполитивного компо-

Воинъ¹⁸ (< *Воин[ѣгъ]*); пор. комп. схв. *Vojneg* — *Mag.* I, 132); укр. *Воинъ* Моцкевич (Туп., 1552, 145), *Воинъ* Боговинович (АрхЮЗР, 1571, VIII/4, 429), патр. *Воиновичъ* (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 440), *Войнич* (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218; ПК 360); пор. д.-р. патр. *Воиневъ* (Туп. 561), рос. *Воинъ* (АЮБДР II, 158), блр. *Воин* Гринчинович (Бір. 203), болг. *Воин* (Ил. 145), ч. *Vojin* (Sv. 303).

Гостомъ (< *Гостом[илъ]*); пор. комп. п. *Gostomil* — SSNO II/1, 174); укр. Семень *Гостомъ* (Р 76); пор. п. *Gostom* (SSNO II/1, 174), хорв. *Gostom* (Leks. 197).

Гудимъ (< *Гудим[иръ]*); пор. комп. хорв. *Гудимиръ* — *Мор.* 66); укр. Федоръ *Гудымъ*, Семень *Гудымъ*, (Р 53, 128), патр. *Гудименко* (Р 296).

Селимъ (< *Селим[иръ]*); пор. комп. болг. *Селимиръ* — *Ил.* 446); укр. *Senko Selim* (ОКЗР I, 157); пор. блр. *Селим* Стефановичъ (Туп. 409), болг. *Селимъ* (Ил. 446), хорв. *Selem* (Leks. 585).

Сулимъ (< *Сулим[иръ]*); пор. комп. п. *Sulimir* — SSNO VI/2, 248); укр. *Сулимъ* Семененко (Р 187), Степанъ *Сулимъ* (АБМУ 53), Гаврилко *Сулимъ* (ПК 362), Петро *Сулимъ*, патр. *Сулименко* (ПК 264; Р 213), *Сулимов* (ПК 14); пор. рос. патр. *Сулиминъ* (Туп. 823), блр. Ларко *Сулим* (Бір. 262), п. *Sulim* (SSNO VI/2, 248).

Хотимъ (< *Хотим[иръ]*); пор. комп. укр. **Хотимир* — в ойк. *Хотимир* — АТП 863; полаб. *Chotimir* — Sv. 76); укр. *Chotim* (ОКЗР II, 105); пор. ч. *Chotim* (Sv. 270).

Суфіксальні деривати. **Борисъ** (< *Бо-*

нента із збереженням його початкового приголосного з попереднім єднальним голосним, що підтверджують розглядувані нижче антропонімії утворення.

¹⁸ Слов'янське автохтонне ім'я *Воинъ* в антропонімічній літературі іноді співвідносять з апелятивом *воинъ* [77, 341; 119, 7]. Як і в попередньому випадку, ми все ж розцінюємо цей антропонім як відкомпонитне утворення. Цікавий аргумент на користь нашої думки дає сербохорватська антропонімія, в якій *Воинъ* як особове власне ім'я дуже поширене [41, 92], в той час як апелятив *воинъ* ні в сучасній сербохорватській мові, ні в давній сербохорватській писемності не відомий [44, 22]. І. М. Железняк розцінює особове власне ім'я *Воинъ* як суфіксальне утворення від спільнослов'янського **voj* або від *Вои* — першого компонента складних імен *Воимиръ*, *Воинбъгъ*, *Воинлавъ*, *Воинборъ* і т. п. за допомогою суфікса -*in*. Досліджуваній нею матеріал показав, що досить поширений в сербохорватській антропонімії суфікс -*in*, в основному, означав походження або приналежність. Тому антропонім *Воинъ* вводиться І. М. Железняк в систему суфіксальних утворень умовно [44, 22]. На нашу думку, наявність в сербохорватській антропонімії цього, всього лише одного антропоніма з фінальним -*in* (без значення приналежності чи походження) і є свідченням того, що антропонім *Воинъ* — це безсуфіксне відкомпонитне утворення розглядуваного тут типу скорочень.

рис[лавъ]): укр. *Бориско* (ПК 137), *Borysayko* (МІГ I, 154), *Бориско* Осипов (ПК 173), *Borisiecz* (ОКЗР III, 157), *Iwan Borissiecz* (ОКЗР III, 364).

Сулимъ (< *Сулим[иръ]*); укр. *Sulima* (AGZ, 1440, XIV, 14), *Сулима* Дерлицъ (Р 83), Андрій *Сулима* (КЗС, 1605, II, 178), Стефан *Сулима* (АБМУ 53); пор. блр. Ларко *Сулима* (Бір. 262), рос. *Съверинъ Сулима* (Туп. 435), п. *Sulima* (SSNO VI/2, 249).

Хотимъ (< *Хотим[иръ]*); укр. *Chotymka* (AGZ, 1492, XVIII, 1481), *Chotimko* (ОКЗР II, 110), патр. *Chotimkowicz* (ОКЗР II, 87); пор. п. *Chotym*¹⁹ (в патр. *Chotymin* — SSNO I/2, 335).

Воинъ (< *Воин[ѣгъ]*): *Война* (АрхЮЗР, 1640, VI/1, 521), *Война* Федоровичъ (АрхЮЗР, 1532, VIII/4, 370), *Война* Вороницкий (АрхЮЗР, 1568, VIII/3, 160), *Война* Заецъ (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 351), *Война* Порядничъ (АрхЮЗР, 1584, III/1, 14), Яковъ *Война* (АрхЮЗР, 1555, VIII/4, 178), *Войныло* Саганенко (Р 45), патр. *Woyneczin* — ЛСХ 143 (< *Войнча*); пор. рос. *Война* Офонасьевъ (Туп. 145), блр. *Woinisz* (ПКГЭ II, 373), патр. *Woynitow* (ПКГЭ I, 28), хорв. *Woina* (Leks. 723), п. *Wojna* (SSNO VI/1, 174).

3. Дробъ (< *Дрогѡлб[удъ]*); пор. комп. схв. *Drogobud* — *Mag.* I, 118); укр. *Drob* (AGZ, 1468, XIII, 7126); пор. п. *Drob* (SSNO I/3, 520).

Расъ(ь) (< *Ра[ди]с[лавъ]* чи *Ра[до]с[инъ]*); пор. комп. болг. *Радислав* — *Ил.* 417; п. *Radoslaw* — SSNO IV/3, 415; серб. *Radosin* — *Mikl.* 93); укр. *Ras* (ОКЗР I, 152), *Ras Kondratowicz* (ОКЗР I, 206); пор. болг. *Raso* (Ил. 421), блр. патр. *Rassew* (ПКГЭ I, 115).

Дробъ (< *Дрогѡлб[удъ]*): укр. *Дробинъ(ь)* (ССМ, 1409, I, 326), *Drobosch* (AGZ, 1494, XVIII, 3774), *Jadam Drobka* (ОКЗР II, 216), *Iwan Drobko* (AGZ, 1446, XI, 2199), Васько *Дробецъ* (Р 203), Сидоръ *Дробикъ* (Р 171), Мартин *Дробинко* (ПК 299), *Маkowei Drobis* (ОКЗР I, 55), Иван *Дробини* (ССМ, 1464, I, 326), *Wasko Drobiszenia* (ОКЗР II, 127), Семень *Дробиха* (Р 1), Курило *Дробыхъ* (Р 187), патр. *Дробышевнъ* (ССМ, 1378, I, 326), *Drobiszowicz* (ОКЗР II, 181), *Drobiskowicz* — ОКЗР II, 182 (< *Дробисько*); пор. рос. патр. *Дробышев* (АЮБДР II, 767), блр. патр. *Drobiszewicz* (ПКГЭ I, 97), болг. прізви. *Дробчев* — *Ил.* 185 (< *Дробко*), п. *Drobak*, *Drobek*, *Drobko*, *Drobich*, *Drobieñ* (SSNO I/3, 520).

¹⁹ Наведені антропоніми з фінальним -*имъ*, -*омъ* теж є безсуфіксними відкомпонитними усіченнями, а не суфіксальними утвореннями, оскільки суфікси -*имъ*, -*омъ* уже з найдавніших часів у слов'янських мовах не були продуктивні [45, 59].

Рас (ь) (< *Ra[do]lc[инъ]* чи *Ra[do]lc[лавъ]*): *Раско* (АрхЮЗР, 1565, VI/1, 57; ЦДІА, 1465, 116), *Raskowiata* (ОКЗР I, 199), *Расько* Михновичъ (АрхЮЗР, 1591, I/1, 297), *Rasko* Hlibkowicz (ОКЗР III, 171), *Расикъ* Резниченко (Р 7), *Hricz Rasko* (ОКЗР I, 102), патр. *Расченко* (Р 76), *Raskowicz* (ОКЗР I, 209); пор. блр. *Raskowa wdowa* (ПКГЭ II, 372), болг. *Раско* (Ил. 421), хорв. *Rasko, Rasik* (Leks. 553—554).

Брась (< *Bra[ni]lc[лавъ]* чи *Bra[mi]lc[лавъ]*): укр. *Brasko* Issaiowicz (ЛБС 131); пор. хорв. *Brasko* (Leks. 69).

Брос(ь) (< *Bro[ni]lc[лавъ]* чи *Bro[di]lc[лавъ]*): укр. *Brosko* (ОКЗР III, 218), *Brosina* (ЛСХ 164); пор. блр. *Brosis* Jusskowitz (ПКГЭ II, 428), хорв. *Bros* (Leks. 75).

4. Гось(ь) (< *Gos[mi]славъ*); пор. комп. ч. *Hostislav* — Sv. 267); укр. патр. *Hosowicz* (ОКЗР III, 238), *Hoswicz* (ОКЗР I, 54).

Гось(ь) (< *Gos[mi]славъ*): укр. *Hosko* (ОКЗР III, 75), *Госячъ* (АрхЮЗР, 1627, I/11, 639), *Hosko* Petrasze (ОКЗР II, 244), *Goscz Zagroda* (AGZ, 1450, XIII, 423), *Wasko Hosko, Michałko Hosko* (RZ, 1557, 6), патр. *Goskovycz* (RZ, 1554, 2; ОКЗР III, 255); пор. хорв. *Hosko* (Leks. 232).

Рось(ь) (< *Ros[mi]славъ*): укр. *Rosko* (АрхЮЗР, 1617, VI/2, 392), патр. *Roskow* (ОКЗР II, 238); пор. блр. патр. *Roskow* (ПКГЭ I, 316), болг. *Рос* (Ил. 429); пор. хорв. призв. *Rosković* (Leks. 566).

5. Брашь (< *Bra[ni]lc[лавъ]* чи *Bra[mi]lc[лавъ]*): укр. патр. *Braszowicz* (ОКЗР III, 97); пор. болг. *Брашо, Брашко* (Ил. 88), хорв. *Braš* (Leks. 69), п. **Brasz* (Mal. 32).

Рашь (< *Ra[do]lc[лавъ]* чи *Ra[do]lc[инъ]*): укр. *Rasz* (ОКЗР I, 152); пор. п. *Rasz* (SSNO IV/3, 445—446), ч. *Raš* (Sv. 293).

Гошь (< *Go[de]lc[лавъ]* чи *Go[sti]lc[лавъ]*): укр. *Hosz* (ОКЗР I, 320), *Gosz* (AGZ, 1478, XVIII, 1113), патр. *Hoszowicz* (ОКЗР III, 238), *Hoszów* (RZ, 1561, 15), *Hoszyn* (МИГ I, 319); пор. болг. *Гошо* (Ил. 140), п. *Gosz* (SSNO II/1, 175).

Рошь (< *Ro[sti]lc[лавъ]*): укр. *Rosz* (AGZ, 1439, XII, 674); пор. п. *Rosz* (SSNO IV/13, 492).

Рашь (< *Ra[do]lc[лавъ]*): укр. *Рашко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246), *Рашко* Гулаченко, *Рашко* Жулженко, *Рашко* Шерстюк (Р 5, 199, 277), *Прокоп Рашко* (АрхЮЗР, 1596, I/6, 113), *Ішко Raszik* (ОКЗР I, 7), патр. *Ращенко* (Р 17, 20), *Raszkowicz* (МИГ I, 155; AGZ, 1458, VI, 27); пор. болг. *Рашко* (Ил. 423), п. *Raszko, Raszek* (SSNO IV/3, 445—446), ч. *Raszek* (Sv. 293, 294).

Гошь (< *Go[de]lc[лавъ]* чи *Go[sti]lc[лавъ]*): укр. *Hoszko* (ЛКС 167), *Goszko* (ЛЛС 326), *Hoszko* Wasko, *Тутко Hoszko* (RZ, 1561, 53, 115), патр. *Goszkowicz* (ОКЗР III, 255); пор. п. *Goszko* (SSNO II/1, 175) і *Hoszko* (SSNO II/2, 312).

Рошь (< *Ro[sti]lc[лавъ]*): укр. *Rosza* (AGZ, 1465, XIII, 5839), *Sienko Roszik* (ОКЗР III, 248); пор. блр. *Mathisz Roszek* (ПКГЭ II, 327), болг. *Рошо* (Ил. 430), хорв. *Rošek* (Leks. 553), п. *Roszek, Rószko* (SSNO IV/3, 492).

6. Бо-хъ (пор. комп. *Bo[голюбъ]*, *Bo[годаръ]* та ін.): укр. патр. *Bochow* (МИГ I, 317); пор. рос. *Бохинъ* (АЮБДР III, 253), п. *Boch* (SSNO I/2, 178).

Бу-ц(ч)ъ (пор. комп. *Bu[дигостъ]*, *Bu[диславъ]* та ін.): укр. *Iwasko Bucz* (ОКЗР III, 125); пор. болг. *Бучо* (Ил. 95), хорв. *Vič* (Leks. 78), блр. патр. *Buczewicz* (ПКГЭ I, 164).

Го-ц(ч)ъ (пор. комп. *Go[стиславъ]*, *Go[стомыслъ]* та ін.): укр. *Hocz* (ОКЗР III, 142, 444); пор. блр. *Gocz Czikido* (ПКГЭ II, 468), хорв. *Ноца* (Leks. 212), болг. *Гочо* (Ил. 140).

Жи-хъ (пор. комп. *Жи[рославъ]*, *Жи[диславъ]*, *Жи[томиръ]* та ін.): укр. *Zych* (ОКЗР II, 105), *Zych Jurczicz* (ОКЗР II, 215), патр. *Zichowicz* (ОКЗР III, 249); пор. п. *Zych* (Mal. 28).

Ра-ц(ч)ъ (пор. комп. *Ra[диславъ]*, *Ra[догостъ]* та ін.): укр. *Iwan Racz* (AGZ, 1472, XVII, 840); пор. блр. патр. *Raskowicz* (ПКГЭ II, 166), болг. *Рацо, Рачо* (Ил. 422).

Детальніше про цей тип скорочень див. [Mal., 22—28; 95, 4—5; 161, 51—52].

Дуже рідко представлені антропоніми, що відображають так звану пограничну формацію скорочень, де композитне ім'я підлягає скороченню, ще не перестаючи бути складним. Це, зокрема, антропоніми наведеного нижче сьомого типу скорочень відкомполітичних слов'янських автохтонних імен.

7. Веславъ (< *Ve[li]славъ*): укр. *Veslao* (AGZ, 1520, VII, 9); пор. комп. болг. *Велиславъ* (Ил. 105), п. *Wiesław* (SSNO VI/1, 59).

Дерславъ (< *Der[жи]славъ*): укр. *Дерслав* (ЦДІА, 1509, 160); пор. комп. д.-р. *Держиславъ* (Туп. 183).

Лаславъ (< *La[di]славъ*): укр. *Lasław* (AGZ, 1498, XV, 2697); пор. комп. ч. *Ladislav* (Sv. 277).

Маславъ (< *Ma[ni]славъ*): укр. *Ивань Маславъ* (Р 166); пор. комп. схв. *Manislaw* (Mag. II, 8).

Окремо виділяємо неясні зі словотворчого боку відкомполітичні антропоніми на *-ахъ*, *-ехъ*, *-ашъ*, *-ишъ*, *-ошъ*, *-онъ*, *-унъ*. У кожному конкретному випадку такі антропоніми можна розцінювати як суфіксальні утворення від одного з композитних компонентів і як:

а) безсуфіксні деривати, утворені шляхом усічення постпозитивного компонента із збереженням його початкового приголосного.

Богунъ (пор. комп. *Богун[ъгъ]*; п. *Bohuneq* — SSNO I/2, 197); укр. *Богунъ* Лашенко, *Богунъ* Павленко (Р 43, 188),

Нестръ *Богунъ* (Р 87); патр. *Богуновъ* (Р. 1); пор. болг. *Богун* (Ил. 79), хорв. *Bohun* (Leks. 57), п. *Bohun* (SSNO I/2, 197), ч. *Bohuň* (Sv. 259);

Братонъ (пор. комп. *Братон[ѣгъ]*; схв. *Braton'eg* — *Mag.* II, 606); укр. *Braton* (ОКЗР I, 9); пор. схв. *Braton* (R II, 602), ч. *Bratón* (Mikl. 38);

Добронъ (пор. комп. *Добро[нѣгъ]*; п. *Dobronieg* — SSNO I/3, 489); укр. *Dobron* (ОКЗР I, 40); пор. п. *Dobron* (SSNO I/3, 490), ч. *Dobron* (Sv. 263);

Доманъ(ь) (пор. комп. *Доман[ѣгъ]*; схв. *Domaneq* — *Mag.* I, 111); укр. патр. *Доманенко* (ОВЗ 606; Р 114), *Домановичъ* (АрхЮЗР, XVII ст., I/12, 106); пор. блр. *Domani Juskiewicz* (ПКГЭ I, 115), болг. **Доман* (в призв. *Доманов* — Ил. 178);

б) безсуфіксні деривати, утворені шляхом усічення позитивного компонента із збереженням його початкового приголосного, перетвореного в інший приголосний.

Богушъ (пор. комп. *Богус[лавъ]*); укр. *Богушъ* (ПК 26), *Богушъ* Луцкевичъ (АБМУ 9), *Богушъ* Федоровичъ (АрхЮЗР, 1516, VIII/4, 185), *Богушъ* Матвеевичъ (АрхЮЗР, 1565, VI/1, 57), *Anton Bogusz* (ОКЗР II, 116); пор. болг. *Богун* (Ил. 79), хорв. *Bogusz* (Leks. 57), п. *Bogusz* (SSNO I/2, 202), ч. *Bohuš* (Mikl. 35).

Будишъ (пор. комп. *Буди[славъ]*); укр. *Степанъ Будишъ* (ПК 121); пор. схв. *Budiš* (R III, 711), п. *Budisz* (SSNO I/2, 275), ч. *Budiš* (Sv. 269).

Велишъ (пор. комп. *Вели[славъ]*; п. *Wielislaw* — SSNO VI/1, 59; ч. *Velislav* — Sv. 308; болг. *Велиславъ* — Ил. 105); укр. *Welisch* (PdLw, 1417, III, 42); пор. п. *Wielisz* (SSNO VI/1, 60).

Домашъ (пор. комп. *Домас[лавъ]*, *Домас[той]*); укр. патр. *Домашенко* (Р 247); пор. рос. *Домашъ* Савишъ (Туп. 188), блр. *Thomko Domasz* (ПКГЭ II, 395), п. *Domasz* (SSNO II/3, 505).

Малашъ (пор. комп. *Малос[лавъ]*, *Малос[трий]*); укр. *Малашъ* Порвикищенко (Р 233), *Malosz Kopszukow* (ОКЗР III, 324), патр. *Maloszcz* (ОКЗР I, 282), *Maloszkow* (ОКЗР III, 219); пор. хорв. *Maloš* (Leks. 389), п. *Malosz* (SSNO, III/2, 370).

Мирошъ (пор. комп. *Мирос[лавъ]*); укр. *Мирошъ* (ПК 294), *Мирошъ* Семеновъ, *Мирошъ* Яковлевъ (ПК 323, 405); пор. серб., ч. *Migoš* (Mikl. 79), п. *Migosz* (SSNO III/3, 525).

Прибышъ (пор. комп. *Прибис[лавъ]*; схв. *Prbislav* — *Mag.* I, 125; п. *Przybyslaw* — SSNO IV/2, 382); укр. *Педоръ Прибышъ* (Р 138); пор. блр. *Iwaniko Przybysz* (ПКГЭ II, 87), п. *Przybysz* (SSNO IV/2, 384).

Радошъ (пор. комп. *Радос[лавъ]*, *Радос[инъ]*); укр. *Radosz Sczerba* (ОКЗР III, 51); пор. болг. *Радош* (Ил. 417), серб. *Radoš* (Mikl. 93), хорв. *Radoš* (Leks. 546), п. *Radosz* (SSNO IV/3, 423), ч. *Radoš* (Mikl. 93).

Хвалишъ (пор. комп. *Хвалис[лавъ]*); укр. *Chwalisz* (AGZ, 1492, XVIII, 1962); пор. п. *Chwalisz* (SSNO I/2, 353).

Ярошъ (пор. комп. *Ярос[лавъ]*); укр. *Ярошъ* (АрхЮЗР, 1476, VIII/4, 137; АрхЮЗР, 1590, I/1, 244), *Ярош* Достоевский (ДМВН 284), *Ярош* Семашко (АрхЮЗР, 1583, I/1, 182), *Ярошъ* Хребтовичъ (АрхЮЗР, 1593, I/1, 353), *Ярошъ* Дорошенко, *Ярошъ* Димиденко (Р 59, 181), патр. *Ярошовъ*, *Ярошенко* (Р 209, 249); пор. хорв. *Jagoš* (Leks. 269), п. *Jarosz* (SSNO II/3, 448), ч. *Jagoš* (Sv. 271).

У слов'янській антропонімічній літературі наведені вище відкомполитні антропонімічні утворення розглядаються як суфіксальні, тобто такі, в яких фінальні елементи **-онъ**, **-унъ**, **-ашъ**, **-ишъ**, **-ошъ**, **-ушъ**, **-ахъ**, **-ехъ** виконували роль суфіксів. В українській антропонімії перелічені словотворчі елементи виразно виступають в ролі суфіксів у різних похідних формах від церковно-християнських особових власних імен типу *Василькун* < *Василько*, *Митрун* < *Митро*, *Мишкун* < *Мишко*, *Йураш* < *Юрій*, *Николаш* < *Никола*, *Петраш* < *Петро*, *Данилиш* < *Данило*, *Іллиш* < *Ілля*, *Павлиш* < *Павло*, *Гавруш* < *Гаврило*, *Гринуш* < *Гринь*, *Демуш* < *Дем'ян*, *Микуш* < *Микола*, *Дмитрах* < *Дмитро*, *Івах* < *Іван*, *Артех* < *Артемій*, *Сех* < *Семен*, *Терех* < *Терентій* [94, 160—163; 139, 68—70]. Деякі з цих елементів відомі і в українському ашелятивному словотворі.

Зазначені фактори, очевидно, і дали підставу кваліфікувати утворення цього типу як суфіксальні. На нашу думку, в складі відкомполитних дериватів розглядані компоненти первісно не були суфіксами, а складовою частиною безсуфіксних відкомполитних усічень типу наведених вище *Сулим* < *Сулим[иръ]*, *Гостомъ* < *Гостом[ислъ]* і под. Іншими словами, відкомполитні деривати з фінальними **-онъ**, **-унъ**, **-ашъ**, **-ишъ**, **-ошъ**, **-ушъ**, **-ахъ**, **-ехъ** первісно були усіченими формами імен-комполит (*Богунъ* < *Богун[ѣгъ]*, *Добронъ* < *Доброн[ѣгъ]* і под.). Своєю кінцевою частиною такі усічення з часом послужили зразком для адаптації в народному побуті церковно-християнських імен і таким чином набули в них функції антропонімічних суфіксів.

Утворення «indeclinabile + nomen». З приводу генезису помітно поширених у слов'янській (власне, давньослов'янській) антропонімії особових назв «indeclinabile + nomen», тобто утворень структури — невідмінювана, звичайно, службова частина мови, сполучена з кореневою основою повнознач-

ної частини мови типу *Добуд, Нагор, Немир, Преслав* в слов'янській антропонімії немає єдиної думки²⁰.

Як відзначає дослідниця старопольської антропонімії М. Малец, одні вчені розцінюють антропоніми цього структурного типу як композити, інші — як звичайні прості поширені утворення [Mal., 19]. При цьому, за автором, обидві ці позиції вчених мають під собою реальну основу. У першому випадку — з «історико-порівняльної точки зору препозиції первісно базувалися на іменникових або займенникових основах, тобто виникли внаслідок їх скорочення», а в другому — «з описової точки зору препозиції в цих утвореннях вже втратили свою відрубність і служать тільки для модифікації значення слова або виконують синтаксичні функції на рівні з флексіями» [Mal., 19].

За спостереженням М. Малец, більшість дослідників дотримуються першого з цих поглядів і лише Р. Траутман [Traut., 41] виділив антропонімії утворення цього типу окремо, назвавши їх «несправжніми композитами». Думку про те, що «indeclinabile + помен» не є композитами, підтримав також Я. Свобода, відзначивши, однак, що ці утворення від композит відокремлювати все-таки не слід, оскільки разом із втратою давніми слов'янськими іменами своїх первісних значень «імена з префіксами» та «імена-композити» почали змішуватися, «префікси» і «основи» механічно із собою поєднуватися і взаємопроникати [165, 99]. Категорично на користь думки, що слов'янські «indeclinabile + помен» не є композитами, висловилася радянська дослідниця О. В. Суперапська, відзначивши, що віднесення антропонімів цього типу до імен-композит є «неправомірним, оскільки в інших складних іменах виступають повнозначні морфеми, а в цих такі, що мають самостійне значення, але самостійно не функціонують і роль яких наближається до ролі афіксів (префіксів). Префіксальні ж імена більш доцільно розглядати як похідні, а не як складні, поряд з іменами негативними *Немил, Нерад*» [109, 69]. Цієї ж думки дотримуються радянські дослідники І. М. Железняк [43, 160] та П. П. Чучка [140, 69].

Вже після виходу в світ зазначеної праці польська дослідниця давньоруської антропонімії Т. Скуліна антропонімії утворення «indeclinabile + помен» віднесла до імен-композит, за винятком тих, які розцінює як відапелятивні назви [162, 8]. Важливо також відзначити, що деякі дослідники, розглядаючи «indeclinabile + помен», не цікавляться питанням генезису і специфіки структури цих антропонімів, а цілком меха-

²⁰ Важливіші праці, присвячені антропонімам цього типу, названі в монографії [Mal., 19].

нічно і беззастережно відносять їх до відапелятивних утворень, очевидно, апріорно і чисто візуально виходячи з їх, на перший погляд, здавалося б, прозорої структури і первісної семантики, як, наприклад, у випадках: *Завид* — «той, хто завидує, зависник», *Некрасъ* — «некрасивий», *Нелюб* — «нелюбий», *Немилъ* — «немилий», *Преславъ* — «преславний» і таке інше. Пор., напр., у С. Ілчева: «*Прерад* — дуже радісний», «*Преслав* — дуже славний» [52, 407]; у Н. П. Черневої: «*Завид* — це ім'я, пов'язане з внутрішніми якостями людини» [135, 32].

Таке прямолінійно апріорне тлумачення слов'янських антропонімів типу «indeclinabile + помен» за співзвучністю і семантичним співвідношенням з відповідними апелятивами з уваги на генезис цих утворень не може бути виправданим. Адже в слов'янській антропонімії зустрічаються не одиничні антропоніми з «indeclinabile», у застосуванні до яких це тлумачення перетворюється у звичайне суб'єктивне фантазування. Бо ж яких, наприклад, результатів, крім чисто фантастичних домислів, можна досягти цим апріорним підходом до виявлення генезису таких «indeclinabile + помен», як, напр., д.-р. *Нерат, Несул, Рознег* (Черн. 32); *Неславъ, Нестой(ко), Перемилъ, Перенъгъ* (Туп. 321, 323, 331, 357); рос. *Нагой, Надан* (Вес. 211, 212); укр. *Забой* (ОКЗР I, 82), *Завидъ* (Туп. 210), *Zahud(a)* — ОКЗР II, 35; *Навой(ко)* — ССМ II, 11; *Нагой* (Туп. 321), *Нагор(ка)* — ССМ II, 12; *Nyedap* (AGZ, 1437, XIII, 279), *Некраишъ* (ССМ II, 37), *Нелюбъ* (ССМ II, 38), *Немиръ* (Р 180; ОВЗ 626), *Nierad* (ОКЗР III, 268), *Несынъ* (АрхЮЗР III/2, 76), *Peresud* (ОКЗР III, 81), *Розмисль* (ОВЗ 606); болг. *Завой, Негой* (Ил. 207, 356); хорв. *Dobud, Doboј, Dodar, Domir, Narad, Neboј, Pobor* (Leks. 132, 133, 136, 454, 455, 456, 745); п. *Namir, Nagod, Naslaw, Niebor, Niestoj, Niesul* (SSNO IV/1, 4, 5, 6, 12, 19, 33, 55, 56), *Pobog, Powoj* (SSNO IV/2, 295, 334); *Zabrat, Zadar, Zamir* (SSNO VI/2, 248, 252, 265); ч. *Nahod, Nahoš, Narus, Naslav, Navoj, Něhoš, Nerat, Zahost, Zalud, Zamysl, Zaslav, Zažit* (Sv. 283, 284, 311).

Порівняльний аналіз даної категорії особових власних назв на загальнослов'янському антропонімічному рівні переконує в тому, що ці антропоніми генетично відносяться до відкомпозитних, а не відапелятивних утворень, а саме до скорочень всередині імені-композити на міжкомпонентній межі (синкопа) типу *Раславъ < Ра[ди]славъ, Гославъ < Го[сти]славъ*. Їх специфічні особливості полягають лише в тому, що внаслідок скорочення імені-композити збережена початкова частина його препозитивного компонента співпала з відповідним «indeclinabile» і, таким чином, формально перетворилась у префікс, як у випадку *Преслав < Пре[ди]славъ*, або ж у тому, що початковим компонентом в таких новоутвореннях вияви-

лась заперечна частка *не-*, як у випадку *Немиръ* < *Не[зна]миръ*. Це спостереження дозволяє розрізнити серед антропонімів структури «*indeclinabile + помен*» два різновиди: утворення, що виникли шляхом усічення другого складу препозитивного компонента імені-композиції і формального перетворення, його першої частини (як правило, закритого складу) в префікс і утворення, що виникли шляхом усічення другого складу препозитивного компонента імені-композиції із збереженням його першого закритого складу — заперечення *не-*.

Ця концепція ґрунтується не на самих лише дедуктивних припущеннях, а, в першу чергу, на достовірних фактах. Так, зокрема, наявність у слов'янській антропонімії таких паралельних утворень, як болг. *Преслав* (Ил. 407) і схв. *Prdislav* (Mag. II, 111); п. *Niemir* і *Nieznamir* (SSNO IV/1, 47, 62); п. *Wysław* і *Wyszestław* (SSNO VI/2, 241), хорв. *Doboj* (Leks. 132) і схв. *Dobroboj* (Mikl. 36); хорв. *Domir* і *Domamir* (Leks. 135, 136); ч. *Proslav* (Sv. 291) і *Prostislav* (Mor. 159); хорв. *Pobog* і ч. *Pomscibog* (Mor. 153) та ін., не є випадковою. Перед нами не що інше, як імена-композиції і похідні від них скорочення відповідно *Преславъ* < *Пре[ди]славъ*, *Немиръ* < *Не[зна]миръ*, *Выславъ* < *Ви[ше]славъ*, *Добой* < *До[бро]бой*, *Домиръ* < *До[ма]миръ* чи *До[бро]миръ*, *Прославъ* < *Про[сти]славъ*, *Поборъ* < *По[мсти]боръ*²¹.

Важливо, однак, відзначити, що в більшій частині слов'янських антропонімів цієї структури прямі композитні паралелі відсутні, як, наприклад, в наведених уже антропонімах з «*indeclinabile*» *на-* (*Нагой*, *Nawoj*, *Nagad*, *Namir*, *Nagod*, *Nasław*, *Narus*), *по-* (*Pobog*, *Powoj*), *не-* (*Нерат*, *Несулъ*, *Niebog*, *Niebor*) та ін. Адже відомо, що далеко не всі праслов'янські імена-композиції засвідчені писемністю і дійшли до нашого часу. Тому в таких випадках на допомогу приходять реконструкція на підставі прозорих аналогій. Так, наприклад, якщо нам відомі слов'янські імена-композиції типу польських *Nasiębog*, *Nasięgniew* (SSNO IV/1, 18), то можна припустити, що в давнину існували також композиції *Nasięgoj*, *Nasięrad*, *Nasięmir*, *Nasięsław*, від яких і утворились скорочення *Нагой*, *Nawoj*, *Nagad*, *Namir*, *Nasław* і т. п. За відомою композицією *Помстиборъ* (Mor. 153) можна припустити, що колись існували також і композиції *Помстибогъ*, *Помстивой*, від яких утворились скорочення, відповідно, *Pobog*, *Powoj*. Або ж, якщо існували композиції *Nieznamir* (SSNO IV/1, 47), *Niezlawuj* (Mil. 235),

²¹ Порівняй антропоніми аналогічного типу скорочень (синкопа): п. *Bramir* і *Branimir* (SSNO I/2, 241, 243), *Brostlaw* і *Bronistlaw* (SSNO I/2, 252, 255); ч. *Rostav* і *Rostislav* (Sv. 295); ч. *Draslav* (Sv. 263) і болг. *Драгославъ* (Ил. 182); ч. *Hoslav* і *Hostislav* (Sv. 267).

то могли також існувати і аналогічні композиції типу *Niecznagat*, *Nieznasul*, *Niezlaboj*, *Niezlabor*, *Niezpalub*, від яких виникли, відповідно, скорочення *Нерат*, *Несул*, *Nieboj*, *Niebor*, *Nielub* та ін.

Подібних прикладів можна навести ще багато. Тому, не скидаючи з рахунку і того факту, що різні з утворень цієї структури могли виникнути і не безпосередньо від імен-композиції, а за готовою вже праслов'янською словотворчою моделлю «*indeclinabile + помен*» шляхом звичайної префіксації (особливо утворення з *не-* як наслідок тенденції до антонімізації імен типу *Любъ* — *Нелюбъ*; *Радъ* — *Нерадъ*), хочемо відзначити, що слов'янські антропоніми аналізованої структури — це «*indeclinabile + помен*» лише з формального боку. Насправді, це генетично скорочені шляхом синкопи праслов'янські імена-композиції, які слід розцінювати як складноскорочені структури і розглядати їх не як композиції, а як окремий вид відкомполітичних дериватів з формальними ознаками «*indeclinabile + помен*».

Однак через відсутність у більшості випадків конкретних імен-комполіти, які послужили основою для творення «*indeclinabile + помен*», наведемо антропоніми розглядуваного типу (як це в антропонімічній літературі і практикується) за структурними особливостями, в даному випадку — за відкомполітичними кореневими гніздами.

-бой. Укр. *Zaboj Andrei* (ОКЗР I, 82); пор. ч. *Zaboj* (Mikl. 36).

-видъ. Укр. *Завидъ* (ССМ, 1448, I, 372); пор. д.-р. *Завидъ* (Туп. 210), серб. *Завидъ* (Mor. 86), хорв. прізви. *Zavidič* (Leks. 745), п. *Zawid* (SSNO VI/2, 278), ч. *Zavid* (Sv. 311).

-вой. Укр. *Nawoj* (ОКЗР I, 57; AGZ, 1460, XII, 2955); пор. хорв. *Navoj* (Leks. 455), ч. *Navoj* (Sv. 284).

-гой. Укр. *Нагой* (Туп., 1565, 321; АрхЮЗР, 1626, I/6, 576), *Нагой* (ССМ, 1447, I, 151); пор. болг. *Нагой* (Mor. 133).

-ми(ы)слъ. Укр. *Розмислъ* (ОВЗ 606), *Розмыслъ* Цируликъ (Р 155); пор. п. *Rozmysl* (SSNO IV/3, 500).

-судъ. Укр. *Ihnath Peresud* (ОКЗР III, 81).

Суфіксально-префіксальні утворення.

-виш- укр. *Завиша* (ССМ, 1401, I, 372; АрхЮЗР, 1647, I/4, 449), *Завиша* Романовичъ (АрхЮЗР, 1487, VIII/3, 4), *Яків Завиша* (ЦДІА, 1500, 146), патр. *Завъшинъ* (Р 127); пор. д.-р. *Завъша* (Туп. 211), блр. *Завиша* (Бір. 215), болг. *Завиша* (Mor. 87), п. *Zawisza* (SSNO, VI/2, 281), ч. *Zaviše* (Sv. 311).

-вой- укр. *Nawoyka* (AGZ, 1485, XVIII, 2014), *Nawojko* (AGZ, 1366, VIII, 5), *Навойко* Насановъ (ССМ, 1366, I, 11), Семен *Навойко* (ОКиз 113); пор. п. *Nawojka*, *Nawojko* (SSNO, IV/1, 25).

-гор- укр. *Нагорка* (ССМ, 1489, II, 12); пор. п. *Naġorka* (SSNO IV/1, 7), ч. *Naġora* (Sv. 283).

-гуд- укр. *Syenko Zahuda* (ОКЗР II, 35).

Утворення з заперечною часткою *не-* (безсуфіксні). -*крас(ш)ъ*. Укр. *Niekrasz* (ЛБС 265), *Некрашъ* (ССМ, 1401, II, 37), *Некрашъ* Зборомирский (AS, 1477, I, 73), *Некрашъ* Микитенко (Р 81), Пашко *Некрашъ*, (АКЖМУ 116), патр. *Некрашевичъ* (АрхЮЗР, 1590, I/1, 283), *Neikraszowicz* (ЛК 80); пор. рос. *Некрас* (АЮБДР II, 490), п. *Neikrasz* (SSNO IV/1, 42).

-*любъ*. Укр. *Nielub Wierchniak* (ОКРЗ I, 121), *Iwan Nielub* (ОКЗР II, 116), патр. *Нелюбовичъ* (АрхЮЗР, 1663, I/4, 25), *Nielubicz* (ОКЗР I, 40); пор. рос. *Нелюбъ* (Туп. 328), блр. патр. *Nielubowicz* (ПКГЭ I, 241), болг. прізви. *Нелюбов* (Ил. 357).

-*миръ*. Укр. *Немиръ* (Р 180), *Немиръ* Янцовичъ (ОВЗ 626), патр. *Немиричъ* (АрхЮЗР, 1514, V/1, 7), *Немировичъ* (АрхЮЗР, 1605, VII/1, 10); пор. рос. *Немиръ* Андреевъ (АЮБДР II, 48), ч. *Nemir* (Mikl. 78), п. *Nemyr* (Mikl. 78).

-*радъ*. Укр. *Nierad Warkowicz* (ОКЗР III, 268), патр. *Нераденко* (ПК 181; Р 32, 82); пор. рос. патр. *Нерадовъ* (Туп. 721), хорв. *Nerad* (Leks. 457), п. *Nerad* (SSNO IV/1, 48), ч. *Nerad* (Mikl. 92).

-*сынъ*. Укр. *Несынъ* (АрхЮЗР, 1518, III/2, 76), *Івашко Несынъ* (ПК 382), патр. *Несынов* (ПК 356); пор. блр. *Несынъ* Зеленовичъ (Туп. 331).

Суфіксальні утворення з заперечною часткою *не-*. -*крас(ш)* - укр. *Некрашко* Синицький (Р 16).

-*люб-* укр. *Neluba* (PdLw, 1413, II, 124), *Nyelubyecz* (AGZ, 1483, XV, 4136), *Mathy Nielubiec* (ЛК 98), патр. *Нелюбич* — АКЖМУ 111 (< *Нелюбка*).

-*мир-* укр. *Немира* (АрхЮЗР, 1445, VIII/4, 13; ССМ, 1444, II, 39), *Немирка* (ССМ, 1433, II, 39), *Niemirko* (ЛКС 183), *Немира* Ръзановичъ (АрхЮЗР, 1445, VIII/4, 22), *Немѣра* Богдановичъ (АрхЮЗР, 1472, VIII/3, 3), *Немѣра* Лебедский (АрхЮЗР, 1598, I/6, 220), *Немирко* Чоботаръ (АрхЮЗР, 1545, IV/1, 43), *Митко Немира* (АрхЮЗР, 1605, VII/1, 6); пор. рос. *Немира* (АЮБДР II, 247), п. *Niemirka* (Mikl. 78).

-*рад-* укр. *Андрей Нерада* (Туп. 1669, 330), патр. *Nieradczin* (ОКЗР III, 167); пор. д.-р. *Нерадѣцъ* (Туп. 330).

Значна поширеність цього словотворчого типу антропонімів в усіх слов'янських мовах свідчить про стабільність словотворчої моделі праслов'янської антропонімійної спадщини.

Різновиди суфіксів і їх продуктивність у відкомпонентних суфіксальних утвореннях. З метою ілюстрації багатства суфіксальних відкомпонентних слов'янських автохтонних імен в українській антропонімії XIV—XVII ст. всі ці деривати ми

згрупували вище в межах окремих кореневих мікрогнізд. Однак це групування не дає належної наочної уяви ні про багатство вжитих в аналізованих утвореннях суфіксів, ні про ступінь продуктивності цих суфіксів. Тому нижче (не вдаючись до повторної паспортизації) спеціально розглянемо ці суфікси з наведенням при них конкретних ілюстрацій. При цьому спочатку наводимо суфікси приголосні (мономорфемні та поліморфемні), потім суфікси голосні, причому мономорфемні приголосні суфікси групуємо за характеризуючим його консонантом; поліморфемні — за основним консонантом першого суфікса. Групи суфіксів розміщуємо за кількісною ознакою.

Приголосні мономорфемні суфікси

-*ш-ъ* *Borsz*, *Галишъ*

-*аш-ъ* *Борашъ*, *Браташъ*, *Гневашъ*, *Галашъ*, *Голашъ*, *Горашъ*, *Громашъ*, *Домашъ*, *Любашъ*, *Малашъ*, *Милашъ*, *Мурasz*, *Sudasz*

-*е(є)ш-ъ* *Dobesz*, *Галешъ*

-*еш-а* *Бореша*, *Гореша*, *Селеша*

-*и(ы)ш-ъ* *Balisz*, *Борьшъ*, *Братишъ*, *Будишъ*, *Welisch*, *Halisz*, *Гнѣвьшъ*, *Holisz*, *Datysz*, *Добиш*, *Добришъ*, *Дробиш*, *Kalisz*, *Kanisiz*, *Мальшъ*, *Мишишъ*, *Прибьшъ*, *Chwalisz*, *Черньшъ*

-*(и)ыш-а* *Борьша*, *Галиша*, *Добрьша*, *Калиша*, *Селиша*, *Фалиша*

-*ош-а* *Lubosza*, *Sobosza*

-*ош-ъ* *Balosz*, *Борошъ*, *Гнѣвашъ*, *Бѣлошъ*, *Darosz*, *Dobosz*, *Dobrosz*, *Drobosz*, *Малошъ*, *Мирошъ*, *Mogosz*, *Radosz*, *Ярошъ*

-*уш-а* *Братуша*, *Мируша*

-*уш-ъ* *Балушъ*, *Welusz*, *Богушъ*, *Братушъ*, *Гнѣвушъ*, *Ногusz*, *Любушъ*, *Малушъ*, *Skogusz*, *Ярушъ*

-*ш-а* *Братиша*, *Borsz*, *Буйша*, *Woisza*, *Галиша*, *Гневша*, *Hoisza*, *Lubsza*, *Stanscha*

-*л-а* *Ярла*

-*л-о* *Радло*, *Ярло*

-*ал* *Вујаџ*

-*ал-о* *Гостало*, *Русало*

-*ел-о* *Вогело*

-*ил-о* *Берило*, *Borzylo*, *Вогуло*, *Братило*, *Budiło*, *Вершило*, *Воило*, *Войнило*, *Гостило*, *Добрыло*, *Манило*, *Путило*, *Русило*, *Stanylo*, *Straszilo*, *Терпило*

-*ил-ъ* *Гостилъ*

-*ѣл-ъ* *Радѣлъ*

-*ул-а* *Бирула*

-*ул-ъ* *Радуџ*

-*х-ъ* *Вох*, *Zuch*, *Зброхъ*

-*а(я)х-ъ* *Вояхъ*, *Допаш*

-ех-ъ Żelech, Małech, Селех, Sobiech
 -ех-а Dobrecha
 -и(ы)х-ъ Hołych, Drobych, Malich, Чернихъ
 -ох-а Holocha, Dobrocha, Miłocha, Mygocha
 -ох-ъ Борохъ, Hołoch
 -ух-а Żugucha, Małucha, Miłucha, Raducha, Selucha, Свя-
 туха, Собуха, Czornucha.
 -ух-ъ Boguch, Манухъ, Miłuch
 -н-я Duszniа, Skorniа
 -н-о Вуйно, Духно
 -а(я)н-ъ Баланъ, Божанъ, Боранъ, Bratan, Бууан, Га-
 ланъ, Hołan, Groman, Dobran, Доманъ, Дороганъ, Драганъ,
 Дроган, Kałan, Luban, Malian, Miłan, Остриан, Rohan, Ро-
 танъ, Русанъ, Sełan, Стоянъ, Творианъ, Хотянъ
 -ен-ъ Duszen Lyubyen, Sobien
 -ин-а(я) Балина, Братина, Bogynia, Brosina, Голина, Но-
 іна, Добрыня, Думуна, Żytina, Radinia, Ратина, Скорына,
 Собина, Chwalina
 -он-ъ(ь) Balon, Боронь Halon, Ногон, Dobron, Lubon,
 Ostron, Rohon, Werchon
 -ун-ъ Богунъ, Годунъ, Горунъ, Красунъ, Мирунъ, Радунъ
 -ын-ъ Boratyn, Горынъ
 -ѣн-а Хотѣна
 -к-ъ Dobk, Раск
 -к-а Boska, Brodka, Бронка, Буйка, Gogka, Гал(ь)ка,
 Hudka, Drobka, Думка, Душка, Жирка, Żutka, Канка, Краска,
 Нагорка, Немирка, Путка, Радка, Ратка, Силка, Skorka,
 Святка, Stupka, Ztoyka
 -к-о Балко, Белко, Вуерко, Божко, Бойко, Борко, Бориско,
 Bratko, Budko, Буйко, Бѣлко, Войко, Wolko, Волод(т)ко,
 Вячко, Галко, Горко, Hosko // Gosko, Gostko, Horodko, Horko,
 Gromko, Домко, Drobko, Житко, Żydko, Żytko, Zawisko,
 Калко, Крас(ь)ко, Ладко, Lubko, Lutko, Малко, Манько,
 Мирко, Mitko, Myłko, Навишко, Навойко, Некрашко, Нелюб-
 ко, Нѣмирко, Putko, Прибко, Рад(ь)ко, Раско, Ратко, Рашко,
 Рожко, Роско, Ростко, Rusko, Selko, Syłko, Силенко, Skorko,
 Славко, Собко, Станко, Стойко, Сулко, Sudko, Фалко, Хвал-
 ко, Chotimko, Хотко, Czasko.
 -а(я)к-ъ Balyak, Белякъ, Bozak, Боракъ, Brodak, Будакъ,
 Буякъ, Domak, Katak, Radak, Russak, Sełak, Скоракъ, Сту-
 пакъ, Sułak, Хотякъ, Черняк
 -ек-а Балека
 -и(ы)к-ъ Баликъ, Братикъ, Борикъ, Bylik, Welik. Голикъ,
 Горикъ, Gatyk, Hudik, Добрикъ, Дробикъ, Жидикъ, Любикъ,
 Лютикъ, Маликъ, Манькъ, Миликъ, Острикъ, Radik, Се-
 ликъ, Sulik, Raszik, Святчик, Скорик, Черникъ

-ок-ъ Божокъ, Budok, Жидокъ, Рожокъ, Ступокъ
 -ай Балай, Борай, Братай, Goray, Domay, Житай, Ra-
 tay
 -ей Vranei
 -ой Драгой
 -ій Мілій, Мотій
 -ый Дарый
 -ѣй Галѣй, Голѣй, Сулѣй, Хвалѣй
 -ч-ъ Борч, Bucz, Golcz, Горчъ, Goszcz, Racz, Falcz
 -ч-а Берча, Войнча, Голча, Hocza, Luteza, Мирча, Stancza
 -ч-о Kalczo
 -а(я)ч-ъ Балач, Госячъ, Gogacz, Громачъ, Любачъ, Терпячъ
 -уч-а Скоруча
 -а(я)т-а Visata, Галата, Ладята, Пулята, Острията,
 Чернята, Чорнята
 -от-а Балота, Duszota, Żirota, Miłota, Myrota, Sobota
 -ут-а Boguta, Boruta, Вершута, Годута, Myłuta, Мирута,
 Скорута, Sławuta, Хоцута, Jarutha
 -ут-ъ Богутъ, Sobut
 -ц-а Гоцица
 -ц-о Msczyo, Радцьо
 -ец-ъ Braniec, Halec, Дробецъ, Думецъ, Lybyenyecz, Maliec,
 Maniecz, Милецъ, Nielubiec, Radecz, Скорецъ, Stawiec, Sta-
 necz, Falec
 -иц-а Балица, Kanica, Ступица
 -ас-ъ Ballas, Bielas, Gorias, Dobras, Любасъ
 -ус-ъ Калусъ
 -уг-а Галуга
 -ур-а Tatura
 Приголосні поліморфемні суфікси
 -ч-ен-я Boszczenia, Галченя, Жидченя, Kalczenie, Radcze-
 nia, Stanczenia
 -ч-ик-ъ Манчикъ, Nyeradczyk, Radczyk, Святчикъ, Stan-
 czyk
 -ч-и(ы)н-а Братчина, Малчына, Manczina
 -ч-к-о Stanczko
 -ч-ул-ъ Stanczul
 -ач-ен-я Horaczenie
 -ач-к-а Horaczka
 -ач-к-о Horaczko
 -ач-ок-ъ Русачк
 -еч-к-а Sobeczka
 -ич-к-а Беричка
 -ич-к-о Беричко
 -еч-к-о Horeczko, Малечко, Mileczko, Радечко
 -оч-к-о Bегoczko, Голочко, Горочко, Морочко, Wiszoczko

-уч-ен-я Skoruczenia
 -уч-к-о Woluczko
 -ш-ат-ъ Woyszhatl
 -ш-ик-ъ Bogszyk, Woyschik
 -аш-ец-ъ Малашець
 -аш-к-о Голашко, Белашко, Żelaszko, Малашко
 -еш-к-о Kaieszko, Селешко
 -иш-к-а Гольшка, Мальшка
 -иш-к-о Мальшко, Mszczyszko
 -ош-ен-я Малошеня
 -ош-к-а Мирошка
 -ош-к-о Mogoszko, Soboszko, Ярошко
 -уш-к-о Борушко
 -ан-к-а Галанка, Golanka, Боранка
 -ан-(-ян-)-к-о Голянко, Rożanko, Selanko, Sobanko, Хо-
 тьянко
 -ен-к-а Вишенъка, Dussenka
 -(и) ын-ец-ъ Богунієс, Maliniec
 -ин-к-а Budinka, Голинка, Канинка, Скорынка, Слотунка
 -и(ы)н-к-о Братинко, Бронинко, Добрынко, Канинко, Роу-
 синко
 -'он-к-а Голіонка (=Гольонка)
 -он-к-о Красонко
 -ун-ец-ъ Богунець, Bogunecz
 -'ун-к-а Голюнка
 -ас-к-о Żelasko, Maniasko, Mislasko, Wolasko
 -ес-к-о Wolesko, Maiesko, Milesko, Selesko, Zelesko
 -ис-к-а Holiska
 -ис-к-о Drobisko
 -ос-к-о Horosko, Sobosko
 -ус-к-о Horusko
 -ай-к-о Boryayko, Hałaiiko, Rataiko
 -ей-к-о Борейко, Морейко
 -'бй-к-о Гор'бйко, Хвал'бйко
 -ов-ч-а Жидовча
 -ов-ят-а Raskowiata
 -ил-к-о Horiiko, Dobriiko, Красилко, Ostrytko
 -ел-к-о Horelko
 -н-иц-а Дробница
 -н-ят-а Duchniata
 -от-к-о Dobrotko
 -ут-к-о Скорутко
 -ох-н-а Dobrochna, Lubochna, Myłochna, Mygochna
 Г о л о с н і с у ф і к с и
 -а(я) Bala, Bera, Bratha, Broda, Буда, Bronia, Война, Но-
 sta, Ноуа, Golia, Гора, Гуда, Нудуа, Доума, Душа, Загуда,

Kania, Лада, Mora, Neluba, Немира, Нерада, Skora, Сила,
 Сина, Сулима, Хота
 -о Hało, Капо, Msczyo, Стано.

* * *

Наведений порівняльний аналіз відкомполитних слов'янських автохтонних імен та імен-прізвищ в українській антропонімії XIV—XVII ст. перекопиво свідчить, що перед нами словотворчий тип антропонімів, сформований на базі імен-комполит у глибоку праслов'янську епоху.

Утворені різними способами скорочення імен-комполит, відкомполитні слов'янські автохтонні імена в українській антропонімії досліджуваного періоду набули великого поширення. Але важливо відзначити, що не всі їх структурні типи в писемних пам'ятках представлені рівномірно. Серед них кількісно переважають суфіксальні гіпокористичні утворення.

Менш виразно представлені в досліджуваних писемних пам'ятках відкомполитні безсуфіксні утворення типу Балъ, Божъ, Бой, Боръ, Будъ, Буй, Галъ, Громъ, Далъ, Малъ, Милъ, Путъ, Горъ, Русъ, Селъ, Станъ, Страшъ, Стои, Хвалъ, Гои, Радъ, Славъ, Сулимъ, Гостомъ.

Помітне місце серед відкомполитних слов'янських автохтонних імен займають утворення «indeclinabile + пошеп». Є вагомі підстави відносити їх саме до відкомполитних утворень, хоча в багатьох випадках відповідні імена-комполити, від яких ці похідні утворення виникли, в слов'янській антропонімії не збереглися і їх уже важко відновити.

3. СЛОВ'ЯНСЬКІ АВТОХТОННІ ІМЕНА ВІДАПЕЛЯТИВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Питання розмежування слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження та вуличних прізвищ. Вивчаючи цей різновид слов'янських автохтонних імен в антропонімії того чи іншого слов'янського народу, дослідники, як правило, обмежуються лише їх класифікацією за семантикою основ або мотивами номінації, в деяких випадках торкаючись також особливостей словотвору.

Відмічені аспекти дослідження відапелятивних слов'янських автохтонних імен, звичайно, необхідні. Однак підсумок наявних досягнень у галузі вивчення цих антропонімів переконує в тому, що жоден аспект їх дослідження не може бути досконалим і результативним без попереднього з'ясування питання розмежування цих імен з іншими відапелятивними засобами ідентифікації особи, якими були, зокрема, в період функціонування ненормованої офіційної антропонімійної си-

стеми вуличні прізвиська. Переважну більшість імен цієї класифікаційної різновидності безпосередньо, без якихось структурних чи фонетичних змін, взято з апелювативної лексики, з якої, як відомо, черпались також і вуличні прізвиська. В розмежуванні цих двох типів антропонімів і полягає вся складність вирішення поставленого завдання.

Виникає закономірне питання: чи доцільно взагалі говорити про розмежування в українській історичній антропонімії досліджуваного періоду згаданих двох категорій антропонімів — відапелювативних особових власних імен і відапелювативних вуличних прізвиस्क? Чи не краще, враховуючи складність вирішення цього завдання, взагалі від нього відмовитися?

Слід відзначити, що такий підхід до вирішення цього питання в східнослов'янській (і не тільки в східнослов'янській) антропонімії нерідко має місце. Деякі дослідники зовсім не схильні бачити різниці між відапелювативними особовими власними іменами та вуличними прізвисками, практично не розмежовуючи цих видів антропонімів. Однак, на наш погляд, цю практику навряд чи можна виправдати, зокрема, в тих випадках, коли все-таки можна безпомилково визначити, де відапелювативне власне особове ім'я (чи ім'я-прізвисько), а де вуличне прізвисько, або звичайне апелювативне означення особи (пор., напр.: *Жданко* Леоновъ сынъ — ПК 152, де *Жданко* — слов'янське автохтонне особове власне ім'я відапелювативного походження; *Стась Жданко* — ПК 234, де *Жданко* — слов'янське автохтонне ім'я-прізвисько (індивідуальне або уже спадкове), *Максимъ Белобородко* — АКПГУ 10, де *Белобородко* — сімейно-родове або індивідуальне вуличне прізвисько; *Калина чюмак* — ПК 215, де *чюмак* — апелювативна назва особи за постійним заняттям).

Питання про критерії розмежування відапелювативних слов'янських автохтонних імен та вуличних прізвиस्क заслуговує окремого вивчення. Однак деякі з таких критеріїв все ж можна визначити і без спеціального дослідження. Зокрема, уважне вивчення досліджуваного матеріалу переконує нас у тому, що до, без сумніву, слов'янських автохтонних відапелювативних особових власних імен сміливо можна віднести специфічні антропоніміїні утворення (і похідні від них), які виникли на слов'янському апелювативному ґрунті, але в українській антропонімії і в антропонімії інших слов'янських народів в ролі особових власних імен відомі вже з найдавніших часів; які, крім того, у багатьох випадках зберегли ще й свій первісний прозорий мотив номінації, про що ще буде мова далі. Пор., напр., імена *Жданъ*, *Жаданъ*, *Коханъ*, *Бажанъ*, *Безжданъ*, *Ненада*, *Нетреба*, *Проданъ*, *Первуша*, *Друганъ*, *Шестакъ*, *Познякъ*, *Вечірко*, *Середа*, *Сибіта*, *Морозъ* та ін.

Важко уявити, щоб якесь із наведених вище імен було взяте не з традиційного народного іменника, а виникло як звичайне вуличне прізвисько. Не випадково деякі дослідники історичних і сучасних вуличних прізвиस्क відмічають відсутність серед них утворень, пов'язаних із ставленням батьків до появи нового члена сім'ї, з часом народження дитини, черговістю народження та ін. [5, 95; 22, 167—170; 88, 173—179; 122, 152—172]. Правда, хоч такі, без сумніву, відапелювативні слов'янські автохтонні імена у слов'янських народів були досить поширені в загальній масі засвідчених писемними пам'ятками відапелювативних українських антропонімів, вони все ж до численних не належали.

Що ж до українських відапелювативних антропонімів — без сумніву, вуличних прізвиस्क, то питання про їх характерні особливості висвітлено у згаданій статті М. Л. Худаша «До питання класифікації українських прізвищевих назв XIV—XVIII ст.» [132, 123—125]. На його думку, специфічні особливості вуличних прізвиस्क впливають із самої їх номінаційної суті.

Перш за все, якщо слов'янські автохтонні імена присвоювалися дітям зразу після народження в сімейній обстановці батьками чи кимось іншим за певним традиційно-побутовим ритуалом, то вуличні прізвиська їх носії набували поза всякою побутовою обрядовістю, переважно в зрілому віці, а якщо навіть і в дитинстві, — то уже як самостійні і свідомо діючі суб'єкти. До категорії вуличних прізвиस्क М. Л. Худаш відносить антропоніми, які не мають загальнослов'янського поширення і експресивно виражають ту чи іншу рису зовнішнього вигляду, характеру чи поведінки — *Вислоух*, *Сухолиткий*, *Чмыхун*, *Свистун*, *Зайка* і под.; антропоніми, що вказують на види інвалідності чи каліцтва — *Безрукий*, *Безпалько*, *Кикоть*, *Безухъ* і под.; антропоніми, мотивовані особливістю одягу — *Кривошапка*, *Рябошапка*, *Довгопол* і под.; особливістю житла — *Острохижа*, *Кривохижа*, *Безверхий* і под.; характерною зовнішньою чи внутрішньою особливістю якогось члена сім'ї — *Білодід*, *Сиводід*, *Красножон*, *Лихобаба* і под.; мастю тяглової худоби — *Білоконь*, *Сивоконь*, *Рябокобыла*, *Чорновол* і под.; антропоніми, які вказують на професію чи заняття в іронічно-зневажливому плані — *Тягнисура* (швець), *Козолуп*, *Кошкодав* (прізвиська різників і кушнірів), *Заплойсвічка* (паламар); на місце проживання — *Нарожний*, *Нагорний*, *Заболотний*, *Горішній*, *Долішній*, *Низовий*, *Підлісний*, *Підлужний* і под.; на етнічну приналежність — *Волошин*, *Литвин*, *Мазур*, *Угрин*, *Чемерис*, *Турчин* і под.; на новоприбулих осіб — *Новожил*, *Новосад*, *Забіга*, *Зайшло*, *Зайда*, *Заволока*, *Придиба*, *Пересада*, *Пришляк* і под.

Вище ми зупинилися лише на невід'ємних стійких критеріях визначення деяких розрядів безсумнівно генетично відапелятивних слов'янських автохтонних імен і деяких розрядів відапелятивних вуличних прізвиськ. Однак цим не вичерпуються ні відапелятивні імена, ні відапелятивні вуличні прізвиська. Вище йшла мова лише про незначну частину відповідних різновидів антропонімів (відапелятивних слов'янських автохтонних імен і відапелятивних вуличних прізвиськ). Поза нашою увагою залишилась, по суті, основна маса відапелятивних типів антропонімів, відносно кваліфікації яких чіткі розмежувальні критерії застосувати неможливо. Маємо, зокрема, на увазі іменування, взяті з номенклатури тваринного і рослинного світу, від назв різноманітних предметів побуту, страв та харчових продуктів, напоїв, органів та частин людського тіла, а також багато неекспресивно-емоційних назв за особливостями зовнішнього вигляду, характеру чи поведінки. Так, наприклад, наведені нижче староукраїнські антропоніми — це, без сумніву, відапелятивні особові власні імена, але чи у всіх конкретних випадках? Чи деякі з них були вжиті в писемних пам'ятках не в ролі особового імені, а в ролі вуличного прізвиська, як, напр., антропоніми: *Баран, Кошка, Комаръ, Ђычко, Шишка, Солонина, Шия, Шило, Довгаль*, відповідно в іменуваннях *Баранъ* Нестеровъ (Туп. 95), *Кошка* Куриленко (ДМВМ 289), *Комаръ* Кухмістровича (ОЧЗ 590), *Vuczko Senkow* (ОКЗР II, 248), *Шишка* Невгадъ (АрхЮЗР III/2, 257), *Solonina Sussowicz* (ОКЗР II, 5), *Шия* Кончичъ (ООЗ 597), *Szito Pawlikowicz* (ОКЗР III, 220), *Довгаль* Крычевецъ (ОЧЗ 591).

Важко ствердно відповісти на питання, чи антропоніми типу наведених вище в кожному конкретному випадку їх вживання на першому плані ідентифікації особи виконували роль особових імен, чи були вуличними прізвиськами. Адже в досліджуваній період, коли вживання особових власних імен не було регламентоване державними актами і користування ними навіть у виключно офіційній практиці базувалось на народно-побутовій основі, та чи інша особа могла бути ідентифікована в діловому документі як своїм слов'янським автохтонним іменем, так і вуличним прізвиськом.

Ще складніша справа з відапелятивними антропонімами, які виступають в писемних пам'ятках як додаткові ідентифікаційні засоби при церковно-християнських іменах типу *Махіт Soroka* (ОКЗР I, 288), *Захар Бобрикъ* (Р 50), *Гаврило Горностай* (АКЖМУ 56), *Костя Довгаль* (Р 99), *Омелянь Зубъ* (Р 3), *Сидорко Сало* (ПК 303), *Андрій Барило* (Р 115), *Iwan Szyło* (АрхЮЗР, 1561, VI/1, 577), *Ясько Чобіт* (ОВЗ 607).

Із наведених прикладів і викладених вище міркувань за-

кономірно впливає питання: як підходити до таких видів відапелятивних антропонімів в конкретно-дослідницькій практиці? Розцінювати їх як слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи як відапелятивні вуличні прізвиська?

На нашу думку, при вирішенні цього питання слід виходити з узагальнення певних історичних і наукових даних про ці типи антропонімів у загальнослов'янському діапазоні з урахуванням їх генетичної суті як типового, традиційно складеного класу антропонімів стосовно слов'янських автохтонних імен і як нетипового елемента, що здебільшого не підлягає узагальненню як традиційна антропонімійна спадщина, стосовно вуличних прізвиськ.

Головним критерієм віднесення відповідних українських антропонімів досліджуваного періоду до відапелятивних особових власних імен, а не до вуличних прізвиськ, вважаємо їх загальнослов'янське поширення. Важливим доповненням до цього критерію повинен служити і факт вживання більшості з антропонімів цього типу в ролі особових власних імен у південнослов'янській антропонімії дотепер. Пор., напр., сучасні південнослов'янські, зокрема болгарські та сербохорватські слов'янські автохтонні імена, взяті з номенклатури представників тваринного світу: болг. *Гусе, Павун, Славей, Сокол, Ястреб* (Ил. 146, 372, 454, 457, 572), схв. *Паук* (Грк. 155), *Sokol* (Mag. 82, 78); рослинного світу: болг. *Вишньо, Дъбо, Жасмин, Круша, Орешко, Сливо, Череша, Яблен, Ябленко, Явор, Ясен* (Ил. 142, 190, 203, 279, 369, 455, 540, 568, 572), схв. *Dub, Jablan, Jagoda, Javor, Kopopla, Loza, Pšenica, Ruzza, Ruzica, Trava* (Mag. II, 71, 72, 73, 74, 77, 79), *Лоза* (Грк. 119); імена від назв предметів побутового вжитку: болг. *Блехо, Брусъо, Бръцо, Пометко, Ралник, Рало, Опленко, Руکان* (Ил. 77, 89, 90, 368, 402, 405, 420, 431, 452), схв. *Gvozd, Gvozdan* (Mag. 82, 72); із номенклатури продуктів харчування і напоїв: болг. *Сало* (Ил. 438), схв. *Med* (Mag. 82, 74), *Крупа* (Грк. 116); від назв органів та частин людського тіла: болг. *Око, Палуш* (Ил. 367, 375), схв. *Глава, Окан, Чоло* (Грк. 65, 151, 209); мінералів та металів: болг. *Камен, Кремен, Желез, Железен, Сребро, Сребрьо, Сребър, Сребърко* (Ил. 203, 237, 277, 460, 461), схв. *Камен, Кремен, Srebro* (Mag. 81—82, 74, 78), *Злато* (Грк. 95); від назв небесних світил: болг. *Звезда, Слънчо* (Ил. 211, 455); від назв різноманітних абстрактних понять: болг. *Дума (Думко, Думо, Думчо) Разум* (Ил. 187, 418), схв. *Razum* (Mag. 81—82, 77); імена, що вказують на певну рису зовнішнього вигляду: болг. *Белан, Белаи, Велик, Велико, Лепо, Лепай, Младен, Младенчо, Младо, Младун, Младъо, Модро, Румен, Свежен* (Ил. 69, 71, 105, 276, 289, 301, 341, 431, 442), схв. *Млад, Млада, Младо* (Грк. 138—139); імена,

що вказують на певну рису характеру, поведінки: болг. *Бързо, Бързой, Бързьо, Весел, Веселин, Веселинко, Силен, Силенко, Храбъро, Храбър, Щаслив, Щастлив, Щирко, Щирен* (Ил. 97, 108, 143, 189, 418, 449, 501, 505, 521, 563, 564), схв. *Дурко, Дура, Злиша, Злоба, Умко* (Грк. 84, 96, 200).

Важливим критерієм у цьому випадку є також порівняльно-етнографічні дані про вживання відапелятивних особових власних імен наведених лексико-семантичних груп майже до нашого часу в різних неслов'янських народів, у тому числі і народів нашої країни [28, 157; 63, 71; 66, 61—65; 76, 53; 102, 48; 107, 74—75; 4, 202; 17, 150; 37, 196; 50, 156; 82, 190—192; 103, 167—168; 141, 66—67].

На нашу думку, саме ці ознаки — діахронна та синхронна поширеність одних і тих же відапелятивних антропонімів чи аналогічних їм груп на великому слов'янському ареалі, зокрема в південнослов'янських, а також у деяких неслов'янських народів, майже до нашого часу — свідчать про те, що і в досліджуваних українських писемних пам'ятках антропонімії утворення названих вище лексико-семантичних груп апелятивної лексики були не випадковими вуличними прізвиськами, а, без сумніву, слов'янськими автохтонними іменами. Іншими словами, незважаючи на те, що ті чи інші з наведених антропонімів у різних випадках могли бути вуличними прізвиськами, в склад української антропонімії досліджуваного періоду вони ввійшли все ж як генетично слов'янські автохтонні імена, а не вуличні прізвиська.

Питання класифікації слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження. Як уже згадувалось, слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження — це за своїм лексичним складом, структурою та діахронним напоруванням дуже складна класифікаційна категорія антропонімів. В її склад, з одного боку, входять вжиті в ролі антропонімів лексеми (і похідні від них) з різних пластів апелятивної лексики, а з другого — утворені на апелятивній основі власне антропонімії утворення (і похідні від них). Як перші, так і другі, в свій час у ролі особових власних імен вживались з певним забобонно-містичним мотивом номінації. Однак сьогодні тільки в незначній частині їх ця первісна онімічна семантика ще прозора. В більшості ж випадків вона вже сумнівна або й зовсім незбагненна.

Відзначені особливості даного різновиду слов'янських автохтонних імен викликають значні труднощі при їх аналізі, зокрема при класифікації. Тому не дивно, що загальноприйнята класифікаційна схема цих антропонімів досі ще не створена, а запропоновані в працях деяких слов'янських онімастів класифікаційні схеми слов'янських автохтонних імен відапе-

лятивного походження не стабільні і належним чином теоретично не обгрунтовані.

Одні автори схильні класифікувати ці імена виключно за лексико-семантичними ознаками твірних основ, інші — за мотивами номінації, ще інші — в поєднанні цих двох принципів.

Із спробою класифікації слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження за першим принципом зустрічаємося в праці В. Ташицького «*Najdawniejsze polskie imiona osobowe*» [168, 87—89]. Не вдаючись до якихось вступних теоретичних обгрунтувань критеріїв своєї класифікації, автор ділить слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження (за його терміном — «одночленні імена») на тринадцять груп, а саме:

1. Імена, що вказують на особливості зовнішнього вигляду людини (*Czoło, Ząb, Żyła* та ін.).

2. Імена, що означають риси характеру людини (*Cich, Krot, Szczodr* та ін.).

3. Імена, запозичені з тваринного світу (*Baran, Czmiel, Czyż, Gogola, Jeź* та ін.).

4. Імена, запозичені з рослинного світу (*Jawor, Korczywa, Piwonja* та ін.).

5. Імена від топографічних назв (*Dniepr, Jezior, Młoka* та ін.).

6. Імена за національністю (*Bawar, Prus* та ін.).

7. Імена, що означають заняття (*Psarz*).

8. Імена від назв виробів (*Brus, Czber, Grabia, Łopata, Sidło, Widł* та ін.).

9. Імена від назв продуктів харчування (*Krupa, Patoka* та ін.).

10. Імена від назв слухових явищ (*Chelst, Grochot* та ін.).

11. Імена від абстрактних назв (*Krasa, Kramoła, Żaloba, Strach* та ін.).

12. Імена з різних галузей (*Popiel, Pożar, Rubin* та ін.).

13. Неясні імена (*Brucha, Cug, Olpa, Paśa* та ін.).

Класифікацію слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження за семантикою твірних основ зустрічаємо також у статті «До семантичної характеристики сербохорватської антропонімії XII—XV ст.» І. М. Железняк [41, 77—93], у якій сербохорватські відапелятивні імена за семантичними ознаками автор ділить на дві великі групи: особові імена, утворені від слів, що означають предмети і явища, і особові імена, утворені від слів, що означають особливості та якості. В цій статті І. М. Железняк розглядає тільки першу групу антропонімів, яку ділить на вісім лексико-семантичних підгруп: 1) назви тварин та птахів; 2) назви рослин; 3) назви спорідненості і свояцтва; 4) назви божеств (та їх антоніми);

5) назви оточуючих людину предметів; 6) група особових імен, утворених від етнічних назв; 7) особові імена, що означають різні професії, рід заняття; 8) особові імена, утворені від основ, які означають соціальне походження людей.

Після виходу в світ відомої праці Я. Свободи «Staročeska osobní jména, a naše příjmení» в слов'янській антропонімічній літературі набув популярності також принцип класифікації відапелятивних слов'янських автохтонних імен, що базується не на апелятивній семантиці твірних основ, а на мотивах номінації, інакше кажучи, — на онімічній семантиці цієї різновидності антропонімів. Виходячи з містичного змісту, що вкладався в даний тип імен, Я. Свобода ділить їх на дві групи: побажальні та охоронні («аротропіа»), або профілактичні [165, 43—45]. В побажальних іменах втілювалось батьківське побажання дитині в її майбутньому житті довголіття, здоров'я, сили, сміливості та ін., напр. *Živko, Žiznota, Živan, Života, Křepak, Křepak* та ін. До цього розряду імен Я. Свобода відносить також імена з основою *did, babá* (*Dědoš, Dědoň, Děduš, Baba*), які, за його свідченням, згідно із забобонами древніх слов'ян, повинні були перенести на іменованих ними дітей позитивні особливості їх предків. В захисних іменах втілювалось батьківське побажання зберегти дитині в її майбутньому житті довголіття, здоров'я, відвернути від неї згубний вплив «нечистої сили», наврочень чи зачарувань. З цією метою новонародженим дітям давались імена, які означають негативні внутрішні риси (*Durko, Duga, Hlúpotá, Hlúpoň, Hlup, Mršata, Zleš, Zloba, Zloň* та ін.) чи непривабливі риси зовнішності (*Nekrasa, Nelepa, Nelepec, Potvor* та ін.). З метою відстрашування «нечистої сили» використовувались також імена типу *Sekuga, Střela, Křik, Kramola, Dehet, Opale, Křekota*. Як відстрашувальні захисні імена вживались назви звірів (*Bobr, Byk, Medvěd* та ін.), птахів (*Čiž, Holub, Sokol* та ін.), рослин (*Chřěp, Kalina, Klen, Květ*) та ін. Я. Свобода вказує також на імена, що втілюють і деякі інші мотиви номінації, зокрема такі, що вказують на порядок народження (*Druhoš, Patak, Šestak* та ін.), на час народження (*Jutroň, Letoň, Posden, Rapoš, Rapoch* та ін.), на ставлення батьків до новонародженого (*Čakan, Kochan, Lúben, Čajan*) та ін.

Класифікацію слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження за їх онімічною семантикою запропонував також болгарський ономаст С. Ілчев у вступі до словника болгарських особових власних імен та прізвищ [52, 12—14]. Слідом за Я. Свободою С. Ілчев ділить давньоболгарські відапелятивні імена на дві основні групи — побажальні та захисні з наступним членуванням їх на відповідні тематичні підгрупи. В групі імен з побажальним мотивом номінації,

за автором, втілені певні батьківські побажання життя і здоров'я — *Живко, Здравко* та ін.; успіхів у житті — *Видьо, Вельо, Велико* та ін.; сили і характеру — *Веселин, Искрен* та ін.; фізичної краси — *Лепо, Кьдро, Румен* та ін. Близьким за своїм містичним спрямуванням до побажальних є, на думку цього автора, також імена від назв квітів — *Аглика, Ружа* та ін.; лікарських рослин — *Девесил, Детелин, Тентява, Чубра* та ін.; птахів — *Гълъб, Паун, Словей, Сокол* та ін.; небесних світил — *Звезда, Зорница, Слънчо* та ін. Імена із захисним мотивом номінації, як і імена попередньої групи, за твердженням С. Ілчева, також пов'язані з вірою в магічну силу слова. Серед захисних автор виділяє імена: від назв твердих предметів — *Камен, Кремен, Желязо* та ін.; від назв деяких предметів домашнього вжитку — *Скобел, Блехо, Ралник* та ін.; імена для хворих новонароджених дітей — *Найден, Найда, Обретен, Обретко* та ін.

Концепцію класифікації відапелятивних слов'янських автохтонних імен за їх онімічною семантикою в українській антропоніміці підтримав і М. Л. Худаш [130, 163—176; 132, 114—119]. Не заперечуючи членування цієї різновидності антропонімів на побажальні та захисні, автор запропонував більш детальну їх класифікацію на п'ять груп, а саме: **п о б а ж а л ь н і**, спрямовані на побажання носію імені чогось позитивного, хорошого — *Здоровко, Щасний, Гожий, Хорошко, Правда, Розум* та ін.; **п р о ф і л а к т и ч н і**, спрямовані на відведення від новонародженого нещастя, зла — *Мертвий, Безщасний, Біда, Кривда* та ін.; **о х о р о н н о - в і д с т р а ш у в а л ь н і**, спрямовані на збереження дитини від смерті, «нечистої сили», наврочень, зачарувань — *Вовк, Бик, Рись, Гадина, Кропива, Шило, Ніж* та ін.; **н е й т р а л ь н і**, присвоєні новонародженим без спеціального забобонно-містичного змісту з єдиною метою якимось назвати дитину; здебільшого, це імена, які відображають переважно певні обставини народження дитини — *Первак, Мізин, Вечірко, Негода, Чекал* та ін.; **х а р а к т е р и з у ю ч і**, присвоєні дітям за тими чи іншими їх зовнішніми чи внутрішніми характерними рисами — *Чорниш, Біляк, Кучерявий, Мовчан, Верещака, Немира* та ін.

Запропонувавши класифікацію відапелятивних слов'янських автохтонних імен за їх онімічною семантикою, названі автори виходили, очевидно, з відомої в ономастиці справедливої позиції, згідно з якою семантика використаного як антропонім апелятива — це не семантика антропоніма. Але з цих авторів тільки С. Ілчев пропонує класифікаційну схему без певного застереження, в якому був би відзначений ступінь надійності практичного застосування цієї схеми в конкретних антропонімічних дослідженнях. Що ж до двох інших авто-

рів — Я. Свободи та М. Л. Худаша, то свої класифікаційні схеми вони супроводять суттєвими застереженнями, з яких випливає, що в конкретно дослідницькій практиці запропоновані ними класифікаційні схеми відапелятивних антропонімів уже тепер не в усіх відношеннях результативні, оскільки, обгрунтовані теоретично, вони не можуть бути успішно застосовані практично.

Причина такого висновку відома: це згадані вже труднощі чи навіть неможливість у більшості випадків безпомилково встановити, за яким справді забобонно-містичним мотивом давалось те чи інше слов'янське автохтонне ім'я відапелятивного походження. Саме тому, запропонувавши класифікаційні схеми відапелятивних слов'янських автохтонних імен за їх онімічною семантикою і відтворивши цим історико-етнографічний факт реального існування у давніх слов'ян забобонно-містичних і побутових мотивів номінації новонароджених, тепер у більшості випадків уже не збагнених, Я. Свобода та М. Л. Худаш у конкретно дослідницькій практиці пропонують застосовувати класифікацію цієї різновидності антропонімів все ж за лексико-семантичними ознаками твірних основ. Мало того, констатуючи цей факт, а разом з тим відзначаючи, що «не залишається нічого іншого, як класифікувати такі (відапелятивні — М. Д.) імена за значенням апелятивів, як основи особових імен», Я. Свобода запропонував навіть власну схему такої класифікації з членуванням відапелятивних слов'янських автохтонних імен на п'ятнадцять груп [165, 48—50]:

1. Особи за їх професією: *Věnař, Duda* та ін.
2. Найменування осіб за їх поведінкою: *Blúd, Novoga, Chgara* та ін.
3. Найменування осіб за особливостями зовнішнього вигляду: *Bělec, Bělík, Čp, Hladík, Lerěj* та ін.
4. Найменування осіб за особливостями характеру: *Drah, Div, Chraber, Hrdoň, Chyter* та ін.
5. Найменування осіб за родинними зв'язками: *Vaba, Vat'a, Děd, Napek, Sestřena, Syn* та ін.
6. Найменування осіб за віковим цензом: *Čada, Dietě, Otrok* та ін.
7. Найменування осіб за назвами народностей: *Bavog, Pol'anin, Rus, Slověn(in), Srb.*
8. Частини тіла: *Hlava, Lboň, Nosek* та ін.
9. Тварини: *Bobr, Vúk, Čgva, Čiž* та ін.
10. Міфологічні істоти: *Čgch, Skřet* та ін.
11. Рослини: *Dub, Chřěn, Ječmen, Kalina* та ін.
12. Предмети, вироби: *Vrána, Četa, Čaška* та ін.
13. Явища природи: *Zora, Sněh(ota)* та ін.
14. Неясні: *Děpava, *Kdan, Kdeš* та ін.

15. Різноманітні абстрактні поняття: *Děka, Díelo, Kramola, Obida, Pozog, Zloba* та ін.

У слов'янській ономастиці відомі також спроби класифікації слов'янських автохтонних імен відапелятивного походження за змішаним принципом — за семантикою твірних основ (для імен, які безпосередньо співвідносяться з певними шарами апелятивної лексики) і за мотивами номінації (для імен, які вживались виключно як антропоніми, в більшості випадків з виразними побутовими чи забобонно-містичними мотивами номінації). За таким принципом класифікував давньоруські відапелятивні імена та прізвиська О. М. Селіщев [99, 136—141]. На першому плані названі антропоніми — без сумніву, генетично слов'янські автохтонні імена, класифіковані ним за побутовим чи містичним мотивом номінації, зокрема:

1. Обставини появи нового члена сім'ї; вираження очікуваності чи неочікуваності нового члена сім'ї; почуття батьків: *Неждан, Нечай, Бажан, Жданко* та ін.

2. Профілактика: *Безсон, Бессмертной, Бесчастной, Горе, Грязной, Захворай, Злоба, Неудача, Нехорошей* та ін.

3, 4, 5. Сімейні відносини; порядок і час народження: *Первой, Первуша, Вторунка, Третьякъ, Четвертка, Пятой, Пятюшка, Шестак, Субота, Неделя, Вешняк, Поздняк* та ін.

Наведені в праці О. М. Селіщева всі інші відапелятивні антропоніми згруповано за лексико-семантичним принципом, зокрема:

11. Тварини: *Баран, Барсук, Бобр, Бык, Вол, Волк* та ін.
12. Птахи: *Беркут, Воробей, Ворона, Гагара* та ін.
13. Комахи: *Блоха, Гадина, Гнида, Жук, Змейка* та ін.
14. Риби: *Лещ, Окунь, Осетр, Сом, Щука* та ін.
15. Рослини: *Арбуз, Береза, Горох, Дуб, Калина* та ін.
16. Страви: *Бардук, Блин, Борщ, Говядина, Каша, Коровай, Оладья* та ін.

В класифікаційній схемі О. М. Селіщева представлені також різні групи відапелятивних антропонімів, які характеризують носія імені як уже дорослу людину. В одних випадках — це звичайні атрибутивні означення особи, в інших — вуличні прізвиська, як, наприклад, в нижченаведених класифікаційних групах:

6. Соціальне і економічне положення: *Селянин, Холоп, Боярин, Мещанин, Посадник* та ін.

7. Професія; заняття; посада: *Бороноволок, Быкодер, Гончар, Дегтярь, Дьяк, Жемчужник, Кожевник* та ін.

8. Пришельці; місце походження: *Несвой, Чужой, Новожил, Муромец, Ростовец* та ін.

9. Церковні відношення і елементи: *Аминь, Богомаз, Богомол* та ін.

10. Глузливі клички: *Беспортошник, Болван, Великие лапти, Выродко, Высокие щипки* та ін.

Майже аналогічну класифікаційну схему (різниця тільки в неоднаковій кількості груп, неоднаковій послідовності їх розміщення в класифікаційній схемі, а також у формулюваннях) зустрічаємо у згаданих вже статтях О. М. Мирославської [77, 338—345; 78, 130—134], тому зупинятися на ній не будемо.

На нашу думку, запропонований О. М. Селіщевим комбінований принцип класифікації слов'янських відапелятивних особових власних імен — найбільш вдалий і практично найрезультативніший. Адже застосування цього принципу, з одного боку, максимально застерігає дослідника від механічного і штучного віднесення до розряду апелятивів специфічних власне антропонімічних, а не апелятивних утворень з прозорою онімічною семантикою, як це має місце при класифікації цього виду антропонімів за лексико-семантичним принципом, а з другого — від суб'єктивного фантазування на предмет того, за яким, власне, містичним мотивом справді було в далекому минулому вжите те чи інше відапелятивне власне особове ім'я, як це має місце при класифікації таких антропонімів виключно за онімічною семантикою.

Відаючи належне класифікаційній схемі О. М. Селіщева, знаходимо в ній і деякі слабкі сторони. Головною з них є все ж лексико-семантичний ухил у членуванні матеріалу на окремі класифікаційні групи, формально ніби з антропонімією не пов'язаний. Не зовсім задовільні в його схемі також і формулювання назв цих груп. А тим часом класифікаційна схема такого виду антропонімів своїми формулюваннями повинна відображати онімічну суть класифікованого матеріалу, а не чисто лексико-семантичну. Іншими словами, уже із самих формулювань цієї класифікаційної схеми повинно випливати те, що вона призначена для класифікації антропонімів, а не апелятивів. Нижче пропонуємо таку схему, не претендуючи, однак, на її досконалість.

Відапелятивні слов'янські автохтонні імена (та імена-прізвиська) в межах класифікаційних різновидів. Виходячи з онімічного аспекту дослідження, слов'янські автохтонні відапелятивні особові власні імена та імена-прізвиська можна поділити на дві групи: імена з прозорою онімічною семантикою та імена з неясною або сумнівною онімічною семантикою. Кожна з цих груп, у свою чергу, поділяється на відповідні підгрупи з урахуванням (у формулюваннях) як лексико-семантичного, так і онімічного принципу класифікації. Звичайно, не може бути мови про онімічну класифікацію антропонімів, містичні

мотиви вживання яких неясні або невідомі. Такі антропоніми доводиться класифікувати за лексико-семантичним принципом.

Імена та імена-прізвиська з прозорою онімічною семантикою

1. **Імена та імена-прізвиська, спрямовані на збереження дитині життя.** В іменах цієї підгрупи втілений загальновідомий давній слов'янський звичай «купівлі-продажу» хворих дітей з метою обману «нечистої сили» і т. ін.²² В українській писемності досліджуваного періоду з таких імен нами виявлено — **Продань:** *Продан* (УГр. XV, 107), *Продан* Самовский (Р 177), *Prodan Watham* (МІГ II, 28), патр. *Продановичъ* (ССМ, 1453, II, 257); **Куплений:** *Jurko Kupioni* (ОКЗР III, 154); **Найда:** *Nayda* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 511); **Найдень:** *Найденъ* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 97), *Найденъ* Кудышка (ОВЗ 605), *Лесько Найденъ* (Р 12), патр. *Найдененко* (Р 41); **Найденой:** *Саска Найденой* (ПК 395); **Найдашъ:** патр. *Найдаиенко* (Р 14); **Найдунь:** *Нawrijo Najdun* (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 478); **Найдюшъ:** *Хведор Найдюш* (АБМУ 102); **Надиба:** *Mysko Nadyba* (ОКЗР II, 87).

2. **Імена та імена-прізвиська, які вказують на ставлення батьків до новонародженого** — **Жадань** (136)²³: *Жаданъ* (Туп., 1565, 200; АКПГУ 42), *Жаданъ* Даценко, *Жаданъ* Заблотченко, *Жаданъ* Коломыйцовъ, *Жаданъ* Замятня (Р 1, 3, 8, 54, 85, 193), *Жаданъ* Иляшенко (ХІІ 142), патр. *Жадановичъ* (ОКиЗ 115); **Ждань** (118): *Жданъ* (АрхЮЗР, 1588, I/1, 211), *Жданъ* Богдановичъ (АКЖМУ 119), *Жданъ* Иванишинъ (ДМВН 285), *Жданъ* Гневашевичъ (АрхЮЗР, 1560, VIII/3, 39), *Жданъ* Прокоповичъ (АрхЮЗР, 1580, VIII/3, 309), *Жданъ* Креденя (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 113), *Жданъ* Куцевичъ (АрхЮЗР, 1594, VI/1, 242), *Жданъ* Трипольскій (АрхЮЗР, 1600, I/6, 289), *Жданъ* Богданович (ОВЗ 628), *Жданъ* Іосковичъ (Р 52), патр. *Жданов* (ПК 122), *Ждановичъ* (АрхЮЗР, 1596, I/1, 530), *Zdanepia* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 574); **Жданко** (36): *Жданко* Муковъевъ, *Жданко* Кислый (ПК 341, 372), *Жданко* Осипенко (Р 261); патр. *Жданченя* (АрхЮЗР, 1615, VI/1, 216); **Жданецъ** (34): *Zdaniecz* (ОКЗР III, 319), *Жданецъ* (АрхЮЗР, 1582,

²² Цей звичай у деяких місцевостях України проіснував до наших днів [33, 30; 139, 43—47].

²³ Важливо відзначити, що не тільки різні класифікаційні групи відапелятивних слов'янських автохтонних імен, але й окремі з цих імен в досліджуваних писемних пам'ятках представлені помітно нерівномірно, що свідчить про типовість і популярність одних імен і рідкісне вживання інших. Тому тут і далі при наведенні імен і імен-прізвищ, які в досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаються багато або декілька раз, обмежуємося наведенням лише кількох прикладів, вказуючи в круглих дужках виявлену їх загальну кількість.

VI/1, 130), *Жданець* Черепег (АрхЮЗР, 1587, VI/1, 184), *Żdanec* Hłodewicz (ОЖЗ 178); **Жадко** (28); *Жадко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250; Р 57), *Żadko* Olszanikowicz (ОЖЗ 148), Тимошъ *Жадко* (АрхЮЗР, 1618, III/1, 245); **Жданченя** (1): *Жданченя* (АрхЮЗР, VI/1, 216); **Безжданко** (1): Артюшка *Безжданко* (ПК 383); **Бажанъ** (37): *Бажанъ* Дъченко, *Бажанъ* Пъгуленко, *Бажанъ* Зубченко, *Бажанъ* Перенесеникъ, *Бажанъ* Муковъенко (Р 7, 78, 80, 83, 96); **Бажко** (41): *Бажко* Василенко, *Бажко* Крукъ, *Бажко* Гавриленко (Р 89, 102, 142, 153), Петро *Бажко* (Р 142); **Бажина** (1): *Бажина* Реваченко (Р 163); **Коханъ** (28): *Кохан* (АрхЮЗР, 1586, VIII/3, 633; Р 190), *Коханъ* Василевичъ (АрхЮЗР, 1565, I/1, 7), *Коханъ* Сергеевичъ (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 251), Курило *Коханъ* (Р 136), патр. *Kochanowicz* (ОКЗР III, 218), *Коханенко* (Р 329); **Нечай** (14): *Нечай* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250), *Нечай* Юрченко (Р 238), Мартыно *Нечай* (ПК 387), патр. *Нечаевъ* (Р 151), *Нечаенко* (Р 43, 330); **Нечаякъ** (1): *Neczaiak* (ЛСХ 148); **Треба** (1): *Raweł Treba* (МИГ II, 286); **Нетреба** (11): *Нетреба* Шишченко (Р 162), Семень *Нетреба* (Р 87), патр. *Нетребенко* (Р 3), *Нетребинъ* (ПК 387); **Ненадъ** (10): *Ненадъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246), *Ненадъ* Миколаенко (Р 252), Даюкъ *Ненадъ* (Р 214), патр. *Ненаденко* (Р 5, 108, 240); **Ненада** (1): Федоръ *Ненада* (Р 285); **Ненадко** (1): патр. *Ненадковичъ* (АрхЮЗР, 1560, VIII/4, 337); **Нема** (1): Иванъ *Нема* (Р 256); **Нехай** (1): Иванъ *Нехай* (ПК 296); **Нехайко** (1): Игнатъ *Нехайко* (Р 287); **Хай** (1): Иванъ *Хай* (Р 277); **Чеканъ** (1): патр. *Czekaпenko* (АрхЮЗР, 1650, VI/1, 571).

3. Імена та імена-прізвиська, які вказують на черговість народження дитини в сім'ї²⁴: а) за відчислівниковими іменними утвореннями — **Одинець** (7): Андрей *Одинець* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 115), Васил *Одинець* (АрхЮЗР, 1598, I/10, 501), патр. *Одинченко* (Р 56); **Оденко** (1): *Оденко* Науменя (АрхЮЗР, 1647, VI/1, 546); **Оденица** (1): Степанъ *Оденица* (Р 263); **Первушка** (5): *Первушка* Калушкин (Туп., 1606, 620); Ясько *Первушка* (Р 74); **Першко** (2): *Першко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 251), патр. *Першковичъ* (ОКиЗ 114); **Перванко** (1): патр. *Перванченко* (Р 79); **Первикъ** (1): Иванъ *Первикъ* (Р 122); **Первунка** (1): *Первунка* (Туп. 356); **Первуша** (1): Пархом *Первуша* (АБМУ 97); **Друганъ** (1): Филомонко *Друган* (ПК 428); **Третьакъ** (29): *Третьакъ* (АрхЮЗР, 1565, VII/1), *Treciak* Palij (RZ, 1609, 78), Ефрем *Третьакъ* (ПК 226), патр. *Третьаченко* (ПК 410); **Третикъ** (1): Мисько *Третикъ* (Р 334); **Третинник** (1): Василь *Третинникъ* (Р 170); **Третинчина** (1): *Третинчина* Кордишивое (ОВЗ 605); **Четвертникъ**

(3): Гриша *Четвертникъ* (Р 42), Олексій *Четвертникъ* (ОКиЗ 113); **Четвертакъ** (1): Кузма *Четвертакъ* (ОКиЗ 116); **Четвертня** (1): Павель *Четвертня* (Р 42); **Четвертька** (1): *Четвертка* (ОКЗ 104); **Пятко** (2): *Phyatko* jary (AGZ, 1444, II, 69), Федоръ *Пятко* (Туп., 1662, 385); **Шостакъ** (49): *Sostak* (ОКЗР III, 10; ЛКС 241), *Sostak* Socky (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 578), *Szostak* Puchlia (ОКЗР III, 15), *Шостакъ* Постригачъ (ОКиЗ 115), *Шостак* Савченко (Р 56), *Шостак* Ивахненко (Р 232), Василь *Шостакъ*, Яцько *Шостакъ* (Р 106), патр. *Sostakowicz* (ОКЗР II, 212); **Шестаць** (6): *Шестаць* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 249), Степка *Шестаць* (ПК 320); **Шестіорка** (1): Ничипоръ *Шестіорка* (Р 282); **Шестъйко** (1): Кунашь *Шестъйко* (Р 108); **Шестюкъ** (1): Ясько *Шестюкъ* (Р 198); **Семашко** (15): *Семашко* (ОКЗ 32), Петро *Семашко* (ЦДІА, 1536, 223), Александро *Семашко* (АрхЮЗР, 1591, VI/1, 215); **Семакъ** (8): *Siemak* Hapiow (ЛБС 216), *Semak* Kunatowski (ЛБС 269), *Semak* Tymkow (МИГ I, 235), *Syemak* Agaszimowicz (ОКЗР III, 90), Iwan *Syemak* (ОКЗР II, 91); **Сьомакъ** (3): Иванъ *Сіомакъ* (Р 150), Федор *Szomak* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 512); **Семаль** (1): Семень *Семаль* (Р 101); **Семашъ** (1): *Semasz* (ОКЗР I, 268); **Семерко** (1): Курило *Semerko* (ЛСХ 154); **Семерня** (1): Игнатъ *Семерня* (Р 232); **Сьомашко** (1): Петро *Siomaszko* (ОЛЗ 161); **Осмакъ** (2): *Осмакъ* Харитоновъ (ПК 110), *Stephan Oszmak* (ОКЗР II, 238); **Осмко** (1): Василь *Осмко* (Р 139); **Девятка** (5): Иванъ *Девятка* (Туп., 1683, 182), Васько *Девятка* (Р 235); **Девятикъ** (1): патр. *Девятиковъ* (Р 146); б) за порядковими числівниками — **Второй** (1): *Второй* Дмитръевъ (Туп., 1609, 154); **Пятой** (1): Сеика *Пятой* (ПК 273); **Шостъ** (2): Митюша *Шостъ* (Р 32), патр. *Шостенко* (Р 32); в) за специфічними іменними утвореннями, які вказують на останню чп пізно народжену в сім'ї дитину — **Мизи(ы)нь** (12, ім'я давалось дитині, яка народилась в сім'ї останньою): *Мъзинъ* (Р 163, 228), *Мъзинъ* Вьхторенко, *Мизинъ* Мазниченко, *Мизинъ* Ревенко, *Мизинъ* Волошинъ (86, 89, 139, 140), Федоръ *Мизинъ* (Р 90), патр. *Мизиненко* (Р 54, 139); **Мъзинець** (2): *Мъзинець* Григорій (АрхЮЗР, 1627, I/11, 369); *Miziniecz* Tarasczicz (ЛСХ 136); **Мизинко** (2): *Мизинко* (ПК 277), патр. *Mizinkowicz* (ОКЗР III, 170); **Мизинка** (1): Демянь *Мизинка* (Р 185); **Мизиняк** (1): *Miziniak* (МИГ II, 213); **Познякъ** (12, ім'я давалось пізно народженій в сім'ї дитині): *Познякъ* (Туп., 1546, 366; ОВЗ 605), *Познякъ* Семиковичъ (Туп., 1610, 205), *Познякъ* Лещенко (Р 49), Грицько *Познякъ* (Р 74), патр. *Позняков* (ПК 305).

4. Імена та імена-прізвиська, які вказують на час народження дитини: а) за назвами днів тижня — **Понедѣлок** (3): Ефремко *Понедѣлок* (ПК 366), Лесько *Понедѣлокъ*

²⁴ У даному випадку наводимо їх за принципом черговості.

(Р 322); **Середа** (29): Szereda (ОКЗР III, 303), Szereda Wasiow (МІГ I, 242). Хвесько *Середа* (Р 20), патр. *Середенко* (Р 56), *Середин* (ПК 86; МІГ I, 200); **Со(у)бота** (13): Subohta (ОКЗР II, 22), Denis Subota (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 468), патр. *Суботенко* (Р 260, 304), *Суботов* (ПК 435); **Недѣля** (1): патр. *Недѣленко* (Р 126), **Недѣлка** (2): *Недѣлка* (Р 187), Мартынъ *Недѣлка* (Р 331); **Недѣлко** (1): *Недѣлко* (ПК 223); б) за назвами відрізка часу в добі — **Вечорка** (5): Савка *Вечорка* (Р 106, 197), патр. *Вечорченко* (ПК 210); **Нічко** (2): Niczko (PdLw, 1406, II, 35), патр. Niczkowicz (ОКЗР III, 223); **Нічка** (1): Andruch *Niczka* (ЛКС 167); **Подобидь** (2): *Подобидь* (ССМ, 1435, II, 167), Гапонъ *Подобидь* (ОВЗ 627); **Полудень** (2): Тимко *Полудень*, Иванъ *Полудень* (Р 41, 185), **День** (1): Микита *День* (Тул., 1583, 182); **Суморак** (2, *суморок* — сумерки — Срезн. III, 618): *Суморок*ъ Ивановичъ (АрхЮЗР, 1528, VIII/4, 165), *Суморок*ъ Дуденковъ (ССМ, 1495, I, 330); в) за назвами місяців року — **Листопадъ** (4): Listhopad (ОКЗР I, 82), Syenko *Listopad* (ОКЗР III, 104), Ішко *Listepad* (МІГ I, 303); **Листопадикъ** (1): Семень *Листопадикъ* (АрхЮЗР, 1648, VI/1, 555); **Маюк** (1): Majuk (ОКЗР III, 75); **Січень** (1): Anthon *Sieczep* (ОКЗР I, 100); г) за назвами пір року — **Вес(ш)няк** (12): Антонъ *Весняк* (Р 47), Кирилко *Весняк* (ПК 428), патр. *Вешняковъ* (Р 6), *Вешняченко* (ПК 361); **Весна** (1): Федоръ *Весна* (ССМ, 1392, I, 168); **Зима** (12): Zimo (Чуч., XV ст., 53), *Зима* Васи́лій (АрхЮЗР, XVI ст., I/11, 30), Иванъ *Зима* (Р 57), патр. *Зименко* (ПК 16); **Літо** (2): патр. Litowicz (ОКЗР II, 305; ЛРС 344); д) за назвою релігійних свят — **Коле(я)да** (16): Лукянъ *Коляда* (Р 54), Василь *Коледа* (АрхЮЗР, 1569, VIII/3, 181), патр. *Коляденко* (Р 171); **Колядка** (1): Миронъ *Колядка* (Р 315); **Середопістя** (1): Senko *Seredoposti* (ОКЗР III, 155); **Йордан** (1): Hricz *Jordan* (ОКЗР II, 200); **Празник** (2): Jaszko *Praznik* (ОКЗР III, 239), патр. *Празниченко* (Р 8); е) за назвами стихійних лих — **Голодь** (15): Стенка *Голодь* (ПК 370), патр. Hołodow (ОКЗР II, 127), Hołodowicz (ОКЗР I, 35), *Голоденко* (Р 144); **Голодко** (2): *Голодко* (АрхЮЗР, 1653, V/1, 585), Jaszko *Hołodko* (ОКЗР III, 109); **Пожарко** (5): Pożarko (ЛРС 322), Iwan *Požarko* (ОКЗР III, 323), патр. Pożarkow (ОКЗР II, 322); е) за назвами явищ природи — **Морозъ** (28): Mogoż (ЛК 98; МІГ I, 269), *Морозъ* Голубецький (Р 172), *Морозъ* Кованко (ПК 230), Mogoż Kalika (ЛК 54), Андрѣй *Морозъ* (ССМ, 1459, I, 614), патр. *Морозовичъ* (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 448), *Морозовъ* (АрхЮЗР, 1625, I/11, 57); **Морозко** (2): Марко *Морозко* (Р 27), Евсютка *Морозко* (ПК 356); **Морозеня** (1): Hryszko *Mogozenia* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 578); **Холодь** (12): *Холодь* Писаръ (Р 255), Стефанъ *Холодь* (АрхЮЗР, 1676, I/12,

104), патр. *Холоденко* (Р 124, 186), *Холодов* (ПК 98), Chołodowicz (МІГ II, 192); **Холодко** (1): Chołodko (ОКЗР III, 306); **Суховѣй** (3): Мисько *Суховѣй* (Р 19); **Вѣтеръ** (2): Андрушко *Вѣтеръ* (Р 7), Прокофей *Вѣтеръ* (ПК 229); **Юга** (1, *юга* — *вьюга*, *метель* — Даль IV, 666): Stepan *Juha* (ОКЗР II, 244); **Метелиця** (1): Ясько *Метелиця* (Р 324); **Гроза** (1): Groza (AGZ, 1444, XIV, 1207); **Градъ** (1): Iohanne *Grad* (AGZ, 1450, V, 129); **Градко** (1): *Hradko* Philowicz (ОКЗР II, 112); **Сухоled** (1): Васка *Сухоled* (ПК 298); **Плюта** (3, *плота* — вітряна погода з опадами — Гр. III, 199): Pluta (ОКЗР III, 155); Chwedor *Pluta* (ОКЗР III, 126), патр. Pluticz (ЛЛС 321); ж) за назвами суспільних явищ — **Замятня** (3, *замятня* — народне заворушення — Гр. II, 71): *Замятня* (АрхЮЗР, 1471, VIII/4, 343), *Замятня* Ликачевичъ (ОЧЗ 88), Остап *Замятня* (ОВЗ 626).

Імена та імена-прізвиська з сумнівною або втраченою онімічною семантикою

1. Імена та імена-прізвиська, дані за певною рисою характеру, поведінки, темпераменту: а) позитивною, з можливістю припускати, побажальним мотивом номінації — **Мов(л)чанъ** (19): Степанъ *Мовчанъ* (Р 151), Грицько *Мовчанъ* (АБМУ 85), патр. *Мовчаненко* (Р 120), Mowczanowicz (МІГ I, 242); **Молчало** (1): патр. *Молчалович* (АрхЮЗР, 1590, I/1, 280); **Тихи(ы)й** (2): Васько *Тихий*, Стефанъ *Тихий* (Р 48, 180); **Тихочка** (2): Климъ *Тихочка*, Евдокимъ *Тихочка* (Р 109); **Тиханъ** (1): патр. *Тиханов* (ПК 293); **Тихоня** (1): Tychonia (ОКЗР III, 106); **Лагода** (15): Івашко *Лагода* (ОВЗ 606), патр. *Лагоденко* (Р 6, 77), *Ласодич* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 323), Lahodow (AGZ, 1479, XV, 4012); **Лагодка** (1): Семень *Лагодка* (Р 125); **Лагодець** (1): Lahodecz (ОКЗР III, 218); **Розумникъ** (5): Rozumnyk (AGZ, 1439, XII, 572), Андрѣй *Розумникъ* (Р 162), Олекса *Розумникъ* (ОВЗ 605); **Разумъ** (1): патр. *Разуменко* (ПК 212); **Розумко** (1): Rozumko (PdLw, 1435, XII, 6); **Розумѣй** (1): Романъ *Розумѣй* (Р 151); **Мудрикъ** (2): Mudryk (МІГ, 1648, 51), Захарий *Мудрикъ* (АКПГУ 23); **Мудракъ** (1): Wasil *Mudrak* (МІГ I, 305); **Мудрейко** (1): *Мудрейко* Михайловичъ (АрхЮЗР, 1536, VIII/3, 9); **Мудрѣй** (1): *Мудрѣй* Василевичъ (Р 141); **Мудръ** (1): патр. *Мудренко* (Р 181); **Умникъ** (1): патр. *Умниченко* (Р 134); **Догадко** (4): Иванъ *Догадко* (Тул., 1552, 186), Навгулю *Dohadko* (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 469); **Говоруха** (2): Романъ *Говоруха*, Ігнатъ *Говоруха* (Р 220, 269); **Смѣлий** (2): Лесько *Смѣлий*, Семен *Смѣлий* (Р 192, 232); **Щедрикъ** (2): Федка *Щедрикъ* (ПК 293), Харко *Щедрикъ* (Р 276); **Молодчикъ** (2): Трофимъ *Молодчикъ* (ПК 54), Andreyko *Molodczyk* (ОКЗР II, 229); **Мирний** (2): Николай *Мирний*, Корнюшка *Мирний* (ПК 159, 352); **Бистранъ** (1): *Бистранъ* Юрій (КЗС I, 195); **Бистрыкъ** (1): Богданъ *Бистрыкъ* (Р 235);

Веселко (1): Wyesolko (AGZ, 1438, XI, 1105); **Потъшка** (1): Potheska (OKЗР III, 122); **Втіша** (1): Vtesa (Чуч., XV ст., 32); **Потъха** (1): Василь *Потъха* (Р 303), **Гонорко** (1): Senko *Honoroko* (OKЗР III, 249); **Слуханъ** (1): Мисько *Слуханъ* (АБМУ, 11); **Рахманний** (1, *рахманний* — *смирний*, *тихий* — Гр. III, 7): **Иванъ Рахманний** (ООЗ 597)²⁵; б) негативною з профілактичним мотивом номінації — **Ревко** (9): Rewko (OKЗР III, 123, 128), *Rewko* Passinek (OKЗР III, 247), **Гринько Ревко** (Р 232), патр. *Rewkowicz* (АрхЮЗР, 1668, I/10, 241), **Ревкинъ** (ПК 39), **Ревченко** (Р 57), **Ревеня** (Р 75); **Рева** (2): Васька *Рева* (ПК 274), **Игнатъ Рева** (Р 61), патр. *Ревеня* (Р 312); **Рева(я)чъ** (2): Rewacz (МІГ I, 276), патр. *Ревяченко* (OKЗ 105); **Ревакъ** (1): Iwan *Rewak* (МІГ I, 309), **Ревака** (1): Семень *Ревака* (Р 194); **Ревика** (1): Петро *Ревика* (Р 207); **Ревонъ** (1): Макаръ *Ревонъ* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 323); **Ревута** (1): Есифъ *Ревута* (АрхЮЗР, 1618, I/6, 27—29); **Ревутъ** (1): Сила *Ревутъ* (Р 60); **Верещака** (5): Wereszczaka (АрхЮЗР, 1641, I/10, 552), **Григорій Верещака** (АБМУ 59); **Крикунъ** (2): *Крикунъ* (ПК 223), патр. *Крикуненко* (Р 157); **Крикунець** (1): Остапъ *Крикунець* (Р 206); **Крикля** (1): Иванъ *Крикля* (Р 86); **Плакса** (1): Леско *Плакса* (ПК 256); **Плачко** (1): Lazur *Placzko* (OKЗР II, 111), **Недбайло** (8): *Недбайло* (Р 213), **Степанъ Недбайло** (Р 212), патр. *Недбайленко* (ПК 247); **Недбало** (5): Niedbalo (OKЗР III, 51), патр. *Недбаленко* (Р 47); **Недбалко** (1): патр. *Niedbałkow* (OKЗР III, 252); **Дурко** (5): Durko (OKЗР I, 55), **Мосъйко Дурко** (ПК 265), патр. *Durkow* (МІГ I, 279); **Дурило** (1): Иван *Дурило* (ЦДІА, 1573, 319); **Журко** (4): Hricz *Žurko* (OKЗР II, 138), патр. *Žurkow* (ЛБС 221); **Журка** (2): *Žurka* Iwanowicz (OKЗР II, 150), патр. *Žurczicz* (OKЗР III, 354); **Журакъ** (1): *Журакъ* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 91); **Журба** (1): Иванъ *Журба* (Р 229), **Журиль** (1): Ондрушка *Журил* (ПК 411); **Журина** (1): Степанко *Журина* (ПК 269); **Не(с)веръ** (3): *Неверъ* (ССМ, 1463, I, 32), *Неверъ* Волчкевичъ (AS, 1477, I, 73); **Невирко** (3): Newirco (PdLw, 1442, IV, 776), Iwan *Niewierko* (OKЗР I, 1); **Невгодъ** (4): Newhod (АрхЮЗР,

1692, III/2, 257), **Сенко Невгодъ** (АрхЮЗР, 1600, I/6, 289), патр. *Невгоденко* (Р 227); **Незгода** (2): Marczin *Niezgoda* (OKЗР II, 262); **Незгод** (1): *Niezgod* (ЛКС 167); **Неїл(о)** (4): Jurko *Nieyel*, Chwedko *Neito* (OKЗР III, 86, 126, 250), **Невдашъ** (3): *Невдашъ* (Р 150), патр. *Невдашенко* (Р 119, 277); **Невдахъ** (1): *Невдахъ* Будьковичъ (Туп., 1633, 323); **Непокой** (3): *Nieroکو* (OKЗР II, 259; AGZ, 1460, XIII, CCLXXXIX); **Севрукъ** (4, *севрук* — «похмурий, суворий, неприступний» — Даль, IV, 169): *Sewruk* (OKЗР III, 219), **Томило Севрукъ** (АрхЮЗР, 1514, IV/1, 43), патр. *Севрученко* (Р 2); **Неходко** (2): *Niechodko* (ЛК 49), *Klimko Niechodko* (ЛК 48); **Немова** (2): патр. *Nietowicz* (OKЗР I, 150; OKЗР III, 240); **Нечуя** (1): *Nyeczuya* (AGZ, 1442, XIV, 352); **Нечута** (1): *Nyeczutina* (AGZ, 1447, XI, 2378); **Тупикъ** (1): Васка *Тупикъ* (ПК 371); **Тупило** (1): Тимко *Тупило* (Р 47); **Тупица** (1): Федоръ *Тупица* (ПК 213); **Злоба** (1): **Гринецъ Злоба** (Р 164), **Злюка** (1): *Chwedecz Zlika* (OKЗР I, 1); **Зло** (1): *Martin Zlo* (ЛК 61), **Злыка** (1): Куземка *Злыка* (ПК 422); **Лихота** (1): Андрѣй *Лихота* (Р 217); **Сердитко** (1): Иванъ *Сердитко* (ПК 261); **Байдикъ** (1): Федко *Байдикъ* (ОЧЗ 87); **Безрада** (1): Гришко *Безрада* (Р 52); **Безщасний** (1): Петро *Безщасний* (КЗС I, 24); **Грубило** (1): Левко *Грубило* (Р 18); **Невдалко** (1): *Niewdalko* (OKЗР III, 250); **Непряха** (1): Иванъ *Непряха* (Р 169); **Непорада** (1): Прокопъ *Непорада* (Р 143); **Паскуда** (1): *Dasko Paskuda* (OKЗР II, 94); **Ръзкий** (1): Грицько *Ръзкий* (Р 154); **Хамецъ** (1): *Хамецъ* (АрхЮЗР, 1619, I/11, 356); **Выродко** (1): Семень *Выродко* (Туп., 1552, 155).

Для необізнаної зі слов'янською історичною антропомією людини ці імена можуть здатися дивними. Але в свій час такими вони не здавались. Вишкнення і вживання імен з немилозвучним, негативним значенням пов'язане з певними забобонами древніх слов'ян, з їх вірою в профілактичну і захисну магичну силу імені [4, 202; 8, 64; 88; 212; 92, 15—16; 99, 136; 165, 103—104].

2. Імена та імена-прізвиська, дані за певною рисою зовнішнього вигляду: а) позитивною з побажальним мотивом номінації — **Величко** (36): *Wyeliczko* (OKЗР III, 15; Чуч., XV ст., 34), **Величко** Городецький, **Величко** Босовський, **Величко** Дунаєвський (Р 130, 140, 168), **Иванъ Величко** (Туп., 1563, 138), патр. *Величков* (Р 179), *Wieliczkowicz* (МІГ I, 42); **Височко** (3): *Senko Wysoczko* (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 477), патр. *Wisoczkwicz* (OKЗР I, 105); **Довгаль** (6): **Стефанъ Довгаль** (Р 155), патр. *Довгаленко* (Р 52); **Довгеня** (1): **Яцько Довгеня** (Р 312); **Росликъ** (4): **Иванъ Росликъ** (Туп., 1552, 394), **Васько Росликъ** (Р 27); **Рослякъ** (1): патр. *Росляченко* (Р 133); **Хорошко** (15): *Choroszko* (МІГ I, 310), **Хорошко**

²⁵ Як побажальне до цієї підгрупи слід віднести дуже поширене в досліджуваній період ім'я *Щас(т)ний*, а також імена *Живко*, *Здоровко*. **Щас(т)ний** (108): *Щасний* (OKЗ 104; АрхЮЗР, 1504, VIII/4, 173; АКЖМУ 57), *Счасний* Полозовичъ (АрхЮЗР, 1504, VIII/4, 173), *Щасний* Федоровичъ (АрхЮЗР, 1514, VI/1, 6), *Щасний* Важевичъ (АрхЮЗР, 1523, VII/1, 66), *Щасний* Семеновичъ (АрхЮЗР, 1542, VIII/4, 425), *Щастний* Гримайло (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 461), *Щастний* Богуматка (Туп., 1583, 113), **Петро Щасний** (Р 126), патр. *Щасновичъ* (АрхЮЗР, 1600, VI/1, 279), *Щасненко* (Р 144); **Живко** (3): *Zywko* (AGZ, 1411, XVII, 92), *Michno Żywko* (OKЗР II, 274), патр. *Zywkwicz* (AGZ, 1536, IX, 1040); **Живецъ** (1): *Andrasz Życies* (МІГ I, 52); **Здоровко** (1): **Ясько Здоровко** (Р 119).

Бурносевичъ (ООЗ, 598), Константинъ Хорошко (АрхЮЗР, 1631, IV/1, 481), патр. Хорошкевичъ, Хорошъченко (ОКиЗ 115, 117), Choroszko (МІГ I, 309); Хорошило (2): патр. Хорошиловичъ (Р 94), Хорошиленко (Р 201); Све(і)тликъ (12): *Swiethlik Plaskalo* (ОКЗР III, 307), *Swiethlik Wolokopko* (ЛСХ 136), *Kuzma Swiethlik* (RZ, 1606, 111), патр. Светликовичъ (ОВЗ 607); Кудра(я) (5): *Kudra* (ОКЗР III, 100); Артемъ Кудря (АБМУ 32), патр. Кудреня (Р 138); Кудряно (1): *Кудряно* (ОВЗ 19); Кудерка (1): *Кудерка* (Р 286); Кудеранъ (1): *Andrej Kuderan* (ОКЗР I, 103); Кудрикъ (1): *Mikołaj Kudrik* (АрхЮЗР, 1700, VII/1, 570); Кудла (3): *Kudla* (ЛКС 193), *Кудла Федець* (ОВЗ 607); Кудліна (1): *Kudlina* (ОКЗР II, 78); Кругликъ (3): *Kruhlyk* (МІГ I, 280), Ефимъй *Кругликъ* (ПК 299); Гожий (3): *Іосько Гожий* (Р 112), патр. *Гоженко* (ПК 258); Дужикъ (1): *Романъ Дужикъ* (Р 236); Дужко (1): патр. *Дужченко* (АБМУ 14); Чорнобровка (2): *Олексъй Чорнобровка*, *Евхимъ Чорнобровка* (Р 197, 209); Молодко (1) *Andreiko Molodko* (ОКЗР II, 219), патр. *Molodczenie* (ЛСХ 137); Синьоокъ (1): *Іванъ Синьоокъ* (Р 56); Стрункий (1): *Гаврило Стрункой* (ПК 229); Гарный (1): *Хведоръ Гарный* (Р 72); Чепорный (1): *Василь Чепорный* (Р 149); Ладный (1): *Педоръ Ладный* (Р 161); Пригожий (1): *Грицько Пригожий* (Р 105); Свѣжий (1): *Гарасимъ Свѣжий* (Р 191); Свѣжакъ (1): патр. *Свѣжакъ* (Р 263); Чорнобривецъ (1): *Іовко Чорнобривецъ* (Р 93); б) негативною з профілактичним мотивом номінації — Сушко (12): *Сушко* (АрхЮЗР, 1590, I/1, 282), *Сушко* Причолковичъ (ОВЗ 626), *Сушко* Безхлебичъ (ООЗ 597), *Сушко* Петренко (Р 155), *Іванъ Сушко* (Р 61), патр. *Сушковичъ* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 98); Сухина(я) (5): *Сухина* (ОКЗ 104), *Сухина* Лѣскинь (ОЧЗ 88), *Сухина* Догтярь (Р 52), *Івашко Сухиня* (ПК 385); Сухай (1): *Ясько Сухай* (Р 266); Сухей (1): *Suchey* *Maximowicz* (ОЖЗ 182); Худко (10): *Chudko* (ОКЗР III, 60), *Chudko Zawada* (ОКЗР III, 160), *Chudko Duma* (ЛСХ 161), *Денись Худко* (Р 157); Худи(ы)къ (3): *Iwan Chudyk* (МІГ I, 288), *Костя Худикъ* (Р 142); Нелепъ (6): *Nielep* (AGZ, 1476, XIV, 1845), патр. *Нелепенко* (Р 155, 231); Нелѣпка (4): *Nyelerko* (AGZ, 1447, XIV, 1872), *Нелепка* (ССМ, 1463, II, 38; ЛКС 204); патр. *Nyelerkowicz* (AGZ, 1445, XIV, 1293; ЛРС 333), *Нелѣпка* (3): *Nyelerka* (AGZ, 1437, XI, 1002; ЛКС 204), патр. *Nyelerczicz* (ЛКС 333); Нелѣпа (1): *Тимашъ Нелѣпа* (Р 9); Нелѣпецъ (1): *Nyelerecz* (AGZ, 1445, XIV, 1416); Жмурко (6): *Chwedko Zmurko* (ОКЗР III, 255), патр. *Zmurkowicz* (ОКЗР III, 255); Рудко (6): *Rudko* (АрхЮЗР, 1668, I/10, 268), *Rudko Warkołup* (ОКЗР III, 307); *Rudko* *Molotilo* (ОКЗР II, 112), *Павло Рудко* (Р 178); Рудакъ (1): патр. *Рудаковичъ* (ОЧЗ 590); Рудыка (1): *Ігнатъ*

Рудыка (Р 204); Рыжко (2): *Іванъ Рыжко* (АрхЮЗР, 1570, I/1, 38; Р 56); Рыжикъ (1): *Назаръ Рыжикъ* (ПК 285); Кривко (4): *Kriwko Zuzman* (ОКЗР III, 42), *Steczko Kriwko* (ОКЗР III, 309), патр. *Кривкович* (АКЖМУ 43); Кривецъ (2): *Кривецъ* *Федоровъ* (Гр. XIV, 64), патр. *Кривцевъ* (ССМ, 1475, I, 514); Кривуша (1): *Кондрать Кривуша* (Р 190); Кривушка (1): *Іванъ Кривушка* (Р 32); Кривоша (1): *Krywosza Wasil* (МІГ I, 200); Криванъ (1): патр. *Криваневъ* (ОВЗ 607); Вяликъ (3): *Іванъ Вяликъ* (Р 173), патр. *Вяличенко* (ПК 226); Вялий (2): *Федоръ Вялий* (Р 146), патр. *Вяленко* (Р 326); Вялко (1): патр. *Вялкович* (ОКиЗ 116); Зав'ялко (2): *Zawialko* (AGZ, 1439, XII, 709; ОКЗР III, 400); Замор'їй (2): *Матв'їй Замор'їй* (Р 226), патр. *Замор'їенко* (Р 98); Заморенок (2): *Заморенок* (ОЧЗ 587), патр. *Заморенковъ* (ОЧЗ 591); Головня (2): *Головня* *Острожецькій* (Р 162), *Фесько Головня* (Р 96); Тлустаць (1): *Thlustak* (ОКЗР III, 148); Товстыка (1): *Іванъ Товстыка* (Р 53); Лобась (1): *Лобась* (Р 142); Носачъ (1): *Доума Носачъ* (Р 162).

Про первісні містичні мотиви номінації іншими видами відапелятивних слов'янських автохтонних імен, зокрема іменами від назв представників тваринного й рослинного світу, різних побутових предметів, страв і продуктів харчування, органів і частин людського тіла, одягу та ін., сьогодні можна лише здогадуватися, співставляючи їх з аналогами у народів з ще живою традицією називання дітей почерпнутими з апелятивної лексики рідної мови іменами. Так, зокрема, імена з номенклатури тваринного світу можна розцінювати як захисні, відстрашуючі «нечисту силу», оберігаючи від наврочень чи вживані як своєрідні «обереги від хворіб» [66, 63—64; 99, 142; 78, 133; 143, 20]; імена з номенклатури рослинного світу — як втілення здоров'я, сили, стійкості та довголіття [4, 202]; імена від назв органів і частин людського тіла — як профілактичні, напр., щоб названий іменем *Головка* не страждав головними болями, був розумним, а названий іменем *Очко* мав здорові очі, добре бачив і т. ін. В цілому ж, треба відзначити, що екстралінгвістичний, в даному випадку етнографічний, аспект відапелятивних слов'янських автохтонних імен вимагає ще спеціального дослідження.

Виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках імена та імена-прізвиська, почерпнуті з названих вище груп апелятивної лексики, кількісно значно переважають над попередніми класифікаційними підгрупами відапелятивних слов'янських автохтонних імен. За апелятивними ознаками вони настільки різноманітні, що нижче у нас немає можливості навести їх вичерпну класифікацію і повний перелік усіх цих антропонімів у межах виділених найбільш показових класифікаційних

груп і підгруп. Тому обмежимося ілюстрацією лише найтипівших із них (в порядку кількісного виявлення твірних основ) з вказівкою, як і в попередніх випадках, у дужках на загальну їх кількість з наведенням кількох прикладів.

3. **Імена та імена-прізвиська від назв представників тваринного світу:** а) диких звірів — **Зве(и)р**ь (13): *Зверь* Волковичъ (Гол. 59), *Зверь* Тышковичъ (АрхЮЗР, 1545, IV/1, 49), Михайло *Звирь* (АрхЮЗР, 1569, II/1, 8), Павло *Звир* (КЗС, 1608, II, 241); **Зве(и)рко** (3): *Zwuerko* (ОКЗР II, 122), патр. *Звѣрковичъ* (АрхЮЗР, 1649, I/II, 180); **Вол(в)к**ь (192): *Wolk* (ОКЗР I, 302), *Wolk* Boratinski (AGZ, 1577, VI, 12), Андрей *Волкъ* (АрхЮЗР, 1618, III/1, 259), Федоръ *Волкъ* (АБМУ, 80); **Вол(в)чко** (196): *Волчко* (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 217), *Волчко* Хренницькій (АрхЮЗР, 1475, VIII/4, 20), *Волчко* Преслюжичъ (Роз. 68), *Волчко* Жасковський (АрхЮЗР, 1558, VIII/4, 204), *Волчко* Ошовський (АрхЮЗР, 1565, VIII/4, 193), *Волчко* Барскій (АрхЮЗР, 1671, I/10, 305), Опанья *Волчко* (АрхЮЗР, 1575, VIII/4, 444), патр. *Вовчковъ* (ОВЗ 607); **Волчик**ь (1): *Chwedog Wolczik* (ОКЗР I, 121); **Вовчок**ь (1): *Вовчокъ* Ляшковъ (ОВЗ 607); **Вовчина** (1): Андрій *Вовчина* (Р 121); **Вовчинко** (1): Педоръ *Вовчинко* (ОВЗ 607); **Бобр**ь (90): *Bobr* (ОКЗР III, 347; ЛКС 167), *Bobr* Stagi (ОКЗР III, 225), Мисько *Бобръ* (Р 242), патр. *Бобренко* (ПК 7; Р 61); *Бобровъ* (Р 242), *Bobrowicz* (ОКЗР III, 61); **Бобри(ы)к**ь (32): *Бобрикъ* Вартановичъ (Туп., 1565, 106), *Бобрыкъ* Кравецъ (ОКЗ 105), Сидоръ *Бобрыкъ* (Р 213), патр. *Бобрыковичъ* (АрхЮЗР, 1593, III/1, 48; ССМ, 1461, I, 156); **Бобрко** (2): *Bobrko* (AGZ, 1444, XI, 1966), патр. *Bobrkowicz* (AGZ, 1447, XI, 2481); **Горноста**й (59): *Горноста*й (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 217), *Горноста*й ключникъ (ССМ, XV ст., I, 251), *Горноста*й Романовичъ (УГр. XV, 45), *Горноста*й Пащль (Р 212), Оникій *Горноста*й (АрхЮЗР, 1546, VII/2, 366), патр. *Горностаевъ* (ОКвЗ 116); **Тур**ь (59): *Thur* (ЛКС 182), *Thur* Maloschicz (ОКЗР I, 282), *Tur* Skipor (ОЖЗ 176), Никифоръ *Туръ* (АрхЮЗР, 1598, VIII/4, 169), патр. *Туренко* (Р 51), *Turowicz* (ОКЗР III, 240), **Турко** (3): Іван *Турко* (ЦДІА, 1552, 187), патр. *Туркович* (ЦДІА, 1635, 423); **Лан**ь (53): *Лань* Креховичъ (Роз. 68), *Лань* Го(л)дышовъ, *Лань* Пахирев, *Лань* Пахирчат (АСО, 1569, 216, 223), патр. *Ланевичъ* (АрхЮЗР, 1445, VIII/4, 12); **Лос**ь (51): *Los* (ОКЗР III, 247), Івашко *Лосъ* (ПК 326), патр. *Лосенко* (ПК 329); **Лис**ь (49): *Chwedog Lis* (ЛКС 196), патр. *Лисовичъ* (ССМ, 1458, I, 547), *Lyssia* (ОКЗР II, 250), *Лисенко* (ПК 242), *Lisczenia* (ЛБС 228); **Лисица** (47): *Лисица* (ССМ, 1499, I, 547), Іванъ *Лисица* (АрхЮЗР, 1687, I/5, 236), Мойсѣй *Лисица* (Р 29); **Лисец**ь (1): *Lysiecz* (ОКЗР III, 135); **Лисік**ь (1): *Iwan Lysik* (МІГ I, 162); **Медве(и, ъ)д**ь (47); *Медѣдъ* (ПК

229), *Лавринъ Медведь* (АрхЮЗР, 1587, VI/1, 172), патр. *Медведевичъ* (ОВЗ 628), *Медведіовъ* (Р 296), *Медведенко* (ПК 255); **Медвѣд**ко (1): Анофрей *Медѣдко* (ПК 27); **Медведик**ь (1): *Medweduk* (МІГ I, 285); **Зае(я)ц**ь (31): *Заецъ* (ОКЗ 104), *Заец* Луковский (АрхЮЗР, 1567, VIII/3, 76), *Заецъ* Зденизский (АрхЮЗР, 1593, VIII/4, 367), *Заецъ* Никонъ (АрхЮЗР, 1594, VIII/4, 140), Марко *Заяць* (Р 267); **Зайка** (3): Выгнатъ *Зайка* (АрхЮЗР, 1589, I/1, 211), Іванъ *Зайка* (Р 208); **Зайко** (2): *Zayko* (МІГ I, 278), Терешко *Зайко* (Р 207); **Заячик**ь (1): *Zajaczuk* (МІГ I, 185); **Борсук**ь (18): Зенько *Борсукъ* (АрхЮЗР, 1584, VIII/4, 181), Семень *Борсукъ* (АБМУ 6); **Соболь** (18): *Sobol* (AGZ, 1438, XI, 1109), Емелька *Соболь* (ПК 291), патр. *Соболенко* (Р 51), *Соболевичъ* (АрхЮЗР, 1591, VI/1, 216); **Соболик**ь (1): *Piotr Sobolik* (ОКЗР II, 245); **Зубр**ь (5): *Zubr* (АрхЮЗР, 1685, III/2, 106), *Зубръ* Анечии (ССМ, 1418, I, 122), *Sain Zubr* (AGZ, 1437, XI, 1041), **Зубрик**ь (4): Миколай *Зубърикъ* (АрхЮЗР, 1584, III/1, 14), Іванъ *Зубрикъ* (ОЧЗ 89), патр. *Зубриковичъ* (ЛСХ 135); **Зубрейко** (1): *Зубрейко* (ПК 210); **Кунка** (5): *Kunka* (RZ, 68), *Jurko Kunka* (ОКЗР II, 218); **Куниця** (2): *Куниця* Сенковичъ (АЛРГ, 1497, 138), патр. *Куниченко* (ПК 231); **Куничка** (1): *Куничка* (Р 205); **Хомяк**ь (3): Адамъ *Хомякъ* (АрхЮЗР, 1616, II/1, 103), Петръ *Хомякъ* (АрхЮЗР, 1570, I/1, 25); б) домашніх тварин: **Бык**ь (57): *Вук* (ОКЗР III, 123), *Быкъ* Александровичъ (Гол. 32), Левка *Бык* (ПК 302), патр. *Быковъ* (ОЧЗ 88), *Быковичъ* (АрхЮЗР, 1606, VI/1, 312), *Быченко* (ПК 188; Р 149); **Бычко** (13): *Byczko* (ОКЗР III, 218), *Byczko Syenkow* (ОКЗР II, 248), *Nagasim Byczko* (МІГ II, 4), патр. *Byczkowicz* (МІГ II, 261), *Бычков* (ПК 267); **Бычок**ь (1): Даныло *Бычокъ* (Р 127); **Баран**ь (49): *Baran* (ЛКС 204), *Baran Nesterow* (Туп., 1562, 45), *Baran Zalepczicz* (ОКЗР III, 75), Івашка *Баранъ* (ПК 238), патр. *Бараня* (Р 138), *Барановичъ* (АрхЮЗР, 1683, I/5, 39), *Baranow* (ОКЗР II, 253); **Баранко** (3): *Chwedog Baranko* (ЛБС 228), патр. *Barankowicz* (ЛБС 277); **Бараник**ь (2): Яковъ *Бараникъ* (АКПГУ 8), патр. *Бараниковъ* (Р 173); **Барашко** (1): Іванъ *Барашко* (Р 1); **Козел** (31): *Koziel* (ЛРС 283), *Козел* Мишкевичъ (ОВЗ 627), *Козелъ* Калениковичъ (ОВЗ 626), Гаврило *Козелъ* (ОЧЗ 590), Мишъко *Козелъ* (ОКвЗ 115), патр. *Козеленко* (АрхЮЗР, 1576, I/12, 56), *Kozelowicz* (ЛБС 227); *Козловичъ* (АрхЮЗР, VII/1, 219), *Козличъ* (АрхЮЗР, XVII ст., I/12, 484), *Козлов* (ПК 404); **Козлик**ь (1): *Iwan Kozlik* (ЛРС 344); **Козелко** (1): патр. *Kozielkow* (МІГ I, 235); **Козлынка** (1): Федоръ *Козлынка* (Р 225); **Кот**ь (47): *Kot* (ЛК 61), *Котъ* Костенко (Р 54), Улас *Котъ* (ОКвЗ 113), патр. *Котовичъ* (ССМ, XVI ст., I, 504), *Котовъ* (ПК 402), *Котенко* (Р 198); **Котик**ь (5): Федько *Котикъ* (АрхЮЗР, XVI ст., I/11, 32),

Романъ *Котикъ* (Р 92); **Коток** (1): *Kotok Strelec* (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 468); **Котко** (1): патр. *Kothkowicz* (ОКЗР III, 43); **Ки(о)-шка** (42): *Kiszka* (МИГ I, 159), *Кошка* Куриленко (ДМВН, 289), *Кошка* Семеновичъ (АрхЮЗР, 1508, VIII/4, 177), *Кошка* Жоравицки (АрхЮЗР, 1598, I/10, 501), Андрей *Кошка* (АрхЮЗР, 1569, II/1, 5), патр. *Кошкинъ* (ООЗ, 597), *Кошчинъ* (ОВЗ 604); **Кроликъ** (35): *Krolik* (МИГ I, 159), *Krolik Latkowicz* (ОКЗР III, 396), *Waska Krolyk* (ЛРС 291), патр. *Krolikowicz* (АрхЮЗР, 1649, I/10, 459); **Бугай** (31): *Buhay* (ЛСХ 143), Стецько *Бугай* (Р 254), патр. *Бугаенко* (ПК 300); **Коза** (28): *Koza* (ССМ, 1432, I, 485), *Waszil Koza* (ЛРС 339), *Dmitr Koza* (МИГ I, 218); **Козка** (4): *Kozka* (ОКЗР I, 116), Андриюшка *Козка* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 534); **Козенята** (1): Юрко *Козенята* (ССМ, 1424, I, 485); **Козина** (1): *Iwan Kozina* (МИГ I, 309); **Конь** (19): *Kon* (ОКЗР III, 49), патр. *Конич* (ПК 372), *Коненко* (Р 174), *Koniewicz* (ОКЗР I, 200); **Коникъ** (3): *Konuk* (ОКЗР III, 49), Иванъ *Коникъ* (Р 220), патр. *Konikowicz* (ОКЗР III, 49); **Кабанъ** (14): *Kabanъ* (ПК 275), Хведь *Кабанъ* (Р 31), патр. *Кабаненко* (Р 53); **Воль** (13): патр. *Воловичъ* (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 214), *Воленко* (Р 188); **Воликъ** (4): Омелян *Воликъ* (Р 129), патр. *Wołykowicz* (МИГ I, 214); **Кобылка** (13): Васько *Кобылка* (Р 18), Минко *Кобылка* (ОВЗ 605); **Цапъ** (7): Иван *Цапъ* (ПК 296), Василь *Цапъ* (Р 154), патр. *Цапенко* (Р 2, 162); **Цапко** (1): Степанъ *Цапко* (Р 58); **Корова** (5): Когова (ЛСХ 100), Гарасимъ *Корова* (Р 336); **Коровка** (3): Иванъ *Коровка* (Р 44), патр. *Коровкинъ* (ПК 425), *Коровченко* (ПК 266); **Коровякъ** (1): Даско *Korowiak* (МИГ I, 158); в д н к н х п т а х і в — **Ворона** (63): *Vorona* (ССМ, 1458, I, 197), *Ворона* Пушкарь (Туп., 1552, 151), *Ворона* Боротинский (АрхЮЗР, 1586, VIII/3, 633), *Ворона* Туличовский (АрхЮЗР, 1569, II/1, 12), Олехно *Ворона* (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 218), патр. *Вороничъ* (АрхЮЗР, 1643, I/6, 774), *Woronyn* (МИГ I, 264); **Воронъ** (50): *Voronъ* (Туп., 1398, 152), *Iwan Woron* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 576), патр. *Вороненко* (Р 3), *Воронов* (ПК 86), *Вороновичъ* (Р 70); **Воронка** (15): *Woronka* (ЛКС 168; ОКЗР III, 46), Гаврило *Воронка* (Р 143); **Шпакъ** (46): *Шпакъ* (Р 183), *Шпакъ* Бѣликъ (Р 237), Андриюшко *Шпакъ* (Р 197), патр. *Szrakowicz* (AGZ, 1463, XIII, 5178); **Шпачко** (1): *Szpaczko* (AGZ, 1449, XIX, 1817); **Шпачокъ** (1): *Шпачок* Пилипъ (Р 32), патр. *Шпаченко* (Р 182); **Воробей** (41): *Worobuey* Татагин (ОКЗР III, 226); *Воробей* Новотный (Туп., 1565, 150), Нестеръ *Воробей* (АрхЮЗР, 1590, I/1, 280), патр. *Воробѣвичъ* (ОКнЗ 114); **Воробецъ** (4): Миколай *Воробецъ* (АрхЮЗР, 1661, I/10, 624), Гриць *Воробецъ* (Р 184), патр. *Воробя* (АрхЮЗР, 1605, VI/1, 305); **Сорока** (41): *Soroka Jackiewicz* (ОКЗР III, 74), *Soroka Awdiey* (АрхЮЗР, 1631, VI/1, 477), Якушко *Сорока* (ПК 214),

патр. *Сороченко* (ПК 29), *Soroczyn* (МИГ I, 250), *Сороченя* (ПК 350); **Голубъ** (40): *Голубъ* (АрхЮЗР, 1593, III/1, 48), *Голубъ* Сердятицкий (АрхЮЗР, 1593, III/1, 47), *Голубъ* Івашковичъ (КЗС, 1615, III, 17), Алешка *Голуб* (ПК 358), патр. *Holubicz* (ОКЗР III, 161), *Голубовъ* (Р 286), *Голубенко* (Р 17), *Голубович* (ССМ, 1444, I, 249), *Голубеня* (Р 336); **Голубко** (6): *Holubko* (AGZ, 1492, XVIII, 2311; ОКЗР II, 239), *Голубко* Иванъ (АрхЮЗР, XVI ст., I/II, 32), *Pasko Holubko* (ЛРС 333); **Голубей** (1): патр. *Голубеевичъ* (АрхЮЗР, 1511, VIII/2, 343); **Соколь** (39): *Sokol* (AGZ, 1477), Евстафій *Соколь* (АрхЮЗР, 1621, I/6, 515), патр. *Соколенко* (Р 260), *Соколов* (ПК 370), *Sokolowicz* (ЛБС 216; ОКЗР I, 115), *Соколеня* (ЛСХ 136); **Соколикъ** (2): Грицько *Соколикъ*, Дмитро *Соколикъ* (Р 145, 180); **Лебедь** (38): *Лебедь* (АрхЮЗР, 1576, I/1, 56), Федоръ *Лебедь* (Р 333), патр. *Lebedowicz* (АрхЮЗР, 1669, II/2, 266), *Лебеденко* (Р 224); **Сова** (35): *Sowa* (АрхЮЗР, 1576, I/1, 105), *Сова* Мойсѣй (АБМУ 93), Івашко *Сова* (ССМ II, 365), патр. *Сович* (ССМ, 1495, II, 365), *Sowenia* (АрхЮЗР, 1650, VI/1, 577); **Совка** (1): *Demko Sowka* (ОКЗР III, 396); **Совча** (1): *Ihnat Sowcsza* (ОКЗР II, 248), патр. *Sowczenia* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 577); **Сычъ** (35): *Sycz* (ОКЗР III, 105), Юско *Сычъ* (АрхЮЗР, 1585, VII/1, 251), Пашка *Сычъ* (ПК 372), патр. *Сиченко* (Р 55), *Сычовъ* (ПК 215), **Сычикъ** (5): Якимко *Сычикъ* (ПК 292), Иванъ *Сычикъ* (Р 159); **Чапля** (33): *Czapla* (AGZ, 1470, XVII, 385), Степанъ *Чапля* (АрхЮЗР, 1511, 212), патр. *Чапличъ* (ССМ, 1445, II, 530), *Чапленко* (Р 231); **Чайка** (31): *Чайка* (ОКЗ 103), Романъ *Чайка* (ПК 221), Василь *Чайка* (Р 142), патр. *Чайковичъ* (АрхЮЗР, 1638, III/1, 374), *Czajczyn* (ЛСХ 135), *Czajkow* (ОКЗР II, 252); **Чайко** (1): *Iwan Czajko* (AGZ, 1437, XI, 104); **Чижъ** (29): *Czysz* (ОКЗР II, 105), Харко *Чижъ* (Р 123), Микита *Чыж* (ПК 180), патр. *Чиженко* (Р 42, 244); **Чижики** (7): Мартин *Чижик* (ЦДІА, 1697, 501), патр. *Cziżikow* (ОКЗР II, 105); **Чижакъ** (1): *Чижакъ* (ПК 261); **Чижка** (1): Хвесько *Чижка* (Р 196); **Дроздъ** (35): *Drosd* (ОКЗР I, 2), Демко *Дроздъ* (Р 108), патр. *Дроздовичъ* (ОВЗ 626), *Дрозденко* (ПК 418); *Drozdowia* (МИГ II, 219); **Соловей** (33): Стецько *Соловей* (Р 192), патр. *Соловѣвъ* (Р 165), *Соловеня* (Р 108); **Зозуля** (31): *Зозуля* Панасенко (Р 31), *Jagomiecz Zozulia* (ОКЗР I, 275), патр. *Зозуленко* (Р 30), *Zozulin* (RZ, 1571, 42); **Крукъ** (28): *Крукъ* (АрхЮЗР, 1650, VI/1, 566), Гаврило *Крукъ* (АБМУ, 65), патр. *Круковичъ* (АрхЮЗР, 1622, I/6, 516); **Кручко** (5): *Kruczko* (МИГ I, 266), *Zanko Kruczko* (ОКЗР II, 218), патр. *Кручкевичъ* (ЦДІА, 1569, 311); **Кручикъ** (1): *Les Kruczuk* (МИГ II, 234); **Гукъ** (28): *Huk* (ОКЗР III, 47; ЛРС 324), Семень *Гукъ* (Р 133), патр. *Гуков* (ПК 350), *Гученко* (Р 56), *Hukowicz* (ОКЗР III, 175); **Гучко** (2): *Iwan Huczko* (ОКЗР II, 219), патр. *Huczko-*

wicz (ОКЗР I, 66); **Синица** (26): Харка *Синица* (ПК 61), Лахно *Синица* (Р 196), патр. *Синиченко* (Р 78); **Синичка** (2): Iwan *Siniczka* (МІГ II, 4), Olesko *Syniczka* (ОКЗР III, 16); **Журавель** (25): *Журавель* (Р 168), Семень *Журавель* (Р 159), патр. *Журавленко* (Р 143); **Журавка** (1): Романъ *Журавка* (Р 143); **Журавликъ** (1): *Zurawlik Luczka* (RZ, 1597, 83); **Орель** (20): Олексей *Орель* (АрхЮЗР, 1585, III/1, 16), Игнатко *Орель* (АрхЮЗР, 1601, I/11, 32), **Орликъ** (3): Orlik (ОКЗР II, 20), Orlyk (AGZ, 1469, XVI, 603), Lawer *Orlik* (МІГ I, 275); **Пугачъ** (15): Васко *Пугачъ* (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 219), патр. *Пугаченко* (Р 204); **Перепелица(я)** (18): Peregelicza (МІГ I, 204), Андрусъ *Перепелица* (Р 180), Lohim *Peregelicza* (ОКЗР II, 212); **Куликъ** (15): *Куликъ* Гордиенка (АБМУ 58), Hriniec *Kulik* (ОКЗР I, 293); **Горлица** (7): *Горлица* Велецкий (Гр., XIV, 166), патр. *Горличенко* (Р 5); **Лелека** (6): Kugio *Leleka* (ОКЗР II, 7), Leliekowicz (ОКЗР I, 56); г) домашніх птахів — **Гусакъ** (29): *Hussak Junakowicz* (ОКЗР III, 75), *Husak* Hołupski (МІГ I, 155), Иванъ *Гусакъ* (АБМУ 91), патр. *Гусаченко* (Р 58); **Гуська** (26): *Huska*, (AGZ, 1498, XVII, 3010), *Гуська* Тиронъ (Р 164), *Гуска* Василій (АрхЮЗР, XVI ст., I/11, 29), патр. *Гусчинъ* (Р 297); **Курка** (15): *Курка* Хоменко (Р 140), Хвесько *Курка* (Р 4), Петръ *Курка* (ПК 146); **Курочка** (2): Лавринъ *Курочка* (Р 145), патр. *Курочкинъ* (ПК 229); **Качо(у)рь** (9): *Качоръ* (АрхЮЗР, 1579, III/1, 8), Тимко *Качор* (Р 168); **Качка** (8): Иванъ *Качка* (Р 160), патр. *Kaczkowicz* (ЛРС 344), *Каченя* (Р 315); **Качорка** (1): Iaczko *Kaczorka* (ОКЗР II, 248); **Качорко** (1): David *Kaczorko* (ОКЗР II, 266); **Когутъ** (8): Inpath *Kohuth* (ОКЗР I, 83), патр. *Kohutow* (МІГ I, 303); **Когутикъ** (1): Anton *Kohutyk* (МІГ II, 4); **Селезень** (3): Власко *Селезень* (ПК 350), патр. *Селезеневиць* (АрхЮЗР, 1630, III/1, 384); д) комах — **Жукъ** (76): *Жукъ* (ОЖЗ 176), *Жукъ* Макаровичъ (АрхЮЗР, 1577, VI/1, 103), *Жукъ* Матруна (ОКиз 116), *Жукъ* Манцевичъ (АрхЮЗР, 1595, VII/4, 337), *Жукъ* Федоровичъ, *Жукъ* Куринець (АрхЮЗР, XV ст., VII/4, 227, 335), *Žuk* Kochan, *Žuk* Bobrownik, *Žuk* Kupicz (ЛЛС 337, 346, 362), Василь *Жукъ* (Р 267), патр. *Жуков* (ПК 255), *Жученко* (ПК 302), *Żukowicz* (ЛК 118); **Жучокъ** (2): Иванъ *Жучокъ* (Р 97), *Żuczko-wicz* (ОКЗР III, 15); **Жучонко** (1): *Жучонко* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 90); **Блошка** (63): *Блошка* Ганецъ (ОВЗ 606), Федько *Блошка* (АрхЮЗР, 1624, VI/1, 446); **Блошка** (1): Грицько *Блошка* (Р 58); **Комаръ** (62): *Комаръ* Кухмистровича (ОЧЗ 590), *Комаръ* Сотникъ (АрхЮЗР, 1618, III/1, 238), Тимашъ *Комаръ* (Р 309), патр. *Комаровичъ* (АрхЮЗР, 1600, III/1, 102), *Комаровъ* (ОВЗ 607), *Комаренко* (Р 208); **Комарець** (1): Василь *Комарець* (Р 188); **Муха** (59): *Муха* (ПК 230), *Муха* Сотникъ (Р 263), Дахно *Муха* (Р 133), патр. *Мушенко* (Р 76,

318); **Мушка** (1): Iwasko *Muszka* (ОКЗР III, 103); **Шершень** (43): Грицько *Шершень* (Р 124), патр. *Шершенко* (ПК 277); **Кле(ѣ)щъ** (20): Гарасимъ *Клѣщъ* (Р 149), патр. *Klescicz* (ОКЗР III, 393); **Клещикъ** (1): *Клещикъ* (АБМУ 90); **Гни(ы)да** (13): *Гнида* (Туп., 1661, 163), Клим *Гнида* (ПК 42); **Гни(ы)дка** (3): *Гнидка* (ПК 42), патр. *Гнидковичъ* (ССМ, 1386, I, 245); **Мотиль** (9): Motil (ОКЗР I, 270), Андрѣй *Мотиль* (Р 277); **Мотыликъ** (1): Wasil *Motylik* (МІГ II, 5); е) рыб — **Щука** (29): *Szczuka* (ОКЗР II, 37; АрхЮЗР, 1682, I/4, 66), Denisz *Szczuka* (ЛСХ 137), патр. *Щученко* (Р 323), *Szczuczup* (ЛСХ 136); **Щучка** (1): Степанъ *Щучка* (Р 287); **Сомъ** (14): Som (ЛСХ 136), *Сом* (ПК 120), патр. *Соменко* (Р 326), *Соменя* (Р 313); **Сомко** (1): *Сомко* Винникъ (АБМУ 86), патр. *Сомковичъ* (Р 67); **Карась** (12): Karas (AGZ, 1443, XIII, 7249), *Карась* (ОКЗ 105), *Karasz* Krulka (ОКЗР II, 242), Андрѣй *Карась* (Р 184, 200, 316), патр. *Карасев* (ПК 406), *Карасенко* (ПК 341; Р 63, 187, 240); **Карасько** (1): *Karasko* (ЛКС 207); **Рибка** (12): *Ribka* (ОКЗР I, 154), Гринецъ *Рибка* (МІГ I, 287), патр. *Rybczup* (ОКЗР I, 154), *Rybczenia* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 467); **Ри(ы)-бець** (3): Лехно *Рибець* (АКПГУ 47); Андрей *Рибець* (АКПГУ 47); **Рыба** (3): Andrej *Ryba* (МІГ I, 113), патр. *Рыбовичъ* (Р 30), *Рыбенко* (ПК 166), *Rybcza* (AGZ, 1470, XII, 3249); **Ерьшь** (7): *Ерьшь* (Туп., 1522, 199), *Ерьш* Терешковичъ (ССМ, 1452, I, 349), патр. *Ершевиць* (ЛБС 134); **Окунь** (6): Okunyo (AGZ, 1440, I, 19), Иванъ *Окунь* (Р 77), патр. *Окуненко* (Р 109).

З числа імен та імен-прізвицьк від інших представників тваринного світу були поширеними — **Ракъ** (59): *Ракъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 252), Климко *Ракъ* (Р 171), патр. *Раценко* (ПК 257), *Раковъ* (Р 64); **Рачко** (39): *Рачко* (АрхЮЗР, 1572, VI/1, 93), Іоаннъ *Рачко* (АрхЮЗР, 1666, I/12, 91), патр. *Рачковичъ* (Р 128); **Рачикъ** (1): Петро *Рачикъ* (АрхЮЗР, 1625, VI/1, 453); **Полозь** (41): *Полозь* (ОЧЗ 590), патр. *Полозовичъ* (АрхЮЗР, 1498, V/1, 1; ССМ, 1485, II, 184), *Полозовъ* (ОЧЗ 591); **Жаба** (18): Petro *Žaba* (AGZ, 1364, II, 2), патр. *Жабич* (ЦДІА, 1384, 33); **Жабка** (10): Михайло *Жабка* (Р 106), патр. *Жабченко* (Р 203); **Зми(ѣ)й** (8): патр. *Змѣевъ* (АрхЮЗР, 1687, I/5, 446), *Змиенко* (Р 161); **Зміякъ** (1): патр. *Zmyiakowicz* (ОКЗР III, 138).

4. Імена та імена-прізвицька від назв представників рослинного світу: а) дерев та кущів — **Кали(ы)на** (48): *Калина* (ССМ, 1500, I, 466), *Калина* Дмитреевъ, *Калина* Полевый, *Калина* Люпіль, *Калына* Климовъ, *Калина* Михайловъ, *Калина* Мартыновъ (ПК 152, 170, 219, 241, 270, 287), *Калина* Малай, *Калина* Сидоровичъ (Р 47, 217), *Калина* Мелникъ (ДМВН 291), Iwan *Kalina* (ОКЗР II, 252), патр. *Kalinicz* (RZ, 1618, 153); **Калинка** (17): *Калинка* (ПК 206),

Калинка Лукашенко, Калинка Терентьевъ, Калинка Степанов, Калинка Симанов, Калинка Юрьевъ (ПК 236, 294, 364, 365, 386), Лука Калинка (ПК 300); **Калинко** (1): Калинко Саренко (ПК 210); **Дубъ** (39): Dub (ОКЗР III, 310), Ониско Дуб (АрхЮЗР, 1619, VI/1, 403), патр. Дубин (ПК 410), Дубович (АрхЮЗР, 1586, I/10, 60), Dubicz (ОКЗР II, 218); **Дубина** (8): Дубина (ПК 343), Хведоръ Дубина (Р 115); **Дубинка** (2): Дубинка (Р 141), Мисько Дубинка (Р 237); **Дубикъ** (4): Якимъ Дубикъ, Данило Дубикъ (ПК 31, 246); **Дубко** (1): Иван Дубко (АрхЮЗР, 1597, VI/1, 242); **Дубашъ** (1): Iwasko Dubasz (ОКЗР III, 109); **Мали(ы)на** (32): Malina Leciewicz (ЛК 84), Малына Борзукъ (Туп., 1552, 116), Malyna Szostakowicz (ЛК 34), Матфей Малина (АрхЮЗР, 1569, II/1, 16), патр. Malinicz (ОКЗР I, 208); **Мали(ы)нка** (2): Ерема Малинка (ПК 226), Василь Малынка (Р 133); **Береза** (23): Береза (АрхЮЗР, 1630, I/11, 376), Береза Греговичъ (АрхЮЗР, 1671, I/10, 305), Стефанъ Береза (Р 52), патр. Beregowicz (ОКЗР III, 224), Березенко (АБМУ, 83), Berezenia (ОКЗР II, 1); **Березка** (3): Сенко Березка (ПК 356), Steczko Bereska (ОКЗР I, 145); **Березко** (1): Фесько Березко (Р 98); **Липа** (21): Lipa (ОКЗР I, 170), патр. Lypicz (ОКЗР II, 151), Lipowicz (ОКЗР I, 30); **Липка** (11): Lipka (ОКЗР III, 154), Гринецъ Липка (Р 171), патр. Lypkowicz (ОКЗР III, 172), Липченко (Р 52); **Липата** (1): Дмитрий Липата (ССМ, 1392, I, 546); **Грабъ** (11): Есифъ Грабъ (Р 160), патр. Грабовичъ (КЗС, 1608, II, 273; ОВЗ 626); **Грабко** (11): Иванъ Грабко (Р 149), патр. Грабковичъ (КЗС, 1608, II, 330), Грабченко (Р 152, 174, 179); **Грабина** (2): Максимъ Грабина; **Грабець** (2): Grabiec (МИГ I, 257), Lohin Hrabiec (ОКЗР I, 293); **Слива** (8): Андрѣй Слива (ПК 112), Федоръ Слива (Р 112), патр. Сливичъ (Р 112); **Сливка** (10): Sliwka (PdLw, 1442, IV, 792), Iwan Sliwka (ОКЗР I, 31), патр. Сливченко (Р 149, 195), Sliwczysz (AGZ, 1464, XV, 3281); **Сливко** (1): Sliwko (RZ, 1564, 30); **Слывошъ** (1): Sliwosch (PdLw, 1446, IV, 1958); **Грушка** (7): Валько Грушка (ЦДІА, 1616, 397), Павелъ Грушка, (Р 117); **Грушко** (3): Грушко (КЗС, 1608, II, 275), Хвесько Грушко (ПК 229); **Черешня** (5): Черешня (АрхЮЗР, 1659, VIII/2, 96), Мисько Черешня (Р 283); **Верба** (4): Верба (Р 224), патр. Вербенко (Р 254); **Вербило** (1): Федка Вербило (ПК 277); **Вербота** (1): Петраш Вербота (ССМ, 1361, I, 164); **Вербята** (1): Вербята (АрхЮЗР, 1600, VI/1, 275); **Тополь** (4): Тополь (Р 234; АрхЮЗР, VI/1, 73); б) злакових і трав'янистих рослин — **Бобъ** (57): Бобъ опрышакъ (ССМ, 1421, I, 591), Пархомъ Бобъ (АКПГУ 15), патр. Bobowicz (ОКЗР, III, 88); **Бобко** (4): Тышко Бобко (ОКЗР III, 115), патр. Бобченко (Р 25), Bobkowicz (ОКЗР III, 87); **Бобына** (1): Бобына Хмелевский (АрхЮЗР, 1476, VIII/4, 154); **Бобошъ** (1): Michal

Bobosz (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 577); **Очереть** (35): Oczereth (ОКЗР II, 291; ЛБС 131), Тимко Очерет (АБМУ, 77); **Очеретко** (2): Oczerethko (ОКЗР III, 19), Процикъ Очеретко (Р 16); **Хми(ъ)ль** (30): Хмѣль (ССМ, 1412, II, 508, Р 17), Хмиль Антроповичъ (Р 72), Андрушко Хмѣль (Р 49), патр. Хмеленко (Р 116), Хмельович (Р 197); **Хмелько** (1): Нестерко Хмелько (ПК 427); **Хмеликъ** (1): Грицько Хмеликъ (Р 179); **Лобода** (28): Лобода (АрхЮЗР, 1596, II/1, 75), Григорій Лобода (АрхЮЗР, 1596, III/1, 73), патр. Лободенко (Р 41, 187), Lobodycz (ОКЗР I, 293); **Гречка** (25): Гречка (АрхЮЗР, 1570, I/1, 25), Хведоръ Гречка (Р 111, 200), патр. Гречченко (Р 1); **Гречко** (1): Нгечско (ЛК 166); **Рогоза** (11): Михайло Рогоза (АрхЮЗР, 1576, I/1, 105), Семень Рогоза (КЗС, 1595, I, 151); **Рогозка** (1): Рогозка Проколь (ССМ, 1375, II, 294); **Лопухъ** (9): Лопухъ Телятичъ (ОВЗ 626), Стецько Лопухъ (Р 49), патр. Lopuchowicz (ОКЗР I, 207); **Конопля** (5): Копорліа (ОКЗР I, 36), Кирилко Конопля (ПК 351), патр. Конопленко (Р 31); **Конопелька** (1): Стась Конопелька (Р 256); в) о в о ч і в — **Капуста** (41): Капуста (Р 309), Капуста Тимофеевичъ (АрхЮЗР, 1567, VIII/3, 141), Капуста Александровичъ (АрхЮЗР, 1549, VIII/4, 237), Лавринъ Капуста (АрхЮЗР, 1657, III/6, 217), патр. Капустич (ОВЗ 627), Капустенко (Р 2), Kapustewicz (МИГ I, 177), Kapustia (МИГ II, 124), Kapusczenie (ОКЗР III, 226); **Бура(я)къ** (39): Буракъ (ПК 342), Буракъ Горбовичъ (АрхЮЗР, 1552, VII/1, 633), Якимко Буракъ (ПК 362), патр. Бураченко (Р 164); **Бурачко** (1): Ostar Buraczko (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 576); **Бурачокъ** (1): Якимъ Бурачокъ (ПК 217); **Ци(ы)буля** (37): Цибуля (ССМ, 1497, II, 526), Иван Цибуля (АБМУ 105), патр. Цибуленко (Р 147); **Ци(ы)булька** (2): Цибулка Еско (ДМВН, 1584, 118), Гринецъ Цибулька (Р 16); **Цибулина** (1): Czibulina (ОКЗР III, 122); **Га(о)рбузь** (9): Андрѣй Гарбузь (Р 243), Федоръ Горбузь (ПК 131); **Гарбузка** (2): Васько Гарбузка (Р 109), патр. Garbuszicz (ЛБС 131); **Редька** (9): Насон Редька (АКПГУ 118), Демко Редька (Р 14); **Ред(ь)ко** (7): Редко Григоренко (ХП 143), Редько Токаренко (Р 306), Иванъ Редько (АКЖМУ 113), патр. Редьковичъ (ОЧЗ 590); **Чеснокъ** (3): Степанъ Чеснокъ, Василей Чеснокъ (ПК 300, 301); **Чосничко** (1): Терешко Чосничко (АрхЮЗР, 1649, VI/1, 553); г) г р и б і в — **Гри(ы)бъ** (26): Грибъ Ивешеневичъ (ССМ, 1488, I, 262), Тришка Грибъ (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 534); патр. Грибовичъ (АрхЮЗР, 1598, VI/1, 270), Грибовъ (ОВЗ 626), Грибенко (Р 67); **Грибьякъ** (1): Нгiczko Hribiak (ОКЗР III, 266); **Грибикъ** (1): Нгrybik (МИГ II, 114); **Грибка** (1): Нгribka (ОКЗР III, 351); **Грибунъ** (1): патр. Грибуновичъ (ОЧЗ 89); **Боровикъ** (25): Боровикъ (Р 163), Остафій Боровикъ (АрхЮЗР, 1529, I/1, 57), Яцко Боровикъ (ОЧЗ 87), патр. Боровиченко (ПК 190); **Козарь** (14): Мар-

ко *Козаръ* (Р 173), *Lazur Kozar* (RZ, 1600, 92); **Козарыкъ** (1): Ясько *Козарыкъ* (Р 322); **Мо(у)хоморъ** (9): Андрѣй *Мохомор*, Гаврил *Мухомор* (АБМУ 52, 97); **Маслюкъ** (2): *Маслюкъ* (ПК 266), патр. *Маслюковичъ* (Р 96); д) плодів і частин представників рослинного світу — **Струкъ** (34): *Struk Vodnar* (МІГ I, 285), *Струкъ* Слобощикъ (ООЗ 597), *Struk Owdziewicz* (ЛК 108), *Струкъ* Читканенко (Р 91), Гришка *Струкъ* (АКПГУ 69), патр. *Струченко* (Р 133), патр. *Strukow* (МІГ I, 235); **Стручка** (1): Романъ *Стручка* (Р 230); **Шиш(ъ)ка** (30): *Шишка* (Р 183), Стецько *Шишка* (ССМ, 1475, II, 559), Иванъ *Шишка* (АрхЮЗР, 1594, I/11, 25), патр. *Шишчин* (ПК 395); **Шишко** (7); *Шишко* Гириничъ (ОЧЗ 88), Александр *Шишко* (АрхЮЗР, 1597, I/6, 144); **Колосъ** (8): Карпъ *Колосъ* (Р 17), патр. *Колосенко* (АКПГУ 49), *Kolosowicz* (ОКЗР III, 243), *Колосов* (ПК 250); **Качанъ** (6): Андрѣй *Качанъ* (АрхЮЗР, 1618, III/1, 248), Федка *Качанъ* (ПК 251).

5. Імена та імена-прізвиська від назв органів і частин людського тіла — **Зубъ** (57): *Зубъ* (Р 292), *Зубъ* Петкаловъ (Р 46), Максимъ *Зубъ* (Р 225), патр. *Зубовичъ* (АрхЮЗР, 1578, VIII/4, 86), *Зубенко* (ПК 71), *Зубовъ* (ПК 329); **Зубко** (53): Тишка *Зубко* (ПК 376), Федько *Зубко* (АрхЮЗР, XVI ст., I/11, 33), патр. *Зубковичъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 248), *Зубченко* (Р 82), **Зубецъ** (5): Івашко *Зубецъ* (ПК 428), Иванъ *Зубецъ* (Р 221); **Зубикъ** (2): Сенко *Zubik* (МІГ, I, 278), Тимко *Зубикъ* (Р 48); **Зубца** (1): *Зубца* Мишковичъ (ОКиЗ 114); **Зубокъ** (1): Микитка *Зубокъ* (ПК 422); **Кулакъ** (53): *Kulak* (ОКЗР, III, 51), *Кулакъ* Гавриловичъ (ООЗ 597), Иванъ *Кулакъ* (АКПГУ 87), патр. *Кулаковъ* (Р 7); **Кулачокъ** (3): Семень *Кулачокъ* (Р 130), патр. *Кулачковичъ* (Р 43); **Головка** (50): *Головка* (ССМ, 1429, I, 249); Иванъ *Головка* (АрхЮЗР, 1600, VI/1, 275), Грицько *Головка* (АБМУ 105), патр. *Головчинъ* (ЦДІА, 1582, 365); **Головко** (41); *Hołowko* Ргокор (ЛКС 181), Иванъ *Головко* (Р 141), патр. *Головковъ* (Р 149), *Головченко* (Р 12); **Головчикъ** (1): *Hołowczik* (ОКЗР II, 105), **Головчанко** (1): Ігнатъ *Головчанко* (Р 102); **Губа** (36): *Губа* Марковичъ (ОВЗ 627); *Lukasz Huba* (АрхЮЗР, 1594, I/10, 87), патр. *Губичъ* (АрхЮЗР, 1622, I/11, 362), *Губенко* (Р 23); **Губка** (31): *Hubka* (AGZ, 1485, XV, 1773), Иванъко *Губка* (ССМ, 1366, I, 268), патр. *Губчинъ* (Р 164); **Губи(ы)шъ** (3): *Губышъ* (АрхЮЗР, 1659, I/11, 462), *Kuzma Hubisz* (RZ, 1585, 62), патр. *Губышин* (ПК 60); **Лобко** (27): Яким *Лобко* (АБМУ 92), Екимъ *Лобко* (ПК 216), патр. *Лобковъ* (ПК 297), *Лобковичъ* (ОКиЗ 114); **Лобка** (1): Тимашъ *Лобка* (Р 313); **Лобашъ** (2): *Lobasz* (AGZ, 1490, XVIII, 1911), *Jacob Lobasz* (ЛРС 296); **Лобочко** (1): *Wasil Loboczko* (МІГ II, 272); **Ши(ы)йка** (25): Мартынь *Шыйка* (Р 62), Ігнатко *Шейка* (ПК 261), патр. *Ший-*

ченко (Р 161); **Шыянъ** (1): Максимъ *Шыянъ* (Р 7); **Носъ** (24): *Nos* (АрхЮЗР, 1420, VIII/4, 3), Микола *Нос* (ЦДІА, 1458, 102), Хведоръ *Носъ* (Р 13), патр. *Носовъ* (ОКиЗ 115), *Носовичъ* (ССМ, 1495, II, 57); **Носко** (11): *Nosko* (ОКЗР III, 148), *Носко* Кравецъ (ОКиЗ 117), Иванъ *Носко* (Р 92), патр. *Noskowicz* (ОКЗР III, 310); **Носикъ** (2): Федько *Носикъ* (Р 252); **Черевко** (24): Панко *Черевко* (АБМУ 59), Данило *Черевко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 249), патр. *Черевковъ* (Р 269), *Черевковичъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250); **Палчи(ы)къ** (22): Олешко *Палчикъ* (Р 308), Ілко *Palcik* (МІГ II, 287), патр. *Палчиковъ* (ОЧЗ 87), *Палчикевичъ* (АрхЮЗР, 1647, II/1, 340); **Паличко** (1): *Dmitr Paliczko* (ОКЗР II, 248); **Ручка** (19): Евхимъ *Ручка* (Р 318), *Misko Ruczka* (ОКЗР II, 127); **Рученка** (1): *Sečen Ruczenka* (АрхЮЗР, 1618, III/2, 36); **Ли(ы)чко** (15): *Liczko* (ОКЗР III, 28), Иванъ *Лычко* (АрхЮЗР, 1582, VI/1, 115); **Личикъ** (1): Наумець *Личикъ* (Р 128); **Колинко** (11); Андрей *Колинко* (АрхЮЗР, 1591, VI/1, 216), патр. *Колинковичъ* (Р 209); **Очко** (11): *Oczko* (AGZ, 1463, XVI, 7), *Paulus Oczko* (AGZ, 1490, XVI, 1956), патр. *Oczkow* (ОКЗР II, 249), *Oczkowicz* (ЦДІА, 1425, 64); **Глазь** (1): Юрь *Глазь* (АрхЮЗР, 1596, III/1, 73); **Глазына** (1): Олехно *Глазына* (ССМ, 1499, I, 243); **Ротъ** (1): *Ieropin Rot* (АрхЮЗР, 1666, II/2, 192); **Ротко** (1): *Rotko* Кљумичъ (ОКЗР III, 148); **Ротило** (1): Гаврило *Ротило* (Р 141) та ін.

6. Імена та імена-прізвиська від назв страв та продуктів харчування — **Кисе(ъ)ль** (48): *Кисель* (АрхЮЗР, 1532, VIII/4, 196); *Кисель* Дорогицкий (АрхЮЗР, 1579, VIII/4, 349), Кирила *Кисель* (ПК 218), патр. *Киселинъ* (АрхЮЗР, 1445, VIII/4, 12), *Киселенко* (АБМУ 1654, 49); **Бубликъ** (39): *Бубликъ* (АБМУ 105), Максимко *Бубликъ* (ПК 319), патр. *Бубликов* (ПК 397), *Bublikowicz* (ОКЗР I, 179), *Бубленко* (Р 223); **Коржъ** (35): Микита *Коржъ*, Семень *Коржъ* (Р 64, 178); **Коржикъ** (5): Пилипъ *Коржикъ*, Зѣнець *Коржикъ* (Р 116, 120); **Масло** (27): *Масло* (ОКЗ 104; ЛСХ 145), Овдѣй *Масло* (Р 73, 173), патр. *Масловичъ* (АрхЮЗР, 1561, VI/1, 37), *Маслынъ* (Р 24); **Кни(ы)шъ** (20): Федоръ *Кнышъ* (АрхЮЗР 1611, III/1, 155), Ярема *Кнышъ* (ПК 92); **Борщъ** (17): Стецько *Борщъ* (ПК 34), Михайло *Борщ* (Туп., 1565, 118), патр. *Борщенко* (ПК 251); **Борщикъ** (4): Федка *Борщикъ* (ПК 271), *Fiedina Borsczyk* (ЛК 79), патр. *Борщиковъ* (Р 193); **Каша** (17): Яцько *Каша* (Р 241), Тгучап *Kasza* (ОКЗР II, 215), патр. *Кашинъ* (Р 222), **Галушка** (15): *Галушка* (АрхЮЗР, 1595, III/1, 87), Грицько *Галушка* (Р 272), Сидорко *Галушка* (ПК 432); **Пирогъ** (15): *Purog* (ОКЗР, II, 98), Иванъ *Пирогъ* (Р 156), патр. *Pirohow* (ОКЗР II, 130), *Пироженко* (ПК 361); **Пирожокъ** (1): Иванъ *Пирожокъ* (Р 169); **Кваша** (13): *Кваша* (Туп., 1564, 232), Олешко *Кваша* (ПК 378),

Костя *Кваша* (Р 156); **Квашина** (1): *Квашина* (Р 76); **Ковбаса** (13): *Иванъ Ковбаса* (Р 16), *Олесько Ковбаса* (АБМУ 66, 100), патр. *Kolbasowicz* (ОКЗР, II, 144); **Ков(л)баска** (11): *Кость Ковбаска* (Р 117), *Микула Ковбаска* (ПК 407), патр. *Kolbaszczyn* (ЛК 47); **Сало** (10): *Микола Сало* (КЗС, 1595, 164), *Сидорко Сало* (ПК 303), *Андрей Сало* (Р 210); **Солонина** (3): *Solonina Sussowicz* (ОКЗР II, 5), *Давидъ Солонина* (ПК 228); **Солонинка** (1): *Солонинка* (Р 146); **Кишка** (7): *Леска Кишка* (ПК 320), *Тимко Кишка* (Р 135), патр. *Кишкинъ* (ПК 350); **Кишечка** (1): *Петро Кишечка* (Р 194); **Сметана** (3): *Васько Сметана* (Р 7), патр. *Сметаничъ* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 246); **Сметанька** (1): *Сметанъка* (ССМ, 1422, II, 361); **Соломаха** (3): *Соломаха Масалский*, *Корнѣй Соломаха* (Р 18, 236).

7. **Імена та імена-прізвиська від назв різноманітних предметів побуту** — **Ши(ы)ло** (43): *Szilo* (ОКЗР III, 224), *Szilo Pawlikowicz* (ОКЗР III, 220), *Гаврило Шило* (АрхЮЗР, 1572, VIII/4, 8), патр. *Шилович(ъ)* (ССМ, 1471, II, 558), *Шиловъ* (ОЧЗ 591); **Шилко** (1): *Szytko Dolhinowicz* (АрхЮЗР, 1651, VII/1, 469); **Лопата** (37): *Лопата Остаповскій* (АрхЮЗР, 1569, I/10, 38—39), *Овдѣй Лопата* (Р 334), патр. *Лопатенко* (Р 238), *Лопатичъ* (ССМ, 1421, I, 556); **Лопатка** (6): *Lopatka* (AGZ, 1467, XV, 430), *Лопатка Остаповський* (АрхЮЗР, 1569, I/12, 481), *Иванъ Лопатка* (АрхЮЗР, 1569, I/10, 38—39); **Лопатко** (1): *Lopatko* (ЛСХ 148); **Обухъ** (33): *Obuch* (ОКЗР III, 195), *Обухъ Воцатинский* (АрхЮЗР, 1592, VI/1, 219), *Иванъ Обухъ* (АрхЮЗР, 1593, III/1, 52), патр. *Обухович* (АрхЮЗР, 1568, VIII/3, 159), *Обуховъ* (Р 330); **Коробка** (25): *Коробка Кондратович* (УГр. XV, 66), *Коробка Кухмистровича* (ОЧЗ 591), *Хведоръ Коробка* (Р 1, 92), патр. *Коробченко* (Р 199); **Коробочка** (5): *Иванъ Коробочка* (АКПГУ 4), *Григорей Коробочка* (ПК 158); **Гвоздь** (21): *Гвоздь* (ССМ, XV ст., I, 239; ОВЗ 606), патр. *Гвозденко* (Р 53), *Gwozdziewicz* (ОКЗР II, 148); **Гвоздикъ** (4): *Hriniecz Gwozdzik* (ЛСХ 137), патр. *Gwozdzikowicz* (АрхЮЗР, 1669, I/10, 682); **Рал(ь)ко** (19): *Ралко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 250); *Ралко Жадащенко* (Р 6), *Mysko Ralko* (ОКЗР II, 240); **Кий** (15): *Kii* — МІГ II, 225 (= Кий), *Яковъ Кий* (Р 166), патр. *Киенко* (Р 144); **Кийко** (2): *Василь Кийко* (Р 171), патр. *Кийковъ* (Р 14); **Киякъ** (1): *Steran Kujak* (ОКЗР II, 238); **Сокира** (11): *Лейско Сокира* (ПК 418), *Лавринъ Сокира* (Р 154); **Гридко** (10, *GRIDKA* — частина рала — Гр. I, 326): *Гридко* (АрхЮЗР, 1595, VI/1, 252), *Гридко Брага* (Туп., 1510, 119), *Гридко Семеновичъ* (АрхЮЗР, 1545, VI/1, 44), *Гридко Константинович* (ССМ, 1392, I, 203); *Дмитрей Гридко* (Р 181); **Кори(ы)тко** (10): *Варфоломій Корытко* (ЦДІА, 1578, 308), *Кондратъ Корытко* (АрхЮЗР, 1648, I/6, 814—815), *Мартынъ Корытко* (Туп., 1545, 257), патр. *Корытковичъ* (АрхЮЗР, XVII ст., I/12, 203); **Довб-**

ня (9): *Василь Довбня*, *Яцько Довбня* (Р 327); **Деркачъ** (8): *Семен Деркач* (АКЖИУ 127), *Деркачъ Сава* (Р 1); **Дрюкъ** (8): *Омелько Дрюкъ* (ПК 399), патр. *Дрюковичъ* (Гр., XIV, 82); **Ломака** (8): *Ломака Кухмистровича* (ОЧЗ 591), *Агафонъ Ломака* (ПК 194), патр. *Ломакиничъ* (ОЧЗ 88); **Капканъ** (7): *Игнатъ Капканъ* (Р 135); **Капканчикъ** (1): *Василь Капканчикъ* (Р 141); **Калит(а)** (5): *Калит* (ССМ, 1388, I, 466), *Охрѣм Калита* (Р 59), *Филомонко Калита* (ПК 362); **Топоръ** (5): *Топоръ* (ССМ, 1493, II, 438), *Юрко Топоръ* (Р 28); **Чепель** (5, «чепель — ніж з відломленим кіпцем» — Гр. IV, 451): *Ивашко Чепель* (АКЖМУ 48), *Сутко Czeryl* (ОКЗР II, 218); **Бари(ы)ло** (3): *Вагіло* (ОКЗР, III, 29), *Андрѣй Барыло* (Р 115); **Барилко** (1): *Вагілко* (ОКЗР III, 27); **Торба** (3): *Романъ Торба* (Р 202), *Ермола Торба* (ПК 100), патр. *Торбенко* (АКПГУ 89).

Сюди відносимо також і досить поширені в досліджуваній період імена та імена-прізвиська від назв музичних інструментів, зокрема — **Дуда** (37): *Duda Drobiskowicz* (ОКЗР II, 182), *Тишко Дуда* (ОЧЗ 587), патр. *Дудинъ* (Р 210), *Дудич* (КЗС, 1625, III, 281), *Dudowicz* (ЛЛС 344); **Дудка** (30): *Dudka* (ОКЗР III, 60, 125, 127), *Дудка Велбойко* (ДМВН 284), *Игнат Дудка* (АКЖМУ 114), патр. *Дудченко* (Р 205); **Дудко** (1): *Пашко Дудко* (ПК 432); **Дудочка** (1): *Васко Дудочка* (ПК 257); **Скри(ы)пка** (23): *Алексеѣй Скрипка* (ПК 217), *Фесько Скрипка* (Р 286), патр. *Скрипченко* (Р 217); **Барабанъ** (17): *Барабанъ Кухмистровича* (ОЧЗ 590), *Hricz Baraban* (ЛСХ 358); **Смыкъ** (11): *Павель Смыкъ* (ПК 231), патр. *Смыков* (ПК 231), *Смыченко* (ПК 227).

8. **Імена та імена-прізвиська від назв одягу та взуття** — **Бри(ы)ль** (30): *Евсюшко Бриль*, *Гришка Брыль* (ПК 270, 400), *Оноприй Брыль* (Р 322), патр. *Брылевъ* (ПК 324); **Бри(ы)лыкъ** (2): *Иванъ Брылыкъ* (Туп., 1565, 121), *Iwan Brilik* (ЛСХ 137); **Бриланъ** (1): *Иванъ Бриланъ* (ПК 226); **Кожухъ** (23): *Кожухъ* (АрхЮЗР, XVII ст., I/12, 138), *Савка Кожухъ* (Р 301), *Iwan Kożuch* (АрхЮЗР, 1651, VI/1, 677); **Кожушко** (19): *Коżuszko* (ОКЗР III, 304), *Андрей Кожушко* (АрхЮЗР, 1666, I/11, 484), *Мисько Кожушко* (Р 5); **Шуба** (17): *Лукянъ Шуба* (Гр., XIV, 149), *Михайло Шуба* (ПК 309), патр. *Шубенко* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 540); **Шубецъ** (1): *Фесько Шубецъ* (Р 29); **Шубко** (1): *Иванъ Шубко* (Р 287); **Свита** (13): *Иванъ Свита* (Р 207), *Мартинъ Свита* (АКЖМУ 116); **Свитка** (3): *Swytka* (ОКЗР III, 219), *Sydog Swytka* (ОКЗР III, 42), патр. *Свитченко* (Р 207); **Шапка** (10): *Глебъ Шапка* (АрхЮЗР, 1630, III/1, 384), *Сидоръ Шапка* (Р 246), патр. *Шапченко* (Р 246); **Шапко** (1): *Кагр Szarcko* (АрхЮЗР, 1683, VII/1, 512); **Шапчина** (1): *Syenko Szarczina* (ОКЗР II, 87); **Чоботъ** (8): *Чоботъ* (ССМ, 1445, II, 545), *Еско Чобот* (ОВЗ 607), патр. *Czobotowicz* (1443,

XIII, 7286); **Чоботко** (2): Кузьма *Чоботко* (Р 219), патр. *Czobotkiewicz* (ОЖЗ 150); **Кабатъ** (7): *Stephan Kabat* (МІГ I, 199); патр. *Kabatowicz* (ОКЗР I, 15); **Кабатанъ** (1): *Iwaniko Kabatan* (ОКЗР III, 239); **Жупанъ** (6): *Жупанъ* (Туп., 1565, 209), Грицько *Жупанъ* (Р 158), патр. *Жупаненко* (Р 152); **Гунька** (5, *гунька* — «верхній сукняний одяг» — Гр. I, 340): *Martin Hunka* (ОКЗР III, 77), Семень *Гунька* (Р 256); **К(х)олоша** (5, *колоша* = *холоша*, *холоші*, *холошні* — зимові штани з товстого білого сукна — Гр. IV, 409): *Kolosza* (RZ, 78), Семень *Колоша* (АрхЮЗР, 1583, IV/1, 44), Олекса *Холоша* (Р 289).

Окремо, в алфавітному порядку, наведемо відапелятивні антропоніми, які в досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаються лише в поодиноких випадках і вживаються в ролі стержневих засобів ідентифікації особи, очевидно, в функції особових власних імен. Це, зокрема: *Багно* Гордєнко (Р 92), *Басъ* Ященко (Р 100), *Бѣданъ* Гончаренко (Р 156), *Бурма* Смыкченко — ХП 144 («*бурма* — воркунъ» — Гр. I, 133), *Бурмака* Борисовичъ — Р 69 (*Бурмака* — утворення від *Бурма*), *Ватрушка* Іванов (ПК 425), *Volos Kierdasz* (ОКЗР III, 255), *Wolos Dmitrow* (ОКЗР III, 171), *Гира* Петров (ОЧЗ 590), *Гира* Войтенко (Р 147), *Гирка* Наумовичъ (Туп., 1552, 159), *Ditina Ulko* (ОКЗР III, 247), *Зыкъ* Князкий — АрхЮЗР, 1569, II/1, 9 («*зык* — звук, гул, голос»; «*зикати* — крикливо співати» — Даль I, 697), *Кльшко* Петриковичъ (ОЧЗ 591), *Короткий* Мѣстичовъ (ССМ, 1368, I, 500), *Левонъ* Кащенко (Р 329), *Левонко* Бобровникъ (ОКЗ 115), *Лизунъ* Курханский (Р 114), *Мамай* Старый (Р 276), *Мажя* Розничъ — ОВЗ 606 («*мажя* — чумацький віз» — Гр. II, 396), *Макушка* Шекимака (Р 126), *Манта* Кгрекъ — Р 318 («*манта* — рід суконного плаща, свити» — Гр. II, 405), *Miesopusth Konarowski* (ЛКС 168), *Моужыло* Боуцацкий — Гр. XIV, 63 («*мужило* — пейоративна форма від *муж*), *Нѣвстунъ* Столпувський (Гр., XIV, 40), *Орѣнко* Бгиденко (Р 330), *Пунецъ* Мелникъ — Р 160 («*пунецъ* — зменш. від *пунь*; *пунь* — рід маленької рибки» — Гр. III, 499), *Serna Kilian* (АрхЮЗР, 1500, VI/1, 50), *Sytko Kulbałowicz* (АрхЮЗР, 1503, VII/2, 291), *Смолка* Воютинский (АрхЮЗР, 1565, VII/1, 220), *Солтанъ* Дегтяренко, *Солтанъ* Соколовский (Р 228, 253), *Скиба* Старый (Р 83), *Скука* Овѣдевичъ (ОКЗ 31), *Тинъ* Горчица (ССМ, 1471, II, 431), *Тума* Денисенко — Р 252 («*тума* — 1) вівця змішаної породи; 2) похмура мовчазна людина» — Гр. IV, 294); *Chwastko Tereskowicz* (ОКЗР III, 166), *Череско* Тарасовичъ — ОВЗ 605 («*череско* — зменш. від *черес*; *чрес* — шкіряний пояс, в якому носять гроші» — Гр. IV, 456), *Чюрило* Бродовский — Гр. XIV, 63 (пор. «*чур*, *цур*, *шур* — персонаж слов'янської міфології, чорт» — УРЕ, т. XVI ст., с. 62), *Syeleh Pluticz* — ОКЗР III, 77 (пор.

«*шеляг* — старовинна монета» — Гр. IV, 491); *Шкода* Севрукъ (ОКЗ 116), *Шолуха* Дороготийський (КЗС, I, 116).

У досліджуваних писемних пам'ятках стержневими ідентифікаційними компонентами є чимало антропонімів, не ясних ні за апелятивною, ні за онімичною семантикою. Пор.: *Багно* Красиловский (Р 166), *Бречка* Семяненко (Р 133), *Vericha Dubnip* (ОКЗР III, 267), *Волочко* Мединский (Роз. 89), *Нірка* Petgussow (ОКЗР I, 177), *Гулакъ* Кошмученко (Р 96), *Дербьш* Івановичъ — Р 85 (пор. «*дербя* — *дерен*» — Гр. I, 368), *Залонъ* Федченко (Р 220), *Квинъ* Малый (Р 122), *Кизъ* Калиненко — Р 103 (пор. «*кизлик* — рід льоду із замороженого кізьяка, на якому катаються з гірки замість саней» — Гр. II, 237), *Кирсий* Марченко — Р 52 (пор. «*киршавый* = волосатий» — Гр. II, 239), *Кречун* Гордусъ — Р 173 (пор. «*кречет* — птиця» — Гр. II, 303), *Козыпаръ* Андриевичъ (Р 71), *Команъ* Старый — Р 165 (пор. «*комана* = *команиця* = трилисник» — Гр. II, 274), *Корушъ* Кузенко (Р 170), *Кудко* Чопорненко (Р 49), *Курса* Кобъзенко (Р 241), *Лета* Остапковичъ — ОВЗ 605 (пор. «*летяга* = *нетяга*» — Гр. II, 357), *Манадыка* Погорѣлченко — Р 261 (пор. «*манада*» — Гр. II, 442; без тлумачення), *Найгаръ* Сущенко (Р 106), *Нита* Андрѣенко — Р 91 (пор. укр. апелятиви «*нити*» і «*нитка*»), *Пенанъ* Дмитренко — Р 170 (можливо, замість *Пенаръ*; пор. «*пенарство* — домашня худоба, взагалі майно» — Гр. III, 106), *Пиць* Пустовойтъ (Р 165), *Подобѣхъ* Кухмистровича — Туп., 1562, 365 (можливо, помилка замість *Подобѣдъ*), *Полуй* Поронченко (Р 95), *Роля* Ямпольский — Р 165 (пор. «*роля* = *рілля*» — Гр. IV, 65), *Ротка* Романов — ПК 224 (можливо, помилково замість церковно-християнського імені *Родка* < *Родіон*), *Рубьшъ* Кисленко (Р 46), *Сегаръ* Судаковичъ (ООЗ 596), *Скоруба* Глушенинъ — ОЧЗ 590 (пор. «*шкорупа* = *шкаралупа*» — Гр. IV, 199), *Slysz* Nawgiłow — ОКЗР II, 105 (пор. рос. апелятив «слышати»), *Снитко* Вовчковичъ — ОВЗ 603 (пор. «*снит*, *сніта* — колода, обрубок» — Гр. IV, 162), *Стома* Труба — ООЗ 597 (можливо, замість *істома*), *Сѣдко* Берекетъ — Р 31 (пор. укр. апелятиви «*сідати*» і «*сідийт*»), *Таланда* Оливченко (Р 105), *Ховота* сынъ Ленцовъ — ОВЗ 605 (пор. укр. апелятив «*ховати*»), *Чеберакъ* Максименко — Р 15 (пор. «*чеберячка* — рід танцю» — Гр. IV, 449), *Челегъ* Семашковое (ОВЗ 605), *Шунай* Литвиненко (Р 6).

За походженням одні з цих антропонімів можуть бути звичайними писарськими або видавничими деформаціями, інші — вуличними прізвиськами невідомої сигніфікації, треті — від апелятивними іменами з уже втраченою апелятивною семантикою. В умовах відсутності повного історичного та діалектологічного словників української мови в'яснити походження цих антропонімів важко.

Словотворчі особливості відапелятивних слов'янських автохтонних імен. Аналізовані відапелятивні слов'янські автохтонні імена — це утворення, що стали антропонімами семантичним шляхом, тобто шляхом переосмислення. Зібрані і проілюстровані вище відапелятивні імена та імена-прізвиська діляться на дві різновидності — примарні і секундарні. Примарні відапелятивні антропоніміїні утворення нічим не відрізняються від апелятивів. Відзначимо тільки, що серед них переважають загальні назви всіх трьох граматичних родів типу *Волкъ, Сокоръ, Яворъ, Морозъ, Обухъ, Кий, Борщъ, Коза, Ворона, Береза, Калина, Каша, Сокира, Барило, Шило*. Рідше зустрічаються імена — субстантивовані прикметники типу *Білий, Ладний, Мирний, Порядний, Чепорний*. Субстантивовані антропоніміїні утворення від інших частин мови — рідкісні. До них, зокрема, відносяться імена — порядкові числівники — *Второй, Пятой*; нечленні пасивні дієприкметники — *Бажанъ, Жданъ, Коханъ, Купленъ, Проданъ, Найдень*; членні пасивні дієприкметники — *Куплений, Найденой*; частки і прийменники з запереченням *не-*: *Ненада, Нехай*; предикативне *Нема*, лексикалізовані сполучення *Нетреба* (< *не треба*) і *Подъобъдъ* (< *подъ объдъ*).

В словотворчому відношенні більш показовими є секундарні відапелятивні імена та імена-прізвиська, що виникли шляхом оформлення апелятивних основ відповідними словотворчими засобами, частіше за все суфіксами (монорфемними і поліморфемними) і значно рідше префіксами. За словотворчими і лексико-семантичними особливостями ці антропоніми діляться на дві категорії: а) використані в функції антропонімів демінутивні форми звичайних апелятивів типу *Козликъ, Лобикъ, Очко, Калинка, Барилко, Киселикъ* і б) специфічні власне антропоніміїні утворення від апелятивних основ, як не вживані апелятиви. Майже у всіх випадках це суфіксальні, рідше суфіксально-префіксальні демінутивно-гіпокористичні утворення, серед яких найбільш багаточисленими, популярними в складі сучасних українських прізвищ є іменування на *-к-о* типу *Бажко, Вовчко, Догадко, Зубко, Сомко, Хорошко, Шубко, Язичко*.

За словотворчими особливостями специфіка власне антропоніміїних утворень на *-к-о*, які виникли під впливом кличних форм, полягає у вживанні елемента *-к-о* з апелятивами чи апелятивними основами, зменшені форми яких утворюються за допомогою інших суфіксів (пор. утворення на *-к-о*: *Баранко* замість *Бараникъ, Вовчко*, замість *Вовчикъ, Лобко* замість *Лобикъ, Медведко* замість *Медведикъ, Горошко* замість *Горошокъ, Стручко* замість *Стручокъ, Рачко* замість *Рачокъ* і ін.), а також флексії *-о* замість *-а* в демінутивних іменниках на

-к-а (типу *Блошко* замість *Блошка, Головка* замість *Головка, Калинко* замість *Калинка, Шишко* замість *Шишка, Шубко* замість *Шубка*).

Відапелятивні власне антропоніміїні утворення з іншими суфіксами в досліджуваних писемних пам'ятках зустрічаються рідше. Це, зокрема, імена з монорфемними суфіксами *-ан-ъ* (*Бистранъ, Довганъ, Друганъ* та ін.), *-ин-а* (*Бажина, Сухина* та ін.), *-ун-ъ* (*Грибунъ*), *-як-ъ* (*Грибіак, Шиякъ* та ін.), *-от-а* (*Ховота, Лихота* та ін.), *-ят-а* (*Вербята, Липята*), *-аш-ъ* (*Dubasz, Семашъ*), *-ош-ъ* (*Левошъ*); з поліморфемними суфіксами *-ен-ок-ъ* (*Волосенокъ*), *-ен-ят-а* (*Козенята*), *-ор-к-а* (*Качорка*), *-уш-к-а* (*Первушка*).

Однак у досліджуваних писемних пам'ятках зустрічається ряд відапелятивних імен та імен-прізвищ, з приводу яких важко сказати, чи є вони специфічними власне антропоніміїними утвореннями як не вживані апелятиви, чи використаними в функції антропонімів зменшеними формами звичайних апелятивів. Особливо яскравим прикладом у цьому відношенні можуть служити утворення від основ прикметників і порядкових числівників, як не зафіксовані апелятиви в реєстрах словників української мови. Здавалося б, власне останній факт (відсутність цих утворень в словниках української мови) дає підставу розцінювати їх як власне антропоніміїні утворення. Але і цей критерій в даному випадку не дуже надійний. Відсутність таких утворень як апелятивів у словниках української мови не свідчить, що в глибокому історичному минулому в українській мові вони не були апелятивами. Адже такі, подані в українських писемних пам'ятках антропоніми, як *Глушко, Мудрикъ, Розумникъ, Сушко, Щедрикъ, Третякъ, Шостакъ* і ін., в «Словарі української мови» за ред. Б. Грінченка фіксуються як апелятиви, зокрема, *глушко* (< *глухий* — Гр. I, 292), *мудрик* (< *мудрий* — Гр. II, 452), *розумник* (< *розумний* — Гр. IV, 60), *сушко* (< *сухий* — Гр. IV, 234), *щедрик* (< *щедрий* — Гр. IV, 523), *третяк* (< *третій* — Гр. IV, 281), *шостак* (< *шостий* — Гр. IV, 508). Отже, і антропоніми типу *Свѣтликъ, Худикъ, Веснякъ, Познякъ*, які в згаданому словнику як апелятиви не значаться, в досліджуваній період могли вживатися і як апелятиви, відповідно: *свѣтлик* (< *свѣтлий*), *худикъ* (< *худий*), *веснякъ* (< *весняний*), *позняк* (< *позний*) і ін.

У результаті відміченого факту, не вдаючись до повторної паспортизації, проілюструємо виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках структурні типи секундарних відапелятивних імен та імен-прізвищ без членування їх на власне антропоніміїні утворення і використані в функції антропонімів апелятиви.

Суфіксальні утворення: а) з мономорфемними суфіксами:

-к-а Березка, Блошка, Вечорка, Воронка, Гарбузка, Гирка, Гни(ы)дка, Головка, Гридка, Нгібка, Грушка, Губка, Гуска, Дудка, Жабка, Зигка, Журавка, Зайка, Кали(ы)нка, Калитка, Качка, Кобилка, Ков(л)баска, Колядка, Копорелка, Коробка, Коровка, Кошка, Крупка, Кубка, Купка, Кудерка, Курка, Лагодка, Липка, Лопатка, Мизинка, Мотичка, Musz, ка, Niczka, Ношка, Редька, Рибка, Рогозка, Ротка, Русалка-Ручка, Свинка, Сви(ы)тка, Скри(ы)пка, Сли(ы)вка, Стручка, Ци(ы)булька, Чижка, Ши(ы)йка, Шишка, в тому числі і з заперечною часткою **не-**: Недѣлка, Nyelerka

-к-о Бажко, Baranko, Barytko, Березко, Buczko, Блошко, Бобко, Бобрко, Bubonko, Bugaczko, Wyesolko, Wyszorko, Вов(л)чко, Вялко, Головка, Голодко, Голубко, Нпогко, Грабко, Нрадко, Нгeczko, Нгубко, Гридко, Грушко, Губко, Нuczko, Дубко, *Дудко, *Дужко²⁶, Дурко, Жадко, Жданко, Зywko, Зmugko, Зигко, Зайко, Зве(и)рко, Здоровко, Зубко, Калинко, Кагаско, Кийко, Кльшико, Колинко (=Колінко), Kozielko, Кори(ы)тко, Кгіwko, Кгuczko, Кудко, Ли(ы)чко, Лобко, Лопатко, Медве(ѣ)дко, Мизинко, Моłodko, Морозко, Niczko, Носко, Орѣшко, Осмко, Очеретко, Оczko, Паличко, Першко, Płaczko, Pozarko, Рурко, Пятко, Рал(ь)ко, Рачко, Ревко, Редько, Rozumko, Ротко, Рудко, Рыжко, Sythko, Снитко, Сомко, Struczko, Suczko, Сушко, Турко, Upierko, Умко, Хмелько, Chwastko, Chołodko, Хорошко, Худко, Цапко, Чайко, Черевко, Череско, Чоботко, Чосничко, Шапко, Szytko, Шишко, Шпачко, Шубко, Jaziczko; в тому числі і з заперечною часткою **не-**: Negodko, Niewadko, Невдалко, Niewirko, Недѣлко, Неле(ѣ)пко, Ненадко, Нехайко, Нечайко

-ак-а Бурмака, Верещака, Ломака, Ревака

-ак(-як)-ъ Вес(ш)няк, Нгіbiak, Гусакъ, Журакъ, *Зміякъ, Когowiak, Miziniak, Mudrak, Осмакъ, Познякъ, Rewak, Рудакъ, Се(ю)макъ, Thłustak, Третьакъ, Чижакъ, Ше(о)стакъ, Шиякъ, в тому числі і з заперечною часткою **не-**: Neczaiak

-и(-ы)к-а Владика, Злыка, Ревика, Рудыка, Товстыка

-и(-ы)к-ъ Байдыкъ, Бараникъ, Бистрыкъ, Бобрікъ, Борщикъ, Бри(ы)лькъ, Бубликъ, Weprik, Wolczik, Вяликъ, Gwozdik, Грабикъ, Нгубik, Zaiaszuk, Десятікъ, Дубикъ, Дужикъ, Zygawlik, Зубикъ, Зубрикъ, Киселикъ, Клещикъ, Козарыкъ, Kozlik, Коникъ, Коржикъ, Котикъ, Kroli(y)k, Krczyk, Lysik, Листопадикъ, Личикъ, Лосикъ, Medwedyk, Motylik, Мудрикъ, Носикъ, Orłuk, Палчи(ы)к, Первикъ (Рачикъ),

²⁶ Зірочкою позначені реконструкції із патронімів.

Росликъ, Рыжикъ, Світликъ, Sobolik, Соколикъ, Сычикъ, Третикъ, Тупикъ, Худыкъ, Чижыкъ, Щедрикъ

-ок-ъ Бурачокъ, Бычокъ, Вовчокъ, Жучокъ, Коток, Лесокъ, Пирожокъ, Рачокъ, Шпачок

-юк-ъ Majuk, Маслюкъ, Шестюкъ

-юк-а Złuka

-н-я Berezenia, Головня

-а(-я)н-ъ Бистранъ, Бриланъ, Довганъ, Друганъ, Кабатан, Криванъ, Кудеранъ, Слуханъ, Тиханъ, Шыянъ; в тому числі і з заперечною часткою **не-**: Несміянъ

-и(-ы)н-а Бажина, Бобына, Вовчина, Глазына, Грабина, Дубина, Ditina, Журина, Квашина, Kozina, Кудліна, Мали(ы)на, Сухина, Szibulina (= Цибулина), Szarczina

-он-ъ Ревонъ

-ун-ъ Грибунъ, Крикунъ, Лизунъ

-л-о: Buhailo, в тому числі і з заперечною часткою **-не-**: Neilo, Niedbało

-л-я: Крикля

-ал-о: Hubalo, *Молчало

-ал-ь: Довгаль, Семаль

-ил(-ыл)-о Барыло, Batyło, Вербило, Грубило, Дурило, Мужило, Тупило, *Хорошило, Чурило

-ил-ъ Журилъ

-от-а Вербота, Лихота, Ховота

-ут-а Ревута

-ут-ъ Ревутъ

-ят-а Вербята, Липята

-ц-а Зубца

-ец-ъ(ь) Воробецъ, Нgrabiecz, Дубецъ, Жаданецъ, Жданецъ, Zywiec, Зубецъ, Комарець, Коропецъ, Кривецъ, Lahodecz (=Лагодець), Lysiecz (=Лысець), Мѣзинець, Одинецъ, Окунецъ, Rohaniecz, Пунецъ, Рибецъ(ь), Хамецъ, Шубецъ, в тому числі з заперечною часткою **-не-**: Nyelerecz

-иц-а(я) Куница, Лисиця, Оденица, Перепелиця, Синица, Тупица

-аш-ъ Dubasz, Семашъ

-ош-ъ Леошъ

-ач-ъ Деркачъ, Носачъ, Пугачъ, Ревачъ

-с-а Плакса

-ас-ъ Лобасъ

-ей Голубей, Sucheу

-ѣй Маслѣй, Мудрѣй, Розумѣй

-ух-а Говоруха, Шолуха

б) з поліморфемними суфіксами:

-н-ик-ъ Розумникъ

-а(-я)н-к-о Голованко, Кудрянко, Перванко

-ен-к-а Ruczenka
 -ен-ок(-ъ) Волосенок
 -ен-ят-а Козенята
 -и(-ы)н-к-а Дубинка, Козлынка, Мали(ы)нка
 -ин-к-о Вовчинко, Рирупко
 -он-ин-к-а Солонинка
 -он-к-о Жучонко
 -ун-ец-ъ Крикунецъ
 -ун-к-а Первунка
 -ч-ик-ъ Hołowczik, Капканчикъ, Молодчикъ, Пальчикъ
 -еч-к-а Кишечка
 -оч-к-а Дудочка, Коробочка, Курочка, Тихочка
 -оч-к-о Височко, Лобочко
 -аш-к-о Барашко, Семашко
 -ош-к-о Леошко
 -уш-к-а Ватрушка, Макушка, Первушка
 -уш-к-о Божушко
 -ер-к-о Семерко
 -о(-ьо)р-к-а Kaszorka, Шестіорка
 -ор-к-о Kaszorko
 -ер-н-я Семерня
 -лив-ец-ъ Крикливецъ
 -ил-к-о Барилко
 -т-ак-ъ Четвертакъ
 -т-к-а Четвертка
 -т-н-ик-ъ Четвертникъ
 -ит-к-о Сердитко
 -ей-к-о Зубрейко, Мудрейко
 -ѣй-к-о Шестѣйко

Префіксальні утворення:

Без-рада, Без-сонъ, Без-щас(т)ный; в тому числі і з заперечною часткою **не-**: *Не-в-годъ, Не-в-ступъ, Nie-z-god.*

Утворення з заперечною часткою **не-**:
Не-веръ, Не-гожий, Не-лѣпа, Не-мова, Не-надъ, Nie-rokoу, Не-пряха, Не-хай, Не-хороший, Не-чай, Не-чуя.

Суфіксально-префіксальні утворення:
 а) з мономорфемними суфіксами: *Вы-род-к-о, До-гад-к-о, За-мор-ѣй, За-мят-н-я, На-йд-аш-ъ, На-йд-юш-ъ*; в тому числі і з заперечною часткою **не-**: *Не-в-да-х-ъ, Не-в-да-шъ, Не-з-год-а*; б) з поліморфемними суфіксами: *Без-жда-н-к-о, Za-wia-1-ko, За-мор-ен-ок-ъ, На-йд-юш-к-а.*

* * *

З викладених вище спостережень випливають такі основні висновки.

Відапелятивні слов'янські автохтонні імена та імена-прізвиська в українській антропонімії досліджуваного періоду — це за своїм сортиментом найбільш багатий розряд антропонімів. Вони представлені іменуваннями, які черпалися з найрізноманітніших шарів апелятивної лексики.

Уже сам цей факт підказує думку, що мотивами для вибору дітям слов'янського автохтонного імені в ті часи на Україні служили, вірніше, продовжували служити різноманітні екстралінгвістичні фактори, зокрема, батьківські побажання новонародженим дітям певних позитивних духовних і фізичних якостей, вказівка на черговість народження дитини в сім'ї або обставини її народження, на час народження за найрізноманітнішими його прикметами (стосовно доби, тижня, місяця, пори року, церковних і побутових свят, явищ природи і навіть стихійних лих, а також різні традиційні побутові вірування, пов'язані ще з первісною вірою в магичну силу слова — особового імені).

Серед виявлених у досліджуваних писемних пам'ятках відапелятивних антропонімів, які за ознакою їх широкого поширення в антропонімії всіх слов'янських народів можна розцінювати як генетично слов'янські автохтонні імена, значне поширення має група іменувань, взятих з номенклатури представників тваринного і рослинного світу, від назв органів і частин людського тіла, різноманітних побутових предметів, одягу, взуття, продуктів харчування та ін. Але найбільш поширеними, як за сортиментом, так і за загальною кількістю вживання були імена, взяті з номенклатури представників тваринного світу, властивих, за свідченням дослідників, ще з незапам'ятних часів всім народам [17, 11; 104, 98—99; 143, 25]²⁷.

У досліджуваних писемних пам'ятках відапелятивні слов'янські автохтонні імена, як і імена попередніх класифікаційних різновидів, у побуті українського народу вживалися і в ролі особових власних імен (замість церковно-християнських), і в ролі імен-прізвищ. Кидається, однак, у вічі той факт,

²⁷ Про існування у східних слов'ян звичаю називати дітей відапелятивними слов'янськими автохтонними іменами, взятими з номенклатури представників тваринного світу, свідчить відомий в антропонімічній літературі російський азбуковник XVI ст., в якому автор прямо називає слов'янські автохтонні імена «бісівськими» і «вовчими», в останньому випадку маючи, очевидно, на увазі не тільки дуже поширене в той час ім'я *Вовкъ* (*Волчко*), а й, напевно, всі назви тварин взагалі [130, 90—91].

що з усієї маси відапелятивних імен абсолютна більшість засвідчена саме в ролі імен-прізвиськ типу *Андрушко Третяк*, *Лесько Понедѣлокъ*, *Хвесько Зима*, *Олекса Холодъ*, *Андрѣй Розумникъ*, *Гринько Ревко*, *Іовко Чорнобривець*, *Андрѣй Вовчина*, *Данило Дубикъ*, *Іван Обухъ*, *Грицько Жупанъ* і порівняно мала кількість (у ролі стержневих компонентів ідентифікації) особових власних імен типу *Ненадъ* Миколаєнко, *Первушка* Калушкинъ, *Морозъ* Голубецький, *Неверъ* Волчкевичъ, *Горностай* Романовичъ, *Капуста* Тимофеевичъ, *Лопата* Осталовській.

ВИСНОВКИ

Здійснений аналіз засвідчених в українській антропонімії XIV—XVII ст. слов'янських автохтонних імен дає підставу сформулювати такі основні положення і загальні висновки.

1. Виявлені в досліджуваних писемних пам'ятках (властиві українцям XIV—XVII ст.) слов'янські автохтонні імена та імена-прізвиська в усьому їх лексичному і словотворчому багатстві — це, в основному, давньоруська, властиво ще праслов'янська, а частково навіть праіндоевропейська антропонімія спадщина.

2. Українська антропонімія XIV—XVII ст. успадкувала з давньоруської всі три відомі класифікаційні різновиди слов'янських автохтонних імен — імена-композиції, відкомпозиційні імена та імена відапелятивного походження. Успадкувала їх, звичайно, не в усьому первісному багатстві, але у всій типологічній, лексичній та структурній різноманітності.

3. Як давньоруська спадщина слов'янські автохтонні імена ввійшли в склад української антропонімії не тільки в усіх своїх класифікаційних лексичних різновидах та структурних типах, а й у чітко наміченій ще в давньоруський період їх функціональній роздвоєності, тобто вживання цих імен у двох функціях: а) у функції стержневих засобів ідентифікації — особових власних імен та б) у функції додаткових до церковно-християнського імені засобах ідентифікації — імен-прізвиськ.

4. Функціональна роздвоєність у вживанні слов'янських автохтонних імен — результат глибокого проникнення на Русь після введення християнства християнської релігії (православ'я), а разом з нею і церковно-християнських імен. Адаптувавшись за словотворчими законами давньоруської мови, ці імена поступово органічно ввійшли в побут усього давньоруського народу як обов'язковий засіб ідентифікації кожної особи, докорінно вплинувши на дальшу динаміку своїх попередників-конкурентів — слов'янських автохтонних імен.

Нова релігія, незважаючи на всі свої зусилля, все ж не могла раптово викоринити попередні традиційні народні звичаї і вірування, в тому числі звичаї та вірування, пов'язані з слов'янськими автохтонними іменами. Наступив довготривалий період так званих «антропоніміїчних ножиць», тобто паралельного вживання церковно-християнських і слов'янських автохтонних імен.

Церковно-християнські імена в досліджуваній період давались новонародженим дітям при здійсненні так званого «гаїнства хрещення» по святцям або церковному календарю, а слов'янські автохтонні імена — в родинній обстановці за давніми традиціями. Маючи два імені — церковно-християнське і слов'янське автохтонне, іменованій, згідно з забобонними віруваннями наших далеких предків, знаходився, таким чином, під захистом двох протилежних містичних начал — християнського і традиційного поганського. Церковно-християнське ім'я несло йому покровительство відповідного церковного святого (і ім'я це він зобов'язаний був мати як християнин), а слов'янське автохтонне ім'я несло йому відповідне, переважно захисне або профілактичне побажання батьків і було даниною давньої, ще поганської традиції.

За свідченням писемних пам'яток, сила традиції була настільки великою, що, маючи два імені — церковно-християнське і слов'янське автохтонне, багато осіб фігурували тільки під другим, хоча це не є доказом відсутності першого імені. Церковно-християнські імена були, але, очевидно, в побуті не вживались, або, згідно з відомим повір'ям, приховувались. Відмічене явище спостерігається в українській писемності майже до кінця XVII ст.

Намічена ще в давньоруській антропонімії загальнопоширена і все більш прогресуюча тенденція до вживання слов'янських автохтонних імен у функції других, уточнюючих імен спричинилася до того, що в українській антропонімії досліджуваного періоду ці антропоніми поступово стали втрачати свою первісну онімічну семантику, передаватись у спадок і таким чином переходити в розряд сімейно-родових прізвищ, а потім прізвищ. Лише незначна кількість цих слов'янських автохтонних імен, у першу чергу імена-композиції і похідні від них, вживається в сучасній українській антропонімії в колишній функції особових власних імен.

Особливості і етапи історичної динаміки всіх трьох названих класифікаційних різновидів слов'янських автохтонних імен не були однакові і не однаково відображені як в українській історичній, так і в сучасній антропонімії. Найбільш давня категорія антропонімів — імена-композиції внаслідок своєї довготи і громіздкості ще в праслов'янській період підлягали

різним видам скорочень, що спричинилося до звуження їхнього сортименту та сфери вживання. В українській антропонімії досліджуваного періоду ці імена, по суті, були вже пережитковими, а згодом і зовсім вийшли з ужитку. За рахунок звуження сортименту імен-комполит все більш розширювався сортимент похідних від них різних типів відкомполитних скорочень, які в досліджуваній період в українській антропонімії вживались значно частіше, ніж імена-комполити.

Найбільш показовими в українській антропонімії XIV—XVII ст. за різноманітністю свого сортименту є відапелятивні слов'янські автохтонні імена. Вживаючись переважно в функції імен-прізвищ, у досліджуваних писемних пам'ятках вони — найбільш численний клас антропонімів.

Імена-комполити — єдиний із слов'янських імен класифікаційний розряд іменувань, вживаний в українській антропонімії досліджуваного періоду майже виключно в функції стержневих компонентів ідентифікації — особових власних імен і значно рідше — у функції імен-прізвищ. Відміченим аспектам їх вживання, очевидно, сприяв той факт, що первісна сигніфікація цих імен у досліджуваній період була вже остаточно втрачена. Вони вже не асоціювалися з відповідними апелятивами, отже, не містили в собі характерної для прізвищ експресії, тому і вживалися як традиційно нейтральні особові власні імена. Незважаючи на порівняно незначний сортимент виявлених у досліджуваних писемних пам'ятках таких імен, вони все ж так чи інакше представлені всіма відомими праслов'янськими структурними комполитними типами, в тому числі і рядом утворень, не засвідчених у інших слов'янських мовах.

Немаловажним фактором, який призвів до звуження вживання ще в давньоруському побуті традиційних слов'янських автохтонних імен-комполит, була тенденція до їх скорочення і поширення цих скорочень у всіх верствах суспільства. Українська антропонімія XIV—XVII ст. успадкувала з давньоруської антропонімії відкомполитні деривати, утворені шляхом усіх популярних в слов'янській антропонімії способів скорочення імен-комполит — аферези, синкопи і апокопи; усіх популярних у ній словотворчих моделей — суфіксальних, префіксальних, суфіксально-префіксальних і утворень із запереченням *не-*. Найбільш численні з них — це безсуфіксні усічення на міжкомполитній межі і різноманітні суфіксальні форми, утворені від них.

Можна припускати, що вже в глибоку давнину, можливо, ще в пізній праслов'янській період, багато з відкомполитних слов'янських автохтонних імен в народних масах сприймалися і присвоювалися новонародженим дітям як готові самостійні імена з традиційно складеного іменника поза всяким

зв'язком з відповідними іменами-композиціями, від яких вони у свій час виникли. Цьому сприяла співзвучність або збіг відкомпонентних утворень з апелятивами чи апелятивними кореневими основами, внаслідок чого з ними асоціювалась і їх сигніфікація. Врешті-решт, це призвело до повного семантичного відриву відкомпонентних імен від імен-компонент, що, в першу чергу, стосується відкомпонентних утворень, які формально повністю співпали з апелятивами (пор. *Добръ, Людъ, Лютъ, Малъ, Радъ, Чернъ* та ін.), а також деяких розрядів утворень типу *indeklinabile* :- *потеп* (пор. *Преславъ, Немиръ, Завидъ* і под.). Якщо ж до цього додати і відомий факт вживання в побуті наших предків власне відапелятивних імен, то перед нами вимальовується складна картина своєрідного переплетіння у побутовому вживанні двох генетично різноманітних класифікаційних різновидів слов'янських автохтонних імен — відкомпонентних та відапелятивних.

Серед відапелятивних імен у досліджуваних писемних пам'ятках виділяються два різновиди утворень: переосмислені в антропонімі апелятиви в їх примарній і секундарній формах і специфічні, власне антропонімічні утворення, в функції апелятивів не вживані. Особливо багатим і показовим є сортимент першої з названих різновидів відапелятивних імен та імен-прізвищ, серед яких зустрічаються лексеми з найрізноманітніших лексико-семантичних пластів апелятивів. В науковому відношенні дослідження цієї категорії антропонімів ускладнюється тим, що з різних шарів апелятивної лексики черпались також і всілякі вуличні прізвища, в результаті чого виникає досить складна проблема розмежування цих двох видів антропонімів — відапелятивних імен та імен-прізвищ і вуличних прізвищ.

Запропонована нами уточнена схема класифікації відапелятивних слов'янських автохтонних імен за змішаним принципом — онімічним у сполученні з лексико-семантичним має ті переваги, що при її застосуванні, з одного боку, не ігнорується власне онімічна семантика тих груп антропонімів, у яких їх побутовий чи містичний зміст цілком можна визначити і які, крім того, не піддаються класифікації за лексико-семантичним принципом. З другого боку, застосування лексико-семантичного принципу максимально гарантує від суб'єктивізму, викликаного необхідністю здогадуватися, до якої класифікаційної групи відносити особові власні імена, взяті з апелятивної лексики, первісна онімічна семантика яких уже не ясна.

Немало цікавих даних не тільки для української антропонімії, але й української лексикології дають відапелятивні імена та імена-прізвища, почерпнуті із сфери загальних іменників, які в сучасній українській мові вже стали архаїзмами, типу

Гунька, Мажка, Манта. а також імена, як апелятиви писемністю не засвідчені. В цьому випадку перед нами --- наочне підтвердження важливого принципу, згідно з яким українська історична антропонімія повинна увійти в реєстр історичного словника української мови, причому для її картографування повинні бути використані також іншомовні писемні пам'ятки, які фіксують українську антропонімію.

Антропоніми, для означення яких у роботі використовуємо термін *слов'янські автохтонні імена* — це, по суті, загальнослов'янська основа не тільки історичної, а й сучасної слов'янської антропонімії кожного слов'янського народу. Своїми слово- і формотворчими моделями ці імена в значній мірі сприяли процесові засвоєння слов'янськими народами після введення християнства церковно-християнських імен. Сформувавшись у всій своїй різноманітності ще в праслов'янський період, слов'янські автохтонні імена залишили помітний і незгладимий слід як в антропонімії, так і в топонімії всіх слов'янських народів, тому їх вивчення має не тільки вузько національне, а й загальнослов'янське значення.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

СКОРОЧЕННЯ НАЗВ МОВ

блр. білоруська	серб. сербська
болг. болгарська	слов. словацька
д.-р. давньоруська	словін. словінська
луж. лужицька	слн. словенська
п. польська	схв. сербохорватська
полаб. полабська	укр. українська
пом. поморська	хорв. хорватська
псл. праслов'янська	цсл. церковнослов'янська
рос. російська	ч. чеська

ІНШІ СКОРОЧЕННЯ

зменш. зменшене	прізви. прізвище
комп. композита	ойк. ойконім
патр. патронім	

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- АБМУ — Акты Бориспольского мейского уряда 1612—1699 гг. / С предисл. А. В. Стороженка. — Киев, 1892. — 112 с.
- АЛРГ — Акты Литовско-русского государства / Изд. М. Довнар-Запольским. — М., 1900. — Вып. 1: (1390—1529 гг.). — 259 с.
- АКЖМУ — Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. (1582—1588 рр.) / Підгот. до вид. М. К. Бойчук. — К.: Наук. думка, 1965. — 189 с.
- АКПГУ — Актовые книги Полтавского городского уряда XVII века / Ред. и примеч. В. Л. Модзалевского. — Чернигов, 1912—1914. — Вып. 1.
- АрхЮЗР — Архив Юго-Западной России / Изд. Врем. комис. по разбору древних актов. — Киев, 1859—1914. — Т. 1, ч. 8. При посиланні на це видання римська цифра вказує на частину, арабська — на том.
- АСО — Акти села Одрехови / Упоряд. І. М. Керницький, О. А. Купчинський. — К.: Наук. думка, 1970. — 260 с.
- АТП — Українська РСР: Адмін. і терит. поділ. — К.: Укрполітвидав, 1946. — 1064 с.
- АЮБДР — Акты, относящиеся до юридического быта древней России / Археогр. комис.; Под ред. Н. Калачева. — Спб., 1857—1864. — Т. 1—2.
- Бір. — Бірыла М. В. Беларуская антрапанімія: Уласныя імёны,

- імёны-мянушкі, іменны на бацьку, прозвішчы. — Мінськ: Навука і тэхніка, 1966. — 325 с.
- Вес. — Веселовский С. Б. Ономастикон. Древнерусские имена, прозвища и фамилии. — М.: Наука, 1974. — 381 с.
- ВНП — Грамоты Великого Новгорода и Пскова / Под ред. С. Н. Валка. — М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1949. — 98 с.
- Гол. — Голубев С. П. Древний помянник Киево-Печерской лавры (конца XV — начала XVI столетия) // Чтения в ист. о-ве Нестора-летописца. — 1892. — Кн. 6. — С. 1—88.
- Гр. — Словарь української мови / Упоряд. з дод. власн. матеріалу Б. Грінченко. — К., 1907—1909. — Т. 1—4.
- Гр. XIV — Грамоты XIV ст. / Упорядк., вступ. ст., комент. і слов.-показч. М. М. Пешак. — К.: Наук. думка, 1965. — 255 с.
- Грк. — Грковић М. Речник личних имена код срба. — Београд: Вук Караџић, 1973. — 324 с.
- ГРУ — Гайдамацький рух на Україні в XVII ст.: 36. документів. — К.: Наук. думка, 1970. — 658 с.
- Даль — Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка: В 4 т. — М.: Изд-во иностр. и нац. слов., 1956. — Т. 1—4.
- ДМВН — Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст.: 36. акт. док. / Підгот. до вид. В. В. Німчук та ін. — К.: Наук. думка, 1981. — 316 с.
- ДНРМ — Ділова і народно-розмовна мова XVIII ст.: Матеріали сотен. канцелярій і ратуш Лівобереж. України / Підгот. до вид. В. А. Передрієнко. — К.: Наук. думка, 1976. — 416 с.
- Ил. — Илчев С. Речник на личните и фамилии имена у българите. — София: Изд-во БАН, 1969. — 626 с.
- КЗС — Кременецький земський суд: Описи актових книг. XVI—XVII ст. — К.: Наук. думка, 1959—1965. — Вып. 1—3.
- ЛБС — Люстрация Барского староства 1565 г. // АрхЮЗР. — Ч. 7, т. 2. — С. 128—135.
- ЛВС — Люстрация Винницького староства 1616 г. // Там же. — С. 388—393.
- ЛК — Люстрация Кременца 1563 г. // Там же. — С. 42—123.
- ЛКС — Люстрация Каменецкого староства 1565 г. // Там же. — С. 165—214.
- ЛЛС — Люстрация Любомильского староства 1564 г. // Там же. — С. 321—364.
- ЛРС — Люстрация Ратненського староства 1565 г. // Там же. — С. 272—321.
- ЛСКВ — Люстрації староства Київського воеводства 1765—1789 гг. // Там же. — Ч. 7, т. 3. — С. 1—152.
- ЛСХ — Люстрация староства Хмельницького 1565 г. // Там же. — Т. 2. — С. 135—165.
- Мир. — Мирославская А. Н. Древнерусские имена и прозвища в Новгородских записных каменных книгах 100—104 и 111 годов // Учен. зап. Калнингр. пед. ин-та. — 1959. — Вып. 6. — С. 336—389.
- МІГ — Матеріали до історії Галичини / Акти з року 1648—1651 / Збір. і впоряд. С. Томашевський: Львів, Наук. т-во ім. Т. Г. Шевченка, 1901. — Т. 1—2.
- МИЮК — Материалы для истории южнорусского края в XVIII ст. (1715—1774): Извлеч. из старых дел Киев. губ. арх. А. А. Андриевским // Изд. Имп. Одес. о-вом истории и древностей. — Одесса, 1886. — Вып. 3. — 709 с.
- Мор. — Морошкин М. Славянский именослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. — Спб., 1867. — 213 с.

- ОВЗ — Описание Винницкого замка, 1552 г. // АрхЮЗР.— Ч. 7, т. 1.— С. 598—611.
- ОЖЗ — Описание Житомирского замка 1545 г. // Там же.— С. 140—152.
- ОКЗ — Описание Кременецкого замка 1552 г. // Там же.— Ч. 7, т. 2.— С. 23—35.
- ОКЗР — Описи королівщин в землях руських XVI в. (1565 г.) // Жерела до історії України-Руси.— Львів, 1895—1900.— Т. 1—3.
- ОКвЗ — Описание Киевского замка 1552 г. // АрхЮЗР.— Ч. 7, т. 1.— С. 106—122.
- ОЛЗ — Описание Луцкого замка 1552 г. // Там же.— С. 152—184.
- ООЗ — Описание Остерского замка 1552 г. // Там же.— С. 592—598.
- ОЧЗ — Описание Чернобыльского замка 1552 г. // Там же.— Ч. 7, т. 2.— С. 587—592.
- ПК — Переписные книги 1666 г. / Пригот. до друку і зред. В. О. Романовський.— К., 1933.— 458 с.
- ПКГЭ — Писцовая книга Гродненской экономии с прибавлениями / Изд. Вилен. комис. для разбора древн. актов.— Вильна, 1881—1882.— Ч. 1—2.
- Р — Реестра всего войска Запарожского после Зборовского договора с королем польским Яном Казимиром : Сост. 1649 г., окт. 16 дня и изд. по подлиннику О. М. Бодянским / О-во истории и древностей рос.— М., 1875.— 338 с.
- Роз. — Розов В. Українські грамоти (XIV в. і перша половина XV в.).— К., 1928.— Т. 1.
- Срезн. — Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка.— Спб., 1893—1903.— Т. 1—3.
- ССМ — Словник староукраїнської мови XIV — XV ст.— К.: Наук. думка, 1977—1978.— Т. 1—2.
- Суп. — Суперанская А. В. Структура имени собственного: Фонология и морфология.— М.: Наука, 1969.— 207 с.
- Туп. — Тупиков Н. М. Словарь древнерусских личных собственных имен // Зап. отд-ния рус. и славян. археологии Рус. археол. о-ва.— 1903.— Т. 6.— С. 98—913.
- УРЕ — Українська Радянська Енциклопедія. Т. 16. Гол. ред. Української Радянської Енциклопедії.— К.— 632 с.
- УГр. XV — Українські грамоти XV ст. / Підгот. тексту, вступ. ст. і комент. В. М. Русанівського.— К.: Наук. думка, 1965.— 162 с.
- Фас. — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О. Н. Трубачева / Под ред. и с предисл. проф. Б. А. Ларина.— М.: Прогресс, 1964—1973.— Т. 1—4.
- ХП — Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф. Т. Пестрикова й С. С. Ушакова) // Зап. іст.-філол. відділу ВУАН.— 1928.— Кв. XXI.— С. 129—173.
- ЦДІА — Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові, 1233—1799.— К.: Наук. думка, 1972.— 765 с.
- Черн. — Чернева Н. П. Личные имена в Новгородских берестяных грамотах // Ономастика Поволжья 2: Материалы II Поволжской конференции по ономастике.— Горький, 1971.— С. 30—35.
- Чич. — Чичагов В. К. Из истории русских имен, отчеств и фамилий: Вопр. рус. ист. ономастики XV—XVII вв.— М.: Учпедгиз, 1959.— 127 с.
- Чуч. — Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: Вступ та імена: Конспект лекцій.— Ужгород, 1970.— 101 с.
- AGZ — Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z archiwum

- tzw. Bernardyńskiego we Lwowie.— Lwów, 1868—1906.— Т. 1—19.
- AS — Archiwum książąt Lubartowiczów Sanguszków w Sławucie.— Lwów, 1887—1890.— Т. 1—3.
- Kos. — Kos F. Ob osebnich imenik pri starich Slovencih // Letopis Matice slovenske za leto 1886 v Ljbljani.— 1886.
- Leks. — Leksik prez imena Socialisticke Republike Hrvatske.— Zagreb: Tipograf, 1976.— 772 s.
- Mal. — Malec M. Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych.— Wrocław etc.: PAN, 1982.— 220 s.
- Mar. — Maretić T. O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba // Rad Jugosl. Akad. znanosti i umjetnosti.— Zagreb, 1886.— Kn. 81—82.
- Mikl. — Miklosich F. Die Bildung der slavischen Personennamen // Denkschriften c. k. Akad. Wissenschaften. Philologisch-historische Klasse: Zenther Bd.— Wien, 1860.— S. 215—330.
- PdLw — Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta.— Lwów, 1892—1921.— Т. 1—4.
- R — Rjecznik hrvatskoga ili srpskoga jezika.— Zagreb: Jugosl. Akad. znanosti i umjetnosti, 1878—1902.— Dio 1—5.
- RZ — Bazler O. Regestr zlotczyńców Grodu Sanockiego, 1554—1638.— Lwów, 1891.— 263 s.
- SSNO — Słownik staropolskich nazw osobowych / Pod red. i ze wstęp. W. Taszyckiego.— Wrocław etc.: PAN, 1965—1982.— Т. 1—6.
- SP — Słownik prasłowiański.— Wrocław etc.: PAN, 1974—1976.— Т. 1—2.
- Sv. — Svoboda J. Staročeská osobní jména a naše příjmení.— Praha: ČSAV, 1964.— 317 s.
- Traut. — Trautmann R. Die Elb- und Ostseeslawischen Ortsnamen.— Berlin, 1948.— Т. 1.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Енгельс Ф.* Анти-Дюринг. Переворот в науці, учинений паном Євгеном Дюрингом // К. Маркс, Ф. Енгельс : Твори.— Т. 20.— С. 7—319.
2. *Ленін В. І.* Про державу // Повне збір. творів.— Т. 39.— С. 60—78.
3. *Ленін В. І. І. Ф.* Армайд, 30 листоп. 1916 // Повне збір. творів.— Т. 49.— С. 315—320.
4. *Аннакльчев Ш.* Мотивы выбора имен у туркмен // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 201—205.
5. *Антошин А. Н.* Прозвища жителей с. Мошакова // Ономастика Поволжья 2 : Материалы II Поволж. конф. по ономастике.— Горький, 1971.— С. 98—99.
6. *Бакланова Е. Н.* Антропонимия русского населения Вологодского уезда в начале XVIII века // Там же.— С. 35—39.
7. *Балов А.* К вопросу о древнерусских некалендарных именах // Этногр. обозрение.— 1983.— № 3.— С. 152—155.
8. *Балов А.* Великорусские фамилии и их происхождение : Ист. этногр. очерк // Живая старина.— 1986.— Вып. 11.— С. 158—168.
9. *Барлов Н.* Материалы для историко-географического словаря.— Вильна, 1985.— 220 с.
10. *Бахвалова Т. В.* К вопросу о локальности некалендарных русских имен XVI—XVII вв. // Слово в лексико-семантической системе языка : Progr. и крат. содерж. докл. XIV науч.-метод. конф. преподавателей рус. яз. (Ленинград, 29—31 янв., 1972 г.).— Л., 1972.— С. 11—12.
11. *Бевзенко С. П.* З історії української ономастики : На матеріалах Харківського перепису 1660 р. // Доп. та повідомл. Ужгород. ун-ту : Сер. філол.— 1961.— Вып. 7.— С. 65—69.
12. *Бірыла М. В.* Беларуская антрапанімія. Уласныя іменны, іменны-мянушкі, іменны на бацьку, прозвішчы.— Мінск : Навука і тэхніка, 1966.— 327 с.
13. *Бірыла М. В.* Беларуская антрапанімія. 2: Прозвішчы, утвараюны ад апеліятыўнай лексікі.— Мінск : Навука і тэхніка, 1969.— 505 с.
14. *Бондалетов В. Д.* Русская ономастика.— М. : Просвещение, 1983.— 223 с.
15. *Бражникова Н. Н.* Дохристианские имена в конце XVII — начале XVIII вв. // Ономастика Поволжья 1 : Материалы I Поволж. конф. по ономастике (18—22 сент. 1967 г.).— Ульяновск, 1969.— С. 33—38.
16. *Бражникова Н. Н.* Русская антропонимия Зауралья на рубеже XVII—XVIII веков // Ономастика.— М., 1969.— С. 93—96.
17. *Буслаев Ф.* Значение собственных имен Лютичи, Вильцы и Волчки в истории языка // Временник Моск. о-ва истории и древностей рос.— 1851.— С. 11—17.
18. *Бутенко Н. П., Менбеталиева К.* Киргизские имена сегодня // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 150—154.
19. *Бучко Д. Г.* Украинские топонимы на -івці, -инці : Автореф. дис. ... канд. філол. наук.— Львов, 1972.— 22 с.
20. *Бушмакин С. К.* Лексико-семантический анализ древнеудмуртских антропонимов // Антропонимика.— М., 1970.— С. 267—276.
21. *Вельтман А.* Древние славянские собственные имена // Очерки России / Изд. В. Пассеком.— М., 1840.— Кн. 4.— С. 159—177.
22. *Визгалов П. И.* Синонимия и вариантность прозвищ // Ономастика Поволжья 2 : Материалы II Поволжской конференции по ономастике.— Горький, 1971.— С. 65—71.
23. *Визгалов П. И.* Соответствие прозвища объекту // Там же.— С. 90—95.
24. *Галас К. И.* Топонимика Закарпатской области (Названия населенных пунктов) : Автореф. дис. ... канд. філол. наук.— Ужгород, 1960.— 15 с.
25. *Галас К. И.* Українська топонімія Закарпаття в лінгвістичному аспекті : Учебный посібник.— Ужгород : Ужгор. ун-т, 1979.— 119 с.
26. *Гинкен Г. Г.* Древнейшие русские двусосновные личные имена и их уменьшительные // Живая старина.— 1893.— Вып. 4.— С. 400—461.
27. *Голубев С. Т.* Древний помянник Киево-Печерской лавры (конца XV — нач. XVI ст.) // Чтения в Ист. о-ве Нестора-летописца.— 1892.— Кн. 6.— С. 1—88.
28. *Гриценко К. Ф.* Личные имена и прозвища у якутов // Антропонимика.— М., 1970.— С. 155—166.
29. *Гумецька Л. Л.* Нарис словотворчої системи української актової мови XIV—XV ст.— К. : Вид-во АН УРСР, 1958.— 298 с.
30. *Гумецька Л. Л.* Ономастичний формант -ят- в українській мові // Слов'ян. мовознавство.— 1962.— № 4.— С. 17—32.
31. *Гумецька Л. Л.* З приводу особової назви Гостята в Новгородській берестяній грамоті № 9 // Територіальні діалекти і власні назви.— К., 1965.— С. 238—246.
32. *Демчук М. О.* Антропонімія в історико-етнографічних дослідженнях // Нар. творчість та етнографія.— 1983.— № 1.— С. 50—53.
33. *Дзєндзелівський Й. О.* Конспект лекцій з курсу української діалектології : Вступні розділи.— Ужгород, 1966.— 77 с.
34. *Добродомов Г. И.* Из болгарского вклада в славянскую антропонию // Антропонимика.— М., 1970.— С. 229—236.
35. *Евгений (Болховитинов Е. О.).* О личных собственных именах у славяно-руссов // Труды и зап. О-ва истории и древностей рос.— Ч. III, кн. I.— М., 1826.— С. 48—76.
36. *Етимологічний словник української мови.*— К. : Наук. думка, 1982.— Т. 1.
37. *Жанузаков Т. И.* Социально-бытовые мотивы в казахской антропонимии // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем : Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 194—201.
38. *Жанузаков Т. И.* Обычай и традиции в казахской антропонимии // Этнография имен.— М., 1971.— С. 100—103.
39. *Железняк І. М.* Праслов'янське *goi- і сербохорватський антропонімікон // Мовознавство.— 1960.— № 3.— С. 37—41.
40. *Железняк І. М.* До семантичної характеристики сербохорватської антропонімії XII—XV ст. // Дослідження з мовознавства.— К., 1962.— С. 77—93.
41. *Железняк І. М.* Типи сербохорватських антропонімічних композитів XII—XV ст. // Славістичний збірник.— К., 1963.— С. 198—213.
42. *Железняк І. М.* Семантична еволюція другого компонента антропонімічних композитів -slav- у сербохорватській мові // Українська діалектологія і ономастика : 36. ст.— К., 1964.— С. 211—226.

43. Железняк І. М. Давні сербохорватські віднонімічні антропоніми // Територіальні діалекти і власні назви.— К., 1965.— С. 247—259.
44. Железняк І. М. Очерк сербохорватского антропонимического словообразования.— К., 1969.— 190 с.
45. Железняк І. М. Антропоніми з усіченим другим компонентом композити в сербохорватській мові // Мовознавство.— 1971.— № 1.— С. 57—68.
46. Железняк І. М. К семантической интерпретации антропонимических композитов со вторым компонентом -mysl- в сербохорватском языке // Исследования по сербохорватскому языку.— М., 1972.— С. 157—179.
47. Железняк І. М. Історія літописного Мутижирь // Мовознавство.— 1974.— № 3.— С. 61—65.
48. Жукевич В. А. Краткий топонимический словарь Белоруссии.— Минск : Изд-во Белорус. ун-та, 1974.— 447 с.
49. Загоровский В. П. О древнем Воронеже и слове «Воронеж».— Воронеж : Изд-во Воронеж. ун-та, 1977.— 102 с.
50. Закирьянов К. З. Личные имена у башкир, возникшие в советское время // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 154—157.
51. Зинин С. И. Русские личные имена XVII—XVIII веков (На материале переписных книг городов России) // Вопросы русского языкознания.— Ташкент, 1970.— С. 73—104. (Науч. тр. / Ташк. ун-т.— Вып. 390).
52. Илчев С. Увод. Лични имена // Речник на личните и фамилни имена у българите.— София, 1969.— С. 9—37.
53. Карпенко Ю. А. Топонимика Буковины : Автореф. дис. ... д-ра филол. наук.— Киев, 1967.— 30 с.
54. Карпенко Ю. А. Славянские композиты в белорусской и украинской антропонимии // Тыпалогія і узаемадзеянне славянскіх мов і літаратур : Тэз. дакл. і паведамл. респ. конф. (17—19.V. 1973).— Мінск, 1973.— С. 118—119.
55. Карпенко Ю. О. Топоніміка гірських районів Чернівецької області : Конспект лекцій.— Чернівці, 1965.— 79 с.
56. Карпенко Ю. О. Топонімія центральних районів Чернівецької області : Конспект лекцій.— Чернівці, 1965.— 76 с.
57. Кельмаков В. К. Три этапа в истории удмуртской антропонимии // Ономастика Поволжья, 3 : Материалы III конф. по ономастике Поволжья.— Уфа, 1973.— С. 59—65.
58. Керста Р. Й. Типи українських чоловічих особових назв // Вісн. Льв. ун-ту. Серія філол.— 1969.— Вип. 6.— С. 80—83.
59. Керста Р. Й. Типи іменованих мужчин в пам'ятниках українського мови XVI в. // Антропонимика.— М., 1970.— С. 258—262.
60. Керста Р. Й. Народні форми українських імен в XVI ст. // Матеріали звіт. наук. сесії ін-ту сусп. наук АН УРСР.— К., 1971.— С. 38—39.
61. Керста Р. Й. Українська антропонимія XVI в. (Мужские именованные) : Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Ужгород, 1978.— 15 с.
62. Ковалик І. І. Словотвор особових імен в українській мові. (Здрібніло-пестливі утворення) // Територіальні діалекти і власні назви.— К., 1965.— С. 216—225.
63. Косничану М. А. Источники пополнения молдавской антропонимии // Антропонимика.— М., 1970.— С. 68—74.
64. Кругляк Ю. М. Ім'я Вашого міста.— К. : Наук. думка, 1978.— 150 с.
65. Кудрявцев О. В. Сколько было Новгородских посадников с именем Завид? // Исследования по истории Балкано-Дунайских областей в период римской империи и статьи по общим проблемам истории.— М., 1957.— С. 138—143.
66. Кумахова З. Ю. О составе исконных личных имен в адыгских языках // Антропонимика.— М., 1970.— С. 61—65.
67. Купчинський О. А. Топоніми на -ичі та питання заселення України //

- Історичні джерела та їх використання.— К. : Наук. думка, 1966.— Вип. 2.— С. 74—92.
68. Купчинський О. А. Статистика та географія двоєчленних відприсвійних географічних назв України на -ів // Те ж.— 1969.— Вип. 4.— С. 217—236.
69. Купчинський О. А. Двоєчленні географічні назви України на -ів : Матеріали до укр. топонім. слов. // Питання історії української мови.— К., 1970.— С. 101—129.
70. Купчинский О. А. Древнейшие славянские топонимические типы и некоторые вопросы расселения восточных славян // Славянские древности. Этногенез. Материальная культура древней Руси : Сб. науч. тр.— Киев, 1980.— С. 45—72.
71. Купчинський О. А. Найдавніші слов'янські топоніми України як джерело історико-географічних досліджень : Географічні назви на -ичі.— К. : Наук. думка, 1981.— 250 с.
72. Курашкєвич В. Старопольские уменьшительные имена типа Wyszak (Wyszko), Jaszek (Jaszko) // Русское и славянское языкознание.— М., 1972.— С. 154—158.
73. Кусимова Т. Х. Из истории личных имен башкир // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем : Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 241—248.
74. Кусимова Т. Х. Некоторые обычаи наречения имен у башкир // Ономастика Поволжья 2 : Материалы II Поволж. конф. по ономастике.— Горький, 1971.— С. 52—54.
75. Лоренц Ф. О померельском (древнекашубском) языке до половины XV-го столетия // Изв. Отд-ния русского языка и словесности Акад. наук.— 1905.— Кн. 10, вып. 3.— С. 69—209.
76. Меновицков Г. А. Личные имена арятских эскимосов // Антропонимика.— М., 1970.— С. 53—57.
77. Мирославская А. Н. Древнерусские имена и прозвища в Новгородских записных каменных книгах 100—104 и 111 годов // Учен. зап. Калнингр. пед. ин-та, 1959.— Вып. 6.— С. 336—389.
78. Мирославская А. Н. Еще раз о древнерусских именах и прозвищах // Славянский филологический сборник / Башкир. ун-т.— Уфа, 1962.— С. 127—138.
79. Мирославская А. Н. О древнерусских именах, прозвищах и прозваниях // Перспективы развития славянской ономастики.— М., 1980.— С. 202—213.
80. Монраев М. У. Некоторые вопросы калмыцкой антропонимии // Ономастика Поволжья 2 : Материалы II Поволж. конф. по ономастике.— Горький, 1971.— С. 63—69.
81. Морозкин М. Славянский именованослов или собрание славянских личных имен в алфавитном порядке. Введение.— Спб., 1867.— 108 с.
82. Мотанова О. Т. Мотивированные личные имена у алтайцев // Ономастика Поволжья : Материалы I Поволж. конф. по ономастике (18—22 сент. 1976 г.) — Ульяновск, 1969.— С. 54—65.
83. Неділько О. Д. Антропонимія северной части левобережной Украины (вторая половина XVII — первая половина XVIII вв.) : Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Киев, 1969.— 16 с.
84. Неділько О. Д. Про творення українських прізвищ // Укр. мова в шк.— 1967.— № 9.— С. 19—25.
85. Неділько О. Д. З історії формування прізвищ з суфіксом -чи, -ович, -евич : (На матеріалі документів Північного Лівобережжя України XVII—XVIII ст.) // Питання словотвору східнослов'янських мов : Матеріали міжвузівської республіканської конференції.— К., 1969.— С. 136—137.
86. Никонов В. А. Русская адаптация иноязычных личных имен // Ономастика.— М., 1969.— С. 54—79.

87. Никонов В. А. Имя и общество.— М. : 1974.— 278 с.
88. Никулина З. П. Из наблюдений над группой прозвищ по внешнему признаку // Имя нарицательное и собственное.— М., 1978.— С. 173—179.
89. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія : (Проект) // Повідомл. укр. ономастичної комісії.— 1966.— Вип. 1.— С. 24—43.
90. Пачич І. Именсловъ или рѣчникъ личны имена разны народа славенски / Скупіо І. Пачич; Умножио, с лат. ортогр. изразіо и примѣч. додао І. Колларъ; Изд. І. Миловукъ.— Будим, 1828.— 114 с.
91. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии.— М. : Наука, 1978.— 198 с.
92. Полякова Е. Н. Из истории русских имен и фамилий.— М. : Просвещение, 1975.— 160 с.
93. Попов А. И. Следы времен минувших.— Л. : Наука, 1981.— 205 с.
94. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища.— К. : Наук. думка, 1966.— 214 с.
95. Роспонд С. Структура и классификация древневосточнославянских антропонимов (имена) // Вопр. языкознания.— 1965.— № 3.— С. 3—21.
96. Руднев В. А. Обряды народные и обряды церковные.— Л. : Лениздат, 1982.— 159 с.
97. Рудных А. И. Вторые имена у якутов // Антропонимика.— М., 1970.— С. 219—229.
98. Саадиев Ш. И. Основные правила выбора имен для новорожденных (по азербайджанской антропонимии) // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 185—189.
99. Селищев А. М. Происхождение русских фамилий, личных имен и прозвищ // Учен. зап. Моск. ун-та. Тр. каф. рус. яз.— 1948.— Вып. 128, кн. 1.— С. 128—152.
100. Симица Г. Я. Фамилия и прозвище // Ономастика.— М., 1969.— С. 27—34.
101. Симица Г. Я. Бытовые варианты личных имен (По материалам древних письменных памятников и современной антропонимии Пинежья) // Антропонимика.— М., 1970.— С. 189—194.
102. Скорик П. Я. Антропонимические процессы у малых народностей Севера // Антропонимика.— М., 1970.— С. 39—53.
103. Смоляк А. В. Личные имена нанайцев // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 166—173.
104. Соболевский А. Заметки о собственных именах в великорусских былинах // Живая старина.— 1890.— Вып. 2.— С. 93—107.
105. Соколов А. Русские имена и прозвища в XVII веке // Изв. О-ва археологии, истории и этнографии при Казан. ун-те.— 1891.— Т. 9, вып. 1.— С. 1—16.
106. Соколов В. О древних именах удмуртов // Ономастика.— М., 1969.— С. 109—112.
107. Султаньяев О. А. Об основах положительной экспрессии в казахских именах // Антропонимика.— М., 1970.— С. 74—77.
108. Суперанская А. В. Как Вас зовут? Где Вы живете?— М. : Наука, 1964.— 94 с.
109. Суперанская А. В. Структура имени собственного (фонология и морфология).— М. : Наука, 1969.— 206 с.
110. Суперанская А. В., Суслова А. А. Современные русские фамилии.— М. : Наука, 1981.— 174 с.
111. Сухомлин И. Д. Основы полтавской ономастики (По материалам Полтавских актов книг XVII ст.) : Автореф. дис. ... канд. филол. наук.— Харьков, 1964.— 16 с.
112. Сухомлин И. Д. Українські чоловічі прізвища старої Полтавщини на -енко : (На матеріалі «Актових книг Полтавського городского урядя XVII в.») // І Респ. топонім. нарада : Тези доп.— К., 1959.— С. 85—88.
113. Сухомлин И. Д. З історії українських прізвищ // Укр. мова в школі.— 1965.— № 4.— С. 24—28.
114. Тагунова В. И. Прозвищные имена в Муромских памятниках письменности XVII—XVIII веков // Лексика современного русского языка.— М., 1967.— С. 32—48.— Учен. зап. Рязан. пед. ин-та.— Т. 40.
115. Татищев В. Н. История российская.— М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1962.— Т. 1.
116. Тепляшина Т. И. Двойные имена удмуртов // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 162—166.
117. Терещенко Н. М. Личные имена нганасанов // Этнография имен.— М., 1971.— С. 40—44.
118. Тушиков Н. М. Исторический очерк употребления древнерусских личных собственных имен // Зап. отд-ния рус. и славян. археологии Рус. археол. общества.— 1903.— Т. 6.— С. 58—82.
119. Угрюмов А. А. Русские имена.— 2-е изд., перераб. и доп.— Вологда : Сев.-Зап. кн. изд-во, 1970.— 112 с.
120. Уракин З. Г. Основные критерии выбора имен у башкир // Личные имена в прошлом, настоящем, будущем. Проблемы антропонимики.— М., 1970.— С. 182—185.
121. Усцінович А. К. Антрапанімія Гродзенішчыны і Брэстчыны (XIV—XVIII ст.).— Мінск : Навука і тэхніка, 1975.— 174 с.
122. Ушаков Н. Н. Прозвища и личные неофициальные имена : (К вопр. о границах прозвища) // Имя нарицательное и собственное.— М., 1978.— С. 152—172.
123. Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О. И. Трубачева.— М. : Прогресс, 1964.— Т. 1.
124. Фрэзер Д. Д. Золотая ветвь : Исслед. магии и религии.— М. : Политиздат, 1980.— 831 с.
125. Харузин Н. К вопросу о древнерусских «некалендарных» именах // Этногр. обозрение.— 1893.— № 1.— С. 122—128.
126. Худаш М. Л. Лексика українських ділових документів кінця XVI — початку XVII ст. : (На матеріалах Львів. Ставропігійського братства).— К. : Вид-во АН УРСР, 1961.— 164 с.
127. Худаш М. Л. Українські козацькі особові назви (композиції і словосполучення) XVII ст. // Дослідження і матеріали з української мови.— К., 1964.— Т. 2.— С. 146—157.
128. Худаш М. Л. Із спостережень над українськими козацькими особовими назвами-композиціями середини XVII ст. // Ономастика : Питання мовознавства.— К., 1966.— С. 136—145.
129. Худаш М. Л. Складні українські особові назви середини XVII ст. : На матеріалі реєстру запорізького війська Б. Хмельницького, склад. після Зборівського договору 1649 р. // Питання історії української мови.— К., 1970.— С. 158—175.
130. Худаш М. Л. З історії української антропонімії.— К. : Наук. думка, 1977.— 236 с.
131. Худаш М. Л. Антропонім *Бойко* і питання його генезису // Мовознавство.— 1978.— № 1.— С. 66—73.
132. Худаш М. Л. До питання класифікації прізвищевих назв XIV—XVIII ст. // З історії української лексикології.— К., 1980.— С. 96—160.
133. Худаш М. Л. Украинская антропонимия XIV — начала XIX вв. Мужские именованія : Автореф. дис. ... д-ра филол. наук.— Ужгород, 1980.— 45 с.

134. *Худаш М. Л., Абашина В. М.* Явища синонімії й полісемії в антропонімічній термінології // Науково-технічний прогрес і проблеми термінології: Тези доп. Респ. конф. (Львів, травень 1980 р.).— К., 1980.— С. 169—171.
135. *Чернева Н. П.* Личные имена в Новгородских берестяных грамотах // Ономастика Поволжья 2: Материалы II Поволж. конф. по ономастике.— Горький, 1971.— С. 30—35.
136. *Чечулин Н. Д.* Личные имена в писцовых книгах XVI века, не встречающиеся в православных святцах // Библиограф.— 1890.— № 7—8.— С. 73—84.
137. *Чичагов В. К.* Вопросы русской исторической ономастики (об отношении русских имен к греческим в русском языке XV—XVII вв.) // Вопр. языкознания.— 1957.— № 6.— С. 64—80.
138. *Чичагов В. К.* Из истории русских имен, отчеств и фамилий: (Вопр. рус. ист. ономастики XV—XVII вв.).— М.: Учпедгиз, 1959.— 127 с.
139. *Чучка П. П.* Антропонімія Закарпаття (Вступ та імена): Конспект лекцій.— Ужгород, 1970.— 103 с.
140. *Чучка П. П.* Розвиток імен і прізвищ // Історія української мови: Лексика і фразеологія.— К., 1983.— 742 с.
141. *Шатинова Н. И.* К истории алтайских имен // Ономастика Поволжья 2: Материалы II Поволж. конф. по ономастике.— Горький, 1971.— С. 90—91.
142. *Шафарик П. И.* Славянские древности. Часть историческая / Пер. с чеш. И. Бодянского.— 1837.— Т. 1, кн. 2.
143. *Щетинин Л. М.* Русские имена: (Очерки по донской антропонимии).— 2-е изд., перераб. и доп.— Ростов н/Д: Изд-во Рост. ун-та, 1975.— 252 с.
144. *Fick A.* Die griechischen Personennamen nach ihre Bildung erklärt und systematisch.— Göttingen, 1874.— 330 S.
145. *Karpluk M.* Słowiańskie imiona kobiece.— Wrocław etc.: PAN, 1961.— 176 s.
146. *Karplukówna M.* Z badań nad polskim nazewnictwem osobowym XV i początku XVI wieku // Onomastica, 4.— 1957.— R. 3, z. 1.— S. 179—187.
147. *Kucala M.* Odbicie słownictwa pospolitego w staropolskich nazwach osobowych // Język Polski.— 1968.— N 3.— S. 168—186.
148. *Kuryłowicz J.* O niektórych właściwościach imion skróconych // Symbolae philologicae in honorem Witoldi Taszycki.— Wrocław etc., 1968.— S. 175—183.
149. *Lehr — Sptawinski.* Czy twory z przedrostkami są wyrazami złożonymi, czy prostymi rozwiniętymi // Szkoła i Wiedza, II.— Lwów, 1927.— S. 105—112.
150. *Malec M.* Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych: Prace onomastyczne.— Wrocław etc.: PAN, 1971.— 182 s.
151. *Maretić T.* O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba // Rad. Jugosl. Akad. Znanosti i Umjetnosti.— 1886.— Kn. 81.— S. 81—146; Kn. 82.— S. 69—154.
152. *Miklosich F.* Die Bildung der Zwischen Personennamen // Denkschr. s. k. Akad. Wiss. Philol.— hist. Kl.— Wien, 1860.— 10 Bd.— S. 205—330.
153. *Milejkowska H.* Przyczynek do badań nad imionami własnymi mieszkańców Nowogrodu na przełomie XVI—XVII w. (na podstawie nowogrodzkich ksiąg kabalnych) // Slavica orientalis.— 1962.— R 11, N 3.— S. 367—394.
154. *Milewski T.* Ewolucja morfologiczna indoeuropejskich złożonych imion osobowych // Biał. pol. T-wa Językozn.— 1957.— Z. 16.— S. 37—69.
155. *Milewski T.* O pochodzeniu słowiańskich imion złożonych // I Międzynar. sławist. konf. onomast. w Krakowie w dniach 22—24 paźdz. 1959: Prace onomastyczne, 5.— Wrocław etc., 1961.— S. 233—247.
156. *Milewski T.* Słowiańskie imiona osobowe na tle porównawczym // Z polskich studiów slawistycznych. Ser. 2.— Warszawa, 1963.— S. 101—107.
157. *Milewski T.* Słowiańskie imiona osobowe z pierwiastkiem verbalnym w pierwszym członie na tle porównawczym // Slawische Namenforschung.— Berlin, 1963.— S. 191—197.
158. *Otrebski J.* O najdawniejszych polskich imionach osobowych.— Wilno, 1935.— 83 s.
159. *Palacký F.* Popis staročeských osobných a křestných jmen // Časopis Českého Museum, 1832.— S. 60—69.
160. *Putanec V.* Predgovor eseja jezicnom znaku i onomastici te o antroponimiji u hrvatskoj // Leksik prezimena Socialisticke Republike Hrvatske.— Zagreb: Tipograf, 1976.— S. V—XIV.
161. *Rospond S.* Słowiańskie hipokorystyka imienne typu Rasz, Rach, Rał... // Sprawozdania wrocławskiego towarzystwa naukowego.— 1963.— N 18.— S. 45—58.
162. *Skulina T.* Staroruskie imiennictwo osobowe // Prace onomastyczne.— Wrocław etc.: PAN, 1974.— Cz. 2.
163. *Smoczyński P.* Słowiańskie imiona pospolite i własne z podstawowym -ch- w części sufiksalnej.— Łódź: PAN, 1963.— 111 s.
164. *Svoboda J.* Ze slovanské antroponomastiky // Zpr. mistopisné komise ČSAV.— C. 4.— S. 405—429.
165. *Svoboda J.* Staročeská osobní jména a naše příjmení.— Praha: Nakl. ČSAV, 1964.— 317 s.
166. *Svoboda J.* Základní sustava a terminologie slovanské onomastiky // Svoboda J., Šmilauer V., Olivova-Nezbedova L. et al. // Zpr. mistopisné komise ČSAV.— 1973.— R. 14, c. 1.— S. 460.
167. *Taszycki W.* Imiona skrócone typu Budz, Budza // Rozprawy i studia polonistyczne I: Onomastyka.— Wrocław; Kraków: Wyd. Zakł. nar. im. Ossolińskich, 1958.— S. 22—27.
168. *Taszycki W.* Najdawniejsze polskie imiona osobowe // Ibid.— S. 32—91.
169. *Zakrzewski S.* Ze studijów nad bullą z r. 1136 // Rozpr. Akad. Umiejętności: Wydział hist.-filol. Ser. 2.— 1902.— T. 18.— S. 71—75.

ПОКАЖЧИК

ДОСЛІДЖУВАНИХ У МОНОГРАФІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ АВТОХТОННИХ ІМЕН ТА ІМЕН-ПРИЗВИСК В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ XIV—XVII ст.²⁸

Багно 130	Безжданко 114	Бобына 27, 128
Бажань 30, 33, 114	Безрада 119	Богдан 24, 25, 26
Бажина 114	Безщасний 119	Богданко 39, 40
Бажко 114	Белашко 65	Богдань 27, 36, 37, 39
Байдикъ 119	Белко 65	Богдашко 38, 40
Балай 64	Белякъ 65	Боговитиновичъ 38
Балань 64	Белько 69	Богодарове 44
Балачъ 64	Береза 22, 33, 128	Боголюбъ 21, 38, 40
Балека 64	Березка(о) 128	Богомилів 44
Баликъ 64	Берило 22, 65	Богубожъ 39
Балица 64	Берислав 43	Богумиль 26
Балко 64	Беричка(о) 65	Богумусъ 39
Балота 22, 64	Берко 31, 65	Богунь 23, 31, 89,
Балошь 64	Берча 65	Богуслав(ъ) 31, 37, 38,
Балыка 64	Бистрань 117	41
Балына 22, 64	Бистрыкъ 117	Богуть 85
Барабанъ 133	Благодарь 38, 40	Богуф(хв)аль 27, 37
Бараникъ 123	Блошка 126	Богушь 26, 30, 32, 90
Баранъ 123	Боб 128	Богъ 21, 23, 61
Бараня 123	Бобко 128	Бажановъ 65
Барашко 123	Бобрикъ 122	Божко 22, 65
Барыло 133	Бобрь 122	Божокъ 65
Басъ 134	Бобрыкъ 122	Божушка 65
Бахно 135	Бобъ 22, 24, 31, 128	Божъ 23, 67

²⁸ У Показчик уведені також розглянуті в монографії патроніми й ойконіми, які виникли від незасвідчених у досліджуваних писемних пам'ятках слов'янських автохтонних імен.

Антропонімічний матеріал із староукраїнських писемних пам'яток розміщений у показчику згідно з кириличним алфавітом, а матеріал із старопольських писемних пам'яток — згідно з польським алфавітом (але без розрізнення букв І та і).

Графічні і фонетичні варіанти антропонімів наводяться разом з вказівкою на варіантність у дужках (якщо при цьому не порушується алфавітний порядок), типу Березка(о), Беричка(о), Богуф(хв)аль, Войте(и, ъ)х(ъ), Голобуд(т)ъ, Гостило(ъ) та ін.

Якщо один і той же антропонім у монографії наводиться з українського і паралельно з польського джерел (типу Богданъ і Bohdan), в показчику фігурує лише його українська графічна форма.

Бой 21, 61	Буйко 68	Войте(и, ъ) х(ъ) 31,
Бойко 23, 66	Буймирівка 44	36, 37
Болеславъ 31, 36	Буйшинъ 68	Войшка 19
Болыка 66	Буракъ 22, 129	Волк(ъ) 30, 122
Боракъ 66	Бурачокъ 129	Воловичъ 124
Боранка 66	Бурма 134	Володима(и)ръ 31, 32,
Борань 66	Бурмака 134	39
Борейко 21, 22, 32, 66	Бутко 28	Володиславъ 22, 33,
Борикинъ 66	Буякъ 23, 68	36
Борисикъ 21	Быкъ 25, 30, 123	Володко 32, 69
Бориско 87	Бычокъ 123	Волочєко 25, 135
Борисъ 31, 85	Бъданъ 134	Волючко 69
Борко 66		Воробей 124
Боровикъ 129	Ватрушка 134	Воробецъ 124
Борон 66	Величко 28, 119	Воробя 124
Бороненко 66	Велия 68	Ворона 27, 28, 124
Борошенко 66	Велідарівка 44	Вороніж 44
Борсукъ 125	Верба 128	Воропка 124
Борута 66	Вербило 128	Воронь 124
Борч 68	Вербота 25, 128	Воротимира 38
Борша 66	Вербята 128	Вояхевичъ 68
Борщикъ 131	Верещака 118	Всеволодівка 44
Борщ(ъ) 131	Верхунъ 68	Второй 115
Боръ 61	Вершанка 68	Выродко 119
Бошко 65	Вершило 68	Вышенъка 68
Бранецъ 67	Вершута 68	Вътеръ 117
Братаевичъ 67	Веснякъ 116	Вялий 121
Браташь 67	Вечорка 116	Вяликъ 121
Братикъ 67	Вечорченко 116	Вялкович 121
Бр тина 21, 61, 67	Вешнякъ 22, 116	Вятславъ 36
Братинко 67	Весна 116	Вячко 23, 69
Братко 67	Взячь 25	
Братолюбівка 44	Видибор 44, 45	Гадинка 22
Братушенко 67	Висовидъ 39	Гала 69
Братчина 22, 67	Виторож 44 }	Галан 69
Братша 67	Вишка 68	Галанка 69
Братъ 61	Вищик 19	Галата 69
Братына 67	Вітоніж 44	Галашъ 69
Бречка 135	Владиславъ 22, 31, 36,	Галєв 58
Бриланъ 133	37	Галєшовъ 69
Бриликъ 133	Владъ 19	Галка(о) 69
Бриль 133	Вовкъ 33, 122	Галочка 32
Броневчъ 67	Вовчина 122	Галуга 69
Бронинко 67	Вовчинко 122	Галушка 131
Броніслав 36	Вов(л)чко 26, 28, 30,	Галченя 69
Бронка 67	122	Галшка 69
Брыль 133	Вовчокъ 122	Галь(ъ) 55, 58
Бубликъ 131	Военко 62	Галько 69
Бугай 124	Воєгоща 44	Гальнко 69
Буда 67	Воинно 57	Гарбузка 129
Будакъ 67	Воинъ 22, 29, 31, 86	Гарбузь 129
Будиголось 43, 45	Воинъговъ 38	Гарный 120
Будимъ 85	Воица 68	Гвоздь 22, 132
Будишь 90	Войковичъ 68	Гира 134
Будко 67	Войловичъ 68	Гирка 134
Будомир 44	Война 22, 25, 26, 87	Глазына 131
Буйвидъ 21, 39	Войниловичъ 87	Глазь 131

Гневашъ 23, 24, 26, 30, 70	Грабъ 128	Домагалычъ 138	Жданъ 26, 33, 113	Калина 28, 32	Комаръ 24, 126, 135
Гнида 127	Гречка 129	Домажир 44	Жеребило 28	Калинка(о) 22, 28, 128	Коникъ 124
Гнидка 127	Грибуновичъ 129	Домамор 44	Жидикъ 74	Калит(а) 133	Конопелька 129
Гнівашъ 70	Грибъ 23, 26, 129	Домановичъ 90	Жидко 74	Калишинъ 75	Конопля 129
Гныда 127	Гридко 132	Дома(о)ратъ 36, 39, 40	Жидовичъ 74	Калко 75	Коржикъ 131
Гнѣва(о)шъ 26, 30, 70	Громановичъ 72	Домашенко 90	Жидокъ 74	Калусъ 75	Коржъ 131
Гнѣвшенко 70	Громаченко 72	Домогаль 49	Жидченя 74	Калченя 75	Коробка 27, 132
Гнѣвышовъ 70	Громашенко 72	Домживъ 39, 40	Жидь 59	Калына 127	Коробочка 132
Говоруха 117	Громы(н)ка 72	Домко 73	Жирка 74	Канка 75	Корова 124
Годунъ 70	Грубило 119	Домыка 73	Жиръ 62	Канюка 75	Коровай 25
Годута 70	Грушка (о) 22, 128	Дороганъ 73	Житенко 59	Канюкы 75	Коровка 124
Гожий 120	Грибъ 129	Дороганъ 73	Житомиръ 21, 39, 41	Капканчикъ 133	Короткий 134
Гойцевичъ 70	Губа 130	Дорогобуж 44	Жук(ъ) 22, 23, 30, 126	Капканъ 133	Корушъ 135
Гойченко 70	Губка 130	Драгоевъ 73	Жупанъ 134	Капуста 27, 129	Корытко 132
Голашенко 71	Губышъ 130	Драгомиръ 39	Журавель 126	Карась 127	Котикъ 123
Голикъ 71	Гуда 72	Драгомишль 44	Журавка 126	Качанъ 130	Коть 30, 123
Голина 71	Гудевичъ 62	Драгосиновичъ 38	Журакъ 118	Каченя 126	Коханъ 21, 22, 114
Голинка 70	Гудимъ 86	Драгумиръ 36, 38	Журба 118	Качка 126	Кошка 27, 28, 31, 124
Голіонка 70	Гудко 72	Драгъ 62	Жирил 118	Качорко 126	Краска(о) 75
Голко 70	Гудымъ 31, 86	Дробецъ 87	Жирина 118	Качо(у)ръ 126	Красунъ 75
Голобуд(т)ъ 39	Гукъ 125	Дробикъ 87	Жучокъ 126	Каша 31, 131	Краско 75
Головка(о) 130	Гулакъ 135	Дробинко 87	Жучонко 126	Кваша 23, 131	Кречунъ 135
Головня 27, 121	Гулька 134	Дробиха 87		Квашина 132	Криваневъ 121
Головченко 130	Гусакъ 126	Дробиш(ъ) 87	Завидъ 95	Квинъ 135	Кривецъ 121
Головчикъ 130	Гус(ъ)ка 126	Дробыхъ 87	Зави (і, ъ)ша 22, 31, 32, 95	Кизъ 135	Кривосудъ 39, 40
Голодко 116	Дажбогъ 39	Дроганъ 73	Заецъ 22, 123	Кий 132	Крикля 118
Голодь 116	Дарый 72	Дроздъ 125	Зайка(о) 123	Кийко 132	Крикунець 118
Голочко 70	Десятковъ 115	Друганъ 114	Залонъ 135	Кирсий 135	Крикунь 118
Голубеевичъ 125	Десятка 115	Другомировъ 38	Заморенокъ 121	Кисе(е)ль 27, 31, 131	Кругликъ 120
Голубеня 125	День 116	Дрюкъ 133	Заморѣй 121	Кишечка 132	Крукъ 125
Голубко 125, 138	Дербыш 135	Дуб 128	Замятня 117	Кишка(о) 132	Кривецъ 121
Голубъ 27, 125	Деркач 133	Дубина 128	Заяць 123	Клещикъ 127	Кривуша 121
Голышка 71	Дерслав 89	Дубинка 128	Збыгнѣвъ 36	Клещъ 127	Кривушка 121
Голѣнко 71	Добеславъ 36	Дубко 128	Зве (и, і, ъ) р (ъ, ь) 30, 122	Клышко 134	Кудерка 120
Голюнка 70	Добишъ 72	Дуда 133	Здоровко 33	Клѣщъ 127	Кудко 135
Голянко 71	Добошъ 72	Дудка(о) 133	Зима 116	Клюс 25	Кудла 120
Гора 71	Добренко 58	Дудочка 133	Злоба 119	Кни(ы)шъ 131	Кудра 120
Гораин 71	Добрикъ 33, 73	Дужикъ 120	Злыка 119	Кобылка 124	Кудреня 120
Горашъ 71	Добринчино 22	Дужченко 120	Змѣякъ 127	Ковбаса 132	Кудря 120
Горбузь 129	Доброгорща 44	Дурило 118	Змѣевъ 127	Ковбаска 132	Кудренко 120
Горейко 71	Доброгость 38, 50	Дурко 118	Зозуля 125	Кожухъ 133	Кулакъ 130
Гориславичі 43	Доброказъ 39, 40	Духота 74	Зубецъ 130	Кожушко 133	Кулачокъ 130
Гориславці 43	Добромиль 47	Душа 28, 74	Зубикъ 130	Коза 124	Куликъ 126
Горлица 126	Добромилъ 44	Душка(о) 31, 74	Зубко 130	Козарыкъ 130	Куница 123
Горностаѣ 25, 122	Добромірки 43	Ерославъ 38, 39	Зубокъ 130	Козаръ 130	Куничка 123
Горовичъ 58	Добротвѣр 44	Ерьшъ 127	Зубрейко 123	Козел(ъ) 22, 123	Курка 126
Городиславичі 43	Добрыло 73	Жаба 31, 127	Зубрикъ 123	Козлята 124	Курочка 126
Горочко 71	Добрышко 73	Жабка 127	Зубръ 123	Козка 124	Курса 135
Горѣйков 71	Добрыня 23	Жаданъ 26, 27, 28, 113	Зубца 130	Козлынка 123	К(Х)олоша 134
Горячко 71	Добрыша 30, 73	Жадко 114	Зубъ 23, 28, 130	Козыпаръ 135	
Гостенко 62	Добрышъ 73	Жалібори 43	Зыкъ 27, 134	Колянка 131	Лагода 23, 117
Гостило(ъ) 72	Довбня 133	Жданецъ 113, 114		Колосъ 130	Лагодка 21, 11
Гостомъ 86	Довгаль 119	Жданко 28, 113		Колоша 134	Лада 32, 75
Госячъ 88	Довгенья 119	Жданченя 113, 114		Коле(я)да 116	Ладамиръ 36
Грабина 128	Догадко 117			Колядка 116	Ладка(о) 75
Грабко 23, 128				Команъ 135	Ладный 120
				Комарець 126	Ладомиръ 36, 75

Ладята 21	Малынка 128	Мон(и)видь 25, 28, 36	Нетреба 114	Пригожий 120	Рудко 120
Лань 25, 122	Малышка(о) 24, 76	Моревичъ 59	Нехай 114	Продан 113	Рудыка 120
Лебедь 24, 125	Малыш(ъ) 19, 28	Морейченко 78	Нехайко 114	Пугач 126	Русакъ 80
Левашко 134	Малый 77	Моренець 78	Нечай 21, 22, 30, 32, 33, 114	Пунецъ 134	Русань 25, 30, 31, 80
Левашъ 134	Малюта 24, 77	Морислав 43	Нелепко 120	Путило 23, 30, 79	Русачок 80
Лета 135	Малать 76	Морозко 116	Нимиль 31	Путка 79	Роусинко 80
Лизунъ 134	Мамай 134	Мороз(ъ) 28, 33, 116	Нита 135	Путь 60	Русь 60
Липка 128	Манадыка 135	Морочко 78	Носачъ 121	Путь(а)та 21, 25, 31, 79	Ручка 131
Липята 128	Мапнев 59	Мотыликъ 127	Носикъ 131	Пятой 115	Рыбка 127
Лисица 25, 122	Манко 77	Мотыль 127	Носко 131		Рыбочичъ 127
Листопадикъ 116	Манта 134	Моужи(ы)ло 134	Нос(ъ) 131		Рыжикъ 121
Лихогудъ 40	Манухъ 77	Мохомор 130	Нъвступъ 134	Радиславъ 22, 36, 40	Рышко 121
Лихота 119	Маныкъ 77	Мстиславовичъ 38	Нъмъра 28	Радка(о) 24, 28, 29, 79	Ръзкий 119
Личикъ 131	Манько 29, 77	Мудрейко 27, 117		Радогоща 44	
Личко 131	Маславъ 89	Мудренко 117	Обухъ 132	Радимиръ 36	Светославъ 22, 38, 39
Лобась 121	Масло 131	Мудрикъ 117	Оденица 114	Радомислівка 44	Свита 133
Лобка(о) 130	Маслюкъ 130	Мудрый 28, 117	Оденко 114	Радомишль 44	Свъжаковъ 120
Лобода 129	Маслюковичъ 130	Муха 126	Одинец(ъ) 114	Радул 79, 80	Свъжий 120
Ломака 133	Медведь 123	Мухоморъ 130	Окунь 127	Радуненко 80	Святка 81
Лопата 27, 132	Медвѣдко 123	Мъзинецъ(ъ) 31, 115	Орель 126	Радунецъ 79	Святополк 28, 39
Лопатка(о) 132	Медвѣдь 122	Мъзи (ы) нъ 115	Орѣшко 134	Радъ 23, 33, 63	Святуха 81
Лопухъ 129	Метелица 117		Осмакъ 28, 115	Радько 26, 31, 79	Святчикъ 23, 81
Лось 122	Мечислав 43	Навои(й)ко 95	Осмко 115	Радока 80	Севрукъ 119
Лудовичъ 59	Мечиславка 43	Нагой 95	Остренко 60	Ракъ 25, 127	Сегаръ 135
Лъсота 25	Мизинка(о) 115	Нагорка 96	Остронинъ 79	Рал(ъ)ко 22, 132	Селезень 125
Любась 76	Милаха 77	Найгаръ 135	Остророгъ 22	Рас(ъ)ко 29, 88	Селешенко 81
Любачъ 76	Милаш(ъ) 29, 77	Найдашенко 113	Остряи 79	Ратина 80	Селешко 81
Любашенко 76	Милецъ 77	Найденой 113	Остряница 79	Ратка(о) 29, 80	Селешъ 81
Любикъ 75	Милик 77	Найденъ 113	Острята 23, 79	Рахманый 118	Селишинъ 81
Любимка(о) 76	Милишевъ 78	Найдюш 113	Очерет 128	Рачикъ 127	Селковичъ 81
Любич 62	Милко 77	Невгодъ 118, 119	Очеретко 129	Рачко 127	Селов 60
Любко 23, 75	Миллод(т)анъ 36, 38, 39, 40	Невдахъ 119		Рашко 22, 24	Семаль 115
Любомирка 43	Милодуженко 38	Невдашъ 22, 119	Палчикъ 131	Рева 118	Семашко 115
Люботих 44	Милорадове 44	Неверъ 22, 118	Пенанъ 135	Ревака 118	Семерня 115
Любика 76	Милушь 78	Недбайло 118	Перванченко 114	Ревеня 118	Сердитко 119
Лютикъ 22, 30, 76	Милько 77	Недѣлка(о) 116	Первикъ 114	Ревика 118	Середа 33, 116
Лють 23	Милюта 78	Недѣля 116	Первунка 114	Ревко 118	Середин 116
	Мирко 78	Некрасъ 31	Первуша 114	Ревонъ 118	Сина 81
Мажа 134	Мирный 117	Некрашко 96	Первушка 114	Ревут(а, ъ) 118	Синиокъ 120
Макушка 134	Миролобівка 44	Некрашъ 22, 30, 96	Перепелица 126	Ревяченко 118	Синица 126
Малашецъ 76	Миронъ 25, 33	Нелѣпа 120	Першко 114	Ред(ъ)ка(о) 25, 129	Синковичъ 81
Малашковичъ 77	Мирославичъ 38	Нелѣпка 20, 120	Пирогъ 131	Ри(ы)бець 127	Синодановичъ 81
Малашъ 22, 76	Мирошь 90	Нелюбовичъ 96	Пирожокъ 131	Рог 60	Синоченко 81
Малець 76	Мируиъ 29	Нелюбчич 96	Пиць 135	Рогашко 80	Синько 81
Малечковичъ 77	Мирута 24	Нема 114	Плакса 118	Рогоза 129	Сіомакъ 21, 115
Маликъ 76	Мируша 78	Немир(а) 21, 25, 28, 30, 96	Подоби(ъ)дь 116	Рожокъ 22, 80	Скиба 134
Малина 128	Мирча 78	Немирка(о) 96	Подобѣхъ 135	Рожко 80	Скоракъ 81
Малинка 128	Миръ 63	Немиря(ъ) 25, 96	Поздимир 44	Розми(ы)сль 22, 95	Скорецъ 81
Малко 25, 76, 77	Мислібіж 44	Ненада 114	Познякъ 32, 115	Роля 135	Скорикъ 81
Малодобръ 40	Мислібори 43	Ненадковичъ 114	Полозь 127	Росликъ 119	Скоричъ 60
Малощеня 76	Мілій 77	Ненадъ 22, 24, 25, 114	Полудень 116	Росляченко 119	Скоруба 135
Малощъ 76, 90	Мовчанъ 117		Полуй 135	Ростко 22, 80	Скорута 81
Малушь 77	Молибогъ 39, 40	Непорада 119	Понеді(ъ)лок(ъ) 115	Ротило 131	Скорутко 81
Малчина 77	Молодчикъ 117	Непряха 119	Потѣха 118	Ротка 135	Скорина 81
Маль 23, 33, 39	Молчанович 117	Нерада 96	Прибко 79	Рубишь 135	Скоринка 81
Малый 28, 29	Молчан 117	Несынъ 96	Прибышь 90	Рудаковичъ 120	Скрипка 133
Малына 128					Скука 134

Славко 29, 82
Славута 82
Слухань 118
Слива 128
Сметана 132
Сметанька 132
Смолка 134
Смѣлий 117
Смыкъ 133
Снитко 135
Сновидів 44
Сновидовичі 43
Собко 31, 82
Соболь 123
Собуха 82
Сова 125
Сокира 132
Соколеня 125
Соколикъ 125
Соколь 125
Соловей 125
Соловня 125
Соломаха 132
Солонина 132
Солонинка 132
Солтанъ 134
Сомко 127
Сорока 31, 124
Сороченя 125
Станецъ 82
Станиславъ 36
Стани(і) славъ 31, 36,
38, 63
Станіславчикъ 44
Станко 82
Стано 82
Стан(ъ) 63
Стибор(ій) 36
Стогне(ъ)въ 39
Стоенко 63
Стойко 83
Стома 135
Стоянъ 22, 83
Страхъ 31, 63
Страшко 31
Страшъ 60
Струкъ 130
Стрункой 120
Стручка 130
Ступакъ 83
Ступенко 60
Ступица 83
Ступокъ 83
Соубота 31, 116
Суденко 64
Судивой 36, 64
Судъчь 64

Судя 83
Сулима 31, 87
Сулимъ 80
Сулко 83
Суловъ 64
Сулъй 83
Суморокъ 25, 116
Сухай 120
Сухина(я) 120
Суховъй 117
Сухолед 117
Сушко 120
Сычикъ 125
Сычь 125
Съдко 135

Таланда 135
Татомиръ 36, 38, 40
Твориянь 84
Терпѣло 83
Терпъ 60
Тинъ 134
Тиханов 117
Тихий 117
Тихочка 117
Тихый 117
Товстыка 121
Тополь 128
Топоръ 133
Торба 133
Третикъ 114
Третинникъ 114
Третинчина 114
Третьакъ 21, 114
Третьаченко 114
Тупикъ 119
Тупило 119
Тупица 119
Тума 134
Турко 132
Туръ 122

Умниченко 117

Фал(ъ)ко 84

Хай 114
Хамецъ 119
Хвалибогъ 40
Хвалко 84
Хвалѣвъ 84
Хвалъйко 29, 84
Хмара 27
Хмеликъ 129
Хмелько 129
Хми(ъ)ль 22, 29, 129

Ховота 135
Холодъ 116
Хомякъ 123
Хорошиловичъ 120
Хорошко 21, 119
Хота 84
Хотимир 44
Хот(ъ)ко 84
Хотѣна 84
Хотякъ 84
Хотян 84
Хотянко 29, 30, 84
Худикъ 120
Худко 120
Худыкъ 120

Цапко 124
Цапъ 124
Цата 25
Цибул(ъ)ка 129
Ци(ы)буля 129

Чайка 23, 125
Чапля 23, 125
Чеберакъ 135
Челегъ 135
Чепель 133
Чепорный 120
Черевко 131
Череско 134
Черешня 128
Чернота 84
Черныкъ 30, 84
Черня 84
Черняк 84
Чернята 84
Чеснокъ 129
Четвертакъ 115
Четвертка 115
Четвертниковъ 115
Четвертня 115
Чижакъ 125
Чижникъ 125
Чижка 125
Чижъ 24, 125
Чоботко 134
Чоботь 133
Чорнобривецъ 120
Чорнобровка 120
Чорнышъ 84
Чосничко 129
Чюрило 26, 134

Шапка 133
Шейка 130
Шершень 127
Шестакъ 25, 30, 115

Шестиорка 115
Шестъйко 115
Шестюкъ 115
Шишка(о) 130
Ши(ы)ло 23, 33, 132
Шкода 135
Шолуха 135
Шостакъ 30, 115
Шость 115
Шпакъ 32, 124
Шпачокъ 124
Шуба 133
Шубецъ 133
Шубко 133
Шунай 135
Шиянь 131

Щас(т)ный 22, 24, 25,
26, 30, 33
Щедрикъ 117
Щучка 127
Щ(Цт)иборъ 36

Яревъ 60
Ярла(о) 85
Ярославъ 33, 37, 39
Ярохваль 40
Ярошь 29, 90
Ярушка(о) 29, 85
Ярушь 29, 85
Яръ 23

Bal 57
Bala 64
Balasz 64
Balon' 64
Balyak 64
Baranko 124
Barylko 133
Bera 65
Bercza 32, 65
Berezenia 128
Berilo 27
Beroczko 65
Berycz 57
Berynda 19, 21
Bielas 65
Bobosz 129
Bobrko 122
Bochow 89
Bogoslai 39
Boguta 65
Bogumyl 20, 36
Bogysz 65
Bogsza 65
Bogszyk 65
Bohubożicz 38

Bogydan 20
Borai 66
Boratyn 66
Borey 66
Borisiecz 87
Borisz 24
Borsz 66
Boruch 66
Borutha 66
Borycha 66
Boryayko 66
Borylo 66
Borynia 66
Borysayko 27
Borysz 66
Borzylo 19
Boska 65
Bosczenia 65
Bozak 65
Bozko 66
Bran 57
Branei 66
Brasko 24, 88
Bralha 67
Bratan 67
Braton 67, 90
Bratysz 67
Braszowicz 88
Broda 67
Brodak 67
Brodka(o) 67
Bronia 67
Brosina 38
Brosko 88
Bucz 89
Bud 24, 62
Budilo 67
Budinka 67
Budok 67
Buj 57
Bujak 68
Bujal 68
Bujno 68
Bukmuth 19
Buraczko 129
Buyan 68
Byczko 24, 123
Bylik 65

Cernyegow 38
Cholodko 117
Choten' 84
Chotim 86
Chotimko 87
Chotymka 87
Chotynka 87
Chwal 64

Chwalina 84
Chwalisz 84, 91
Chwastko 134
Crupa 23
Czarnossin 37
Czarnotha 19, 20
Czayko 125
Czechoslaw 37, 40
Czekanenko 114
Czern 60
Czernichow 84
Czernita 84
Czernos 84
Czibulyna 129
Czibulyna 129
Czornucha 84

Dabiża 31
Daczbogius 37
Dal 58
Dalej 72
Dalibor 37
Dalko 72
Dalysz 72
Deczatkan 19
Ditina 134
Dobco 72
Dobk 72
Doboslaw 37
Dobramer 37, 39
Dobran 73
Dobras 73
Dobraszowicz 73
Dobrilko 73
Dobriszewicz 73
Dobrocha 73
Dobrochna 73
Dobron 73, 90
Dobroslawowicz 38
Dobrotko 73
Dobrucha 73
Dolhomil 39
Domach 73
Domaj 73
Domak 73
Doma(o)rad(th) 37, 63
Domastoy 37, 58
Domycz 58
Dorohowicz 58
Drob 87
Drobis 87
Drobiszenia 87
Drobka(o) 87
Drobosch 87
Drohobysz 19
Drozdowia 125
Dubasz 128

Duch 58
Duchniata 74
Duchnicz 74
Dussenka 74
Dussotha 74
Dusza 19
Duszen 74
Duszni 74

Fal 64
Falcz 84
Falec 84

Galek 69
Galyk 69
Galuga 69
Gnewko 70
Godow 58
G(H)olan 70
Golanka 71
Golia 70
Goracz 71
Goray 71
Gorias 71
Gorka 71
G(H)ostko 72
Gosko 88
Gosz 88
G(H)oszek 88
Goy 62
Goya 70
G(H)rabiec 128
Grad 117
Grom 58
Groman 72
Gromko 72
Groza 117
Goszcz 88
Gwozdik 132

Halaiko 69
Halan 69
Halec 69
Halianowicz 69
Haliata 69
Halik 69
Haliszanka 69
Haliszyn 69
Halka 19, 21, 69
Halo 69
Halon' 69
Halowicz 58
Haluska 69
Halsz 69
Hipka 135
Hocz 89
Hoinko 70

Hoizak 70
Hoisa 70
Holas 70
Holaschcowicz 71
Holeza 71
Holisz 70
Holobud(th) 37, 39, 40, 58
Holoch 71
Holubyey 19, 20
Holubko 23
Holych 76
Honorko 118
Horaczenie 71
Horaczka(o) 71
Horczowicz 71
Horeczko 71
Horelkowicz 71
Horeszin 71
Horilko 71
Horina 71
Horka(o) 71
Horodko 71
Horon 23, 71
Horosko 71
Horun 71
Horunecz 71
Horusko
Horusz 71
Hosko 88
Hosowicz 88
Hosta 72
Hostalowicz 72
Hoswicz 88
Hosz 88
Hradko 117
Hreczko 129
Hribiak 129
Hribka 129
Hrybik 129
Huczko 125
Huda 19
Hudka 72
Hudya 72
Hudyk 72
Husak 28

Jarecz 85
Laremir 37, 39, 40
Jareszko 85
Jaroslaw 37
Jarutha 85
Jaruthka 85
Jaworko 23
Jermir 39
Jordan 116
Juha 116

Kabat 134
Kabatan 134
Kaczorko 126
Kalak 75
Kalanow 75
Kalczo 75
Kaleszko 75
Kalewicz 59
Kali(y)sz 74
Kaluszka 75
Kaluszowicz 75
Kania 75
Kanica 75
Kaninkow 75
Kanisz 75
Kanymyr 39
Kanyinka 75
Kapuszenie 129
Kapustia 129
Karasko 127
Karasz 19, 127
Kiszka 124
Kohuth 126
Kohutyk 126
Kon 124
Korowiak 124
Kotok 124
Kozielkow 123
Kozina 124
Kozlik 123
Kras 59
Krasonecz 75
Kriwko 121
Kroli(y)k 124
Kruczko 125
Krywosza 121
Kuderan 120
Kudlina 120
Kudrik 120
Kunka 123
Kuplioni 113
Kyjak 132

Lad(i)slaw 37
Lahodecz 117
Laslaw 89
Leleka 126
Lewo 19
Liehohud 37, 41
Lipa 128
Lis 122
Lisczenia 122
Listhe(i)pad 116
Litowicz 116
Lobasz 139
Loboczko 130
Lodomer 37

Lopatko 132
Loy 19
Luban 75
Lubochna 76
Lubon 75
Luboracz 39
Lubost 19
Lubosza 76
Lubusz 31, 76
Lubyenyecz 76
Ludko 76
Ludmar 39
Ludomill 37
Lutcza 76
Lutko 76
Lutoslaus 39
Lutosz 76
Lylyk 20
Lysch 122
Lysiecz 122
Lysik 122
Lyssia 122
Lybyen 76

Majuk 116
Malechowicz 77
Malesko 76
Malian 76
Malicha 23
Maliniec 76
Malischa 76
Malka 76
Malon 76
Maloszkow 77
Malucha 19
Maluk 76
Malutko 77
Malyj 77
Manczikowicz 77
Manczina 77
Maniasko 77
Maniecz 77
Manilo 77
Maniuk 77
Manyecz 77
Medwedek 123
Mil 51, 63
Mieslesko 24
Miesopust 134
Mileczko 77
Milesko 77
Milocha 77
Milota 77
Miluchna 77
Miloborius 39
Milyan 77
Mircza 19, 78

Mirolao 37
Mislasko 78
Mislik 32
Miziniak 115
Mizinkowicz 115
Molodczenie 120
Molodko 120
Mora 78
Morosz 32
Moroszek 78
Morozenia 116
Morschusz 78
Msciius 79
Msczyg(o)ius 37, 39
Msczyslaw 37, 39
Mszyco 78
Mszczyszko 79
Mudrak 22
Mudryk 22
Mutenko 22
Mutko 79
Muzilo 19
Mylana 23
Mylasz 23
Myrasz 78
Myrochna 78
Myrotha 78

Nacz 113
Nadyba 113
Najdun 113
Namaczalo 19
Naszutho 21
Naszygnyew 21
Nawoj 95
Nawoyka(o) 95
Nayda 113
Nieczai(ja)ak 23, 114
Neluba 96
Newhod 118
Niczka(o) 116
Niechodko 119
Niedbalkow 118
Niedbalo 118
Nieielo 119
Nielep 120
Nielub 96
Niemowicz 119
Niepokoy 119
Nierad 96
Nieradcin 96
Nievdalko 119
Niezgod(a) 119
Nieczutha 119
Nyeczuya 19, 119
Nyedan 19
Nyelep 19, 20, 120

Nyelepecz 19, 20, 120
Nyelubyec(cz) 19, 96
Nyemyera 19, 20
Nyemyerka 19, 20
Nyepokoy 19, 20, 21
Nyeverko 118
Nyezgod(a) 19

Oczko 131
Oliwka 19
Orli(y)k 126
Ostrylko 79
Oszmak 115

Paliczko 131
Paskuda 119
Phyatko 115
Peresud 95
Placzko 118
Pluta 117
Potheska 118
Pozarko 116
Praznik 116
Pribyslao 37
Puthko 79

Racz 89
Radak 19
Radczow 80
Radczyk 80
Radecz 79
Radeczko 79
Radik 80
Radinia 21, 80
Raducha 79
Radywoj 31
Ras 87
Raskowiata 88
Rasz 20
Raszik 88
Rat 63
Rathay 80
Rataiko 80
Redka 28
Rewacz 118
Rewak 118
Roskow 88
Rosz 80
Rosza 19, 20, 89
Roszik 89
Rot 131
Rotko 131
Rozumko 22
Rozumnyk 19, 20, 117
Rożanko 80
Ruczenka 131
Rusko 80

Russok 19	Sobota 82	Vysko 68
Ryba 129	Sobut 82	Welisch 68, 90
Rybcza 127	Sowcza 125	Welusch 68
Rybczenia 127	Sowczenia 125	Werchon 68
Sambor 37, 41	Sowenia 125	Wetrislao 37, 49
Sbislaus 37	Sowka 125	Wiacz 57
Sbroslaus 37	Stanczko 82	Wieczzlaw 37, 39, 41
Sczyborowicz 38	Stanczul 82	Wiellik 68
Selan 81	Stanczyk 82	Woisza 68
Selanko 81	Stanimiro 37	Wolasko 69
Selko 81	Stanosch 82	Wolczik 122
Selesko 81	Stanyecz 82	Wolko 69
Selikow 60, 81	Stanylo 82	Wolos 134
Selim 86	Stancha 82	Woyasz 19
Selucha 81	Stenko 19	Woyschath 68
Semasz 115	Sto(j)gne(ye)w 19, 20, 37, 49	Woyschik 68
Semerko 21	Stoynog 37	Woyslaw 37
Seredorosti 116	Stupka 83	Wyesolko 118
Serna 134	Subot(h)a 116	Wysoczko 119
Sieczon 116	Suchey 120	Zaboj 95
Siemak 115	Sudasz 83	Zahuda 96
Siomaszko 115	Sudko 83	Zaiaczyk 123
Skora 81	Sulak 83	Zawa (ia)lko 19, 121
Skorka 81	Swie(i)tluk 120	Zimo 116
Skornia 81	Swytka 133	Zlaw 63
Skoruczicz 81	Syeleh 134	Zlo 119
Skoruczinia 81	Syemak 115	Zluka 119
Skorusz 81	Syniczka 126	Smyiakowicz 127
Skrobirog 37	Sytko 134	Ztoyka 83
Slawiec 82	Szambor 37	Zwyerko 122
Slawuta 21, 82	Szapczina 133	Żdanenia 113
Sliwka(o) 128	Szapko 133	Żelas(sz)ko 74
Sloczylo 19	Szczuka 127	Żelech 74
Slowomiri 39	Szereda 116	Żeleszko 74
Slysz 135	Szomak 115	Żeli(y)bor 19, 21, 39
Slywka 128	Szpaczko 124	Żichowicz 89
Slywosch 128	Szylko 132	Żirota 74
Snowidow 38	Tatura 83	Żurawlik 126
Sobanko 82	Thlustak 121	Żurka(o) 118
Sobech 82	Treba 114	Żych 89
Sobeczka 82	Tychonia 117	Żyrko 74
Sobeslai(o) 21, 37, 39, 49	Vericha 135	Żyrucha 74
Sobiech 82	Veslao 89	Żywko 118
Sobko 31, 82	Višata 68	Żytka(o) 74
Sobolik 123	Volos 134	Żytina 74
Sobosko 82	Vtesa 117	Żmurko 74
Sobosz 82		

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ I	
ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ АВТОХТОННИХ ОСОБОВИХ ВЛАСНИХ ІМЕН В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ XIV—XVII ст.	7
1. Загальний огляд літератури по досліджуваному предмету	7
2. Поняття і термін «слов'янське автохтонне ім'я»	10
3. Функціональні особливості слов'янських автохтонних особових власних імен у зв'язку з народною адаптацією імен церковно-християнських. Питання хронологічних рамок їх побутування в українській антропонімії досліджуваного періоду	13
Розділ II	
КЛАСИФІКАЦІЙНІ РІЗНОВИДИ СЛОВ'ЯНСЬКИХ АВТОХТОННИХ ОСОБОВИХ ВЛАСНИХ ІМЕН У ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ВИЯВАХ В УКРАЇНСЬКІЙ АНТРОПОНІМІЇ XVI—XVII ст.	34
1. Слов'янські автохтонні особові імена-композиції	34
2. Відкомпозитні слов'янські автохтонні імена	50
3. Слов'янські автохтонні імена відапелятивного походження	101
Висновки	143
Умовні скорочення	148
Список скорочень використаних джерел	148
Список літератури	152
Показчик досліджених у монографії слов'янських автохтонних імен та імен-прізвищ в українській антропонімії XIV—XVII ст.	170

екземпляр Голубин - ЕД/АКУ. ф. 25, ш. 1, ар. 473, ар. 21
одружжя - // —

ВІДСКАНОВАНО
ГАЙДАМАКОЮ
WWW.HAIDAMAKA.ORG.UA